

ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

ไพลิน อินคำ

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

ไพลิน อินคำ

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

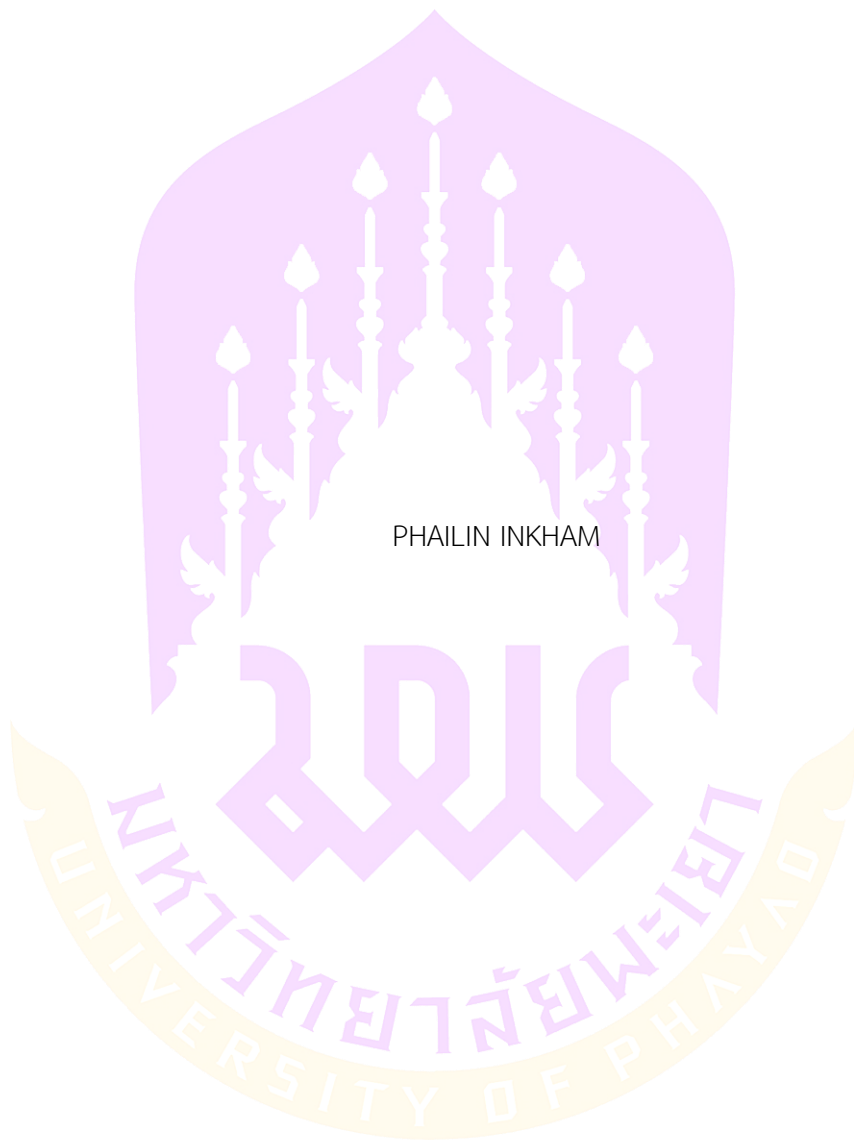
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

VIOLENCE IN SHORT STORIES THE S.E.A WRITE AWARD

A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy Degree in Thai
May 2025
Copyright 2025 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์
เรื่อง
ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

ของ ไพลีน อินคำ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เพียยุระ)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร. วชิรินทร์ แก่นจันทร์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร. วรัญญา ยิ่งยงค์ศักดิ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร. ศราวุธ หล่อดี)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอื้อมพร ทิพย์เดช)

..... คณบดีคณะศิลปศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กาวีระ)

เรื่อง: ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์
ผู้วิจัย: ไพลิน อินคำ, วิทยานิพนธ์: ปริญญาโท (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2567
อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร. วชิรินทร์ แก่นจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.วรัญญา ยิ่งยงค์ศักดิ์ ดร.ศราวุธ หล่อดี
คำสำคัญ: ความรุนแรง, เรื่องสั้น, รางวัลซีไรต์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) วิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ และ 2) วิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นทำการวิเคราะห์จากเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ จำนวน 15 เล่ม 177 เรื่อง โดยใช้ทฤษฎีความรุนแรง แนวคิดวาทกรรม แนวคิดคู่ตรงข้าม แนวคิดความเป็นอื่น และแนวคิดโครงสร้างนิยม มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ปรากฏความรุนแรง 3 ลักษณะ คือ ความรุนแรงเดี่ยว ความรุนแรงซ้อน และความรุนแรงซับซ้อน ความรุนแรงเดี่ยว ประกอบด้วย 1) ความรุนแรงทางตรง พบความรุนแรงต่อร่างกาย ความรุนแรงด้านการประทุษวาจา ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน และความรุนแรงทางเพศ 2) ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง พบความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ และความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา 3) ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม พบความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อ และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมการกิน ความรุนแรงซ้อน ประกอบด้วย 1) ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง 2) ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง และ 3) ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ส่วนความรุนแรงซับซ้อน ประกอบด้วย 1) ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง 2) ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง และ 3) ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบทั้งหมด 5 กระบวนการ คือ 1) การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) การสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น 3) การสร้างความชอบธรรม 4) การทำให้เป็นสินค้า และ 5) การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์

Title: VIOLENCE IN SHORT STORIES THE S.E.A WRITE AWARD
Author: Phailin Inkham, Dissertation: Ph.D. (Thai), University of Phayao, 2024
Advisor: Dr. Watcharin Kaenchan Co-advisor Dr.Warunya Yingyongsak Dr.Sarawut Lordee
Keywords: Violence, Short Story, S.E.A. Write Award

ABSTRACT

This study on Violence in Short Stories the S.E.A. Write Award aimed to (1) analyze the occurrences of violence and (2) examine the processes through which violence was constructed within these narratives. The analysis focused on 15 S.E.A. Write Award-winning short story collections, comprising a total of 177 stories. The study applied theories of violence, discourse analysis, binary opposition, otherness, and structuralism as analytical frameworks. The findings indicated that violence in these short stories appeared in three distinct forms: singular violence, compound violence, and complex violence. Singular violence consisted of (1) direct violence, including physical violence, verbal aggression, property-related violence, and sexual violence; (2) structural violence, which included occupational, positional, and social status-based violence, gender-based structural violence, and violence within the education system; and (3) cultural violence, which was evident in gender-related cultural violence, belief-based cultural violence, and food-related cultural violence. Compound violence included (1) structural violence leading to direct violence, (2) cultural violence leading to direct violence, and (3) structural violence leading to cultural violence. Complex violence involved (1) cultural violence leading to structural violence, which subsequently resulted in direct violence; (2) structural violence leading to direct violence, which then perpetuated further direct violence; and (3) structural violence leading to direct violence, which in turn fostered cultural violence. The process of creating violence in these S.E.A. Write Award-winning short stories was found to involve 5 processes: (1) dehumanization and diminishing human dignity, (2) marginalization/othering, (3) legitimization, (4) commodification, and (5) increasing or decreasing identity.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย ด้วยความเมตตากรุณาจากคณาจารย์หลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.วัชรินทร์ แก่นจันทร์ ที่ให้เกียรติรับเป็นประธานที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ได้ชี้แนวทางให้แก่ผู้วิจัย ให้คำแนะนำ ดูแลเอาใจใส่ คอยแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยชิ้นนี้ได้สำเร็จเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถัย เพี้ยยุระ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร ทิพย์เดช กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้เกียรติและสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบ ขอกราบขอบพระคุณ ดร.วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์ และดร.ศราวุธ หล่อดี กรรมการที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และติดตามความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์ ตลอดจนสละเวลามาเป็นกรรมการสอบ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะศิลปศาสตร์ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบคุณ น้องธนวัฒน์ วีระแสง ที่คอยให้กำลังใจและให้ความอนุเคราะห์ในการแปล ตรวจสอบบทความภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณพี่ปุ๋ย ชุตินา ปัญญาวงศ์ ที่กรุณาในการเป็นที่ปรึกษาในเรื่องเอกสารและประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างราบรื่น ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกคน ณ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่คอยให้กำลังใจซึ่งกันและกันตลอดมา

กราบขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา รวมถึงผู้บังคับบัญชา รองศาสตราจารย์ปริญญ์นัท แสนโกชน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวิระ ที่ให้โอกาสได้ศึกษาระดับปริญญาเอก และสนับสนุนทุนในการเรียนสำหรับบุคลากรในสังกัด

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว คุณแม่พุทธา อินคำ คุณพ่อเฮียง อินคำ ขอขอบคุณพี่สาว ไพพรรณ อินคำ และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ผู้ที่คอยให้ความรัก ความเมตตา ให้กำลังใจ และแนะนำแนวทางในการดำเนินชีวิต ขอขอบคุณสามีผู้เป็นที่รัก กัมพล มะโนกิจ ที่สนับสนุนทุกเรื่อง คอยให้กำลังใจ เป็นผู้ฟังที่ดี และเป็นที่พึ่งใจรองรับกับทุกสถานการณ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้คงเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจทางวรรณกรรมต่อไป

ไพลิน อินคำ

สารบัญ

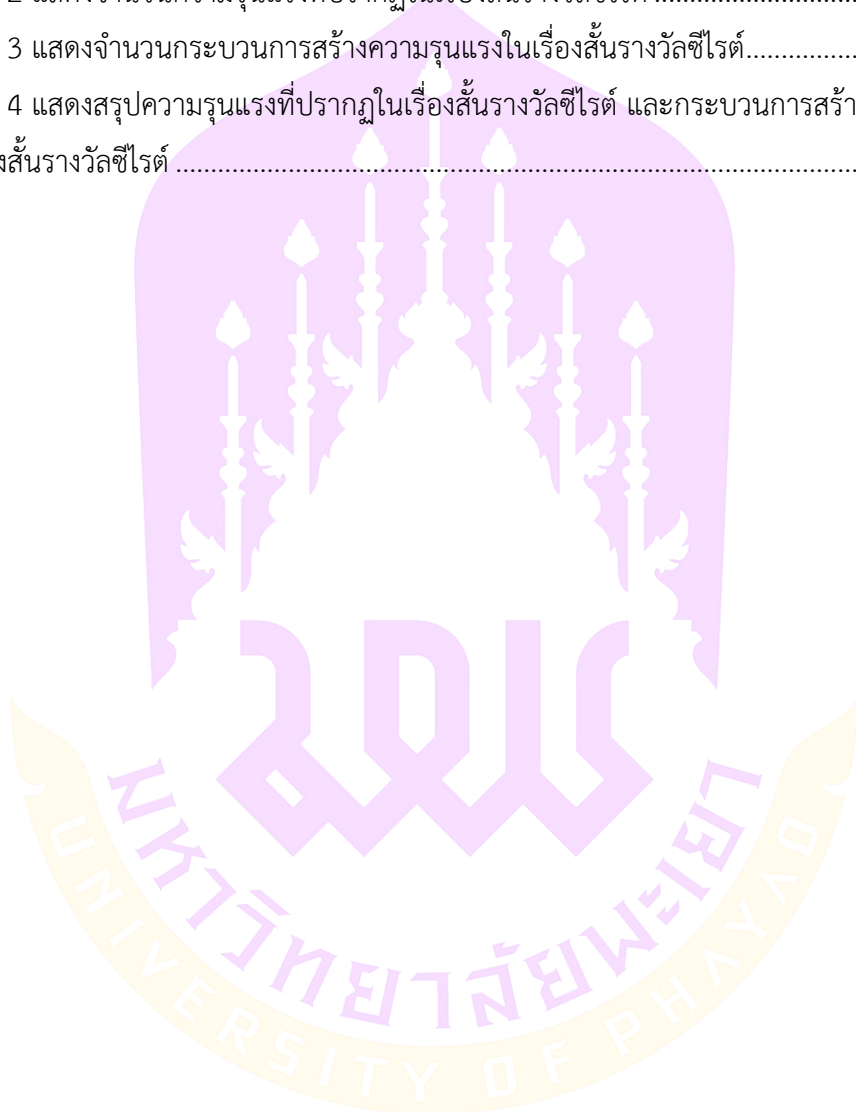
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดและทฤษฎี.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61

การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
การนำเสนอผลการวิจัย	63
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	64
ความรุนแรงเดี่ยว (Singular violence).....	64
ความรุนแรงซ้อน (Compound violence)	91
ความรุนแรงซับซ้อน (Complex violence).....	117
กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์.....	130
บทที่ 5 บทสรุป.....	161
สรุปผลการวิจัย.....	161
อภิปรายผลการวิจัย.....	166
ข้อเสนอแนะ.....	169
บรรณานุกรม.....	170
ประวัติผู้วิจัย.....	179

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์.....	55
ตาราง 2 แสดงจำนวนความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์	128
ตาราง 3 แสดงจำนวนกระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์.....	159
ตาราง 4 แสดงสรุปความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ และกระบวนการสร้างความรุนแรง ในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์.....	166

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์	9
ภาพ 2 แสดงการเชื่อมโยงมิติของความรุนแรง ของ Johan Galtung	13
ภาพ 3 แสดงกรอบวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ของ Norman Fairclough.....	16
ภาพ 4 แสดงกระบวนการสร้างความเป็นอื่น	51
ภาพ 5 แสดงความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์	129

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความขัดแย้งในทุกสังคมมักส่งผลทำให้เกิดความรุนแรงในหลายรูปแบบ อาจปรากฏเป็นความรุนแรงทางตรง ไม่ว่าจะเป็นการด่าทอบริภาษ ทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน หรืออาจปรากฏเป็นความรุนแรงในลักษณะของความขัดแย้งทางภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม รวมไปถึงความรุนแรงที่แฝงอยู่ในระบบโครงสร้างของสังคม วัฒนธรรม นโยบาย กฎหมาย ปฏิบัติการ ของรัฐ และการศึกษา (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2553, หน้า 10) ทั้งนี้สถานการณ์ความรุนแรงในประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ พบได้จากข้อมูลความรุนแรงในสังคมไทยจากโครงการวิจัยของสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (ไทยรัฐ, 2566) ที่กล่าวว่า

“สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย ปี 2559 อยู่ในลำดับที่ 1 ใน 10 ของโลก รวมทั้งในปี 2561 เด็กในประเทศไทยเป็นผู้กระทำความรุนแรง โดยการกลั่นแกล้ง ช่มชู้ และรังแกผู้อื่นในโรงเรียนสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก นอกจากนี้ยังพบความรุนแรงภายในครอบครัวที่สามีติดยาเสพติดหรือดื่มสุราแล้วทำร้ายร่างกายภรรยาเฉลี่ยสูงถึง 4 คน ต่อวัน และในช่วง Covid-19 พบผู้สูงอายุถูกกระทำความรุนแรงมากที่สุดจากสมาชิกในครอบครัว ขณะเดียวกันยังพบว่าเหยื่อของความรุนแรงสะสมความเครียดและหวาดกลัวในการใช้ชีวิต นำไปสู่การเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่พยายามหาหนทางในการแก้ไขปัญหาโดยการฆ่าตัวตาย ซึ่งในปี 2566 นั้นพบผู้ป่วยโรคซึมเศร้าฆ่าตัวตายสูงเป็นลำดับที่ 73 ของโลก เฉลี่ย 8.8 คนต่อประชาชนหนึ่งพันคน ดังที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าตัวเลขของความรุนแรงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นและทวีความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นความท้าทายของประเทศไทยที่ต้องร่วมสร้างสังคมไทยให้ปลอดภัยจากความรุนแรงอย่างจริงจัง”

จากสถิติรายงานความรุนแรงข้างต้น เป็นความขัดแย้งระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ผู้ที่มีอำนาจมักกระทำความรุนแรงกับผู้ที่อ่อนแอกว่า ทั้งเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ หรือบุคคลในครอบครัว (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2545, หน้า 12) ซึ่งอำนาจดังกล่าวแฝงอำนาจความเป็นปิตาธิปไตยหรือ “อำนาจชายเป็นใหญ่” อันเป็นวัฒนธรรมหนึ่งของบรรพบุรุษที่ครอบงำสังคมไทยอย่างยาวนาน จากการแบ่งแยกให้ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำเป็นคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) และเป็นคนอื่น (The Other) อย่างเพศชาย-เพศหญิง เด็ก-ผู้ใหญ่ ความถูกต้อง-ความผิด คนไทย-ต่างชาติ (ปฐม

หงษ์สุวรรณ, 2551, หน้า 223) โดยการใช้อำนาจที่เหนือกว่ากดทับผู้ที่มีอำนาจต่ำกว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคู่ตรงข้ามของ Claude Levi-Strauss ที่กล่าวถึงระบบของโครงสร้างครอบคลุมอยู่เหนือกระบวนการทางวัฒนธรรมทั้งหมด ความรุนแรงนั้นสิ่งที่ปรากฏขึ้นซ้ำ ๆ เพื่อสรุปสารอันเป็นความในใจของบรรพบุรุษที่ต้องการส่งทอดวัฒนธรรมบางอย่าง (โสวัตร ณ กลาง, 2562, หน้า 100)

ความรุนแรงไม่เพียงปรากฏในชีวิตประจำวันเท่านั้น หากยังได้ถ่ายทอดและผลิตซ้ำในวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ดังเช่นวรรณกรรมซีไรต์ กล่าวคือผู้แตงนำเสนอเรื่องราวความรุนแรงแฝงไว้ในตัวบท ซึ่งเป็นกระจกสะท้อนภาพของสังคมในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี วรรณกรรมซีไรต์เหล่านี้ต่างแฝงไปด้วยวาทกรรมแห่งความรุนแรงผ่านเรื่องราวชีวิต ทฤษฎี และความเชื่อของตัวละคร โดยถูกประกอบสร้างและถูกผลิตซ้ำจนกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่คนในสังคมต่างยอมรับและทนทานต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น (วชิรวิทย์ คนทา, 2566, หน้า 4) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาในประเด็นดังกล่าว ได้แก่ งานวิจัยของ วชิรวิทย์ คนทา (2566) ได้ศึกษาความรุนแรงเชิงโครงสร้างในเรื่องสั้นที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับการตัดสินรอบสุดท้าย เพื่อรับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2560 พบความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ให้ผู้มีอำนาจทางอำนาจการปกครองของรัฐที่เอารัดเอาเปรียบทางสถานะและบทบาทของอภิสิทธิชน ชายเป็นใหญ่และระบบอาวุโส และการศึกษาที่มีความแหลมคมทางการศึกษา จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นล้วนมาจากปัจจัยความขัดแย้งของตัวละครกับโครงสร้างทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติกา กรรณิกา ได้ศึกษาความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมซีไรต์ และงานวิจัยของ Bai Xiaoyu (2562) ศึกษาความขัดแย้งในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2551-2560 ซึ่งผลของการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ปรากฏความขัดแย้งของตัวละครที่มีสาเหตุมาจากบุคลิกภาพ บริบทของสิ่งแวดล้อม การป้องกันตัว การเก็บกด และจิตใต้สำนึกที่มีความขัดแย้งหรือความรุนแรงแฝง รวมถึงพบแนวทางการจัดการและการยุติความขัดแย้งหรือความรุนแรง อีกทั้งในตัวบทวรรณกรรมอื่น ๆ ที่ศึกษาในประเด็นของความรุนแรงพบในงานวิจัยของ วชิรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) ศึกษาวาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา พบความรุนแรงทางตรง เชิงโครงสร้าง และเชิงวัฒนธรรม ในลักษณะความรุนแรงเดี่ยวและความรุนแรงซ้อน อีกทั้งมีกระบวนการสร้างความรุนแรงด้วยการสร้างตัวละครให้เป็นชายขอบ การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ การทำให้เป็นสินค้า และการสร้างความชอบธรรม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในวรรณกรรมของนักวิชาการที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น พบความรุนแรงใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะของความรุนแรงปรากฏขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ

ส่งผลกระทบต่อบุคคล กลุ่มคน หรือครอบครัว โดยมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งและอำนาจทางสังคม ทั้งนี้ในวรรณกรรมพื้นบ้านได้ถ่ายทอดปรากฏการณ์ของกระบวนการสร้างความรุนแรงในแต่ละลักษณะอีกด้วย

การศึกษาในประเด็นของความรุนแรงในวรรณกรรมมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ (S.E.A. Write) โดยงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ดังตัวอย่างความรุนแรงจากเรื่องสั้น เรื่อง แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟตอน แม่ทัพตายแล้ว ดังนี้

...หญิงสาวร่วมห้องบ่นว่าผมอ้วนเกินไป เธอไม่เคยนอนกับคนอ้วนขนาดผม และต่อรองขอกลับก่อน ผมโมโหชกหน้าเธอจนหายใจ ค่ำว่าเธอเอาเปรียบ เธอมันก็แค่สมุนเลวของเผ่ามิด ตอนนั้นผมรู้สึกชิงชังตัวเองขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูกพยายามมองหาอาวุธ ดาบ ธนู หรืออะไรก็ได้ แต่ดีที่สุดได้แค่ผ้าขนหนู ความชิงชังเปลี่ยนเป้าหมายเป็นสมุนของเผ่ามิด ผมสะบัดผ้าขนหนูใส่หญิงสาว ปลายของผ้าขนหนูฟาดตามเนื้อตัวของเธอจนปรากฏริ้วแดง เธอร้องเสียงดัง ผมจึงใช้ผ้ารัดคอเธอ อีนังเพศยาเผ่ามิด ผมด่าเธอตั้ง ๆ...

(จเด็จ กำจรเดช, 2562, หน้า 165)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงทางตรงโดยการทำร้ายร่างกายที่เกิดจากความไม่พอใจและความโกรธของตัวละครผู้ชายจนทำให้ขาดสติ ขาดการยับยั้งอารมณ์ และนำไปสู่การทำร้ายร่างกายผู้หญิง กริยาวลีที่บ่งบอกถึงความรุนแรงทางร่างกาย คือ “ชกหน้า” “ฟาดตามเนื้อตัว” “รัดคอ” ความรุนแรงทางร่างกายไม่เพียงเป็นการทำลายลักษณะทางกายภาพของผู้ถูกระทำเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจ ดังจะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “เธอร้องเสียงดัง” อีกทั้งยังสามารถอนุมานได้ว่า ตัวละครจงใจใช้ความรุนแรงโดยมุ่งเอาชีวิต โดยการ “ใช้ผ้ารัดคอ” ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากกริยาวลีและประโยคที่ปรากฏประกอบกับเจตนาและบริบท พบว่า ลักษณะของความรุนแรงกระทำภายใต้อำนาจปิศาจปิตาธิปไตยที่เพศชายสามารถกระทำ ความรุนแรงต่อเพศหญิงที่ชายบริการได้ โดยสร้างความชอบธรรมในการใช้เงินเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนและสามารถกระทำ ความรุนแรงได้ในทุกรูปแบบ นอกจากนี้ยังปรากฏเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากรัฐ ผู้มีอำนาจในเชิงกฎหมาย หรือผู้ที่มีอำนาจในสังคม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างความรุนแรงจากเรื่อง คินปีเสื้อและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ตอน เป็นหมาป่า ดังนี้

โรคระบาดนั้นเป็นแค่ไข้หวัดธรรมดา รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขออกมาให้สัมภาษณ์ในเดือนแรกที่มันระบาด จากนั้นเขาก็หายตัวไปเลย ถูกกันออกจากเกม หลังจากจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นทุกวัน ตอนนั้นมีคนเสนอว่าต้องปิดประเทศ ปิดสนามบิน และห้ามนักท่องเที่ยวเดินทางมา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากจีนซึ่งเป็นต้นทางแพร่ระบาด รัฐบาลทั้งคณะ กลัวว่าประเทศจะพังเพราะไม่มีรายได้จากนักท่องเที่ยว ไม่รับข้อเสนอเจ็บแต่จบตามที่เขาพูดกัน แล้วก็ปล่อยปละละเลยจนเห็นท่าว่าจะเอาไม่ไหว ก็เรียกหมอเก่ง ๆ เข้าประชุมหาแนวทางป้องกัน จากนั้นก็ค่อย ๆ ออกมาตรการปิดนั่นปิดนี่ ห้ามนั่นห้ามนี้ แต่สายไปเสียแล้ว จำนวนผู้ติดเชื้อเริ่มลามไประยะสามกันเยอะแล้ว จากผู้ติดเชื้อที่เป็นชาวต่างประเทศ เริ่มแพร่เชื้อไปถึงคนในประเทศด้วยกัน แล้วพอปิดกรุงเทพฯ ผู้ติดเชื้อส่วนมากที่อยู่ในกรุงเทพฯ ก็กระจายกลับบ้านต่างจังหวัด จากนั้นผู้ติดเชื้อก็แพร่ไปครบทุกจังหวัด คนข้างบ้านนักเขียน เพิ่งกลับจากประเทศแอฟริกา แม้ไม่ได้เป็นประเทศกลุ่มที่เสี่ยงแต่คนมาจากต่างประเทศทุกคนต้องกักช่วยอยู่ในบ้านสองสัปดาห์

(จเด็จ กำจรเดช, 2563, หน้า 434-435)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นความรุนแรงที่มาจากการใช้อำนาจของรัฐหรือตัวแทนของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่ไม่เหมาะสม ผู้ที่ใช้ความรุนแรงในขณะนั้นได้รับอำนาจในการเป็นรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้ใช้อำนาจในการสั่งการ ความรุนแรงรูปแบบนี้เป็นความรุนแรงทางอ้อมรูปแบบหนึ่ง ทว่าส่งผลกระทบเป็นความรุนแรงทางตรง ทั้งนี้ตัวละครได้ชี้ให้เห็นว่า โรคระบาดนั้นไม่รุนแรงและสามารถควบคุมไว้ได้ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “โรคระบาดดังกล่าวเป็นเพียงไข้หวัดธรรมดา” โดยใช้อำนาจความเป็นรัฐมนตรีฯ ในการไม่ประกาศ สั่งปิด หยุด ระวัง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 และไม่ฟังเสียงการคัดค้านจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใด ๆ จึงเกิดผลกระทบเป็นความรุนแรงตามมา นั่นคือการแพร่กระจายและมีผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีแนวโน้มที่อาจจะเกิดความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการใช้อำนาจของรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข โดยไม่ฟังข้อเสนอแนะใด ๆ ถือว่าเป็นความรุนแรงที่ผ่านกระบวนการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยนัยหนึ่ง เพราะรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขมองเห็นว่าเพื่อนมนุษย์ หรือคนในสังคมด้อยค่ากว่าเงินรายได้จากนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการมองเห็นความสำคัญของรายได้มากกว่าสุขภาวะของคนในประเทศ ดังนั้นการมองเห็นสิ่งอื่นดีกว่าคนในประเทศจึงเป็นการลดทอนคุณค่า มองว่าไม่ใช่คน และเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผ่านสิ่งที่เรียกว่า ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ทั้งนี้ปรากฏการณ์ของความรุนแรงนั้นถ่ายทอดผ่านวัฒนธรรมอันดีงามของไทยที่ยึดถือและปฏิบัติสืบเนื่องมาอย่างยาวนาน ดังตัวอย่างความรุนแรงจากเรื่องแผ่นดินอื่น ตอน บนถนนโคลีเซียม ดังนี้

“พวกแกตั้งใจฟังให้ดี เรื่องนี้สนุก.. กาลครั้งหนึ่งมีแขกเทศคนหนึ่งถูกจับเข้าคุก เพราะไปยึดเด็กสิบสองขวบเขา เฮ้ย!.. แล้วพวกแกควรรู้ไว้เสียด้วยว่า ในบรรดาเรื่องแบบนี้ ไม่มีใครเกินพวกแขกเทศ มันมีพลังเหมือนม้า เมื่อไหร่ที่ไม่ได้ทำอะไรอย่างว่ากับใคร สักวันสองวันเป็นอาการขึ้น พวกแกเคยเห็นไข้ไหม? ไอ้พวกแขกเทศที่ทั้งร่างมีแต่ขนรุงรัง และไอน้ำ จกเปรตก็จะลั่นปรือออกมาตามรูขุมขนจนเป็นต้องคันคะเยอ ไอ้แขกเทศคนนี้ก็เหมือนกันอยู่ในห้องขังได้สองคืนก็คันยุบยิบไปทั้งตัวจนไม่เป็นอันหลับนอน ยิ่งตกตึกก็ยิ่งหนาว ยิ่งหนาวก็ยิ่งคัน ยิ่งคันมันก็ยิ่งเกา แล้วไอ้หัวต่อนั้นก็เกาได้เสียที่ไหน มันก็ต้องลุกขึ้นมาพริกหน้าพริกหน้าไปเสียทั้งนั้นแหละ เจ้าแขกเทศสุดปัญญาที่จะขมตาหลับลงได้ ทั้งรำคาญทั้งหงุดหงิด และตะโกนขึ้นกลางดึกว่า ‘ขะมอย.. ขะมอย..’ พวกตำรวจสงสัยวิ่งมาถามดู ‘มีขโมยที่ไหนกันเล่าบ้าง’ เจ้าแขกเทศกลับสั่นหน้าปฏิเสธ ‘ม่ายช่าย.. ฉานบอกว่าขะมอย’ มันว่าพลงเปิดผ้าถุงให้ดู พอตำรวจถึงกับหัวเราะก๊าก ‘อ้อ.. อาบังมันคันหม-ย นอนไม่หลับ เพราะเหตุนี้แหละเมื่อออกจากคุกเลยมีคนมาจ้างให้มันไปเป็นยาม เฮอะ.. หากฉันเป็นขโมยก็ต้องตกใจละวะ เกิดยอมเข้าไปแล้วจู้ ๆ อาบังมันคันขึ้นมา’...

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, หน้า 33-34)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงถึงความรุนแรง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “พวกแขกเทศ” “มัน” “ไอ้พวกแขกเทศ” “ไอ้แขกเทศ” หมายถึง ชาวมุสลิมที่มีถิ่นฐานอยู่ในอินเดีย ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นไม่ให้เกิดและลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขณะเดียวกันยังปรากฏความรุนแรงทางชาติพันธุ์ผ่านการล้อเลียนการพูดไม่ชัดเจนและเสียดสีภาษา ดังข้อความที่ว่า “ขะมอย ขะมอย” (คนที่อ้วยวะเพศ) “ม่ายช่าย ฉานบอกว่า ขะมอย” (ไม่ใช่ฉันบอกว่าคนที่อ้วยวะเพศ)” จึงได้แสดงกริยาทำทางประกอบเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจ ดังประโยคที่ว่า “มันว่าพลงเปิดผ้าถุงให้ดู” เมื่อผู้รับสารตีความหมายได้ชัดเจน จึงเกิดอาการตลกขบขันเป็นการสพประมาททางพฤติกรรมเพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อรู้สึกโดนเหยียดหยามและก่อให้เกิดความอับอาย อีกทั้งเป็นการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้กลายเป็นตัวตลกและเบียดขับให้กลายเป็นคนอื่นของสังคม

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและได้รับรางวัลที่สังคมให้การยอมรับ จึงมีอิทธิพลต่อผู้อ่านในวงกว้าง ประกอบกับการศึกษาในประเด็นของความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้นยังปรากฏจำนวนน้อย การศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory) ของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) ร่วมกับแนวคิดสหศาสตร์ ทั้งแนวคิดทางภาษาศาสตร์และแนวคิดทางสังคมวิทยาในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยนี้จะเป็นการเปิดเผยความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ผู้ที่สนใจในประเด็นของความรุนแรงเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความขัดแย้ง หรือความรุนแรงที่แฝงมากับบริบทของสังคม รวมทั้ง

อธิบายกระบวนการสร้างความรุนแรงในแต่ละลักษณะ ตลอดจนนำสิ่งเหล่านี้ไปประยุกต์และปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์
2. วิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 2 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตด้านข้อมูลและขอบเขตด้านแนวคิด มีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ งานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ระหว่าง พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม ประกอบด้วย 177 เรื่อง (ดังตาราง 1 ในบทที่ 3) เนื่องจากงานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นมีความเฉพาะ กล่าวคือ เนื้อหาของเรื่องสั้นในทุกเรื่องมีขนาดสั้น และมีการแบ่งบทตอน ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจจบในคราวเดียว ทั้งนี้มีความแตกต่างจากนวนิยายและสารคดีที่มีเนื้อเรื่องขนาดยาว ขณะที่กวีนิพนธ์นั้นมีความซับซ้อนของเนื้อเรื่องทำให้ผู้อ่านต้องตีความ แปลสัญลักษณ์ และถอดความเสียก่อน รวมทั้งเรื่องสั้นเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและได้รับรางวัลที่สังคมให้การยอมรับจึงมีอิทธิพลต่อผู้อ่านให้วงกว้าง ดังนั้นเรื่องสั้นจึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษาอย่างยิ่ง

2. ขอบเขตด้านแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ โดยใช้ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory) ของ Johan Galtung เป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์ และนำแนวคิดวาทกรรม (Discourse) ของ Norman Fairclough แนวคิดเรื่องคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) ของ Claude Levi-Strauss แนวคิดเรื่องความเป็นอื่น (Other) และแนวคิดโครงสร้างนิยม (Structuralism) ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์เป็นประเด็นรอง จากนั้นทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ โดยแบ่งแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้เห็นองค์ประกอบโดยรวมอย่างชัดเจน

ข้อตกลงเบื้องต้น

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- ต. หมายถึง ความรุนแรงทางตรง
 คส. หมายถึง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง
 ว. หมายถึง ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม
 → หมายถึง ...ที่ส่งผลให้เกิด...
 --> หมายถึง ...ต่อเนื่องให้เกิด...

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความรุนแรง หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ทั้งเจตนาหรือไม่เจตนา อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางร่างกาย ทางวาจา ทางจิตใจ และทางเพศ รวมถึงการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว บังคับ กีดกัน ทำร้าย คุกคาม ซึ่งเป็นการจงใจใช้อำนาจทางสังคม วัฒนธรรม หรือใช้กำลังเพื่อข่มขู่ผู้อื่น กลุ่มบุคคล หรือกระทำต่อตนเอง จนก่อให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ หรืออาจนำไปสู่การเสียชีวิต

กระบวนการสร้างความรุนแรง หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบหรือโครงสร้าง อย่างเป็นระบบ ที่สามารถนำไปสู่ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ และมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายใต้โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การสร้างความ เป็นชายขอบ/คนอื่น การสร้างความชอบธรรม การทำให้เป็นสินค้า และการเพิ่มหรือการลดอัตลักษณ์

ความรุนแรงทางตรง หมายถึง เป็นความรุนแรงที่มาจากบุคคล โดยการใช้กำลังทำร้าย หรือคุกคาม ทำให้ศักยภาพของบุคคลหรือสิ่งอื่นใดสะดุดหยุดลงทั้งร่างกาย จิตใจ หรือสภาพปกติ

ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง หมายถึง ความรุนแรงที่มีผู้กระทำมาจากโครงสร้างของสังคม โดยปรากฏในลักษณะของการใช้อำนาจที่ทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคนในสังคมที่มีความแตกต่างกันในโครงสร้างนั้น ๆ

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม หมายถึง ความรุนแรงที่เกิดจากการที่คนในสังคมส่วนใหญ่อยอมรับในวัฒนธรรม ระบบความเชื่อ หรือข้อปฏิบัติที่ยึดถือในสังคม ความรุนแรงนี้ลักษณะนี้ยังให้ความชอบธรรมในการเอารัดเอาเปรียบ คอยค้ำจุนให้สังคมยอมรับความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ทั้งการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคมผ่านภาษา เพศสภาพ และเชื้อชาติ

ความรุนแรงเดี่ยว หมายถึง พฤติกรรมและมิติความสัมพันธ์ของความรุนแรงหรือผลจากความรุนแรงเพียงอย่างเดียว ประกอบด้วยความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

ความรุนแรงซ้อน หมายถึง พฤติกรรมและมิติความสัมพันธ์ของความรุนแรงเดี่ยวอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปหาความรุนแรงเดี่ยวอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นลักษณะความรุนแรงหนึ่งไปยังอีกความรุนแรงหนึ่ง

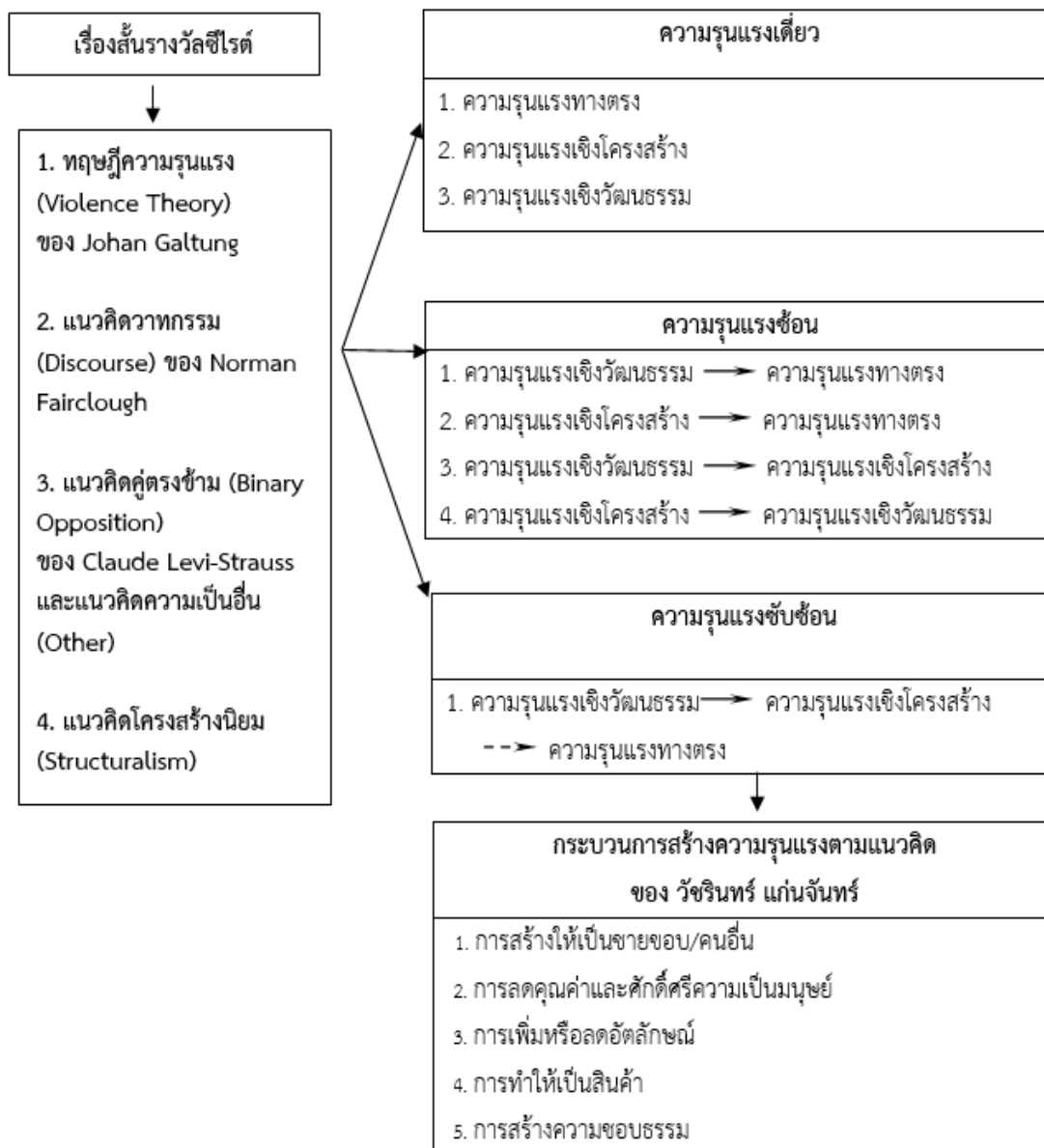
ความรุนแรงซับซ้อน หมายถึง พฤติกรรมและมิติความสัมพันธ์ของความรุนแรงซ้อน และส่งผลกระทบต่อเนื่องไปหาความรุนแรงเดี่ยวอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นลักษณะความรุนแรงในหลายมิติที่เกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่อง

เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ หมายถึง วรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (Southeast Asian Writers Award) หรือซีไรต์ (S.E.A. Write) เป็นรางวัลประจำปีที่มีมอบให้นักกวีและนักเขียนที่มีผลงานดีเด่น มีการจัดขึ้นเฉพาะกลุ่ม 10 ประเทศรัฐสมาชิกแห่งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ บรูไน พม่า ติมอร์ เลสเต อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกวรรณกรรมประเภทงานเขียนที่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ ในการวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ระหว่าง พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม ประกอบด้วย 177 เรื่อง

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทราบความรุนแรงทั้งรูปธรรมและนามธรรมที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์
2. ทำให้เข้าใจเจตนาการผลิตซ้ำทางวรรณกรรมและกระบวนการสร้างความรุนแรงผ่านภาษาที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์
3. สามารถอธิบายปรากฏการณ์การแบ่งกลุ่มของคนในสังคมอันเกิดจากความขัดแย้งและความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์
4. ช่วยสร้างความตระหนักรู้ถึงอำนาจที่แฝงในวรรณกรรม อันเป็นเครื่องมือชี้นำความคิดของคนในสังคม ตลอดจนรู้เท่าทันความเป็นไปในสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เรื่องความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดและทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory)

1.2 แนวคิดวาทกรรม (Discourse)

1.3 แนวคิดคู่ตรงข้าม (Binary of Opposition) และแนวคิดความเป็นอื่น (The Other)

1.4 แนวคิดโครงสร้างนิยม (Structuralism)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 สังเขปซีไรต์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความรุนแรง

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม

3.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความรุนแรงตามแนวคิดของคู่ตรงข้ามและแนวคิดความเป็นอื่น

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมซีไรต์ (S.E.A. Write)

แนวคิดและทฤษฎี

1. ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory)

เมื่อกล่าวถึงความรุนแรง บุคคลทั่วไปมักจะนึกถึงการใช้กำลังเพื่อสื่อให้เห็นถึงความเจ็บปวด หรือมีเจตนาแสดงให้เห็นถึงการขู่บังคับ การประทุษร้าย การใช้อำนาจในทางที่ผิด รวมถึงการล่วงละเมิดทางด้านร่างกายและทางด้านทรัพย์สิน แต่ความเป็นจริงความรุนแรงนั้นยังมีความหมายครอบคลุมไปจนถึงการคุกคามสภาพทางด้านจิตใจและความคิดอีกด้วย ดังนั้นความรุนแรง หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ทั้งเจตนาหรือไม่เจตนาอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางร่างกาย ทางวาจา ทางจิตใจ และทางเพศ รวมทั้งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว บังคับ กีดกัน ทำร้าย คุกคาม (อุษณีย์ ธโนศวรรย์ และศรีชัย พรประชาธรรม, 2553, หน้า 226-227) เป็นการเจตนาใช้กำลัง พลังกาย หรืออำนาจ เพื่อข่มขู่ผู้อื่น กลุ่มบุคคล หรือกระทำต่อตนเอง

จนก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ทั้งทางกาย จิตใจ และอาจนำไปสู่การเสียชีวิต หรือทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่เพียงพอหรือเป็นการลดทอนสิทธิของมนุษย์ (สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2566, หน้า 49)

แนวคิดและทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) นั้น มีการนำเสนอการแบ่งแยกความรุนแรง 3 ประเภท ซึ่งอุษณีย์ ธโนศวรรย์ และศรีชัย พรประชาธรรม (2553, หน้า 227-228) ได้อธิบายถึงประเภทของความรุนแรงตามแนวคิดของโยฮัน กัลตุง ดังนี้

ประเภทที่ 1 ความรุนแรงทางตรงหรือความรุนแรงทางกายภาพ (Direct Violence) ได้แก่ ความรุนแรงที่มีตัวกระทำ เรียกว่า ความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรงที่มาจากบุคคล โดยการทำให้ศักยภาพของมนุษย์สะดุดหยุดลงทั้งร่างกายและจิตใจ ในขณะที่ยังไม่ถึงกาลอันสมควรที่มาและผลของความรุนแรงเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน เพราะมีตัวผู้กระทำชัดเจน เช่น การสงครามระหว่างประเทศ การปฏิวัติรัฐประหารหรือขาดกรรมทางการเมือง เป็นต้น กล่าวโดยสรุป คือ ความรุนแรงทางตรงนั้นเป็นความรุนแรงที่มีผลในเชิงการทำร้ายร่างกายและจิตใจ และมีผู้กระทำเป็นที่มาของความรุนแรง บางครั้งจึงเรียกความรุนแรงชนิดนี้ว่า เป็นความรุนแรงส่วนบุคคล

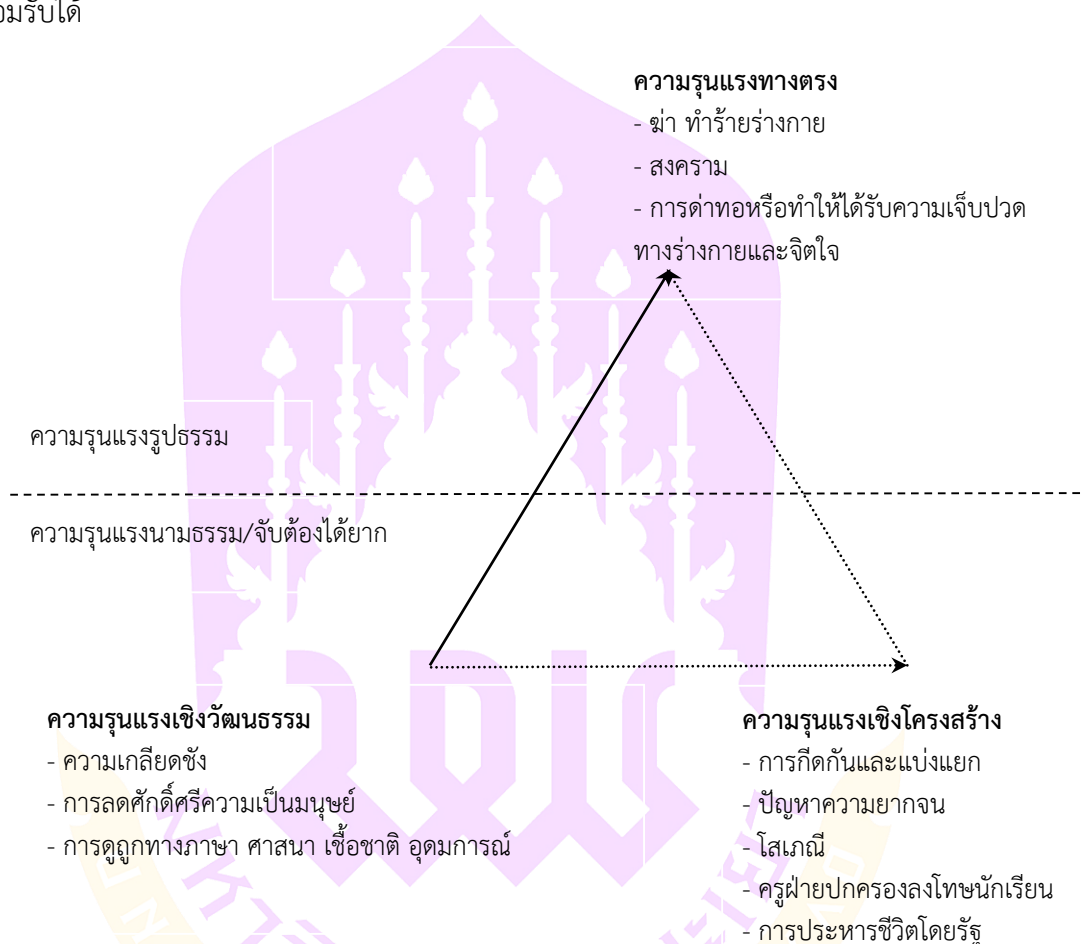
ประเภทที่ 2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) คือ ความรุนแรงที่มีผู้กระทำจากโครงสร้างของสังคมเป็นตัวแปรหรือตัวแทนจากโครงสร้างนั้น สะท้อนการมีอยู่และการปรากฏในรูปแบบของอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน เป็นความรุนแรงที่ทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคนในสังคมที่มีความแตกต่างกันในโครงสร้างนั้น ๆ เช่น ปัญหาการกีดกันและแบ่งแยก ปัญหาความยากจน เด็กขาดอาหาร ยารักษาโรค และบริการด้านสุขภาพที่จำเป็น ปัญหาเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบทางโครงสร้าง ทั้งที่ระบบสังคมสามารถเลี้ยวดูเกื้อกูลได้ ปัญหาโสเภณีที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ถูกย่ำยีในนามของพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีวัฒนธรรมบางลักษณะสนับสนุนอยู่ในมิตินี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ตัวบุคคล แต่เป็นผลจากการกระทำของระบบหรือโครงสร้าง ซึ่งความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) คือ ช่องว่างระหว่างศักยภาพของมนุษย์ (Potentiality) กับสิ่งที่ป็นจริง (Actuality) หรือหมายรวมถึงอะไรก็ตามที่จะมาส่งเสริมหรือรักษาความแตกต่างระหว่างศักยภาพของมนุษย์กับสิ่งที่มนุษย์เป็นไปได้จริง ก็ถือว่าเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทั้งสิ้น ความรุนแรงถูกสร้างขึ้นภายในโครงสร้างของสังคม โดยโครงสร้างหรือลำดับชั้นในสังคมผูกอยู่กับระบบอำนาจในสังคมที่แสดงออกโดยฐานะตำแหน่งที่ไม่เท่าเทียมกัน คนจนกับคนรวย หรือระหว่างเมืองกับชนบท ซึ่งสะท้อนถึงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน และอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันย่อมนำมาซึ่งโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกัน และสิ่งนี้เรียกว่าความรุนแรงที่ไม่มีผู้กระทำหรือความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) เรียกว่า ความอยุติธรรมทางสังคม เช่น แนวทางการพัฒนาที่ก่อปัญหาให้ผู้คนที่ต้องทุกข์ยากหรือโครงสร้างของอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรมทั้งต่อมนุษย์และธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ที่เกิดผลกระทบต่อความอยู่ดีกินดี (Well Being)

ความอยู่รอด (Survival) ของประชาชน ขาดการเป็นที่ยอมรับยกย่องในสังคม (Identity Meaning) และขาดสิทธิเสรีภาพ (Right and Freedom) เช่น แนวทางการพัฒนาที่สะท้อนให้เห็นถึงการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ตอบสนองต่อมายาคติเกี่ยวกับการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยอย่างประเทศตะวันตก และแสนยานุภาพทางการทหาร

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างนี้ สะท้อนความรุนแรงที่ดำรงอยู่และปรากฏออกมาในลักษณะของอำนาจที่ไม่เสมอกัน และทำให้โอกาสแห่งชีวิตไม่เท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างศักยภาพของมนุษย์ (Potentiality) กับสิ่งที่มนุษย์เป็นอยู่ (Actually) ซึ่งเป็นผลของระบบหรือโครงสร้างของสังคมนั่นเอง นอกจากนี้จะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมแล้ว ยังทิ้งรอยรอยไว้กับร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณของมนุษย์ด้วย ลักษณะเด่นของความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ปรากฏในรูปของความไม่เสมอภาคกันหรือไม่เท่าเทียมกัน จะดำรงอยู่ในช่วงเวลาอันยาวนานต่อเนื่องในรูปของกระบวนการมากกว่าจะเป็นเหตุการณ์จำเพาะเจาะจง ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่รู้สึกคุ้นชินกับความไม่เสมอภาคหรือความไม่เท่าเทียมในสังคม ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น การที่รัฐใช้เงินจำนวนมากโดยไม่มีการแจกแจงในรูปของงบลับเพื่อความมั่นคงของประเทศ หรือการใช้งบประมาณจำนวนมากในการสร้างแสนยานุภาพทางการเมืองเพื่อป้องกันภัยคุกคาม ซึ่งเป็นที่ยอมรับภายใต้มายาคติว่าด้วยการป้องกันและความมั่นคงให้กับประเทศ ในขณะที่คุณภาพชีวิตของประชาชนจำนวนมากในพื้นที่ห่างไกลหรืออยู่นอกเขตการพัฒนากลับไม่ได้รับการดูแลแก้ไข การทำความเข้าใจและคลี่คลายให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างดังกล่าวนี้ จำเป็นที่ต้องศึกษาผ่านรูปแบบของความสัมพันธ์ ศัพท์ ภาษา และวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับให้เกิดการยอมรับถึงความไม่เท่าเทียมกัน

ประเภทที่ 3 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) คือ ระบบความเชื่อหรือข้อปฏิบัติที่ยึดถือในสังคมที่ให้ความชอบธรรมกับการเอารัดเอาเปรียบ คอยค้าจุนให้สังคมยอมรับความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ทั้งการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคม เช่น การทุบตีภรรยา การซื้อขายบริการทางเพศในรูปของโสเภณีทำให้เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและทำให้คนรับรู้ เข้าใจ หรือเชื่อว่าเป็นสิ่งปกติที่ดำรงอยู่ในสังคม ชี้ให้เห็นว่าการให้ความชอบธรรมกับความรุนแรงทั้งทางตรงและเชิงโครงสร้าง กระทั่งทำให้ความรุนแรงเหล่านี้ดำรงอยู่ได้ในสังคม เช่น มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ของประเทศไทยอย่างหนึ่งที่ใช้การโจมตีทางร่างกาย หมัด ศอก เข่า ซึ่งคนในสังคมไทยนั้นนึ่งดูการต่อสู้อย่างสนุกสนาน โดยความรุนแรงชนิดนี้สังคมไม่จัดว่าเป็นความรุนแรงทั้งที่มีการทำร้ายร่างกายหรือความรุนแรงทางตรง ดังนั้นจะเห็นว่าความรุนแรงทางตรงถูกหล่อเลี้ยงอยู่ด้วยความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความชัดเจน ในส่วนนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงคุณลักษณะของวัฒนธรรมในเชิงของวัฒนธรรมความรุนแรงเพราะความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมมีลักษณะกว้างขวาง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดและยังสามารถจะขยายได้ในทุกวัฒนธรรมอีกด้วย อีกทั้งการให้ความชอบธรรม

กับการใช้ความรุนแรงถือเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเช่นกัน เนื่องจากการสร้างการยอมรับต่อการใช้ความรุนแรงว่าเป็นสิ่งที่ไม่ผิด สามารถกระทำได้ ดังนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจในความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาลักษณะของวัฒนธรรมภายในสังคมนั้น ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงสาเหตุเงื่อนไข หรือเหตุผลสนับสนุนที่ทำให้การกระทำความรุนแรงนั้นกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นจนเป็นที่ยอมรับได้

ภาพ 2 แสดงการเชื่อมโยงมิติของความรุนแรง ของ Johan Galtung

ที่มา: ประยุกต์จากทฤษฎีของ โยฮัล กัลตุง (Galtung, 1996 อ้างอิงใน วชิรินทร์ แก่นจันทร์, 2560)

จากแผนภาพข้างต้น อธิบายในส่วนของกรอบแนวคิดที่เป็นการเชื่อมโยงมิติของความรุนแรง (Relating Three Types of Violence) ในแต่ละประเภท โดยใช้แนวคิดของ Johan Galtung (อุษณีย์ ธโนศวรรย์ และศรีชัย พรประชาธรรม, 2553, หน้า 229-230) การใช้รูปแบบสามเหลี่ยมเป็นการเชื่อมโยงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเข้ากับความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง จะเห็นได้ว่าสามเหลี่ยมข้างต้นนั้น แสดงความรุนแรงที่ตั้งอยู่บนฐานที่ส่งผ่านอำนาจความรุนแรง

จากทางหนึ่งไปสู่อีกทางหนึ่ง อันประกอบด้วยความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่อยู่ด้านบนทำหน้าที่ให้ความชอบธรรมกับความรุนแรง และส่งผ่านไปยังทั้งสองลักษณะ เมื่อสามเหลี่ยมความรุนแรงถูกปรับเปลี่ยน ทำให้ความรุนแรงทางตรงที่อยู่ด้านบนสะท้อนที่มาให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม อาจพิจารณาได้ว่าความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) เป็นเหตุการณ์ (Event) ส่วนความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structure Violence) เป็นกระบวนการ (Process) ที่ขับเคลื่อนให้องค์ประกอบหรือโครงสร้างของทฤษฎีความรุนแรงขับเคลื่อนไปอย่างสมบูรณ์

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง จะเป็นตัวส่งผ่านความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง เป็นผลทำให้เกิดปรากฏการณ์ของการใช้ความรุนแรงทางตรง เพื่อต่อต้านความรุนแรงทางตรงให้เกิดการหลุดพ้นจากโครงสร้างของความรุนแรงมีการถ่ายทอดส่งผ่านมายาคติ คำสอน ความเชื่อ และค่านิยมนี้ไปยังอนาคต การส่งผ่านความรุนแรงนั้นเป็นเพียงตัวขับเคลื่อนกลไกของโครงสร้างเพื่อเน้นย้ำและเป็นแรงเสริมสนับสนุนรองรับความคิดให้เกิดการยอมรับต่อความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นซ้ำ ๆ อย่างไม่มีวันยุติหรือยับยั้งลงได้

นอกจากนี้ จากแผนภาพความรุนแรงข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของความรุนแรงที่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้ในทุกจุดและรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง หรือความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละด้านสามารถส่งผ่านความรุนแรงไปยังด้านอื่นได้ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่ง ก็จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความรุนแรงในด้านที่เหลือด้วย

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ความรุนแรงที่อยู่บนฐานเดียวกัน เมื่อเกิดความรุนแรงขึ้นด้านใดด้านหนึ่ง ก็จะส่งผ่านความรุนแรงนั้นไปสู่อีกด้านหนึ่ง ซึ่งการส่งผ่านความรุนแรงนั้นมีตัวกลางของด้านต่าง ๆ เป็นสื่อที่นำความรุนแรงนั้นส่งผ่านไปยังอีกโครงสร้างด้านที่เหลือ ขึ้นอยู่กับว่าตัวกลางที่นำส่งผ่านความรุนแรงในแต่ละด้านนั้นจะอยู่ในรูปแบบใด ทั้งนี้เป็นผลพวงจากการที่ความรุนแรงนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน ความรุนแรงในแต่ละด้านมีจุดกำเนิดที่แตกต่างกัน แต่เป้าหมายปลายทางส่งผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งสิ้น สังคมที่คิดว่าปราศจากการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำในสิ่งที่ทำให้เป็นความรุนแรง แท้จริงแล้วยังแฝงไปด้วยความขัดแย้งอยู่ จนกว่าความขัดแย้งนั้นจะถูกแก้ไขด้วยวิธีที่สันติและสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การสร้างประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับสังคมได้อย่างพร้อมเพรียงสมบูรณ์ในทางกลับกันหากสังคมใดที่ไม่มีความขัดแย้ง ทำให้ก่อเกิดเป็นความรุนแรงที่มีอาจคาดถึงและไม่ได้วางแนวทางการป้องกันเพื่อหาทางแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ อาจกำเนิดเป็นเหตุความรุนแรงที่สมบูรณ์แบบได้

2. แนวคิดวาทกรรม (Discourse)

ในปัจจุบันแนวทางในการวิจัยทางศาสตร์ภาษาไทยนั้นปรากฏอย่างหลากหลาย มิได้จำกัดเพียงเรื่องโครงสร้างทางภาษาและไวยากรณ์เท่านั้น ซึ่งแนวคิดวาทกรรม (Discourse) นั้นเป็นแนวทางการศึกษาหนึ่งที่มีความนิยมอย่างกว้างขวาง เนื่องจากนักภาษาศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ต่างสนใจศึกษาในเรื่อง Discourse เพราะเป็นการวิเคราะห์ทั้งตัวภาษา อธิบายให้เห็นถึงสังคม และวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจนและลึกซึ้ง ทั้งนี้การศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้จำเป็นต้องทำความเข้าใจคำว่า “วาทกรรม” เป็นลำดับแรก ซึ่งคำว่า “วาทกรรม” ตามแนวคิดของฟูโกต์ (Michel Foucault) นักคิดและนักเขียนชาวฝรั่งเศส ผู้ที่เป็นนักปราชญ์ในสายสกุลของยุคหลังโครงสร้างนิยม (Post structuralism) ได้ให้ความหมายของ วาทกรรม คือ ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ทั้งความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเรา อีกทั้งยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมเป็นวงกว้าง (valorize) และทำหน้าที่เก็บกด/ปิดกั้นไม่ให้เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างเกิดขึ้น (subjugate) หรือทำให้เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมเลื่อนหายไปได้พร้อม ๆ กันด้วย (displace) ฉะนั้น การศึกษาวาทกรรมจึงเป็นการศึกษามากกว่าภาษาหรือคำพูด แต่มีภาคปฏิบัติจริงของวาทกรรม (discursive practices) รวมถึงจารีตปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554, หน้า 19-21)

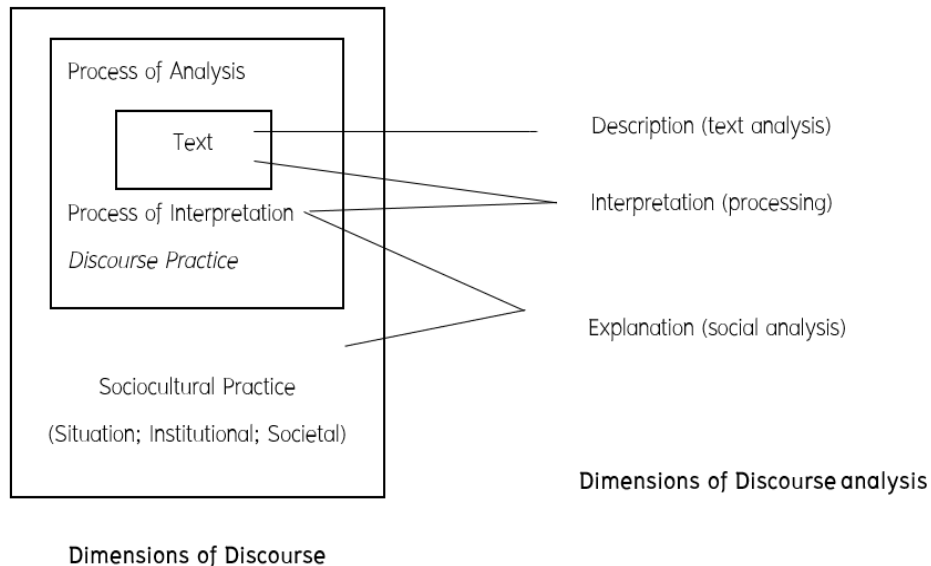
การศึกษาแนวคิดทางวาทกรรมได้มีการพัฒนาและต่อยอดเป็นการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) หรือที่เรียกโดยย่อว่า CDA ถือเป็นแนวคิดหนึ่งในการวิเคราะห์ทางวาทกรรมโดยการใช้ความรู้ทางภาษาและสังคมประกอบการวิเคราะห์ ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวยังเป็นแนวทางการศึกษาที่สะท้อนในเรื่องของอำนาจ (Power) การครอบงำ (Dominance) อุดมการณ์ (Ideology) ความไม่เท่าเทียม (Hegemony) ชนชั้นทางสังคม (Class) เพศหรือเพศภาวะ (Gender) และเชื้อชาติ (Race) โดยอาศัยภาษาที่สื่อผ่านตัวบทและบริบททางสังคม (วรพงศ์ ไชยฤกษ์, 2556, หน้า 140) ปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นมีส่วนสัมพันธ์กับอำนาจและอุดมการณ์ทางสังคมที่แฝงผ่านตัวบทนั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นอร์แมน แฟร์คลาฟ (Fairclough, 2010, p. 135) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิบัติการทางสังคมและภาษา กระบวนการทางสังคมและคุณสมบัติของภาษาในตัวบทต่าง ๆ ซึ่ง วรพงศ์ ไชยฤกษ์ (2556, หน้า 140-144) ได้อธิบายกรอบความคิดทางวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรมใน 3 มิติ ได้แก่

มิติการบรรยายความ คือ การศึกษาตัวบท (Text) กล่าวคือเป็นการศึกษาภาษาพูดและภาษาเขียน หมายรวมไปถึงวัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาทั้งภายในตัวบทและการวิเคราะห์ระหว่างตัวบท

มิติการตีความ คือ การวิเคราะห์ถึงกระบวนการ (Process Analysis) ในภาคปฏิบัติทางวาทกรรม โดยทำการวิเคราะห์ความหมายแฝงนัยและอุดมการณ์ ซึ่งซ่อนอยู่ในระดับลึกของตัวบท โดยเฉพาะความหมายที่มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์และความเชื่อในสังคม รวมถึงกระบวนการผลิตสื่อด้วย

มิติการอธิบายความ คือ การวิเคราะห์ภาคปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Practice) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท ภาษา ร่วมกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่สื่อหรือตัวบทนั้น ตลอดจนอำนาจของภาษาที่สื่อความหมายเหนือปฏิบัติการทางสังคม หรือนำเสนอภาพการช่วงชิงพื้นที่แห่งอุดมการณ์หรือพื้นที่แห่งความหมาย เพื่อช่วงชิงอำนาจผ่านภาษาอีกด้วย

ดังที่กล่าวมาข้างต้น แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) ของ นอร์แมน แฟร์เคลอห์ (Norman Fairclough) นั้น ผู้วิจัยนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความรุนแรงและกระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ โดยวิเคราะห์ผ่านตัวภาษา (Text) เนื่องจากภาษาเป็นหลักฐานที่ปรากฏและทำให้เห็นว่าเกิดความรุนแรงอย่างไร ซึ่งแนวคิดนี้จะเป็นการศึกษาภาษาใน 3 ระดับ ได้แก่ ตัวบท การตีความ และบริบททางสังคมว่ามีภาคปฏิบัติการทางสังคมอย่างไร

ภาพ 3 แสดงกรอบวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ของ Norman Fairclough

ที่มา: Fairclough, 2010, p. 133

3. แนวคิดคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) และแนวคิดความเป็นอื่น (The Other)

แนวคิดคู่ตรงข้ามนั้น มีต้นกำเนิดจากความขัดแย้งในด้านทางตรง ทางวัฒนธรรม และทางโครงสร้างจนกลายเป็นความรุนแรงขึ้น แนวคิดดังกล่าวนักวิชาการหลายท่านใช้คำว่า แนวคิดแบบทวิลักษณ์ หรือแนวคิดแบบสองขั้ว แนวคิดคู่ตรงข้ามในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดคู่ตรงข้ามทางคติชนวิทยา ของ โคลด เลวี สเตราส์ (Claude Levi-Strauss, 1908-2009) ที่ว่า แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากความคิดสากลเพื่ออธิบายความคิดของมนุษย์มีลักษณะของสองภาคหรือการแยกทุกอย่างออกเป็นสองขั้วหรือสองฝ่าย (ปฐม หงษ์สุวรรณ, 2551, หน้า 223) เช่น ชาย-หญิง, ขาว-ดำ, ถูก-ผิด, เด็ก-ผู้ใหญ่, คนหนุ่ม-คนแก่, คนไทย-ต่างชาติ หรือปรากฏในรูปแบบของเหตุผล-อารมณ์ มนุษย์-ธรรมชาติ เป็นต้น การใช้แนวคิดคู่ตรงข้ามสามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางทฤษฎีทางคติชนในการวิเคราะห์ประเด็นของความขัดแย้งของตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามกัน กล่าวคือ มีผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกกระทำความรุนแรงในมิติต่าง ๆ

ภายใต้กรอบแนวคิดนี้สามารถอธิบายความเป็นคู่ตรงข้าม เช่น การศึกษาในระบบที่ใช้โรงเรียนเป็นพื้นที่ในการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โรงเรียนจึงทำหน้าที่เป็นเสมือนระบบสังคมสำคัญที่เป็นหน่วยในการสร้างความรู้ ระบบคิด ค่านิยม ความเชื่อให้กับสมาชิกในสังคม การแบ่งแยกเด็กเรียนดีออกจากเด็กเรียนอ่อนโดยใช้เกรดเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ตัดสิน การจัดลำดับให้สาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าเหนือกว่าสาขาวิชาภาคปฏิบัติ ยิ่งไปกว่านั้นด้วยระบบคิดแบบสองขั้วตรงข้าม (Binary Opposition) หรือวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามหรือทวิลักษณ์ (dualism) เช่น ฉลาด-โง่ เรียบร้อย-เกเร ถูก-ผิด เข้ามาตีกรอบวิธีคิดจำกัดช่องทางให้เหลือเพียง 2 ทางเลือก ผ่านมาตรการที่กำหนดในพื้นที่ของโรงเรียนที่ให้การยอมรับสนับสนุนเด็กที่ปฏิบัติตามกฎกติกาที่โรงเรียนกำหนดให้ขั้วหนึ่งเป็นสิ่งที่มีความค่า เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและสิ่งที่อยู่ขั้วตรงข้ามตกอยู่ในสภาพที่เป็นอื่น คือ สิ่งไม่พึงปรารถนา เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงหรือขจัดไป ด้วยการตีกรอบภายใต้วิธีคิดนี้ จึงเป็นความแยบยลของอำนาจที่ส่งผ่านเข้ามาในพื้นที่ของการศึกษาและเป็นส่วนสำคัญในการเปิดพื้นที่ให้กับความรุนแรงให้ดำรงอยู่ ในการศึกษาของ อุษณีย์ ธโนสวรย์ และศรชัย พรประชาธรรม (2553, หน้า 221-222) ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เกิดกระบวนการผลิตซ้ำ ๆ ในสังคมไทยและยังดำรงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งใช้อธิบายปรากฏการณ์เรื่องราวหรือวรรณกรรม ความรุนแรงนั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นซ้ำ ๆ เพื่อสรุปสาระสำคัญอันเป็น “ความในใจ” ของบรรพบุรุษ (โสวัตร ธิ กลาง, 2562, หน้า 100) จะเห็นได้ว่าแนวคิดแบบคู่ตรงข้ามเป็นพื้นฐานของทฤษฎีทางคติชนวิทยาที่ใช้วิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงได้อย่างชัดเจน

แนวคิดแบบคู่ตรงข้ามมีความสัมพันธ์กับแนวคิดทางสังคมศาสตร์ที่แบ่งแยกพวกเขาออกจากพวกเรา หรือเรียกว่า ความเป็นอื่น (The Other) ซึ่งให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์อยู่ได้เมื่อมีสิ่งอื่น หรือ “คนอื่น” ขนานกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ตลอดเวลา เช่น การทำงานที่ประสบ

ความสำเร็จในตำแหน่งงานที่สูงกว่าคนอื่นต่อเมื่อมีคนที่มีตำแหน่งต่ำกว่า เราเป็นปุถุชนธรรมดา ก็ต่อเมื่อเรานิยามคนวิกลจริตได้ ทำให้ “คนอื่น” มีความแตกต่างจากตัวเรา แต่ถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของตัวเรา เพื่อทำหน้าที่ให้ตัวเราสมบูรณ์แบบหรือชัดเจนยิ่งขึ้น การแบ่งแยกระหว่าง “ตัวเรา” กับ “คนอื่น” จึงไม่ได้กระทำเพื่อให้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด หาก “ตัวเรา” กับ “คนอื่น” นั้นเป็นสองด้านของเหรียญเดียวกัน (วัชรินทร์ แก่นจันทร์, 2560, หน้า 13) เช่น ความเป็นอื่นของแรงงานข้ามชาติเมียนมาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่ถูกตีตราจากคนในสังคมด้านลบ สาเหตุการถูกตีตราจากการผลิตซ้ำของสื่อที่นำเสนอภาพจำของการเป็นแรงงานที่ไม่มีการศึกษา แรงงานที่เน้นขายแรงงานแลกเงิน นำไปสู่การถูกมองอย่างด้อยค่า มีอำนาจในการต่อรองต่ำ ไม่ได้รับความเท่าเทียมจึงทำให้เกิดการถูกเลือกปฏิบัติและถูกเอารัดเอาเปรียบ เมื่อสังคมมองภาพของแรงงานข้ามชาติอย่างอคติจนถูกเบียดขับให้เป็นคนชายขอบและเป็นคนอื่นในสังคม (ภูมิใจ พนมภูมิ, 2564, หน้า 91) ดังนั้น ความเป็นคนไทยจะมีความหมายสมบูรณ์เมื่อตระหนักแล้วว่าอะไรไม่ใช่ไทย เช่น คนพม่า หรือชาติพันธุ์อื่น เป็นต้น ในภาพรวมเราไม่สามารถนิยามความเป็นคนไทยได้หากปราศจาก “คนอื่น” ซึ่งแตกต่างไปจากตัวเรา (สุรสม กฤษณะจุฑะ, 2547, หน้า 21-22)

สรุปได้ว่า แนวคิดความเป็นอื่น (The Other) มีพื้นฐานมาจากแนวคิดคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) ของ โคลด เลวี สเตราส์ (Claude Levi-Strauss, 1908-2009) ทั้งสองแนวคิดนี้ศึกษาภายใต้ศาสตร์ทางคติชนวิทยาและสังคมศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสามารถบูรณาการแนวคิดดังกล่าว เพื่ออธิบายกระบวนการของความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมได้ ดังที่สมชาย ปรีชาศิลป์กุล และนันทน คงเจริญ (2545, หน้า 4) ได้กล่าวถึงความเป็นอื่นว่า เป็นความแตกต่างไปจากมาตรฐานของสังคมที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งความแตกต่างนี้จะนำมาสู่ท่าทีของการไม่ไว้วางใจ ความไม่น่าเชื่อถือ เป็นคนละกลุ่มหรือคนละพวกกัน หรือเป็นคู่ตรงข้ามกัน และเป็นกลุ่มคนที่มีปัญหา จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการจัดการแก้ไข ปรับปรุง หรืออื่น ๆ ความขัดแย้งจากคู่ตรงข้าม ซึ่งฝ่ายหนึ่งเป็นผู้กระทำ อีกฝ่ายย่อมเป็นผู้รับผลการกระทำที่เสียเปรียบ กลายเป็นวาทกรรมแบบสองขั้ว เป็นการตอกย้ำความเป็นอื่นในสังคม เป็นรากฐานของความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียม การใช้อำนาจจากผู้มีอำนาจมากกว่าที่ข่มเหงผู้มีอำนาจน้อยกว่า จนกลายเป็นกระแสทำให้คนบางกลุ่มเป็นคนอื่นได้ ดังนั้น การศึกษาเรื่องความเป็นอื่นโดยใช้แนวคิดนี้จะช่วยทำความเข้าใจและอธิบายให้เห็นถึงกระบวนการตลอดจนเห็นวิธีการสร้างอำนาจผ่านการตอกย้ำหรือผลิตซ้ำความขัดแย้งที่มีเป้าหมายเพื่อลดทอนคุณค่าของ “คนอื่น” ให้แตกต่างหรือต่ำกว่าตัวเรา ความเป็นอื่นนั้นเป็นเทคนิคทางอำนาจที่ใช้เพื่อสถาปนาหรือเปิดพื้นที่ให้อำนาจเข้ามาจัดการกับสิ่งที่ถูกนิยามว่าเป็น “คนอื่น” ไม่ว่าจะใช้อำนาจนั้นจะเป็นในด้านลบหรือด้านบวกก็ตาม (วัชรินทร์ แก่นจันทร์, 2555, หน้า 8-9)

4. แนวคิดโครงสร้างนิยม (Structuralism)

จากการสังเคราะห์ทั้ง 3 แนวคิดข้างต้น พบว่า การอธิบายความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้น ต้องทำการศึกษาความรุนแรงจากตัวภาษา หรือตัวบท (Text) เสียก่อน ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นปรากฏจากความขัดแย้งระหว่างคู่ตรงข้ามในลักษณะของผู้กระทำความรุนแรง-ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดโครงสร้างนิยมของนักวิชาการหลายท่าน ดังเช่น แฟร์ดีนันด์ เดอ โซซู (Ferdinand de Saussure) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิสเซอร์แลนด์ กล่าวว่า การศึกษาภาษาไม่สามารถแยกวิเคราะห์เฉพาะองค์ประกอบของภาษาเป็นส่วน ๆ แต่ควรศึกษาระบบความสัมพันธ์ที่มีความเชื่อมต่อกันทั้งหมด เพราะภาษาหรือสัญลักษณ์มีความหมายได้จากความแตกต่าง สัญลักษณ์จึงต้องอ้างอิงกันอย่างต่อเนื่อง การศึกษาระบบการสื่อสารใด ๆ ไม่สามารถศึกษาเพียงแง่มุมเดียว แต่ต้องศึกษาทั้งระบบ ซึ่งคือโครงสร้างนั่นเอง ต่อมา อนาโตลี ลิเบอร์แมน (Anatoly Liberman) ได้กล่าวถึงความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างนิยมกับการศึกษาวรรณกรรมไว้ว่า ตัวบทวรรณกรรมเป็นระบบหนึ่งเช่นเดียวกับภาษา ส่วนประกอบของวรรณกรรมประกอบสร้างในลักษณะของกระบวนทัศน์ (Paradigmatic) วรรณกรรมมีลักษณะเชิงไวยากรณ์ (Syntagmatic) ที่องค์ประกอบหนึ่งจะอ้างอิงกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในตัวบทเดียวกัน เช่นเดียวกับคำในประโยคที่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมตามแนวโครงสร้างนิยมมีลักษณะร่วมกันหลายประการ

สรุปได้ว่า แนวคิดโครงสร้างนิยมสามารถนำมาศึกษาวรรณกรรมได้ เนื่องจากวรรณกรรมมีรูปแบบหรือระบบในการสื่อสารเช่นเดียวกับภาษา ต่อมา วลาดิมีร์ พร็อพพ์ (Vladimir Propp) นักคติชนวิทยาชาวรัสเซีย ได้นำเสนอแนวคิดใหม่ในการศึกษาวรรณกรรมประเภทนิทานในแง่มุมของการประกอบสร้าง (Composition) และศึกษาโครงสร้างของนิทาน นั่นคือการศึกษาคู่ประกอบของนิทานทั้งหมดในแบบภาพรวมเพื่อหาโครงสร้างของนิทาน แต่ไม่ได้ศึกษาแบบแยกส่วนเช่นเดียวกับการศึกษาในอดีต จึงได้พัฒนารูปแบบการศึกษาแนวใหม่ โดยการศึกษาพฤติกรรมเชิงหน้าที่ของตัวละครที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของนิทาน และถอดองค์ประกอบเหล่านี้ออกมา โดยไม่สนใจว่าตัวละครใดเป็นผู้ทำพฤติกรรมนั้น แต่ต้องดูว่าพฤติกรรมเชิงหน้าที่ของตัวละครหรือการกระทำของตัวละครมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการกระทำอื่น ๆ ในเรื่องอย่างเป็นลำดับต่อเนื่องกันไปอย่างไร ซึ่งหน้าที่ของตัวละครในนิทานมักปรากฏเป็นคู่ ๆ เช่น การห้าม-การฝ่าฝืน การต่อสู้-การเอาชนะ เป็นต้น ทั้งนี้แนวการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวมีการวิจารณ์จำนวนมาก ว่าละเอียดและไม่ให้ความสนใจกับบริบทและสังคมของตัวบท ตัวโครงสร้างนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นมา ทำให้ เอ.เจ. เกรมาส (A. J. Greimas) นักโครงสร้างนิยมชาวลิทัวเนีย ได้นำแนวคิดของพร็อพพ์มาปรับใช้ในการศึกษาเรื่องเล่า โดยการจำแนกองค์ประกอบพื้นฐานทั้งหมดของเรื่องเล่า และวิธีการผสมองค์ประกอบเหล่านั้นร่วมกัน โครงสร้างที่ปรากฏจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ความหมายปรากฏขึ้น กล่าวคือ เรื่องเล่าสามารถเล่าเรื่องหรือสื่อความหมายได้ เกรมาสจึงให้ความสำคัญกับบทบาท (Role) ของตัวละครมากกว่าพฤติกรรม

เชิงหน้าที่ของตัวละครหรือการกระทำของตัวละคร เพราะผู้แสดงบทบาทพื้นฐานนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการสร้างเรื่องเล่า ซึ่งเรียกว่า ตัวกระทำ (Actant) ตัวกระทำหนึ่ง ๆ จะผูกโยงกับบทบาทเฉพาะของตัวกระทำนั้น ซึ่งจัดลำดับความสัมพันธ์ในลักษณะของคู่ตรงข้ามใน 3 ลักษณะ คือ ผู้แสวงหา-สิ่งที่แสวงหา ผู้ช่วยเหลือ-ผู้ขัดขวาง และผู้ให้-ผู้รับ องค์ประกอบรวมใด ๆ (หรือตัวบท-ผู้วิจัย) ย่อมไม่อาจสื่อความหมายได้หากปราศจากสิ่งที่เรียกว่า โครงสร้างของตัวกระทำ จึงสามารถอธิบายได้ว่าการวิเคราะห์ด้วยผังตัวกระทำของเกรมาสทำให้เห็นโครงสร้างพื้นฐานหรือโครงสร้างระดับลึกของเรื่องเล่า รวมทั้งช่วยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ ในเรื่องเล่าได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นการเปิดเผยชุดความคิดหรืออุดมการณ์บางอย่างที่แฝงในตัวบทเรื่องเล่า (ฟาริส โยธาสมุทร, 2556, หน้า 19-42)

จากแนวคิดโครงสร้างนิยามที่กล่าวถึงข้างต้น พบว่าเป็นการศึกษาในตัวบท (Text) วรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นนิทานหรือเรื่องเล่า นอกจากจะใช้ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ในการวิเคราะห์หาความหมายระดับคำ ประโยค หรือข้อความแล้ว การศึกษาในระดับโครงสร้างนิยามมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยวิเคราะห์ระดับที่ลึก เพื่อหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างโครงสร้างของวรรณกรรมกับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งงานวิจัยของ วัชรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) ที่ได้ศึกษาว่าทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา ได้นำแนวคิดทางภาษาศาสตร์และแนวคิดโครงสร้างนิยามมาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา พบว่าโครงสร้างของความรุนแรงหรือกระบวนการสร้างความรุนแรงปรากฏใน 5 รูปแบบ ได้แก่

1. การสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนมีฐานะด้อยกว่าคนกลุ่มใหญ่ โดยการกีดกัน เอารัดเอาเปรียบในการเข้าถึงทรัพยากรขั้นพื้นฐาน และถูกสังคมให้อยู่ในตำแหน่งที่กำหนดไว้เป็นส่วนส่วนหรือแยกออกจากกันเด็ดขาด รวมทั้งสร้างความเข้าใจผิดเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของสังคมและผู้มีอำนาจสามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ หากสิ่งเหล่านั้นเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานของสังคม

2. การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นกระบวนการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้หญิง คนพิการ ขาดิพันธุ์ ให้ต่ำลง โดยการทำให้มีความผิดปกติทางกายภาพ นำเอาลักษณะและพฤติกรรมของคนไปเปรียบเทียบกับสัตว์ หรือทำให้เป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจแล้วใช้ลักษณะทางลบเหล่านี้มาทำให้เกิดความตลก

3. กระบวนการเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ เป็นกระบวนการสร้างภาพให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีอัตลักษณ์เฉพาะ โดยมีการเพิ่มจากอัตลักษณ์เฉพาะหรือลดจากอัตลักษณ์เฉพาะ ซึ่งการลดและการเพิ่มอัตลักษณ์ดังกล่าว แม้จะทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปจากเดิมก็ไม่สามารถทำให้ได้ศักดิ์ศรีเทียบเท่าคนกลุ่มใหญ่ในสังคม หรือคนปกติ ทว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นการสนับสนุนให้เกิดความรุนแรงในระดับต่าง ๆ

4. กระบวนการทำให้เป็นสินค้า เป็นการตกลง ต่อรอง แลกเปลี่ยน ซื้อขายสิ่งใด ๆ ให้กลายเป็นสินค้า หรือมีลักษณะคล้ายสินค้า โดยมักจะเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ทางเพศ เช่น การมองว่าผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศสามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือทำให้กลายเป็นสินค้าของผู้ใช้บริการ แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับเพศชาย

5. กระบวนการสร้างความชอบธรรม เป็นกระบวนการกำจัด “คนอื่น” ที่มีลักษณะผิดแผกไปจากคนกลุ่มใหญ่ด้วยการใช้ความรุนแรงในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบ โดยมีเหตุผลหรือชุดความจริงรองรับว่า สิ่งที่กำลังกำจัดอยู่นั้นเป็นสิ่งที่อันตราย ไม่ใช่มนุษย์ หรือไม่ใช่อะไรที่มีค่า

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ตัวบท (Text) ในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏนั้น มีโครงสร้างหรือกระบวนการสร้างความรุนแรงในลักษณะใด รวมทั้งในแต่ละกระบวนการมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สังเขปซีไรต์

หัวข้อนี้เป็นการสังเคราะห์ภาพรวมของเอกสารเกี่ยวข้องกับผลงานด้านวรรณกรรม ซึ่งรู้จักในนามวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (Southeast Asian Writers Award) หรือซีไรต์ (S.E.A. Write) เป็นรางวัลประจำปีที่มีมอบให้นักกวีและนักเขียน มีการจัดขึ้นเฉพาะกลุ่ม 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน (10 ประเทศรัฐสมาชิกแห่งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ได้แก่ บรูไน พม่า ติมอร์ เลสเต อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกประเภทงานเขียนหลากหลายรูปแบบได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ (รัตติกาลกรรณิกา, 2559, หน้า 18)

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของรางวัลซีไรต์ว่า จุดเริ่มต้นการก่อกำเนิดเมื่อ พ.ศ. 2522 โดยเคิร์ต วาซไฟท์ล (Kurt Wachtveitl) ชาวเยอรมัน ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าของกิจการและดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงแรมโอเรียลเต็ล มีความต้องการสนับสนุนนักเขียนรุ่นใหม่จากกลุ่มประเทศในแถบอาเซียนที่มีผลงานดีเด่น เนื่องจากโรงแรมโอเรียลเต็ลนั้นมีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับนักเขียนชั้นนำของโลกมาเป็นเวลานาน เนื่องจากที่นี่เป็นที่พักของนักเขียนที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ดังที่เห็นได้จากการที่ได้จัดส่วนหนึ่งของโรงแรมเป็น “ตึกนักเขียน” (author residence) ขึ้น ประกอบด้วยห้องชุดพิเศษที่มีชื่อตามชื่อของนักเขียนคนสำคัญที่เคยเข้าพัก ได้แก่ ซัมเมอร์เซต มอญ (Somerset Maugham) โนเอล โควเวิร์ด (Noel Coward) โจเซฟ คอนราด (Joseph Conrad) และเจมส์ เอ. มิเชอเนอร์ (James A. Michener) นอกจากนี้ยังมีห้องชุดเกรแฮม กรีน (Graham Greene) จอห์น เลอ คาร์เร (John le Carré) และบาร์บารา คาร์ทแลนด์ (Barbara Cartland) อีกด้วย

จากนั้นได้มีคณะกรรมการดำเนินงานรางวัลซีไรต์ หรือ Organizing Committee ได้จัดการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 โดยมีพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร ทรงเป็นองค์ประธาน ผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนั้นประกอบด้วย เคิร์ต วาซ์ไฟท์ นายตุลและนางจันทร์แจ่ม บุนนาค เอ็ด ฮันเตอร์ (Ed Hunter) นางพรศรี หลู่ไพบูลย์ (ผู้แทนฝ่ายโรงแรมโอเรียนเต็ล) นางสุภาว เทวกุล (นายกสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย) และศาสตราจารย์พิเศษรณนิติ เศรษฐบุตร (นายกสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์) จากการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานฯ ได้ให้สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยฯ ดำเนินการในการจัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือกและตัดสินวรรณกรรม การกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาวรรณกรรม รวมทั้งการเดินทางไปเจรจากับกลุ่มนักเขียนในประเทศอาเซียนทั้ง 4 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย เพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการรางวัลซีไรต์ โดยองค์กรนักเขียนหรือองค์กรวรรณกรรมของแต่ละชาติ ทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาวรรณกรรมของตน จากนั้นส่งชื่อนักเขียนเจ้าของผลงานวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล 1 คน มายังประเทศไทย นักเขียนในกลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศดังกล่าวต้องเดินทางมารับพระราชทานรางวัลพร้อมกับนักเขียนไทยในประเทศไทย ที่ประชุมลงมติใช้ชื่อรางวัลนี้ว่า S.E.A. Write Award ซึ่งต่อมา มีชื่อภาษาไทยว่า รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “วรรณกรรมซีไรต์” คณะกรรมการดำเนินงานรางวัลซีไรต์เป็นผู้ดำเนินงานด้านการหาทุน การจัดพิธีพระราชทานรางวัล การเลือกปราชญ์รับเชิญ การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ การประกาศผลการคัดเลือกและการตัดสิน ฯลฯ โดยไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคัดเลือกและตัดสินวรรณกรรม ประธานคณะกรรมการดำเนินงานรางวัลซีไรต์องค์แรกคือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร ต่อมาคือ หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิมลฉัตร หม่อมเจ้าสุภัทรรติศ ดิศกุล หม่อมหลวงพิระพงศ์ เกษมศรี และปัจจุบัน คือ หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร นอกจากนี้โรงแรมโอเรียนเต็ลเป็นผู้สนับสนุนหลัก ยังมีหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานรางวัลซีไรต์ เช่น บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มูลนิธิเร็กซ์ มอร์แกน และธนาคารแห่งประเทศไทย

จุดเริ่มต้นของรางวัลซีไรต์เป็นการมอบให้นักเขียนอาเซียน 5 ประเทศ คือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ต่อมาประเทศบรูไนดารุสซาลาม ได้เข้าร่วมโครงการรางวัลซีไรต์ ใน พ.ศ. 2529 เวียดนาม ใน พ.ศ. 2539 ลาวและเมียนมา ใน พ.ศ. 2541 กัมพูชา ใน พ.ศ. 2542 จึงมีจำนวนครบ 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน แม้ว่าแต่ละประเทศจะคัดเลือกวรรณกรรมเพื่อรับรางวัล โดยไม่ได้นำมาแข่งขันกัน แต่การขยายขอบเขตของผู้รับรางวัลจากนักเขียนไทยไปสู่ักเขียนในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน ทำให้รางวัลซีไรต์ไม่ได้เป็นเพียงรางวัลระดับชาติเท่านั้น แต่เป็นรางวัลในระดับภูมิภาคอาเซียนด้วย การให้รางวัลซีไรต์ของประเทศไทยปีแรก คือ พ.ศ. 2522 เริ่มต้นจาก

การให้รางวัลวรรณกรรมประเภทนวนิยาย ต่อมาในปีที่ 2 จึงพิจารณาให้รางวัลวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ ในปีที่ 3 ได้พิจารณาให้รางวัลวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น และนับจากปีที่ 4 เป็นต้นมาได้เวียนกลับมาให้รางวัลวรรณกรรมตามลำดับประเภทที่เริ่มไว้ คือ นวนิยาย กวีนิพนธ์ เรื่องสั้น และดำเนินต่อมาเช่นนี้จนถึงปัจจุบัน (กำเนิดซีไรต์, ม.ป.ป., สื่อออนไลน์)

ดังนั้นรางวัลซีไรต์มีความสำคัญต่อนักเขียนในกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นอย่างมาก รางวัลดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่หนึ่งในการนำเสนอความสามารถและผลงานอันทรงคุณค่าที่แสดงถึงโคทรพย์ของวรรณกรรมอันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของผู้สร้างสรรค์ รางวัลนี้เพื่อรับรอง ส่งเสริมและจรรโลงไว้ซึ่งเกียรติอจริยะทางวรรณกรรม รวมทั้งเป็นการส่งเสริมความเข้าใจและสัมพันธภาพอันดีระหว่างนักเขียนและประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียน (วัตถุประสงค์ของรางวัลซีไรต์, ม.ป.ป., สื่อออนไลน์)

ทั้งนี้ในช่วง 6 ปีแรกนั้น การคัดเลือกและตัดสินวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนประกอบด้วย นายกสมาคมทั้งสองเป็นกรรมการร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถทางวรรณกรรม เพื่อทำหน้าที่สรรหา เสนอชื่อหนังสือ และพิจารณาตัดสิน ต่อมาได้มีการแก้ไขระเบียบในปี 2535 โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน 2 ชุด คือ คณะกรรมการคัดเลือกและคณะกรรมการตัดสิน โดยคณะกรรมการตัดสินมีบทบาทในการพิจารณาวรรณกรรมที่คณะกรรมการคัดเลือกเสนอ และตัดสินให้รับรางวัลเพียง 1 เรื่อง กำหนดการในการส่งงานวรรณกรรมภายในวันที่ 30 เมษายนของทุกปี และประกาศผลภายในเดือนสิงหาคมของทุกปี ส่วนงานพระราชทานรางวัลซีไรต์จะจัดขึ้นภายในเดือนกันยายนหรือตุลาคมของทุกปี คุณสมบัติของวรรณกรรมที่ส่งเข้าประกวดมีกฎกติกา ดังนี้

1. เป็นงานเขียนภาษาไทย (งานเขียนของนักเขียนคนไทย)
2. ผลงานเป็นภาษาใดก็ได้ที่ใช้ในขอบเขตประเทศของตน (งานเขียนของนักเขียนต่างชาติในประเทศอาเซียน)
3. ต้องเป็นงานที่ริเริ่มของผู้เขียนเอง มิใช่แปลมาจากผู้อื่น
4. เป็นงานที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ (มี ISBN) เป็นเล่มแรกย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี
5. กวีนิพนธ์และรวมเรื่องสั้นต้องมีงานที่ไม่เคยรวมเล่มมาก่อนอย่างน้อย 70%
6. ต้องเป็นผลงานที่ดีพร้อมในช่วงระยะเวลา 5 ปี นับจากที่ทางการเลือกสรรเป็นเกณฑ์
7. ผู้เขียนยังมีชีวิตอยู่ขณะที่ส่งประกวด
8. ผลงานที่เคยได้รับรางวัลอื่นใดในประเทศ (นักเขียนไทย) หรือต่างประเทศ (นักเขียนต่างชาติ) มาแล้วสามารถส่งพิจารณาได้อีกครั้ง
9. ต้องเป็นงานที่มีความสัมพันธ์กับชาติหรือภูมิภาคที่ผู้สร้างสรรค์มีภูมิลำเนา
10. ต้องเป็นเรื่องแต่งหรือสร้างสรรค์ในรูปแบบใดก็ได้ หมายรวมถึง นวนิยาย บทละคร เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์

11. ผู้สร้างสรรค์มีส่วนช่วยหรือช่วยในการพัฒนาวัฒนธรรมและวรรณกรรมของประเทศของตนจากงานเขียนของตนเอง

ทั้งนี้รางวัลที่นักเขียนได้รับจะประกอบด้วยแผ่นโลหะจารึกอนุสรณ์เกียรติประวัติ เงินสด และการทัศนจรโดยนักเขียนทั้งชาวไทยและต่างประเทศมีสิทธิ์ในการเลือกไปเที่ยวประเทศใดประเทศหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน จำนวน 1 สัปดาห์ โดยผู้จัดได้ดำเนินการในค่าใช้จ่ายทั้งหมด (วันจุฬา ศรลัมพ์, 2550, หน้า 34-36)

ผลงานทุกประเภทที่ได้รับรางวัลซีไรต์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายจึงมีอิทธิพลต่อผู้อ่านในวงกว้าง โดยเฉพาะเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ถือเป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดความคิด วิถีชีวิต และวัฒนธรรม อันสะท้อนความเป็นจริงของสังคมในทุกด้าน ย่อมควรค่าที่จะถูกยกย่องและเชิดชูเพื่อเป็นเกียรติ และเคารพต่อพรศนะของผู้แต่งที่สร้างสรรค์ผลงาน เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์สะท้อนให้เห็นความสามารถในด้านการประพันธ์วรรณกรรมเพื่อความบันเทิงและเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้อ่านอันเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างรอบด้าน การสร้างจินตนาการตามเรื่องราวที่ตัวละครดำเนินเรื่อง การใช้ภาษา สำนวนที่เป็นเอกลักษณ์ของนักเขียนที่สละสลวย ชวนให้หลงใหล และติดตาม อีกทั้งแฝงเรื่องราวของความรุนแรงในหลากหลายมิติและสะท้อนแนวคิดต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้อ่านและสังคมได้อย่างรอบด้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดความรุนแรงที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์ในเอกสาร จากนั้นจึงบูรณาการเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน หัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นประเด็น ดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความรุนแรง
 - 1.1 ความรุนแรงในวรรณกรรม
 - 1.2 ความรุนแรงในสื่อและสื่อสิ่งพิมพ์
 - 1.3 ความรุนแรงในชาติพันธุ์
 - 1.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม
 - 2.1 วรรณกรรม: พื้นที่แห่งวาทกรรมทางสังคม
 - 2.2 สื่อสาธารณะ: ความจริงของสังคมสู่การประกอบสร้างวาทกรรม

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรุนแรงแนวคิดคู่ตรงข้ามและแนวคิดความเป็นอื่น

3.1 พื้นที่ คนชายขอบ ชชาติพันธุ์ เพศ: ความเป็นอื่นในสังคม

3.2 ความเป็นอื่น: ตัวบวรรถนกรรม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมซีไรต์

4.1 วรรณกรรมซีไรต์: การศึกษาตัวละคร

4.2 วรรณกรรมซีไรต์: การศึกษาเนื้อเรื่อง

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความรุนแรง

การสังเคราะห์ภาพรวมของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงนั้นปรากฏความรุนแรงในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ใน 4 ประเด็น คือ ความรุนแรงในวรรณคดีและวรรณกรรม ความรุนแรงในสื่อและสื่อสิ่งพิมพ์ ความรุนแรงในชาติพันธุ์ และแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในบริบทสังคมปัจจุบัน ดังนี้

1.1 ความรุนแรงในวรรณกรรม

วรรณกรรมถือเป็นงานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ ความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งประสบการณ์ของนักเขียน วรรณกรรมจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเพื่อความบันเทิงแก่ผู้อ่านเท่านั้น แต่วรรณกรรมยังเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนชีวิตเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม อีกทั้งช่วยให้ผู้คนในสังคมได้เห็นถึงข้อดีข้อเสียของสังคมนั้น ๆ ทั้งทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง ด้านศาสนา และด้านเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลทำให้กลุ่มคนในแต่ละสังคมประพัตติและปฏิบัติตนเหมือนกันหรือแตกต่างกัน ซึ่งความรุนแรงในวรรณกรรมถือเป็นอีกหนึ่งแนวคิดที่นักเขียนต้องการสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมดังกล่าว ได้แก่ งานวิจัยของ ญาณิศา แสนสุริวงศ์ (2557) ศึกษาความรุนแรงในนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับอาหารับของโสภาค สุวรรณ พบว่า ในการดำเนินชีวิตของคนอาหารับได้รับอิทธิพลของศาสนาอิสลามอย่างมาก เนื่องจากบทบัญญัติในกฎหมายของอาหารับถือเป็นข้อปฏิบัติที่ต้องยึดถืออย่างเคร่งครัด ดังที่ปรากฏคัมภีร์อัลกุรอานของศาสนาอิสลามผสมผสานกับจารีตของชาวทะเลทราย ซึ่งบัญญัติออกมาเป็นบทลงโทษที่เด็ดขาดมีผลบังคับใช้กับทุกคนในสังคม โดยพบความรุนแรงทางตรงจากการถูกทำร้ายร่างกาย ความรุนแรงเชิงโครงสร้างจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยเฉพาะความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่สร้างความชอบธรรมและเป็นส่วนสนับสนุนความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ อันเนื่องมาจากข้อบังคับของศาสนาในด้านสังคม จารีต และประเพณี เพื่อควบคุมบุคคลให้อยู่ภายใต้กรอบระเบียบดังกล่าว ทั้งนี้ข้อบัญญัติทางศาสนาพุทธได้นำเสนอแนวทางการจัดการแก้ไขความรุนแรงด้วยหลักธรรมคำสอน ดังที่ พระมหาจุฬพล สารทสสี (2561) ศึกษาวิธีการแก้ไขความรุนแรงต่อพระสงฆ์ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท โดยพระสงฆ์มีหลักการเผยแผ่

หลักการปกครอง และหลักในการดำเนินชีวิต ที่หล่อหลอมให้มีบุคลิกภาพที่ไม่เบียดเบียนใคร ในคัมภีร์ พุทธศาสนาเถรวาทพบกรณีพระสงฆ์ถูกกระทำ ความรุนแรงทางกาย วาจา และจิตใจ อีกทั้งได้นำเสนอ วิธีการแก้ไขความรุนแรงทางกายต่อพระสงฆ์ด้วยการต่อสู้ ชัดขึ้น ปิดป้อง หลีกเลียง หลบหนี อดทน และมีความเมตตา ส่วนทางวาจาแก้ไขด้วยการไม่ตอบโต้ ชี้แจงเหตุผล เจริญเมตตา และพิจารณา ความไม่เที่ยงด้วยเบญจขันธ์ และความรุนแรงทางใจแก้ไขด้วยการพิจารณาเห็นโทษของพยาบาท และการเจริญเมตตา 6 ขั้นตอน และการเจริญกรุณา 6 ขั้นตอน อีกทั้งได้มีนักวิชาการทางด้าน พระพุทธศาสนา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีแก้ไขความรุนแรงต่อพระสงฆ์ที่จำเป็นในยุคปัจจุบันนี้ด้วย การปลูกฝังความคิดแบบโยนิโสมนสิการ ด้วยการให้การศึกษา การยึดมั่นในโอวาทปาฏิโมกข์ การใช้ หลักธรรมอหิงสา การสานเสวนาทางศาสนา การใช้แนวคิดแบบองค์รวมตามหลักกาลามสูตร การปฏิรูปการบริหารคณะสงฆ์ การปฏิรูปการศึกษาคณะสงฆ์ และการส่งเสริมพระนักพัฒนาท้องถิ่น

งานวรรณกรรมอีกส่วนหนึ่งนั้น เป็นการนำวรรณคดีและวรรณกรรมมาตีความใหม่ ภายใต้กรอบของความรุนแรง โดยมีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นทางสังคมและเพศ ซึ่งงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว ได้แก่ งานวิจัยของ ระพี อุทัยฤๅตระกูล (2551) ศึกษาความรุนแรง ในวรรณคดีเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนพบว่า ได้ศึกษาในประเด็นของความรุนแรง วิธีการสร้าง ความรุนแรง และผลของความรุนแรง ซึ่งในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนปรากฏความรุนแรงตลอดทั้งเรื่อง มีส่วนช่วยให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างเข้มข้น เร้าอารมณ์ ชวนให้ติดตาม และมีความสมจริง รวมทั้ง ความรุนแรงนั้นมีส่วนทำให้ตัวละครพลิกผัน เรื่องราวมีความซับซ้อนสืบเนื่องกันไปตลอดทั้งเรื่อง กวีได้ สร้างสาเหตุที่มาของความรุนแรงขึ้นอย่างสมเหตุสมผล ประกอบกับการใช้เทคนิคในการสร้างภาพ ความรุนแรงให้มีความสมจริงอย่างมาก และการศึกษาผลความรุนแรงในวรรณคดีเรื่องดังกล่าวนี้เป็น ต้นแบบของละครไทยในยุคปัจจุบัน ส่วนการศึกษาความรุนแรงในวรรณกรรม พบในงานวิจัยของ ธนากร ช่อนกลิ่น (2557) ศึกษาเพศและความรุนแรงในสื่อการ์ตูนญี่ปุ่นได้สะท้อนภาพของตัวละคร ที่เป็นเด็กผู้หญิงน่ารักและไร้เดียงสา โดยสอดแทรกในรูปแบบของสรีระของวัยรุ่นเพื่อเป็นการเชิญชวน ทางเพศ งานวิจัยนี้สะท้อนให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงกลวิธีทางการตลาดที่ไม่เหมาะสมต่อเยาวชน อีกทั้งเป็นแนวทางในการป้องกันบุตรหลานไม่ให้เกี่ยวข้องกับสื่อดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัย ของ รสริน ดิษฐบรรจง (2558) ศึกษาภาพสะท้อนความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยาย ครอบครัวไทย ได้ศึกษาวิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ภาษาในการนำเสนอภาพสะท้อนความรุนแรงโดยการใช้ คำหรือกลุ่มคำที่ใช้เรียกผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงด้วยถ้อยคำว่ากล่าว ต่ำทอ ดุถูกเหยียดหยาม การใช้ แววดา น้ำเสียงประกอบถ้อยคำ และการใช้กำลังกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ ผู้ถูกกระทำ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ผู้กระทำ ความรุนแรงทางร่างกายปรากฏในเพศชายมากกว่า เพศหญิง ส่วนผู้กระทำ ความรุนแรงทางจิตใจปรากฏในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ความรุนแรง ในครอบครัวปรากฏในผู้ใหญ่มากกว่าเด็กและผู้สูงอายุ และปรากฏความรุนแรงทางจิตใจมากกว่าทาง

ร่างกาย ปัญหาดังกล่าวที่ปรากฏในนวนิยายนั้นถูกกำหนดโดยเพศสภาพและอำนาจ อีกทั้งเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานและยังคงความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นมีการนำเสนอความรุนแรงในวรรณกรรมประเภทนวนิยายในต่างประเทศ ต่างชาติพันธุ์ ต่างศาสนา และต่างวัฒนธรรม ดังปรากฏในงานวิจัยของ กรองกาญจน์ อัมมายุทธ (2557) การศึกษาจากหยาดน้ำตาสู่หยดหมึก: ความรุนแรงบาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาชา มารานิณี พบว่าความรุนแรงที่เกิดกับตัวละครผู้หญิงในบริบทของสังคมอิตาเลียนที่ใช้ชีวิตภายใต้กรอบสังคมปิตาธิปไตย ปรากฏความรุนแรงจากการกดขี่ทางเพศที่ส่งผลกระทบทางร่างกายและจิตใจ ที่มิสามารถแสดงออกมาได้ อันเนื่องมาจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบงำ ทั้งนี้ นักเขียนได้มีพันธกิจต่อผู้หญิงโดยอาศัยเรื่องเล่าจากความรุนแรงเป็นการเยียวยาและเสริมพลังผ่านการสร้างชุมชนของผู้หญิงที่ร่วมแบ่งปันประสบการณ์อันเจ็บปวดร่วมกัน

เรื่องเล่าถือเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมที่สะท้อนเรื่องราวของความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในสังคม ดังงานวิจัยของ ชวงศ์ กลิ่นเลขา, สุพัตรา อินทนะ, และวิภาวรรณ อยู่เย็น (2559) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์โดยใช้เรื่องเล่าเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์ โดยต่อต้านการใช้ความรุนแรงผ่านมุมมองของผู้เล่าและผู้ถูกเล่าผ่านวิถีทางภาษาทางด้านการใช้คำศัพท์และการใช้อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ อีกทั้งได้ผลของการใช้วิธีการทางภาษาได้นำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีในสังคมไทยในเชิงบวกและนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้กระทำ ความรุนแรงในเชิงลบ จากนั้นนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ

แม้ว่าในวรรณกรรมจะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงที่หลากหลายรูปแบบ แต่ผู้ที่ถูกกระทำก็ได้มีความยินยอมหรือยอมรับต่อการกระทำที่รุนแรงนั้นเสมอไป ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ วัชรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) ศึกษาวาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา โดยวิเคราะห์ความรุนแรงและกระบวนการสร้างความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา ผู้วิจัยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ทฤษฎีความรุนแรง และแนวคิดคู่ตรงข้ามในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยปรากฏความรุนแรงเดี่ยวและความรุนแรงซ้อน อันเนื่องมาจากบุคคล โครงสร้าง และวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องและไม่เกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งประกอบสร้างจากคนชายขอบ/คนอื่น การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ การทำให้เป็นสินค้า และการสร้างความชอบธรรม อีกทั้งการโต้กลับความรุนแรงโดยผ่านกระบวนการสร้างความรุนแรงผ่านพฤติกรรมและการกระทำผ่านเพศและผ่านภาษา ในส่วนการวิเคราะห์กระบวนการโต้กลับความรุนแรง โดยการบริภาษ/เสียดสี การแก้แค้น และการทวงความยุติธรรม

นอกจากวรรณกรรมประเภทนิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น และการ์ตูนแล้ว วรรณกรรมประเภทแบบเรียนก็ถือเป็นวรรณกรรมที่แฝงความรุนแรงในแบบเรียนหรือความรุนแรงเกี่ยวกับระบบการศึกษาเช่นกัน โดยปรากฏความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมของระบบการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับระบบโครงสร้างต่าง ๆ ทางสังคม ทางรัฐ และทางวัฒนธรรม ดังงานวิจัยของ นฤมล นิ่มนวล (2559) ศึกษาการเมืองในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2531 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดเนื้อหาของแบบเรียนของการศึกษาในระบบของไทยและความพยายามของรัฐในการกล่อมเกลาก่อนทางการเมืองมีเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐและพลเมืองผ่านเนื้อหาในแบบเรียนแต่ละยุคสมัย โดยมีนักวิชาการศึกษาในระบบราชการเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรและแบบเรียนของไทยในแต่ละยุคสมัย และรัฐมีความพยายามในการกล่อมเกลาก่อนทางการเมืองผ่านเนื้อหาในแบบเรียน โดยเนื้อหาดังกล่าวมีลักษณะอธิบายความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐและพลเมืองในรูปแบบที่สอดคล้องกับระบอบการเมืองการปกครองในแต่ละยุคสมัย ขณะเดียวกันยังมีลักษณะตอบสนองแนวคิดของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับแวดวงการศึกษาในการนำเสนอแนวคิดในลักษณะอนุรักษนิยม อันเป็นผลจากการประนีประนอมกันในการครองอำนาจระหว่างกลุ่มที่ต้องการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (ฝ่ายก้าวหน้า) และกลุ่มที่ต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจและอุดมการณ์ในระบอบเดิม (ฝ่ายอนุรักษนิยม) ภายในกระทรวงศึกษาธิการ

ความรุนแรงจากงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวไว้ในข้างต้นนั้น ถือว่าเป็นการหล่อหลอมและสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ใช้ความรุนแรง ซึ่งตัวละครส่วนใหญ่ที่ปรากฏในวรรณกรรมเลือกที่จะตอบโต้ความรุนแรงด้วยการใช้ความรุนแรงเช่นเดียวกัน หรือเลือกที่จะนิ่งเฉยต่อการกระทำในรูปแบบของความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.2 ความรุนแรงในสื่อและสื่อสิ่งพิมพ์

“สื่อ” เป็นตัวกลางสำคัญในการส่งผ่านความรุนแรงอย่างแนบเนียนปรากฏในรูปแบบของข่าว ภาพยนตร์ การ์ตูน ละคร และรายการโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อออนไลน์ ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มแรก ได้แก่ ความรุนแรงในข่าวหนังสือพิมพ์ที่สะท้อนให้เห็นความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยการนำเสนอภาพข่าวที่ไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ดังปรากฏในงานวิจัยของ รสริน ดิษฐบรรจง และเพ็ญพิสุทธิ์ ศิริ (2562) ศึกษาภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า ในหนังสือพิมพ์ใช้คำเรียกผู้สูงอายุด้วยถ้อยคำกล่าวว่า คุณปู่ และเหยียดหยามที่รุนแรงต่อร่างกายและจิตใจ ในด้านความรุนแรงต่อผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการละเมิดในทรัพย์สิน จนกระทั่งความรุนแรงจากการทำร้ายตนเองจากปัจจัยต่าง ๆ อีกทั้งในสื่อสาธารณะที่นำเสนอความรุนแรงนั้นย่อมส่งผลต่อการรับรู้ของเด็กและเยาวชนและอาจนำไปสู่พฤติกรรมการเลียนแบบ ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ จุฑามาส บัวผิน (2556) ศึกษาพฤติกรรมการรับและความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนต่อการนำเสนอข่าวความรุนแรง

ในหนังสือพิมพ์ พบว่าการใช้ข้อความแสดงอารมณ์ในภาพข่าวจำนวนมาก โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนสนใจข่าวอาชญากรรมเพื่อติดตามเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหว และความเป็นไปของสังคม การนำเสนอภาพข่าวที่น่ากลัว ไม่ควรนำมาเผยแพร่ เนื่องจากไม่เหมาะสมแก่เด็กและผู้ใหญ่ อิทธิพลของสื่อย่อมส่งผลต่อผู้ชมในด้านการเผยแพร่ภาพข่าวอย่างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับช่วงวัย เนื่องจากส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กและเยาวชน ดังงานวิจัยของ วรณวิสา คำวิลัย (2559) ศึกษาอิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมการเลียนแบบการใช้ความรุนแรงของเด็ก ศึกษากรณี: นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเขตอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า พฤติกรรมของผู้ปกครองมีผลต่อพฤติกรรมเลียนแบบของเด็กในการใช้คำพูดหยาบคาย อีกทั้งความรุนแรงในโทรทัศน์และสื่อต่าง ๆ มีผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กเช่นกัน

นอกจากนี้ยังปรากฏความรุนแรงทางโทรทัศน์ในรูปแบบของรายการและละคร ดังในงานวิจัยของ นิรมล บางพระ (2558) ศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ พบความรุนแรงทางเพศ เช่น การล่วงละเมิดทางเพศ การเหยียดเพศ การสร้างทัศนคติหรือความคิดทางลบเกี่ยวกับเพศหญิง การยินยอมตกเป็นเหยื่อตอบสนองทางเพศ การใช้กำลังข่มขู่หรือล่อลวง การให้สิ่งตอบแทนหากสตรียินยอมมีเพศสัมพันธ์ การทำลายอวัยวะเพศของสตรี การหาผลประโยชน์จากเรื่องเพศ และการค้าบริการผู้หญิง ในด้านภาษา พบว่า มีการใช้ภาษาล่อแหลม ถูกเหยียดหยาม ข่มขู่ ก้าวร้าว คุกคาม และดูหมิ่นความเป็นมนุษย์ ในลักษณะการปฏิเสธความรับผิดชอบ และการใส่ร้ายป้ายสี ส่วนด้านอารมณ์ปรากฏความรุนแรงต่อสตรีด้วยความโกรธ การทำร้ายจิตใจ ควบคุมบังคับจิตใจ ทำให้้อบอวย ทำให้ไม่สะดวกสบาย รู้สึกสิ้นหวังที่ถูกกล่ลย การถูกบีบคั้นทางอารมณ์ การกีดกันเสรีภาพ การใช้ลูกเป็นเครื่องมือเพื่อต่อรอง การทำให้เสียเทือนจิตใจ และสตรีได้รับการเพิกเฉยในการให้ความช่วยเหลือ ประการสุดท้ายในด้านพฤติกรรมความรุนแรงปรากฏการใช้วัตถุต่าง ๆ ในการทำร้าย การทำให้ได้รับบาดเจ็บ การทะเลาะวิวาท อีกทั้งความรุนแรงดังกล่าวถูกมองเป็นเรื่องเล็กน้อย พฤติกรรมการกระทำรุนแรงของสตรีปรากฏ การกระทำความรุนแรงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสิ่งมีชีวิต และสิ่งของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันต์ธนัน มากชู (2560) ศึกษาการเปิดรับและการรับรู้ความรุนแรงของผู้หญิงในละครโทรทัศน์ของกลุ่มเยาวชนไทย พบว่า เยาวชนเปิดรับความรุนแรงของผู้หญิงในละครโทรทัศน์ประเภทแอคชั่น ดราม่า และประวัติศาสตร์/ย้อนยุค อีกทั้งรับรู้การใช้ความรุนแรงของผู้หญิงต่อตนเองและผู้อื่นโดยเป็นความรุนแรงต่อร่างกายในภาพรวม เมื่อเยาวชนรับรู้ความรุนแรงของผู้หญิงในละครโทรทัศน์เพิ่มขึ้นจะทำให้แนวโน้มพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของกลุ่มเยาวชนไทยเพิ่มขึ้นทั้งทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำทิพย์ พรหมเพชร (2559) ศึกษาแนวทางการนำเสนอเรื่องเพศ ภาษา ความรุนแรง และภาพตัวแทนในรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์ดิจิทัล พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาด้าน

ความรุนแรงด้านภาษา ซึ่งขัดต่อหลักจริยธรรมในสังคมไทย ประกอบกับช่วงเวลาในการนำเสนอไม่มี ความเหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน อีกทั้งไม่ควรจะนำเสนอความเชื่อ หรือค่านิยมเรื่องเพศที่ผิด ๆ หรือการสร้างภาพลักษณ์โดยใช้ความรุนแรงทำให้ผู้ร่วมรายการกลายเป็นตัวตลก สร้างความอับอาย ไม่นำเสนอให้เห็นการดูถูก เหมารวม หรือยึดเยียดความเกลียดชังที่เกิดจากความแตกต่างของ บุคคลไม่ว่าจะเป็นด้านชนชั้น เชื้อชาติ เพศ อายุ ความพิการ หรือรูปร่างหน้าตา โดยแต่ละช่องหรือ สถานีควรมีหน่วยงานกำกับดูแลความเหมาะสมของรายการที่ชัดเจน และควรมีผู้มีความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่คอยสอดส่องและควบคุมดูแลเพื่อตรวจสอบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศนันท์ แก้วโกมลมาลย์ (2560) ศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในรายการ I Can See Your Voice Thailand ซีซั่นที่ 2 พบพบความรุนแรงเชิงโครงสร้างด้านภาษา และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมด้านเพศ ทั้งนี้ความรุนแรงในด้านภาษา ได้แก่ คำหยาบคาย คำพูด สองแง่สองง่าม คำด่า และคำพูดส่อเสียด โดยภาษาที่มีความรุนแรงนี้ได้แฝงมาในรายการโทรทัศน์ ที่จัดลำดับประเภททั่วไป ผู้รับชมเนื้อหาที่มีความรุนแรงบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ และเป็นระยะเวลายาวนาน โดยไม่รู้ตัว ส่งผลต่อทัศนคติและค่านิยมความชอบเรื่องความรุนแรงทำให้เกิดการเลียนแบบขึ้น

นอกจากความรุนแรงจะปรากฏในละครโทรทัศน์และรายการแล้ว ยังปรากฏ ความรุนแรงในภาพยนตร์อีกด้วย ดังงานวิจัยของ พรจันทร์ เสียงสอน (2557) ศึกษาการนำเสนอภาพ ผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย พบว่าผู้หญิงที่ปรากฏในภาพยนตร์มีความเหมือนพฤติกรรม ของผู้หญิงในปัจจุบันที่มีความมั่นใจในตนเองและกล้าแสดงออก อีกทั้งต่อสู้กับอำนาจที่ไม่เป็นธรรม ถือเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ยึดติดในอุดมการณ์ความเป็นผู้หญิงแบบเก่า และการต่อสู้กับ อุดมการณ์ดั้งเดิมแบบปิตาธิปไตย ผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยที่ทำการวิเคราะห์เป็นฝ่ายที่ถูกกระทำ ความรุนแรงก่อน ดังนั้นความรุนแรงที่ตัวละครผู้หญิงกระทำทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ โดยผ่านกระบวนการ วางแผนไว้ล่วงหน้าถือเป็นการหนึ่งที่น่าสนใจให้ขุดคุ้ยความขัดแย้งของตัวละครที่ถูกบีบจากปัจจัย แวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าการใช้ความรุนแรงไม่ใช่ทางออกที่ดีในการแก้ไขปัญหาใด ๆ เพื่อสร้างให้เกิดความตระหนักรู้ว่าความรุนแรงไม่ใช่คำตอบของทุก ๆ ปัญหา

ส่วนงานวิจัยของ ลักษมี ภูใหญ่ (2557) ศึกษาความรุนแรงในภาพยนตร์แอนิเมชัน: การสื่อความหมายและการตีความของผู้ชม ที่ชี้ให้เห็นถึงความรุนแรงในโครงเรื่องหรือแก่นความคิด ของเรื่องนั้น ๆ แต่ด้วยองค์ประกอบและลักษณะเด่นของแอนิเมชัน ส่งผลทำให้การสื่อความหมาย มีการนำเสนอภาพความรุนแรงไม่ชัดเจนต่อผู้ชม เป็นผลทำให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงความหมายที่ต้องการ จะสื่อเพียงอย่างเดียวและมองข้ามความรุนแรงที่ปรากฏในภาพยนตร์ไป อีกทั้งยังมีความคิดเห็นต่อ ความรุนแรงที่ปรากฏในภาพยนตร์ว่าเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน หรือแสดงให้เห็นถึงความน่าสนใจเพียงเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ โมนิล เตชะวชิรกุล และคณะ (2561) ศึกษาอิทธิพลของความรุนแรงในภาพยนตร์ต่อการเลือกใส่ใจ

ความรุนแรง ได้เสนอแนวคิดการทดลองเชิงปฏิบัติการด้วยการวัดความไวในการตอบสนองต่อความรุนแรงในภาพยนตร์ โดยผู้ชมภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงจะตอบสนองเร็วกว่าผู้ที่ไม่ได้ชมภาพยนตร์ ดังนั้นความรุนแรงในภาพยนตร์จึงมีผลต่อการรับรู้และการเลือกใส่ใจสิ่งเร้าที่มีความรุนแรงของผู้ชม

ความรุนแรงอีกส่วนหนึ่งนั้น กล่าวถึงภัยเงียบที่แนบเนียนและแฝงในสื่อออนไลน์ ลักษณะต่าง ๆ โดยผู้รับชมต้องใช้ทักษะการรับสารอย่างมีวิจารณญาณในการแยกแยะข้อเท็จจริง ดังงานวิจัยของ ณัฐธิดา แขวงสวัสดิ์ (2560) ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านเพศ การใช้ภาษา ความรุนแรง ภาพตัวแทน และการเปิดรับ และทัศนคติที่มีต่อการถ่ายทอดสดบนเฟซบุ๊ก พบว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณทางด้านรูปแบบของเนื้อหาในการถ่ายทอดสดบนเฟซบุ๊ก ได้แก่ การนำเสนอขายสินค้า การพูดคุยทั่วไปของดารา นักร้อง นักแสดง พิธีกร คนที่มีชื่อเสียง และบุคคลทั่วไป นอกจากนี้พบเนื้อหาที่แสดงออกด้านเพศ การใช้ภาษา และความรุนแรงที่ไม่เหมาะสม โดยปรากฏในผู้ชมที่มีทัศนคติไม่ยอมรับต่อเนื้อหาต่าง ๆ ทั้งนี้พบว่าผู้ชมเปิดรับชมการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กที่มีเนื้อหาการใช้ภาษาและความรุนแรงมากจะส่งผลต่อทัศนคติของผู้ชมในการยอมรับเนื้อหาการใช้ภาษาและความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานูรัักษ์ เชื้อนแก้ว (2562) ศึกษาพื้นที่การแสดงออกต่อข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงในเฟซบุ๊กแฟนเพจประเภทข่าว พบว่า การนำเสนอข่าวเน้นการนำเสนอรายละเอียดของเหตุการณ์เพื่อสื่อให้เห็นภาพที่ใกล้เคียงเหตุการณ์จริงมากที่สุด การที่สื่อนำมาเผยแพร่บนช่องทางดังกล่าวนี้ เพื่อเผยแพร่ความคิดเห็นของบุคคลต่อพฤติกรรมการกระทำความรุนแรง ทำให้ถ้อยคำที่ปรากฏเป็นภาษาที่รุนแรง เป็นพื้นที่แสดงออก ทางอารมณ์เชิงลบต่อผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกกระทำ ซึ่งในพื้นที่ดังกล่าวผู้ติดตามเฟซบุ๊กเพจสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีด้วยอารมณ์และความรู้สึกต่อผู้ที่อยู่ในข่าวทั้งที่เป็นผู้กระทำความรุนแรงและผู้ที่ถูกกระทำ บางครั้งอาจเป็นการเพิ่มเติมระดับความรุนแรงให้กับเนื้อหาข่าวนั้น ดังนั้นการแสดงออกทางอารมณ์ การใช้ภาษา ความรุนแรงทางความคิดนี้จึงเกิดขึ้นได้ง่าย และเป็นการกระทำตาม ๆ กัน หรืออาจเป็นการเลียนแบบทางการแสดงอารมณ์และความคิด ผู้ใช้สื่อควรต้องตระหนักและรู้เท่าทัน พร้อมใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ก่อนที่จะตัดสินใจแสดงออกใด ๆ นอกจากนั้นความรุนแรงยังปรากฏในเกมออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชน ดังงานวิจัยของ วรณภรณ์ พุฒิพิรุฬห์วงศ์ (2562) ศึกษาสื่อเกมออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความรุนแรงทางวาจา ทางกาย และทางใจ อีกทั้งผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเยาวชนที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง ประเภทสื่อเกมออนไลน์ เนื้อหาเกมออนไลน์ ความถี่ในการเล่น และระยะเวลาที่เล่นเกมออนไลน์ที่ต่างกันย่อมแสดงพฤติกรรมความรุนแรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้น สื่อทุกประเภทจึงเป็นตัวกลางที่สามารถสะท้อนความรุนแรงในบริบทสังคมปัจจุบัน ตลอดจนเป็นโลกเสมือนที่ไม่สามารถแยกออกจากโลกแห่งความเป็นจริงได้ เพราะสิ่งที่สื่อนำเสนอออกมานั้นคือสิ่งที่ดำเนินหรือเกิดขึ้นจริงควบคู่กับปรากฏการณ์ในสังคม

1.3 ความรุนแรงในชาติพันธุ์

การสร้างกระแสสังคมต่อ “กลุ่มชาติพันธุ์” ด้วยความเกลียดชังอันเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ส่งผลให้เกิดอคติ เพราะการปลูกฝังในระบบสังคมส่งผลให้ผู้ถูกกระทำหล่อหลอมชุดความคิดนั้นมีมุมมองต่อกลุ่มชาติพันธุ์ในทางด้านลบ ทั้งยังมองว่าเขาเหล่านั้นเป็นคนขายขอบและสามารถใช้ความรุนแรงทางวาจา ทางร่างกาย ทางเพศ และบางครั้งนำมาสู่การฆาตกรรมได้ รวมถึงระบบโครงสร้างจากรัฐที่นำข้อกฎหมายมาบังคับใช้จนก่อให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ จนเป็นการเบียดขับกลุ่มชาติพันธุ์ให้กลายเป็นคนอื่นในสังคม ดังที่อนุภัทร เพิ่มเติม (2561) ศึกษาพลวัตของความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในเมียนมา: กรณีศึกษาการเผชิญหน้าระหว่างเมียนมากับคะฉิ่น ค.ศ. 2011 การวิจัยนี้ได้นำเสนอความรุนแรงทางโครงสร้างจากชนชั้นที่มีอำนาจที่กำหนดนโยบายทางการเมือง จนส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ เช่น เหตุการณ์การประกาศปฏิรูปประเทศทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจเมียนมาของประธานาธิบดี เต็ง เส่ง เมื่อปี 2010 ภายหลังการประกาศนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ระหว่างรัฐบาลกับคะฉิ่น เมื่อปี 2011 ในประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกเมียนมา เป็นการสร้างแรงผลักดันให้รัฐบาลดำเนินนโยบายที่เป็นการคุกคามสิทธิคนในพื้นที่เป็นเหตุให้มีการต่อต้านและลุกลามกลายเป็นการเผชิญหน้าทางทหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ เฮงสุวรรณ (2560) ศึกษาชายแดนระเบิด: ชีวิต ความกลัว และความรุนแรงบนพรมแดนไทย-พม่า ตามแนวแม่น้ำสาละวิน พบว่าพื้นที่ชายแดนสาละวินบริเวณพรมแดนไทย-พม่าเป็นพื้นที่ช่วงชิงอำนาจเพื่อควบคุมดินแดนระหว่างรัฐกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ มานานหลายสิบปี ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นปัญหาการสู้รบต่อเนื่องยาวนานจนถึงปัจจุบัน แม้ว่ารัฐบาลไทยได้ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลพม่าโดยการสรรหานักลงทุนสนับสนุนสร้างเขื่อนข้ามชาติ เพื่อผลักดันโครงการสร้างเขื่อนสาละวินในพื้นที่ชายแดน ทว่ากลับทำให้คนชายแดนทั้งประเทศไทยและพม่าประสบกับความกลัวต่อความรุนแรงดังกล่าวจนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นความทุกข์ทั้งร่างกายและจิตใจ

นอกจากนั้นการนำเสนอความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงชาติพันธุ์ยังเป็นการตอกย้ำถึงความเป็นอื่นในสังคม โดยตีตราให้บุคคลดังกล่าวด้อยค่าและลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สมควรแก่การกระทำความรุนแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ดังที่งานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ ทุมเชียงลำ (2557) การศึกษาเสียงเงียบในรอยยิ้ม: ภาพสะท้อนบริบทแห่งความเปราะบางซ้ำซ้อนของแรงงานอพยพชาวพม่ากับการเผชิญความรุนแรงในครอบครัว พบว่าความรุนแรงในครอบครัวด้วยการด่าทอด้วยวาจา การบังคับให้มีบุตร บังคับให้มีเพศสัมพันธ์ และทำร้ายร่างกาย โดยถือว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นเรื่อง

“ปกติ” ที่สามารถยอมรับได้และใช้ความนิ่งเฉยขจัดความรุนแรง นอกจากนี้ปรากฏความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมในด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรมครอบครัวของแรงงานชาวพม่าที่มีความเปราะบางและซ้ำซ้อน ด้วยฐานะความยากจน ข้อจำกัดทางภาษา ไม่มีบัตรประชาชน อันเป็นผลมาจากการย้ายถิ่นฐาน ผสมเข้ากับพื้นฐานความคิดและความเชื่อที่ยอมรับความรุนแรง รวมถึงการขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน ทำให้ปัญหาในคนกลุ่มนี้ถูกกละเลยและไม่ได้รับการแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรดาว ยังยุบล (2563) การศึกษาเรื่องความรุนแรงทางเพศของผู้หญิงชายขอบในบริการเคลื่อนย้ายแรงงาน: กรณีศึกษาการต่อสู้ต่อรองของผู้หญิงชาติพันธุ์ที่ถูกข่มขืน พบว่าเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงชาติพันธุ์ที่เป็นแรงงานเคลื่อนย้าย ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงชาติพันธุ์ แรงงานเคลื่อนย้าย และเงื่อนไขที่ทำให้ผู้หญิงชาติพันธุ์ถูกข่มขืนสามารถก้าวข้ามบาดแผลทางใจและการตีตราทางสังคมเพื่อเปลี่ยนสถานะของเหยื่อกลายเป็นผู้อยู่รอด โดยการวิเคราะห์วาทกรรมจากเรื่องเล่าจากประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน ตามแนวทางการศึกษาของ Womersley & Maw (2009) เพื่อชี้ให้เห็นการใช้ภาษา การตีความ และให้ความหมายกับประสบการณ์การถูกข่มขืนของผู้เล่าในประเด็นเพศวิถี เพศภาวะ และอำนาจที่ถูกผลิตซ้ำผ่านสถาบันทางสังคม อาทิ ครอบครัว เศรษฐกิจ และกฎหมาย เป็นต้น ทั้งนี้การวิเคราะห์ในประเด็นเชิงโครงสร้างแสดงให้เห็นความรุนแรงทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิง และในเชิงปัจเจกบุคคลแสดงให้เห็นปฏิบัติการของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน เพื่อการต่อรอง ตอบโต้ และ/หรือหลีกเลี่ยงอำนาจหรือสิ่งที่กดทับดังกล่าว

งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นได้การนำเสนอและตอบย้ำประเด็น “ความเป็นอื่น” ในทุกรูปแบบ เพื่อเป็นการแบ่งแยกหรือขจัดบุคคลกลุ่มคนดังกล่าวออกจากสังคมด้วยการใช้ความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ ย่อมแสดงให้เห็นว่าสังคมยังไม่มีที่ยอมรับความแตกต่างทางโครงสร้างชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ภาษา และเพศ ถึงแม้จะมีการยอมรับและรณรงค์อย่างแพร่หลายในระยะหลังมานี้ แต่ก็ยังหลงเหลือคนจำนวนไม่น้อยที่ยังมีอคติต่อกลุ่มคนดังกล่าว

1.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ประเด็นย่อยทั้ง 3 ประเด็นข้างต้น พบว่าปรากฏการณ์ของความรุนแรงในตัวบทวรรณกรรมและสภาพสังคมที่ผ่านมา ไม่พบงานวิจัยใดที่แสดงให้เห็นถึงทางออกหรือวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามความรุนแรงไม่ใช่ทางออกของทุกปัญหาจึงต้องมีการคลี่คลายปัญหาดังกล่าวด้วยสันติวิธีและเกิดผลดีต่อทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความขัดแย้ง หรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง และบางครั้งต้องอาศัยความเชื่อหรือบุคคลที่เคารพเป็นสื่อกลางในการคลี่คลายความขัดแย้ง ซึ่งในปัจจุบันมีโครงการวิจัยท้าทายสังคมไทย: ไร้ความรุนแรงได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในบริบท

สังคมไทยร่วมกับหลากหลายสาขาวิชาชีพ ดังที่ สุนันทิพย์ จิตสว่าง และคณะ (2566) ศึกษาความรุนแรงในสังคมไทย พบว่าความรุนแรงในสังคมไทยนั้นปรากฏการทำร้ายตนเองด้วยการฆ่าตัวตายถือเป็นความรุนแรงระหว่างบุคคล ครอบครัว เด็ก สตรี และผู้สูงอายุ อีกทั้งปรากฏความรุนแรงระหว่างกลุ่มอันเกิดจากอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืน อันนำไปสู่การก่อการร้าย ผลกระทบของความรุนแรงดังกล่าวปรากฏเป็นความเครียดและวิตกกังวล ซึ่งสาเหตุของการใช้ความรุนแรงมาจากปัญหาครอบครัวแตกแยก สื่อที่มีการถ่ายทอดความรุนแรง การใช้สุราและยาเสพติด การใช้อาวุธปืนที่ผิดกฎหมาย รวมถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ อีกทั้งทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งปกติในสังคมจึงขาดจิตสำนึกและแนวทางที่ดีในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรง ซึ่งแนวปฏิบัติที่ดีในการลดความรุนแรงในสังคมไทย ได้แก่ การพัฒนาสร้างความมั่นคงหรือเสถียรภาพระหว่างเด็กและผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะชีวิตหลากหลายด้าน การลดการใช้สุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความรุนแรง การส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศภาพ การลดใช้อาวุธทุกประเภท การจัดกิจกรรมเพื่อลดความรุนแรง รวมทั้งการหล่อหลอมความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และชาติพันธุ์ให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงในสังคมไทย

การใช้ความรุนแรงต่อตนเองด้วยการฆ่าตัวตายเป็นปัญหาหนึ่งในสังคมที่ขยายรูปแบบและวิธีมาอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มสูงขึ้น จึงได้จัดโครงการป้องกันและลดปัญหาดังกล่าวในโครงการวิจัยของ อรพิน ยอดกลาง และคณะ (2563) ได้ศึกษาการป้องกันและลดปัญหาการฆ่าตัวตายในประเทศไทยภายใต้แผนงานวิจัยท้าทายไทย: สังคมไทยไร้ความรุนแรง พบว่าชุมชนต้นแบบในการป้องกันการฆ่าตัวตายของคนไทยที่ดีต้องอาศัยภาคประชาชนในการขับเคลื่อน การมีส่วนร่วมและกล้าแสดงบทบาทอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรัฐบาลควรมีนโยบายหรือกลไกในการขับเคลื่อนการป้องกันการฆ่าตัวตายอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการสื่อสารเพื่อเชื่อมการทำงานระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งนำวัฒนธรรมและความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

อย่างไรก็ตามความรุนแรงยังปรากฏขึ้นในเพศสภาพต่าง ๆ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ดังในงานวิจัยของ บัญญัติ ยงยวน และคณะ (2560) ศึกษาแนวทางการพัฒนาต้นแบบในการขจัดความรุนแรงต่อเด็กจากปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว และงานวิจัยของ อุนิษา เลิศโตมรสกุล (2562) ศึกษาแนวทางในการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กตามมาตรฐานสหประชาชาติ พบว่า ผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กในประเทศไทยในช่วงอายุ 10-14 ปี ถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าวัยทำงานและวัยสูงอายุ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงมาจากบุคคลที่มีประสบการณ์ความรุนแรงในวัยเด็ก การใช้สุราและยาเสพติด ปัญหาความเครียด ความเชื่อ และค่านิยม รวมทั้งปัญหาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แบบทั้งขาดความรักความเข้าใจในครอบครัว ขาดทักษะการสื่อสารที่ดี และไม่มีความพร้อม รวมทั้งชุมชนที่มีความยากจน

และแออัดเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงต่อเด็กขึ้น ประกอบกับสังคมที่ยึดถือค่านิยมผู้ชายเป็นใหญ่ครอบงำความคิดและถูกนำเสนอในสื่ออย่างแพร่หลายส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเลียนแบบความรุนแรง แม้กระทั่งภาครัฐยังไม่ให้ความสำคัญในการบรรจุหลักสูตรการสอนจริยธรรมการเป็นพ่อแม่ที่ดี สิทธิเด็ก สิทธิสตรี และสิทธิมนุษยชนในระบบการศึกษาอย่างจริงจัง เนื่องมาจากปรากฏการณ์ข้างต้นจึงได้วางแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กในการเฝ้าระวังด้านสุขภาพโดยผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน และแนวทางการเยียวยาโดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเหตุความรุนแรงร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งการศึกษาเรื่องแนวทางการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กตามมาตรฐานสหประชาชาติได้เสนอแนะแนวทางการป้องกันการใช้ความรุนแรงเชิงนโยบายโดยการจัดทำฐานข้อมูลเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงที่ถูกต้องและทันสมัยเชื่อมโยงองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการวิจัยร่วมกัน ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสรรัตน์ กลับลีลา และคณะ (2562) ศึกษาต้นแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา พบว่าเส้นทางการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาแบ่งเป็น 2 เส้นทาง คือ เด็กบางคนยังวนเวียนอยู่ในวงจรความรุนแรง และเด็กส่วนใหญ่เกิดจุดเปลี่ยนของชีวิต โดยสามารถออกจากการใช้ความรุนแรงเพราะได้รับการสนับสนุนจากสังคมและมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อลดความรุนแรงและเพิ่มชื่อเสียงของสถาบันให้ดีขึ้น โดยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกับภาครัฐผ่านหลักการ “2-Network, 2-Areas” เป็นการสร้างเครือข่ายข้อมูลและเครือข่ายร่วมมือ เปิดพื้นที่สร้างความผูกพันและพื้นที่แสดงความสามารถ โดยเน้นสถานศึกษาเป็นหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ตนเอง การประสานเครือข่าย การคัดกรองนักเรียน การจัดทำฐานข้อมูล การพัฒนาครู การตรวจตราความเรียบร้อย การอบรม/พัฒนา/ดูแล/ช่วยเหลือ และการสร้างเวทีแสดงความสามารถให้นักเรียนนักศึกษา

ทั้งนี้ความรุนแรงในผู้สูงอายุและสตรียังเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องมีมาตรการในการยับยั้งความรุนแรง บางครั้งเหยื่อของความรุนแรงไม่สามารถได้กลับความรุนแรงแรงนั้น ๆ โดยเฉพาะเพศสภาพที่เป็นผู้สูงอายุหรือผู้ที่ไร้การต่อสู้ ดังที่ เดชา สังขวรรณ และคณะ (2562) ศึกษาการป้องกันความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนไทยถูกกระทำความรุนแรงต่อชีวิตร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน และทางเพศ ในลักษณะเป็นครั้งคราวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้กระทำความรุนแรงเป็นบุคคลในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดที่ดูแลผู้สูงอายุที่ที่ต้องการพึ่งพิงหรือเจ็บป่วย ผู้สูงอายุดังกล่าวไม่สามารถโต้ตอบความรุนแรงอันเนื่องมาจากการเป็นเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ต้องการเปิดเผยอาจทำให้เสียชื่อเสียง ซึ่งแนวทางในการป้องกันแก้ไขโดยใช้ความเอื้ออาทรสมานฉันท์ภายในชุมชนควบคู่กับการเยียวยา บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูผู้ที่ใช้ความรุนแรงโดยภาคภาาติเครือข่ายพื้นที่ให้การสนับสนุนทั้งสถาบันครอบครัว เครือญาติ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ (2548) ศึกษากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การคืน “อำนาจ” แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน และงานวิจัยของ นิพนธ์ รัตนะรัต (2566) ได้ศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ผลของการวิจัยนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือแนวทางการจัดการความรุนแรงด้วยการแก้ไขปัญหาในชุมชนเมือง โดยใช้กระบวนการสร้างคนด้วยการตระหนักรู้และสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสร้างพื้นที่ด้วยการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ถูกระบาดความรุนแรงและใช้มิติด้านสังคมและสหวิชาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการทำงานช่วยเหลือผู้ถูกระบาดความรุนแรงและผู้กระทำความรุนแรงอย่างเร่งด่วน ด้วยการการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่มีภารกิจในการป้องกันอาชญากรรม เช่น การรับเรื่องราวร้องทุกข์ รับแจ้งเบาะแส ให้คำปรึกษาในด้านกฎหมายเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งและความรุนแรงในการช่วยเหลือดูแลผู้เสียหายและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม อีกทั้งการรับผู้กระทำความผิดกลับสู่ชุมชนด้วยการสอดส่องดูแลและรายงานพฤติกรรมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการเผยแพร่ความรู้/ข้อมูลข่าวสารทางแผ่นพับและโปสเตอร์ อีกทั้งใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้หลักกฎหมายเพื่อใช้บรรเทาความรุนแรง หรือให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นร่วมกับกลุ่มคนในชุมชนเพื่อเยียวยาและแก้ไขฟื้นฟูทั้งผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกระบาดความรุนแรง นอกจากนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมชนบท โดยใช้มิติการสร้างคนและมิติด้านสังคมมีการกำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับในชุมชน โดยให้โอกาสผู้ที่เคยใช้ความรุนแรงโดยขอความช่วยเหลือจากศูนย์ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งมิติด้านเศรษฐกิจมีการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการจัดทำโครงการสร้างอาชีพแก่คนในชุมชน

ด้วยเหตุข้างต้นปรากฏการณ์ของความรุนแรงบางครั้งมีความเกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการเพิ่มระดับความรุนแรงขึ้น ดังในงานวิจัยของ ปิยฉัตร ล้อมชวกร (2562) ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและการใช้สื่อสร้างสรรค์จากทุกภาคส่วนเพื่อลดความรุนแรงในครอบครัว พบว่า ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสื่อและความรุนแรงในครอบครัวมีพฤติกรรมการบริโภคสื่อที่นำเสนอความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะละครโทรทัศน์ที่มีการเปิดรับในช่วงกลางคืนมากที่สุด รองลงมาคือเฟซบุ๊ก ข่าวโทรทัศน์ ภูเก็ต และยูทูบ ตามลำดับ ผลกระทบจากสื่อประเภทต่าง ๆ ก่อให้เกิดความรุนแรงในระดับปานกลางทั้งการใช้กำลังทางกาย จิตใจ และทางเพศ ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวขึ้น งานวิจัยนี้ได้ถอดบทเรียนในสื่อสร้างสรรค์เป็นวิธีการปฏิบัติที่ดีในการลดความรุนแรงในครอบครัว โดยการใช้ความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชนบูรณาการร่วมกันในการสอดส่องดูแลและป้องกันด้วยการไม่ส่งเสริมการเผยแพร่หรือสนับสนุนสื่อไม่ดี ไม่เหมาะสม และรุนแรง อีกทั้งช่วยกันสร้างสรรค์สื่อดี ๆ ออกสู่สังคมร่วมกัน ดังนั้น มาตรการในการลดความรุนแรงจากใช้อาวุธปืนโดยใช้กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย การให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงและอาวุธปืน โดยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการติดตาม

อาวุธปืน รวมทั้งการจัดทำโครงการ/การรณรงค์ความรุนแรงมีส่วนในการลดความรุนแรงดังกล่าวได้ อีกทั้งการใช้อาวุธปืนอาจขยายวงกว้างสู่ความรุนแรงโดยการก่อการร้ายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพร ตันณีกุล (2563) ศึกษาแนวทางการลดความรุนแรงจากการใช้อาวุธปืนกับบริบทของสังคมไทย พบว่า ความรุนแรงที่มีอาวุธปืนของประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้นและรุนแรงขึ้น การใช้อาวุธปืนที่มีทะเบียนถูกต้องและอาวุธปืนที่ไม่มีทะเบียนเกี่ยวกับการกระทำผิดอื่น ๆ เช่น การทะเลาะวิวาท การชิงทรัพย์ ความรุนแรงในครอบครัว และการฆ่าชิงทรัพย์ผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งสาเหตุหลักของการตัดสินใจใช้อาวุธปืนมาจากการไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ประกอบกับปัญหาทางด้านกฎหมาย สื่อ และการศึกษายังเป็นอุปสรรคในการลดความรุนแรงในประเทศไทย โดยเฉพาะสื่อต่าง ๆ มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่จะเลียนแบบความรุนแรง ดังในงานวิจัยของ สุรชาติ บำรุงสุข และคณะ (2564) ศึกษาภัยคุกคามจากการก่อการร้ายต่อเมืองใหญ่ในปัจจุบัน พบว่าทุกประเทศมีพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายหลักในการก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้ค้นพบแนวทางการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของสงครามโลกร่วมสมัยในลักษณะเป็นอสมมาตร ทั้งในรูปแบบของแบบแผนคู่สงคราม การรบ กฎเกณฑ์ของสงคราม เครื่องมือ และนิยามของชัยชนะ ปัจจัยดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของการก่อการร้ายในด้านพื้นที่ความรุนแรงและคุณลักษณะของผู้ก่อเหตุความรุนแรง อีกทั้งได้เสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง เพื่อความปลอดภัยผ่านการเตรียมความพร้อมของเมือง เจ้าหน้าที่ตำรวจ และงานทางด้านข่าวสารหรือสื่อมวลชนให้รับมือกับเหตุการณ์ก่อการร้าย

จากการศึกษางานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงข้างต้น จะนำมาใช้เป็นฐานคิดและมโนทัศน์สำคัญที่จะอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ กระบวนการสร้างความรุนแรง อีกทั้งงานวิจัยนี้ได้นำกลวิธีจัดการความขัดแย้งและความรุนแรงมาใช้ในการวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏผ่านภาษาในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ว่ามีความสัมพันธ์กับสังคมไทยอย่างไร นอกจากนี้ยังสื่อถึงแง่มุมความรุนแรงผ่านตัวละครเพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างของบุคคลในเรื่องพื้นฐานความเชื่อ แนวคิด และหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดวาทกรรม

ปัจจุบันการศึกษาวาทกรรมปรากฏในงานวิจัยและบทความที่หลากหลาย โดยเป็นการศึกษาภาษาตั้งแต่ระดับคำจนกระทั่งถึงระดับข้อความ และมีการตีความข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพของสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้แนวคิดวาทกรรมจะนำไปใช้ในการอธิบายถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยมีหลักฐานทางภาษาหรือตัวบทประกอบ การอธิบายทางด้านสังคมและวัฒนธรรมควบคู่กันไป ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ภาษาในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ว่านำเสนอความรุนแรงในลักษณะใด รวมทั้งมีกระบวนการหรือภาคปฏิการทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างไร จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น

สามารถแบ่งได้ 2 ประเด็น ได้แก่ วรรณกรรม: พื้นที่แห่งวาทกรรมทางสังคม และสื่อสาธารณะ: ความจริงของสังคมสู่การประกอบสร้างวาทกรรม

2.1 วรรณกรรม: พื้นที่แห่งวาทกรรมทางสังคม

วาทกรรมที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมจำแนกได้หลายประเภท ทั้งนี้ในงานวิจัยกลุ่มแรกจะเป็นการนำเสนอวาทกรรมของนักเขียนที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมและวรรณคดี ทั้งนี้พบว่านักเขียนเป็นส่วนหนึ่งในสังคมจึงเป็นกระจกสะท้อนภาพของสังคมและใช้เหตุการณ์ในสังคมเป็นวัตถุดิบในการสร้างวรรณกรรมและแฝงเร้นวาทกรรมหรือสื่ออุดมการณ์ทางสังคม ซึ่งผลของการวิจัยเป็นการสื่อให้เห็นว่าพลังของภาษาในวรรณกรรมแต่ละประเภทยังได้นำเสนอภาพของวาทกรรมทางสังคม วาทกรรมทางการเมือง และวาทกรรมทางเพศ ซึ่งประเด็นแรกเป็นการนำเสนอวาทกรรมทางสังคม ดังในงานวิจัยของ บุญยเสนอ ตรวิเศษ (2559) ศึกษาพลังภาษาในวาทกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล พบว่าพลังของภาษาที่เกิดจากกลยุทธ์ทางกลวิธีทางภาษาของผู้แต่ง ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวได้ประกอบสร้างให้เสกสรรค์ ประเสริฐกุล มีอัตลักษณ์ที่เด่นชัดในด้านการยึดอุดมการณ์ทางสังคม การแสวงหาทางจิตวิญญาณ ผู้แสวงหาความหมายของชีวิต ผู้มีสำนึกขบถ ผู้ปรารถนาชีวิตอิสระ ผู้รักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้ยึดอุดมการณ์ผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้มีอุดมการณ์เพื่อชนชั้นล่าง ผู้มีสำนึกทางสังคม และการเมือง นักสู้ชีวิตที่ไม่ยอมพ่ายแพ้ นักวิชาการภาคปฏิบัติ ปัญญาชนนักมานุษยนิยม และสามัญชน ผู้รักธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยกันษฐ์ สารณ (2566) ศึกษาวาทกรรมลาวใหม่กับการประกอบสร้างสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัย พบว่าวาทกรรมลาวใหม่ในวรรณกรรมลาวร่วมสมัยที่มีอิทธิพลในการครอบงำความคิด ความเชื่อ ปลุกฝังอุดมการณ์บางอย่างให้แก่คนลาว ประกอบด้วยชุดความคิดเรื่องชาตินิยม ชาตินิยม ชนชั้นทางสังคม เพศวิถี ศีลธรรมและความเชื่อในสังคม ค่านิยมความทันสมัย รวมทั้งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของวรรณกรรมลาวร่วมสมัยในการถ่ายทอดและในการผลิตซ้ำวาทกรรมทางสังคม เนื่องจากผู้เขียนใช้วรรณกรรมเป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์บางอย่างสู่ประชาชน ดังนั้นวรรณกรรมจึงมีใช้ภาพสะท้อนความเป็นจริงของสังคม แต่เป็นสังคมในวรรณกรรมที่นักเขียนเป็นผู้สร้างวรรณกรรมจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายพรรค รัฐ เพื่อสร้างคนลาวใหม่และสังคมลาวใหม่ให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ในสังคมไทยแถบล้านนาได้นำเสนออัตลักษณ์ในท้องถิ่น ดังในงานวิจัยของ รพีพร เสาร์แดน (2566) ได้ทำการศึกษาวาทกรรมอัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านล้านนา พบวาทกรรมอัตลักษณ์ล้านนา จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านภาษา ด้านอุปนิสัย ด้านการประกอบอาชีพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการแต่งกาย ด้านความเชื่อ โดยมีกลวิธีการประกอบสร้างวาทกรรมอัตลักษณ์ท้องถิ่น จำนวน 5 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการขยาย กลวิธีทางวรรณกรรม ภูมิปัญญาและวาทกรรม กลวิธีทางวาทศิลป์ และกลวิธีทางสัญลักษณ์

ทั้งนี้อุดมการณ์ทางสังคมไทยและสังคมโลกที่ปรากฏข้างต้นมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจและโครงสร้างทางสังคม ทั้งในรูปแบบของนโยบายของรัฐหรือตัวแทนของรัฐที่สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในสังคม ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ ชญาพร สุวรรณรัตน์ (2559) ศึกษาเรื่องในป่าดงดิบ: การวิพากษ์วาทกรรมการพัฒนาในนวนิยายชุดเพชรพระอุมา พบว่าตัวบทนำเสนอภาพของป่าในฐานะพื้นที่ที่มีการปะทะกันระหว่างการพัฒนากับความเป็นพื้นถิ่น กล่าวคือ นำเสนอภาพเมืองในป่าแทนความเป็นอารยะ ป่าที่ถูกสำรวจแทนอาณานิคมภายในของไทยหรือพื้นที่ภายใต้การควบคุมของอำนาจรัฐ และป่าหลงสำรวจแทนความท้าทายจากโลกอื่น นอกจากนั้นมีการนำเสนอภาพสัตว์ป่าและพืชเป็นภาพแทนพื้นที่ป่า ถูกเสนอภาพให้สามารถโต้กลับการพัฒนา ซึ่งแสดงให้เห็นการวิพากษ์วาทกรรมการพัฒนา อีกทั้งในตัวบทได้นำเสนอวาทกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครในประเด็นชาติพันธุ์โดยการให้ภาพตัวละครเอกไทยที่มีการผสมผสานทั้งความเป็นอารยะและความเป็นคนพื้นถิ่นให้เป็นตัวละครในอุดมคติ การให้ภาพวัฒนธรรมที่งดงามของคนไทยในฐานะความเป็นอารยะที่เหนือกว่าคนตะวันตก และได้แสดงภาพของคนตะวันตกให้เป็นผู้พ่ายแพ้ป่า รวมทั้งเสียดสีการพัฒนาอย่างไม่ถูกต้องของรัฐบาลไทย ส่วนในประเด็นทางด้านเพศสถานะโดยการให้ภาพของผู้หญิงในฐานะที่เป็นภยันตราย แข็งแกร่ง และมีความเป็นอื่น

อย่างไรก็ตาม วาทกรรมทางสังคมสะท้อนผ่านหลักสูตรการศึกษาเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์บางอย่างให้กับนักเรียน ถือเป็นการครอบงำทางความคิดและปลูกฝังค่านิยมการรักชาติแก่นักเรียน ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ สิทธิชัย สุขคะตะ (2557) ศึกษาการวิเคราะห์วาทกรรมชาตินิยมไทยในแบบเรียนสังคมศึกษาและประวัติศาสตร์ พบว่าเนื้อหาในแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาและประวัติศาสตร์ ระดับชั้นประถมปีที่ 4-6 สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการสร้างชาตินิยมไทยใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเชื้อชาติ ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ และด้านวัฒนธรรม อีกทั้งส่วนภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมมีการเลือกนำเสนอข้อมูลเพียงด้านเดียว โดยที่ไม่ให้ความสำคัญกับเชื้อชาติอื่น สถาบันอื่น และวัฒนธรรมอื่น ทั้งที่ในสังคมไทยนั้นมีการรวมตัวของหลายเชื้อชาติหลายสถาบัน และหลายวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความจำเป็นของรัฐบาลในการส่งเสริมและการสร้างรัฐไทยสมัยใหม่ในลักษณะที่เหนือกว่าและมีความพิเศษ นั่นคือ “ความเป็นไทย” ที่แสดงออกมาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผสมกลืนกลายทางวัฒนธรรมและการสร้างเอกราชแห่งชาติขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญสุรีย์ เทพสุธรรม (2565) ศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทยชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 พบว่า กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทยเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์ให้แก่เด็ก ส่วนอุดมการณ์ที่ปรากฏในแบบเรียนกล่าวถึงอุดมการณ์เด็กดีที่กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่พึงประสงค์หรือการกระทำในทางที่ดี เช่น กตัญญู ขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจ ซื่อสัตย์ ประหยัด ส่วนอุดมการณ์เด็กไม่ดี

เช่น การลักขโมย การใช้จ่ายเสพติด ไม่ตั้งใจเรียน และก้าวร้าว อีกทั้งยังปรากฏว่าทรรณธรรมชาติที่มีความเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองไทยที่ดี ดังในงานวิจัยของ อรรถชัย สุตบนิต (2563) ศึกษาว่าทรรณธรรมสี่เขียวในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักช์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 พบว่า ว่าทรรณธรรมสี่เขียวที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักช์ พบ 9 ประเภท ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความรู้และประสบการณ์ใหม่ สื่อการสอนแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน แร้งบันดาลใจ ในการแสดงอารมณ์สุขทุกข์ เพื่อนในการเดินทางและการดำเนินชีวิต สัญลักษณ์ของพลังอำนาจ ศัตรูและอุปสรรคต่อภัยคุกคามชีวิต และผู้ให้กำเนิดและจุดจบชีวิต ส่วนในด้านกลวิธีการนำเสนอว่าทรรณธรรมสี่เขียว พบกลวิธีการนำเสนอด้านองค์ประกอบวรรณคดีในการนำเสนอผ่านเรื่องราว ข้อคิด สถานที่และฉาก ตัวละคร ทรรณธรรม และพบกลวิธีการนำเสนอแบบโวหารภาพพจน์ กลวิธีดังกล่าวมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงสื่อความหมายถึงผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเกิดการเข้าใจและเรียนรู้ว่าทรรณธรรมสี่เขียวนำมาซึ่งการมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก รู้อนุรักษ์ และหวงแหนธรรมชาติ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ข้อ 5 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เรื่องการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกสาธารณะประโยชน์ สร้างสิ่งที่ดีงาม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ของว่าทรรณธรรมทางสังคม นำมาซึ่งนโยบายทางการเมืองที่สะท้อนถึงอำนาจในการพัฒนาประเทศร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน ดังปรากฏในงานวิจัยของ ธนพร หมูคำ (2558) ศึกษาว่าทรรณธรรมสามเสาหลักแห่งอาเซียนในชุดวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของ ประภัสสร เสวิกุล ผลการวิจัยพบว่าทรรณธรรมใน 4 ประเด็น คือ ว่าทรรณการเมือง-ความมั่นคง ได้แก่ สันติภาพทางการเมืองของภูมิภาคสมาชิกอาเซียน การส่งเสริมประชาธิปไตยและมนุษยชน ว่าทรรณสังคม-วัฒนธรรม ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อัตลักษณ์ของชาติ การส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน ว่าทรรณทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายด้านการผลิตร่วมกัน สนับสนุนเศรษฐกิจแบบเสรีภาพทางการค้า มีการได้กล่าวทรรณกระแสหลักว่า “อำนาจเงินมีบทบาทสำคัญทางการเมือง” “ระบบทุนนิยมชี้นำทางการเมือง” และ “อำนาจทางการเมือง คือ สิ่งหอมหวาน” ทั้งนี้ การผลิตว่าทรรณในภาคประชาชน โดยการเชิดชูจิตวิญญาณในการต่อสู้ชาติ และเสรีประชาธิปไตยลบล้างความขัดแย้งในอดีตด้วยการสร้างมิตรภาพกับประเทศสมาชิก การประกอบสร้างว่าทรรณดังกล่าวโดยการใช้คำเปรียบ คำคม สำนวนเปรียบเทียบตามแนวคิดปรัชญาของขงจื้อและคำสอนทางศาสนา ส่วนการประกอบสร้างตัวละครที่มีพฤติกรรมมุ่งไม่ดี โดยมุ่งเน้นทางด้านการศึกษาที่มีวินัย อดทน ขยันหมั่นเพียร สุจริต อีกทั้งสื่อสัญลักษณ์ของกุหลาบสีเหลือง แทนความหมายการต่อสู้ของพลังประชาชนใช้กาแฟเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมของตะวันตกและ

ตะวันออก และใช้นางนวลเป็นสื่อสัญลักษณ์ทางเศรษฐกิจในความหมายของการเดินทางติดต่อสัมพันธ์กับนานาประเทศ

นอกจากนั้นมีการนำเสนอวาทกรรมทางเพศภาพของผู้หญิงยุคใหม่และผู้หญิงยุคเก่า ในนวนิยายและวรรณคดี ดังปรากฏในงานวิจัยของ กุลวรา งามเอกเอื้อ (2556) ศึกษาเรื่องนางแก้วหน้าม้า: การทำทนายและการผลิตซ้ำวาทกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณคดีไทย พบว่าวรรณคดีได้นำเสนอวาทกรรมผู้หญิงผ่านวรรณคดีคำสอนและวรรณคดีเรื่องเล่า ซึ่งปรากฏวาทกรรมความงาม กิริยามารยาท การรักนวลสงวนตัว สถานภาพและบทบาทของผู้หญิง ความรู้ความสามารถและชนชั้นของคู่ครอง อีกทั้งมีการผลิตซ้ำวาทกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างตัวละครเอกหรือนางเอก เนื่องจากการสร้างนางเอกมีข้อจำกัดในด้านคุณสมบัติของผู้หญิงในอุดมคติ ทว่านางแก้วหน้าม้าสามารถเอาชนะข้อจำกัดดังกล่าวจนเป็นมเหสีได้สำเร็จ ถือว่าเป็นวาทกรรมของการสร้างคุณสมบัติของผู้หญิงในยุคใหม่ผสมผสานคุณสมบัติของผู้หญิงยุคเก่าไว้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤต โสดาลี (2557) ศึกษาวาทกรรมผู้หญิงยุคใหม่ในนวนิยายของดวงตะวัน พบว่า ดวงตะวันได้ประกอบสร้างวาทกรรมผู้หญิงยุคใหม่ในลักษณะที่เป็นคู่ตรงข้าม กล่าวคือ วาทกรรมผู้หญิงยุคเก่าจากระบบสังคมแบบปิตาธิปไตย และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้ตัวละครผู้หญิงถูกปฏิเสธความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ หรือถูกกำหนดว่าเป็นวัตถุทางเพศ เช่น ถูกข่มขืนและกระทำชำเรา หรือการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์เพื่อให้ตัวละครผู้ชายใช้ประโยชน์ วาทกรรมดังกล่าวถูกนำเสนอผ่านบุคลิกของผู้หญิงที่มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มั่นใจในตนเอง มองการณ์ไกล สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้ มีความสง่างาม และกล้าหาญ นอกจากนี้มีการกำหนดลักษณะของผู้หญิงที่มีความโอ้อวด อาริ กตัญญู และห้ามคบชู้ ดังนั้นจึงเป็นลักษณะของผู้หญิงที่ดีในอุดมคติตามความคาดหวังของสังคม

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจในสังคมที่สะท้อนผ่านอุดมการณ์ทางสังคม โครงสร้างของรัฐ การเมือง และเพศภาพโดยใช้หลักฐานทางภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวาทกรรมแต่ละประเภท ซึ่งนักเขียนเป็นตัวแทนของสังคมที่มีอำนาจในการใช้ภาษาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านตัวบทวรรณกรรม ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นพื้นที่ของวาทกรรมในการสร้างอุดมการณ์ อัตลักษณ์ ค่านิยม และอำนาจที่ควบคุมความเป็นไปของสังคม

2.2 สื่อสาธารณะ: ความจริงของสังคมสู่การประกอบสร้างวาทกรรม

ปัจจุบันการนำเสนอวาทกรรมในสื่อสาธารณะปรากฏอย่างแพร่หลาย ถือเป็น การถ่ายทอดอุดมการณ์ทางสังคมสู่ประชาชน ทั้งนี้วาทกรรมดังกล่าวผลิตขึ้นซ้ำ ๆ มีอำนาจในการครอบงำความคิดของคนในสังคมให้เชื่อจนกระทั่งนำไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติและปฏิบัติตาม ซึ่งสื่อประเภทบทเพลงถือเป็นแหล่งหนึ่งที่เข้าถึงได้ง่ายและเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมให้ความสำคัญ ในฐานะสื่อที่ให้ความบันเทิง ทว่าบทเพลงเหล่านี้ได้แฝงวาทกรรมบางอย่างแก่ผู้ฟังโดยไม่รู้ตัว ดังปรากฏในงานวิจัยของ พิรพงษ์ เคนธรภักดิ์ (2564) ศึกษาวาทกรรมความรักในบทเพลงลูกทุ่ง

อีสานร่วมสมัย พบว่าในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยปรากฏวาทกรรมความรักในลักษณะความรักที่เป็นความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศชายกับเพศหญิงที่อาจก่อให้เกิดความทุกข์ หรือปรากฏในรูปแบบของบุพเพสันนิวาส ความเสียสละ เงินตรา และชนชั้นทางสังคม ดังนั้นบทเพลงลูกทุ่งอีสานจึงเป็นสื่อทางเลือกที่ผู้ประพันธ์พยายามจะใช้วาทกรรมนั้นสะท้อนเห็นภาพวาทกรรมข้างต้น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสังคมวัฒนธรรมตามกระแสโลกที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้ในบทเพลงยังสะท้อนวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองอีกด้วย ดังปรากฏในงานวิจัยของ ญัฐพัชร ศิริวัฒน์ (2565) ศึกษาวาทกรรมทางการเมืองในเพลงแร็ปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 พบว่าบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 ปรากฏความขัดแย้ง การแตกแยกทางเศรษฐกิจตกต่ำ และมีการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยจึงส่งผลให้ศิลปินสร้างสรรค์เพลงแร็ปขึ้นโดยผ่านการนำเสนอในช่องทางออนไลน์ จัดมินิคอนเสิร์ตในสถานบันเทิงหรือสถานที่ชุมนุมทำให้ผู้ชมเข้าถึงได้ง่ายและกว้างขวาง อีกทั้งเนื้อหาในเพลงได้นำเสนอวาทกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเพื่อบอกเล่าปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อเรียกร้องความเสมอภาคจากรัฐในการแก้ไขปัญหาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สื่อสารสาธารณะประเภทรายการโทรทัศน์ ถือเป็นสื่อรูปแบบหนึ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันและได้รับความนิยมจากประชาชน ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งที่ถ่ายทอดความเป็นจริงของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคม วัฒนธรรม การเมือง หรือแม้กระทั่งอำนาจทางการเมืองที่นำเสนอผ่านตัวแทนของภาครัฐ ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ ชนาภา เมืองงามสมบุญ (2560) ได้ศึกษาการสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้ง: วาทกรรม พื้นที่สาธารณะ ประชาธิปไตย กรณีศึกษา รายการเถียงให้รู้เรื่องทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส พบว่ารูปแบบในรายการเถียงให้รู้เรื่องนั้นเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความเป็นประชาธิปไตย มีการนำเสนอบุคคลที่มีความคิดเห็นที่หลากหลาย โดยมีพิธีกรดำเนินรายการให้การถกเถียงกันนั้นอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน ความเป็นเหตุเป็นผล อีกทั้งมีการกล่าวอ้างวาทกรรมกระแสหลักและวาทกรรมกระแสรองซ้ำ ๆ ได้แก่ วาทกรรมความเป็นไทย ความสงบ เรียบร้อย การรู้หน้าที่และมีวินัย มีการปะทะกับวาทกรรมแห่งประชาธิปไตย สิทธิเสรี ความเท่าเทียมกันในสังคม รวมทั้งในรายการมีกลไกในการจัดการความขัดแย้งด้วยวาทกรรมที่ปรากฏเป็นการแสดงให้เห็นถึงพลวัตของวาทกรรมในการสร้างตัวตน อัตลักษณ์ ชุดความรู้ และความจริงที่มีความเกี่ยวข้องกัน ประเด็นข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่ปรากฏในบริบทสังคมไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกจิต สว่างอารมณ์ (2560) เรื่อง การศึกษาวาทกรรม “ประชามติ” ของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีผ่านรายการคืนความสุขให้คนในชาติ พบว่าการให้ความหมายจากรายการคืนความสุขให้คนในชาติอยู่ภายใต้วาทกรรมประชาธิปไตยแบบ คสช. วาทกรรมชุดความมั่นคง วาทกรรมชุดพ่อเมื่อง (ขุนพล) ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวส่งผลต่อการกำหนดอัตลักษณ์ระหว่างสร้างวาทกรรมต่อประชาชน เพื่อเป้าหมายในการออกเสียงรับร่างประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีกระบวนการสร้างวาทกรรมที่แสดงถึงการมี

ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างปฏิบัติการทางวาทกรรมและปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม ส่วนการกระบวนกรบริโศคนั้นตัวบทได้มีการกำหนดช่วงเวลาไพรม์ไทม์ในการสื่อสารและผลิตซ้ำ ๆ ผ่านเครือข่ายวิทยุกระจายแห่งประเทศไทย ส่วนปฏิบัติการทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น ความสอดคล้องกับบริบทสังคมที่มีความแตกแยกต้องการความสงบและฟื้นตัวจากเศรษฐกิจ รูปแบบการเมืองแบบอำนาจนิยม การเมืองแบบเลือกข้าง และการบังคับใช้กฎหมายพิเศษอย่างเคร่งครัด ตลอดระยะเวลาการออกเสียงประชามติ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการออกเสียงประชามติของประชาชนทั้งสิ้น

วาทกรรมทางการเมืองยังปรากฏในแหล่งข้อมูลประเภทหนังสือพิมพ์ เนื่องจากเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่สาธารณชนนิยมและใช้ในการติดตามความเคลื่อนไหวของสังคมเพื่อรู้เท่าทันโลก และทันต่อเหตุการณ์ ดังปรากฏในงานวิจัยของ วิภาดา เกียรติมาโนชญ์ (2558) ศึกษารูปแบบและหน้าที่ของการสาบานและสาปแช่งในวาทกรรมการเมืองไทย พบว่าองค์ประกอบถ้อยคำแสดงการสาบานและสาปแช่งในวาทกรรมการเมืองไทยปรากฏ 2 รูปแบบ ได้แก่ ถ้อยคำแสดงการสาบานหรือสาปแช่งและบุคคล โดยมีหน้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมการเมืองทั้งหมด 5 หน้าที่ ได้แก่ การปฏิเสธข้อกล่าวหา แก้อข้อกล่าวหา และแสดงความบริสุทธิ์ใจ การย้ำความจริง การสัญญาและการตักเตือน การลดความน่าเชื่อถือ และการโจมตีฝ่ายตรงข้าม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุณา แก้วมโน (2563) ศึกษาแนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พบว่า ปรากฏแนวความคิดที่เกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แนวความคิดด้านการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งท่าน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเสนอคุณธรรมของหนังสือพิมพ์ที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม กฎหมาย จารีตประเพณี และต่อตนเอง โดยไม่ทุจริตโดยรับเงินทุนจากนักการเมืองและรัฐบาล

อย่างไรก็ตามวาทกรรมทางการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในฐานะผู้ที่อยู่ภายใต้ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยให้สิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตแก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลที่ประชาชนสามารถเลือกผู้แทนในภาคประชาชนในการบริหารงานของรัฐเพื่อประโยชน์อันสูงสุดของประเทศ การปรากฏขึ้นของวาทกรรมดังกล่าวมักสอดแทรกในนโยบายของแต่ละพรรคในการเลือกตั้งเป็นรัฐบาล ดังปรากฏในงานวิจัยของ วิชญ์จำเริญ มณีแสง (2559) ศึกษาวาทกรรมทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในเอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์ พบว่าพรรคประชาธิปัตย์มีกระบวนกรสร้างวาทกรรมทางการเมืองโดยสื่อเนื้อหาให้สังคมยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นลำดับแรก ด้วยการใช้อำนาจที่แยบยลและสร้างความชอบธรรมให้แก่พรรค อีกทั้งสร้างอุดมการณ์ให้คนในสังคมยอมรับ ยอมกระทำตาม เชื่อฟัง และปฏิบัติตามผ่านภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่หลากหลายและผลิตซ้ำ ๆ อย่างไรก็ตามวาทกรรมดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและการเมืองในแต่ละยุค และใช้อำนาจเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความชอบธรรมในการส่งผ่านชุดความรู้ อัตลักษณ์ และอุดมการณ์ เพื่อตอกย้ำให้สังคมไทย

ซึบซึบจนเชื่อมั่นในวาทกรรมดังกล่าว ทั้งนี้ในนโยบายของพรรคของกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้นำเสนอวาทกรรมทางการเมือง ดังในงานวิจัยของ หทัยภัทร ตรีวารินทร์ (2563) ศึกษาพรรคอนาคตใหม่กับการสร้างกลไกการช่วงชิงพื้นที่ความคิดทางการเมืองในสังคมไทย โดยศึกษาในเอกสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าในช่วงการบริหารงานของรัฐบาลของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเป็นห้วงวิกฤตการณ์ครองอำนาจของผู้นำส่งผลให้พรรคอนาคตใหม่ที่มีสถานะเป็นรองถูกกดทับหรือปิดกั้นโอกาสในสังคม โดยการมุ่งเน้นการทำงานทางความคิดภายใต้อุดมการณ์ต่อต้านรัฐประหารและรื้อฟื้นความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย ซึ่งท้าทายอำนาจเดิมเพื่อเปลี่ยนโลกทัศน์ใหม่ด้วยการช่วงชิงพื้นที่ความคิดทางการเมืองผ่านการผลิตสร้างพื้นที่ทางความคิดในสังคมออนไลน์เป็นการสร้างการรับรู้ เผยแพร่ ให้ข้อมูล ในการโน้มน้าวประชาชนโดยไม่มีการบีบบังคับดังเช่นกลไกของรัฐ เพื่อมุ่งหวังในการเปลี่ยนโฉมหน้าการเมืองไทย นำไปสู่การปลูกฝังค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกถึงการสนับสนุนพรรคอนาคตใหม่ ทั้งนี้ปฏิบัติการดังกล่าวใช้อำนาจทางภาษาในการเมืองเป็นกลยุทธ์ในการเปลี่ยนความคิดผ่านการผลิตสร้างวาทกรรม เพื่อตอบโต้วาทกรรมกระแสหลักในสังคมไทย รวมทั้งเป็นการรื้อสร้างวาทกรรม การนิยามความหมาย อุดมการณ์ทางสังคมของการเมืองใหม่ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของกลุ่มคนในสังคม

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของวาทกรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่างานวิจัยดังกล่าวใช้แนวคิดวาทกรรมมาเป็นกรอบแนวคิดหลัก พบข้อสังเกตว่ามีการนำแนวคิดในสหศาสตร์มาร่วมวิเคราะห์ เพื่อสะท้อนภาพความจริงของสังคม วัฒนธรรม รวมถึงระบบโครงสร้างต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้นการวิเคราะห์วาทกรรมผ่านตัวบทอันหลากหลาย เพื่อทำความเข้าใจอำนาจแห่งวาทกรรมต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนเปิดเผยแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในมิติใหม่ ๆ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรุนแรงตามแนวคิดของคู่ตรงข้ามและแนวคิดความเป็นอื่น

3.1 พื้นที่ คนชายขอบ ชชาติพันธุ์ เพศ: ความเป็นอื่นในสังคม

การรวบรวมงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอื่นในประเด็นแรกจะกล่าวถึงการสร้างความเป็นอื่นในเชิงพื้นที่และคนชายขอบ อันเกิดขึ้นจากโครงสร้างของรัฐและคนในสังคมส่วนใหญ่ที่ตีตราให้บุคคลในพื้นที่หรือบุคคลอื่น ๆ เป็น “คนอื่น” เบียดขับให้กลายเป็นคนชายขอบ โดยมีนักวิชาการได้ศึกษาความเป็นอื่นทางอาชีพไว้หลากหลาย ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ นพพร จันทร์นำชู (2551) ศึกษาการกลายเป็นอื่นของหาบเร่แผงลอย พบว่าการผลิตพื้นที่เมืองโดยโครงสร้างของรัฐที่มีการกำหนดพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้พื้นที่ในเมืองสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้อาชีพหาบเร่แผงลอยต้องกลายเป็นอื่นจากการผลิตพื้นที่เมือง รัฐได้ใช้อุดมการณ์ทุนนิยมในการผลิตพื้นที่เมืองให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีภาคปฏิบัติการเชิงพื้นที่สร้างการรับรู้ความหมายของเมือง ส่งผลให้อาชีพหาบเร่แผงลอยกลายเป็นสิ่งที่

ไร้ระเบียบ ไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ไม่ถูกนิยามให้มีความหมาย และถูกเบียดขับออกไปจากพื้นที่เมือง บทความนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้ตั้งคำถามต่ออุดมการณ์ทุนนิยมที่ครอบงำการผลิตพื้นที่เมือง และเสนอความหมายของเมืองแบบอื่นที่ให้คุณค่าแก่ความแตกต่างหลากหลายให้สามารถเข้ามาอยู่ร่วมกันด้วยความเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุดา คำแก้ว (2563) ศึกษาคนค้ายยะ: ชีวิตของความเป็นอาชีพนกเก็บขยะ พบว่าอาชีพดังกล่าวเกิดจากโครงสร้างทางสังคมที่พัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการขยายพื้นที่ ซึ่งคนค้ายยะเปรียบได้กับความยากจน สกปรก ไร้การศึกษา ไม่น่าไว้วางใจ และขาดทางเลือก เมื่อความเป็นเมืองไม่ต้องการจึงเป็นบุคคลที่ต้องขับให้ออกไปจากสังคม อาชีพเก็บขยะในมโนทัศน์คนทั่วไปมองว่าเป็นอาชีพต่ำต้อย มองข้าม และให้ความรังเกียจ จนสร้างความเป็น “คนอื่น” ในอาชีพดังกล่าว

นอกจากนั้นความเป็นอื่นยังสะท้อนผ่านระบบการศึกษาปรากฏในการแบ่งแยกผู้เรียนออกเป็นสองระดับ ดังที่งานวิจัยของ อุษณีย์ ธโนศวรรย์ (2545) การศึกษาในระบบ: ปฏิบัติการทางอำนาจผ่านความรู้และการสร้างความเป็นอื่นให้กับชุมชนหมู่บ้าน งานวิจัยดังกล่าวมีความแตกต่างจากงานวิจัยข้างต้นที่เป็นการศึกษาเฉพาะตัวบุคคลและกลุ่มคน แต่งานวิจัยดังต่อไปนี้ จะศึกษาในระดับโครงสร้างหรือระบบของสังคม คือ หลักสูตรทางการศึกษาในประเทศไทยมีการกำหนดแนวทางการศึกษาเช่นเดียวกันทั้งประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางรัฐที่อ้างอิงนโยบายทางการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย แต่ทว่าระบบดังกล่าวไม่เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลาย โครงสร้างทางสังคมถูกแบ่งแยกคนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คนที่ผ่านเกณฑ์การศึกษาและคนไม่ผ่านเกณฑ์การศึกษา ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวไม่มีความยุติธรรมและไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมสำหรับผู้เรียนทุกคนในสังคม แต่ผู้เรียนจำยอมต้องอดทนอยู่ภายใต้ระบบมาอย่างยาวนาน ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทางการศึกษาให้มีความด้อยค่าและกลายเป็น “คนอื่น” ในสถานศึกษา

ระบบโครงสร้างของรัฐขยายอำนาจในด้านภูมิศาสตร์ โดยกำหนดกรอบด้านพื้นที่ในประเทศส่งผลทำให้บางพื้นที่ในประเทศไทยกลายเป็นพื้นที่ชายขอบที่อันตราย ดังที่งานวิจัยของ ชาริฟ ตาห์ (2557) ศึกษาด้านจุดตรวจทหาร: พื้นที่ของการครอบครองและการสร้างความเป็นอื่นให้กับคนเดินทางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยเป็นการตอกย้ำความเป็นอื่นทางพื้นที่สีแดงที่มีความอันตรายจากระบบโครงสร้างของรัฐ การสร้างความเป็นคนชายขอบโดยใช้กฎเกณฑ์และนโยบายจากรัฐ ทำให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ดังกล่าวรู้สึกแปลกแยกจากพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศไทย เช่น กระบวนการสร้างความเป็นอื่นต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ให้ลดน้อยลง โดยการวางกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด การสร้างความเป็นอื่นต่อการเดินทางของประชาชน กดทับสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชน การสร้างความเป็นอื่นต่อชุมชนที่ถูกติดตั้งด่านจุดตรวจทหารกลายเป็นพื้นที่ที่ถูกจับตาโดยรัฐในแง่ของการกักกันให้ออกห่างจากรัฐ และการสร้างความเป็นอื่นต่อเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐที่ไม่ชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดความเป็นอื่นและแนวคิดของคู่ตรงข้าม โดยนำเสนอความเป็นคนเชื้อชาติไทย-ไม่ใช่เชื้อชาติไทย งานวิจัยกลุ่มนี้ได้เสนอภาพโครงสร้างของรัฐที่เข้ามากำหนดกฎเกณฑ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้กฎหมายของประเทศไทย ทำให้กลุ่มคนชาติพันธุ์ดังกล่าวต้องปรับตัว ต่อรอง และจำนน ต่ออำนาจดังกล่าว ดังที่ มนต์ชัย ผ่องศิริ และมณีนัย ทองอยู่ (2556) ศึกษาคนเข้าเมืองทั่วไป หรือคนพลัดถิ่น?: การต่อรองนิยามตัวตนของไทยพลัดถิ่นในสังคมไทย ได้นำเสนอในประเด็นการสร้างความเป็นคนอื่นจากนโยบายของรัฐ โดยการกำหนดเขตชายแดนระหว่างพม่าและอังกฤษ ใน พ.ศ. 2411 ทำให้ประชากรบางส่วนที่อยู่ในประเทศไทยได้ถูกเบียดขับเป็นประชากรของรัฐพม่า จนกระทั่งรัฐบาลพม่าใช้อำนาจควบคุมกลุ่มชนดังกล่าว ทำให้ต้องอพยพเข้ามาในประเทศไทย จึงจำยอมอยู่ในสภาวะความเป็นอื่นจากความต่างทางชาติพันธุ์ที่นิยามตนเองว่า “คนพลัดถิ่น, ไทยพลัดถิ่น” แต่ถูกเบียดขับจากโครงสร้างของรัฐเนื่องจากไม่ใช่เป็นกลุ่มคนที่มีสัญชาติไทยจึงไม่สามารถได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐได้เท่าเทียมคนไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ บุญโทแสง (2560) ศึกษาความเป็นอื่นบนวาทกรรมการพัฒนาในวิถีสันติสุขมอแกนได้นำเสนอภาพของการพัฒนาจากโครงสร้างของรัฐ โดยผ่านระบบการเถลิงอำนาจและระบบความรู้เป็นการตอกย้ำและสถาปนาความเป็นอื่นให้สิ่งที่แตกต่างออกไปจากปริณทลของชุดการพัฒนานั้น ๆ โดยยึดเยียดความเป็นอื่นให้ชาวเลมอแกน (Moken) และกลายเป็นคนชายขอบที่มีความแปลกแยก ไร้พื้นที่ไร้อำนาจ และไร้ตัวตนในสังคมไทย อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิขญา แก้วอุทัย (2563) ศึกษาฉันทิ “ชาไก”: ภาพตัวแทน ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ พบว่าภาพตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไกเป็นคนป่าที่ล้าสมัย อยู่อาศัยแบบเร่ร่อน ด้อยโอกาส มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง และถูกเอาเปรียบจากสังคม จากการนำเสนอให้เป็นสินค้าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การสร้างความเป็นอื่นทางชาติพันธุ์ของชนกลุ่มน้อยที่ถูกผลักดันให้ออกห่างไปยังชายแดนจนกลายเป็น “ชายขอบของสังคม” อันเป็นทิศทางที่ตรงข้ามกับศูนย์กลางหรือชนส่วนใหญ่ของประเทศ ควรแก่การให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และได้รับการพัฒนาจากภาครัฐ โดยการยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งมีกระบวนการสร้างความเป็นอื่นจากนโยบายการพัฒนาของภาครัฐที่มีความแตกต่าง คือ ชาไก หรือมอแกนไม่ถูกผลักดันอย่างเช่นคนไทยพลัดถิ่นจากหน่วยงานของรัฐ แต่กลับได้รับการพัฒนาโดยยกระดับคุณภาพชีวิตเพียงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ถือเป็นการเน้นย้ำให้เป็นคนชายขอบของประเทศไทยอย่างแท้จริง

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการผลักดันให้กลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างและได้รับความไม่เท่าเทียม ตั้งแต่ระดับโครงสร้างของรัฐไปจนถึงระดับของวัฒนธรรม กล่าวคือ บุคคลหรือกลุ่มคนดังกล่าวที่อยู่นอกพื้นที่ของการพัฒนาจะถูกผลักไส เบียดขับ และไม่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกันบุคคลและกลุ่มบุคคล

ดังกล่าวต้องได้รับความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และพัฒนาตามนโยบายของรัฐ และควรปรับเปลี่ยนข้อกฎหมาย บรรทัดฐานทางสังคม และวัฒนธรรม ให้กลุ่มคนดังกล่าวมีสิทธิในสวัสดิการต่าง ๆ เทียบเท่ากับคนไทยส่วนใหญ่

แนวคิดความเป็นอื่นเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดคู่ตรงข้ามที่นำเสนอในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ซึ่งกลุ่มคนส่วนใหญ่มองว่าเพศมีเพียงสองเพศและเป็นเพศที่ตรงข้ามกัน คือ ผู้ชาย-ผู้หญิง ทว่าเพศหรือความคิดเรื่องเพศที่ต่างไปจากนี้จะถูกมองว่าเป็นคนอื่น หรือเบี่ยงเบนทางเพศ การแบ่งแยกเรื่องเพศในปัจจุบันนี้มีหลากหลาย หรือเรียกว่า เพศ LGBT กล่าวคือ ผู้ที่มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ หรือบุคคลคู่ตรงข้ามกับเพศชายและเพศหญิงที่แสดงพฤติกรรมทางกายและความคิดแตกต่างจากลักษณะทางเพศที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น Lesbian (เลสเบียน) Gay (เกย์) Bisexual (ไบเซ็กชวล) และ Transgender/Transsexual (คนข้ามเพศ) รูปแบบของคู่ตรงข้ามดังกล่าวทำให้กลุ่ม LGBT พยายามสร้างพื้นที่และอัตลักษณ์ของตนเอง ถึงแม้ว่าจะอยู่ในพื้นที่ที่จำกัด แต่ก็ก็เป็นพื้นที่ที่สามารถเปิดเผยแสดงอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนได้ การวิจัยในขอบเขตนี้ ได้แก่ งานวิจัยของ ทศพร มณีศรีขำ (2545) ได้ศึกษาการสร้างความเป็นอื่นให้กับเกย์ ซึ่งได้นำเสนอข้อกำหนด กฎเกณฑ์ กติกา และการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อสร้างความอื่นให้กับเกย์ด้วยกระบวนการการผลิตซ้ำความเป็นเพศผู้หญิงและความเป็นเพศผู้ชาย โดยผ่านบทบาททางเพศและความเป็นเพศ ซึ่งเกย์ได้พยายามสร้างอัตลักษณ์ของตนเองผ่านการสร้างกิจกรรมทางสังคมที่หลากหลาย เพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้ตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวินทร์ เดชชวนากรดร และรังสิมา วิวัฒน์วงศ์วนา (2560) ศึกษาเพศวิถีกับการสร้างอัตลักษณ์ในพื้นที่โรงเรียน ชี้ให้เห็นการตอบโต้วิวัฒนาการทางเพศที่เปลี่ยนแปลงตามสังคม โดยได้นำเสนอการสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียน LGBT ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ให้การยอมรับ แต่การเปลี่ยนแปลงเพศวิถีบางอย่างนั้นอาจไม่ตรงกับกรอบปฏิบัติ บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมทางเพศของคนในสังคมเป็นเหตุให้มีความไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยและเกิดผลกระทบต่อนักปฏิบัติ หรือคนที่อยู่สังคมในภาพรวมสร้างความเป็นคนชายขอบ จากการแบ่งแยกและถูกตีตราให้กลายเป็นกลุ่มคนไม่ปกติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สหพร ยี่ตันสี (2563) ศึกษาการสื่อสารอุดมการณ์ของเกย์ผ่านท่าเต้นไวส์ไคล์ของศิลปินหญิงระดับโลก “มาดอนน่า” นำเสนอการต่อสู้เพื่อสร้างจุดยืนของกลุ่มเกย์ที่ถูกกดดันให้กลายเป็นกลุ่มคนส่วนน้อย (คนชายขอบ) กลุ่มเกย์ได้สร้างกระแสนิยมผ่านท่าเต้นของศิลปินมาดอนน่าในสไต์การเต้น Vogue ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มของตนผ่านเพศปกติอย่างเพศหญิงเพื่อให้เกิดความสนใจในกลุ่มเพศของตนและได้กลับโดยการเปลี่ยนวิธีการสื่อสารผ่านเพศ โดยการต่อสู้ผ่านการหยิบยืมเรือนร่างเพศหญิงในการโต้กลับเป็นการสื่อสารกลับด้วยท่าเต้นดังกล่าวทำให้ได้รับความนิยมและได้รับการยอมรับ เช่นเดียวกับท่าเต้นของศิลปินผู้หญิง ถือเป็นการต่อสู้ที่สำเร็จและก่อให้เกิดการทำซ้ำ (Reproduce) นำเสนอผ่านสื่อกระแสหลัก (Mass Media) อย่างล้นหลามจนกลายเป็นความนิยมทั่วโลก

จากงานวิจัยข้างต้น ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสร้างกลุ่มคนชายขอบ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มที่มีแนวคิดทางเพศที่มีความแตกต่างจากแนวคิดของกลุ่มคนในสังคมส่วนใหญ่ ทำให้เป็นบุคคลและกลุ่มคนที่ไม่ได้รับความเท่าเทียมทางสถานภาพของสังคม อันเนื่องมาจากความคิดและการแสดงตัวตนที่ผิดแปลกไปจากสังคมของคนกลุ่มใหญ่ จึงถูกผลักดันให้กลายเป็นคนอื่นทั้งด้านแนวคิดและพื้นที่ในการแสดงออก

3.2 ความเป็นอื่น: ตัวทวารณกรรม

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นสามารถรวบรวมและสรุปได้ว่า ความเป็นอื่นหรือคนอื่นเกิดขึ้นจริงในสังคม ซึ่งปรากฏอย่างหลากหลายภายใต้กระบวนการทางสังคม อาทิ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ กฎหมาย ระบบการศึกษา และระบบโครงสร้างของรัฐ นอกจากนี้การนำเสนอความเป็นอื่นยังปรากฏในวรรณกรรม ซึ่งวรรณกรรมถือเป็นสื่อกลางที่สามารถชี้แนะให้ผู้อ่านคล้อยตามในเรื่องราว ชัดเจน และกล่อมเกล่าให้เชื่อถือ หากผู้อ่านมีอคติหรือรู้ไม่เท่าทันทรรศนะของผู้แต่งที่แฝงอยู่ในวรรณกรรม อาจตกเป็นเหยื่อของสิ่งที่แฝงมาข้างต้น วรรณกรรมนั้นย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวคิดคู่ตรงข้าม ทำให้เกิดความเป็นอื่นที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งหรือความรุนแรงขึ้น รวมทั้งการตอบสนอง ได้กลับหรือการจัดการความขัดแย้งนั้น ซึ่งปรากฏในงานวิจัย ดังต่อไปนี้

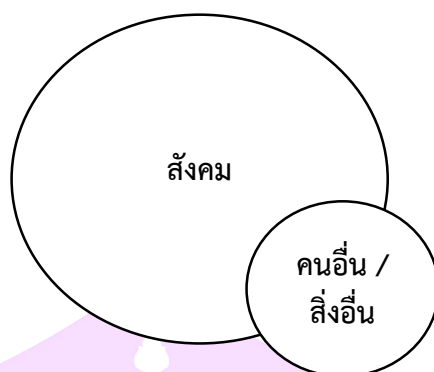
งานวิจัยของ นัทธนัย ประสานนาม (2554) ศึกษาการเขียน “ความเป็นอื่น” ในนวนิยายเรื่อง ฟากฟ้าสาละวิน ของ หลวงวิจิตรวาทการ พบว่าการประกอบสร้าง “ความเป็นอื่น” โดยการนำเสนอภาพแทนของพม่าที่เป็นกลุ่มคนที่ไม่มีการยะ ตัวละครชายแสดงความเป็นชายผ่านความเป็นไทย มีคุณธรรม เป็นสุภาพบุรุษ แข็งแกร่ง เหนือกว่า ชับแน่นให้เห็นความอ่อนแอไร้อำนาจของความเป็นพื้นเมืองทั้งของไทยใหญ่และของพม่า โดยการเปรียบเทียบเพศหญิงที่อ่อนแอและไร้อำนาจตามวาทกรรมอาณานิคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ แก่นจันทร์ (2555) ศึกษาวาทกรรมความเป็นอื่นในวรรณกรรมล้านนา โดยได้นำเสนอกระบวนการสร้างความเป็นอื่นให้กับกลุ่มต่างชาติพันธุ์ให้เป็นคนชายขอบที่ไร้วัฒนธรรม โง่ทึม ไม่ทันคน สกปรก ด้อยการศึกษา ล้าหลัง ไร้มารยาท เห็นแก่ตัว เกียจคร้าน พฤติกรรมเบี่ยงเบน และนิยมความรุนแรง อุดมการณ์ที่แฝงมากับตัวบทสะท้อนให้เห็นการสร้างความชอบธรรมจากผู้มีอำนาจในการจัดการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยผูกโยงกับชาติกำเนิดและชนชั้นทางสังคม การซ่อนเร้นแอบแฝง โดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ของชายและหญิงว่าต้องปฏิบัติอย่างไรในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม หากไม่ปฏิบัติตามถือว่าเป็นคนอื่น การผนึกรวมและแปลกแยกผ่านกิจกรรม พิธีกรรม การนับถือสิ่งเดียวกัน หรือมีชาติกำเนิดเดียวกัน หากต่างจากนี้ ก็ถือว่าเป็นแปลกแยกและการสถาปนาอุดมการณ์ให้ยั่งยืนถาวร โดยทำให้เรื่องชาติกำเนิด เพศ อำนาจ และอื่น ๆ เป็นเรื่องที่ธรรมดา ไร้ซึ่งข้อกังขาและคำถาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ่งมนัสชน จังหาร (2560) ศึกษาความเป็นชายขอบและการสร้างความเป็นอื่นของตัวละครในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด โดยนำเสนอความเป็นชายขอบของตัวละครที่มีความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์

เศรษฐกิจ และการเมือง กลวิธีการสร้างความเป็นอื่นผ่านโครงเรื่องที่มีความขัดแย้งของตัวละคร โดยสร้างตัวละครให้มีพฤติกรรม บทสนทนา หรือความคิดของที่ผิดแปลกจากคนทั่วไป ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลทำให้ตัวละครในเรื่องเกิดความเป็นอื่น หรือเกิดตัวละครที่มีลักษณะตรงข้าม รวมทั้ง การประกอบสร้างฉากและบรรยากาศ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมรอบข้าง ช่วงเวลา หรือยุคสมัย หรือสภาพการดำเนินชีวิต ที่มีความแตกต่างมักเป็นการตอกย้ำการเป็น “คนอื่น” โดยสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมพงษ์ สุขเล็ก (2561) ศึกษาทัศนคติความเป็นอื่น ในวรรณคดีนิราศสมัยรัตนโกสินทร์ ชี้ให้เห็นถึงความเป็นอื่นในพรรณนาของผู้แต่งใน 2 ลักษณะ คือ ผู้อื่นที่มีความเป็นอื่น เช่น กลุ่มคนไทยในเมือง-นอกเมือง กลุ่มคนไทย-ชาติพันธุ์ และตนเองมีความ เป็นอื่นทางด้านชนชั้นและอายุ ความเป็นอื่นเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างผู้แต่งและผู้อื่น หากผู้แต่งอยู่ในสถานภาพที่สูงกว่าจะส่งผลให้ผู้อื่นมีความเป็นอื่น แต่หากผู้แต่งมีสถานภาพที่ด้อยกว่า จะส่งผลให้กวีมีความเป็นอื่น ดังนั้นสถานภาพทางสังคมของกวีจึงมีผลต่อทัศนคติความเป็นอื่น

อีกประเด็นหนึ่งของความเป็นอื่นทางเพศที่ปรากฏในตัวบทของวรรณกรรม พบใน บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่พยายามนำเสนออัตลักษณ์ที่แตกต่างจนสร้าง “ความเป็นอื่น” ในมุมมองของบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม ทำให้เกิดการโต้กลับว่าทรมานดังกล่าว โดยการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองในมิติต่าง ๆ ดังที่งานวิจัยของ วราพร สารกุล (2563) ศึกษากลวิธี ทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตุ๊ด ไดอารี่ตุ๊ดซี่ เดอะซีรีส์ พบว่ากลวิธีทางภาษาและกลวิธี การใช้อุปลักษณ์ที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของตุ๊ดใน 2 ประเภท คือ ประเภทแรกคือ อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล หรือการมองเห็นตนเองในแง่มุมต่าง ๆ เป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์เกี่ยวกับตัวตน รูปลักษณ์ภายนอก อารมณ์ และความรู้สึก เช่น อัตลักษณ์ตุ๊ดผู้มีความมั่นใจในตนเอง ตุ๊ดผู้ที่โหยหาความรัก ตุ๊ดที่แสดง พฤติกรรมเป็นเพศหญิง และตุ๊ดที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต ส่วนประเภทที่สอง คือ สำนักร่วมของตุ๊ดในสังคมอันทำให้สมาชิกตระหนักถึงการรวมกลุ่มในการแสดงอัตลักษณ์ในขณะที่อยู่ ด้วยกันเพื่อให้สาธารณชนรับรู้ถึงพฤติกรรมและความคิด นั่นคือ อัตลักษณ์ของตุ๊ดผู้ที่มีความหมกมุ่น เรื่องเพศ ซึ่งการแสดงความเป็นตัวตนของตุ๊ดที่ดูว่ามีอิสระในการแสดงออกเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนหรือ คนที่สนิท แท้จริงแล้วยังไม่สามารถหลบเลี่ยงอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลให้แสดงอัตลักษณ์ด้านบวก ในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคม นอกจากนี้ในสื่อภาพยนตร์ได้นำเสนออัตลักษณ์ของ เพศที่สามที่ถูกเบียดขับให้กลายเป็นอื่น ดังงานวิจัยของ ธาณี ชื่อคำ (2555) การศึกษาอัตลักษณ์ของ เกย์ในสื่อภาพยนตร์ไทย โดยมีกลวิธีสร้างความเป็นอื่นให้ตัวละครเกย์ในภาพยนตร์จะเน้นไปที่ความตลก ส่วนเหตุผลที่ต้องมีเกย์ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ไทยเพื่อสร้างสีสันและความสนุกสนาน โดยมีแนวคิด หรือวิธีการสร้างตัวละครที่มาจากชีวิตจริงตามปกติในสังคม สำหรับการแสดงออกถึงอัตลักษณ์หรือ ตัวตนของเกย์มีความชัดเจนและเปิดเผยมากขึ้นกว่าในอดีต การใช้ภาษาของเกย์มักจะใช้ภาษาที่ดู รุนแรง หยาดคายมากกว่า ด้านกิริยาท่าทางขึ้นอยู่กับลักษณะของเกย์ในแต่ละประเภทแบบเปิดเผย

หรือปิดบังนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การแสดงออกทางความคิดสามารถแสดงออกได้เต็มที่ตามบทบาทที่ได้รับ ส่วนในสังคมทั่วไปก็สามารถแสดงออกทางความคิดได้ แต่อาจถูกกีดกันในบางเรื่อง อีกทั้งในพื้นที่ของ สื่อออนไลน์ ได้นำเสนออัตลักษณ์ทางเพศของเกย์ในมิติต่าง ๆ ดังปรากฏในงานวิจัยของ เนติ สุนทราราวิทย์ และคณะ (2554) ศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์และตัวตนของ "เกย์" ในพื้นที่โซเชียล พบว่าเว็บไซต์แคมฟร็อกเป็นสื่อที่สะท้อนความรักในรูปแบบชายรักชายมักถูกสร้างความหมายหรือ สร้างวาทกรรมว่าเป็นพื้นที่เสื่อมศีลธรรม การแสดงความเป็นอื่นของเกย์ส่วนหนึ่งผ่านการสนทนา ด้วยการโอ้อวดหรือการประกาศข้อความในทางลามกอนาจาร หรือในการมุ่งหาคู่เพื่อมีเพศสัมพันธ์ เป็นหลัก แต่แท้ที่จริงมีเกย์จำนวนหนึ่งที่พยายามต่อรองกับวาทกรรมหลักนี้ด้วยการสร้างความหมาย และการแสดงตัวตน “เกย์” ผ่านพื้นที่โซเชียลบางแห่ง ได้แก่ ห้องเกย์ไทยอีสานพลาซ่าที่ไม่เน้นในเรื่อง เสื่อมศีลธรรม โชว์ลามกอนาจาร หรือการหาคู่นอน โดยการให้พื้นที่ในโซเชียลหาเพื่อนสนทนาคลายเหงา การแสดงตัวตนที่สร้างสรรค์โดยการแสดงทรศนะในทางการเมืองและวัฒนธรรม วิธีการเหล่านี้ เป็นการต่อสู้ต่อรองกับวาทกรรมหลักด้วยการเบียดแทรกเข้าไปในพื้นที่อำนาจวาทกรรมหลักและ สร้างความหมายหรือตัวตนใหม่เป็นการสร้างตัวตนเกย์ที่ดีและมีศีลธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ หลวงกวี (2561) ศึกษาพื้นที่ทางสังคมของสาววาย: การสร้างอัตลักษณ์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่าสื่อออนไลน์มีอิทธิพลทำให้ตัวตนของสาววายเด่นชัดขึ้น การแสดงออกปรากฏทั้งแบบปกปิด และเปิดเผย ซึ่งแนวโน้มในการเปิดเผยผ่านสังคมออนไลน์มากกว่าที่สาธารณะในสภาพสังคมจริง สื่อออนไลน์มีบทบาทในการให้ข้อมูลในการเสฟสื่อต่าง ๆ สร้างเครือข่ายหรือการแลกเปลี่ยนความรู้สึก นึกคิด ดังนั้นสื่อออนไลน์จึงมีส่วนช่วยสร้างอัตลักษณ์ของสาววายให้เด่นชัดขึ้น การศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ สังคมตระหนักถึงการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์ในการลดอคติของคนในสังคม หรือการทำความเข้าใจ ของผู้ปกครองที่มีต่อสาววายว่าเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบสร้าง ความเป็นอื่นที่ชี้ให้เห็นถึงความเป็นสังคม โดยประกอบสร้างตัวบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีบรรทัดฐาน ทางกายภาพ โครงสร้าง เพศ และชาติพันธุ์ที่มีชุดความคิดเดียวกัน จะถือว่าเป็นคนกลุ่มใหญ่ในสังคม ส่วนบุคคลและกลุ่มคนที่มีชุดความคิดที่แตกต่างหรือมีความแปลกแยกจากคนกลุ่มใหญ่ในสังคม มักจะถูกกำหนดให้กลายเป็น “คนอื่น” สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพ 4 แสดงกระบวนการสร้างความเป็นอื่น

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่าการประกอบสร้าง “คนอื่น” จากแนวคิดคู่ตรงข้ามและความเป็นอื่น โดยเสนอผ่านบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างหรือแปลกแยกจากบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมไทย ทำให้ถูกลดทอนคุณค่าและเบียดขับให้ออกจากคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นบริบททางภูมิศาสตร์ ชชาติพันธุ์ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง (มิ่งมนัสชน จังหาร, 2560, หน้า 12) บุคคลและกลุ่มคนดังกล่าวถูกจัดให้อยู่ในพื้นที่และตำแหน่งที่เหมาะสมตามธรรมชาติของชนส่วนใหญ่ในสังคม กระทั่งเกิดเป็นความขัดแย้งและความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ ตามมา

4. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ (S.E.A. Write)

การสังเคราะห์ภาพรวมของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมซีไรต์ ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ในประเด็นการใช้กลวิธีในการดำเนินเรื่อง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการวิเคราะห์จากตัวละครและรูปแบบการวิเคราะห์จากเนื้อเรื่อง ดังนี้

4.1 วรรณกรรมซีไรต์: การศึกษาตัวละคร

ประเด็นการวิเคราะห์จากตัวละคร ปรากฏในงานวิจัยของ รัตติกา กรรณิกา (2559) ศึกษาความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมซีไรต์ และงานวิจัยของ Bai Xiaoyu (2562) ศึกษาความขัดแย้งในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2551-2560 ซึ่งผลของการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ปรากฏความขัดแย้งของตัวละคร ล้วนมีสาเหตุมาจากบุคลิกภาพ บริบทของสิ่งแวดล้อม การป้องกันตัว การเก็บกด และจิตใต้สำนึกที่มีความขัดแย้งหรือความรุนแรงแฝง รวมถึงพบแนวทางการจัดการและการยุติความขัดแย้งหรือความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็น การเอาชนะ ความร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และการยอมให้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้การเจรจาต่อรอง ทำให้เกิดการยอมรับฟังมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นพบว่าตัวละครกับบุคคลในครอบครัวนั้นเป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์ที่ตึงเครียด ดังในงานวิจัยของ เพชรินทร์ นาทศรีทา (2554) ศึกษาภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์ พบว่าภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมซีไรต์ทางด้านบุคลิกลักษณะ โดยตัวละครผู้หญิงก่อนแต่งงานส่วนมาก มักจะมีรูปร่าง

หน้าตาดี แต่ก็ยังมีภาพลักษณ์ใหม่ที่ไม่ใช่ผู้หญิงสวย เน้นที่ความแปลกตาเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งตัวละครผู้หญิงยังมีลักษณะของหญิงไทยแท้ในช่วงยุคสมัยเก่าที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่หญิงไทยยุคสมัยใหม่ ส่วนด้านความสัมพันธ์ของตัวละครหญิงไทยกับบุคคลในครอบครัวนั้นเป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์ที่ดี มีความสุข และความสัมพันธ์ที่ไม่ดี แตกร้าง อันแฝงปรากฏการณ์ความรุนแรงร่วมด้วย

4.2 วรรณกรรมซีไรต์: การศึกษาเนื้อเรื่อง

ในประเด็นนี้ได้นำเสนอการศึกษาวรรณกรรมซีไรต์ที่สะท้อนแนวคิดทางสังคม ผ่านการวิเคราะห์จากตัวบทหรือเนื้อเรื่อง เพื่อชี้ให้เห็นถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพความเป็นอยู่ การเมืองการปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ ค่านิยม และความเชื่อ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ดังปรากฏในงานวิจัยของ ธนิสโร จินาพันธ์ (2546) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน หรือซีไรต์ พบว่าปรากฏแนวคิดที่มุ่งแสดงความรับผิดชอบและความสำนึกของผู้เขียนทั้งในด้านการนำเสนอปัญหาของสังคม ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคม ปัญหาการใช้อำนาจเผด็จการทางการเมืองการปกครองผ่านเนื้อเรื่องของกวีนิพนธ์ ซึ่งล้วนมีความรุนแรงแฝงทั้งสิ้น อีกทั้งได้นำเสนอแนวทางที่ทำให้สังคมเป็นปกติสุข สามารถอยู่ร่วมกันได้ และเห็นความสำคัญของชีวิตอื่นเท่าเทียมกับชีวิตของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชากร อธิธรรมคุณ (2547) ได้ศึกษาการวิเคราะห์บทวิจารณ์เรื่องสั้นซีไรต์ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงการศึกษาองค์ประกอบด้านรูปแบบของบทวิจารณ์เรื่องสั้นซีไรต์ ทั้งการเกริ่นนำ เนื้อหา และสรุป ซึ่งลักษณะบทวิจารณ์นั้น ส่วนใหญ่มักอ้างอิงถึงคำประกาศตัดสินทำให้นักวิจารณ์ให้ความสำคัญกับภูมิหลังวรรณกรรม และการวิจารณ์ถือเป็นการวิจารณ์แบบไม่ตายตัว อาจใช้แนวทางการเปรียบเทียบ อ้างอิงคำพูดของบุคคลที่มีชื่อเสียง ตลอดจนใช้กรอบความคิดที่มาจากทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและการประเมินค่าจากวรรณกรรมว่ามีการเกริ่นนำเนื้อหา และสรุปเป็นไปในทิศทางใด เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการสะท้อนสังคมให้ผู้อ่านได้ทราบ และในงานวิจัยของ วรี เรืองสุข (2549) ได้ศึกษานวลักษณ์ในนวนิยายรางวัลซีไรต์ พบว่าในด้านรูปแบบการประพันธ์ กลวิธีการแต่ง แนวคิดของเรื่อง และความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรต์ มีการใช้สัญลักษณ์อย่างเป็นระบบในเรื่องตลิ่งสูงซุงหนักร เวล และประชาธิปไตยบนเส้นขนาน ทั้งสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงชีวิตของมนุษย์ สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความไฝฝันและเป้าหมายในชีวิตของมนุษย์และสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงคุณค่าของการมีชีวิต รวมทั้งได้เสนอแนวคิดสะท้อนความเป็นอยู่ของคนในสังคมที่มีความรุนแรงผ่านอำนาจหรือการตัดสินที่ไม่เป็นธรรมจากเรื่อง คำพิพากษาและการหย่าร้างของพ่อแม่จากเรื่องปูนปิดทองที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของลูกจนทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาต่อสถาบันครอบครัว และในงานวิจัยของ สมวรรณ เจียมกลิ่น (2554) ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมจากวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม (ซีไรต์) ประจำปี 2554 รวมเรื่องสั้นชุดแดดเช้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟของ จเด็จ กำจรเดช ที่พบว่า

การนำเสนอความหลากหลายในสังคมมนุษย์ที่มีความซับซ้อน สะท้อนภาพเป็นจริงของสังคม ตลอดจนปลูกฝังให้ผู้อ่านมีอุดมคติและอุดมการณ์เพื่อพัฒนาสังคม อีกทั้งชี้ให้เห็นความสำคัญต่อคุณค่าทางวรรณกรรมด้านต่าง ๆ ผ่านเนื้อเรื่อง เช่น ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่แฝงมาในรูปแบบของความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสามัคคี และความมีน้ำใจ เป็นต้น

ทั้งนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความรุนแรงที่ปรากฏในวรรณกรรมรางวัลซีไรต์นั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในหัวข้อความรุนแรงในวรรณกรรมและวรรณกรรม: พื้นที่แห่งวาทกรรมทางสังคม แล้ว ดังนั้นหัวข้อเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรต์ข้างต้น จึงแสดงเฉพาะประเด็นการวิเคราะห์ตัวบท (Text) ในงานวรรณกรรมซีไรต์ในด้านกลวิธีการดำเนินเรื่อง ทั้งในด้านรูปแบบการวิเคราะห์จากตัวละครและรูปแบบการวิเคราะห์จากเนื้อเรื่องเท่านั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของเรื่อง ตลอดจนแนวคิดหรืออุดมการณ์ที่ผู้แต่งนำเสนอผ่านวรรณกรรมดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้น พบงานวิจัยที่กล่าวถึงประเด็นของความรุนแรงและกระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์อย่างจำเพาะเจาะจงปรากฏจำนวนน้อย มีเพียงรวบรวมไว้อย่างกว้างและศึกษาเฉพาะภาพรวมเกี่ยวกับวรรณกรรมซีไรต์ ตลอดจนนักเขียนรางวัลซีไรต์เท่านั้น ซึ่งความแตกต่างนี้เองทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะค้นคว้าและทำความเข้าใจเนื้อหาของวรรณกรรมดังกล่าว อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้จะเป็นฐานคิดและมุมมองที่จะช่วยเผยให้เห็นถึงการวิเคราะห์ตัวภาษาภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่มีความเชื่อมโยงกันและสัมพันธ์กับความรุนแรงในมิติต่าง ๆ ผ่านวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรต์ ทั้งประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ อันมีความรุนแรงแฝงในตัวบทวรรณกรรมและสะท้อนภาพสังคมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม ด้านประเพณี ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผู้วิจัยจะมุ่งเน้นวิเคราะห์ตัวภาษาผ่านตัวบทที่มีความรุนแรงแฝงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจถึงความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ตลอดจนช่วยให้เห็นถึงลักษณะของความรุนแรงที่แฝงมาในตัวบทและกระบวนการสร้างความรุนแรงในแต่ละมิติ จนนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือการคลี่คลายความรุนแรงด้วยวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการวิจัยในครั้งนี้เป็นการตระหนักถึงความสำคัญของภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของคนภายในสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างศึกษาวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ หรือรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ผนวกกับแนวความคิดสหสาขาศาสตร์เข้าด้วยกัน ด้วยการนำทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory) เป็นกรอบของการวิเคราะห์ตัวบท (Text) และอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษาที่สื่อออกมาในรูปแบบของความรุนแรง ทั้งความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม โดยมีการกำหนดระเบียบวิจัยให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) วิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ว่าพบความรุนแรงอะไรและพบในลักษณะใดบ้าง โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบทที่เป็นวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัล ซึ่งจะเห็นได้จากการเชื่อมความระหว่างภาษาและบริบทแวดล้อม 2) วิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นจากสาเหตุและปัจจัยใด มีความสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมอย่างไร

อีกทั้งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีความรุนแรงมาใช้เป็นกรอบวิเคราะห์หลัก แต่หากจะวิเคราะห์ในระดับเชิงลึกถึงกระบวนการของความรุนแรงหรือสาเหตุของความขัดแย้ง จึงจำเป็นต้องใช้การวิเคราะห์ในหลากหลายศาสตร์ โดยใช้แนวคิดหรือทฤษฎีอื่น ๆ มาช่วยวิเคราะห์ในประเด็นของกระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เช่น แนวคิดวาทกรรม (Discoures) แนวคิดคู่ตรงข้าม (Binary of Opposition) แนวคิดความเป็นอื่น (The Other) แนวคิดโครงสร้างนิยม (Structuralism) และแนวคิดทางวรรณกรรมศึกษา ดังนั้นการวิจัยนี้จึงบูรณาการศาสตร์ในสหสาขามาช่วยวิเคราะห์ตัวบท เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษาที่สื่อรูปแบบของความรุนแรง รวมทั้งการอธิบายกระบวนการของความรุนแรงว่ามาจากเหตุและปัจจัยใด

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบในการวิจัย ได้แก่ งานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ระหว่าง พ.ศ. 2524-2566 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกจากผลงานของนักเขียนที่ได้รับรางวัลวรรณกรรม

สร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรต์ โดยได้ศึกษาเนื้อหาโดยละเอียดและมุ่งเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในเนื้อหาของการวิจัย จากเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้พบวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ จำนวน 15 เล่ม ประกอบด้วย 177 เรื่อง แสดงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์	ปีที่ได้รับรางวัลซีไรต์	ชื่อบท / ตอน
1.	ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง	อัศศิริ ธรรมโชติ	2555	2524	1. เธอยังมีชีวิตอยู่ อย่างน้อยก็ในใจฉัน 2. ในกระแสร่างแห่งกาลเวลา 3. ถึงคราวจะหนีไกลไปจากลำคลองสายนั้น 4. เมื่อลมฝนผ่านมา 5. ดอกไม้...ที่เธอถือมา 6. เมื่อเย็นย่ำ...ของวันอันร้าย 7. เสียแล้วเสียไป 8. เช้าวันต้นฤดูฝน 9. แล้วหุบผ้าแพรกก็แหลกลาญ 10. บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ 11. รถไฟครั้งที่ห้า 12. บนเส้นทางของหมาบ้า 13. ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง
2.	ซอยเดียวกัน	วาณิช จรุงกิจอนันต์	2561	2527	1. เพลงใบไม้ 2. เมืองหลวง 3. ที่นันทวิทยาลัย 4. ผาติกรรม 5. กา 6. โนรี 7. คีนรั้ง 8. 125 ผีและมวลชนผู้ทุกข์ยาก 9. บ้านเราอยู่ในนี้ซอยเดียวกัน 10. สีสับห้าบาท 11. ครกกับสาก 12. ซ้ายล้ำสุด 13. เวลานั้น

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์	ปีที่ได้รับรางวัลซีไรต์	ชื่อบท / ตอน
3.	ก่อกองทราย	ไพฑูรย์ ธีธัญญา	2558	2530	14. มิชิแกนเทสต์ 15. ภาพเขียนที่หายไป 1. คนบนสะพาน 2. คนต๋อนก 3. เพื่อนบุญย์ 4. คือชีวิต...และเลือดเนื้อ 5. ผู้ประทุษร้าย 6. อุบาทว์ 7. คำพยากรณ์ 8. เรือปลาเที่ยวสุดท้าย 9. นกเขาไฟ 10. ความตกต่ำ 11. ก่อกองทราย 12. บ้านใกล้เรือนเคียง
4.	อัญมณีแห่งชีวิต	อัญชัย (นามแฝง)	2538	2533	1. แม่ครับ 2. ปลาหางเปีย 3. หม้อที่ซูดไม่ออก 4. สมรภูมิ 5. เพื่อนร่วมทาง 6. หมาฝั่งธนา 7. คนนอกโบลาน 8. ขอทาน 9. เศรษฐีเงินล้าน 10. ปุ่ม 11. จดหมายถึงแผ่นดิน
5.	ครอบครัวกลางถนน	ศิลา โคมฉาย	2556	2536	1. ขาซ้ายของแม่ 2. ถ้าผมเป็นพ่อ 3. ตำน 4. คินเหนืบนาว 5. ดอกเลือด 6. ผู้เข้าใจ 7. ครอบครัวกลางถนน

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์	ปีที่ได้รับรางวัลซีไรต์	ชื่อบท / ตอน
					8. อีสรภาพ
					9. มีดของนาย
					10. มโนกรรม
					11. เทพธิดา
					12. เสียหมา
					13. เด็กหัวขี้เลื่อยกับกระต๊าก
					ห่อหนังสือ
6.	แผ่นดินอื่น	กนกพงศ์ สงสมพันธุ์	2562	2539	1. บนถนนโคลีเซียม
					2. บ้านเกิด
					3. แมวแห่งบูเตะกรือซอ
					4. บางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้น
					5. ผีอยู่ในบ้าน
					6. แม่มดแห่งหุบเขา
					7. แพะในกูโบร์
					8. น้ำตก
7.	สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน	วินทร์ เลียววาริณ	2542	2542	1. ชู้
					2. คำให้การ
					3. การหนีของราช โลกสามใบของราชกูร์ เอกเทศ
					4. ลั่นทมโรยกลีบ
					5. กระจกชะเนียงริมหน้าต่าง
					6. เรื่องของผมกับฟอ
					7. ยี่สิบปีหลัง
					8. กามสุขัลลิกานุโยค
					9. ละครจรงในห้องขาวดำ
					10. วรรณกรรม 48 ชั่วโมง
					11. ตึกตา
					12. คำสารภาพของช่างเท้าหลัง
					13. ผ้าเก่ากับปลาหูหนึ่งแข่ง
					14. เช็งเม้ง
					15. หมากลางถนน
					16. เพชฌฆาต

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์	ปีที่ได้รับรางวัลซีไรต์	ชื่อบท / ตอน
8.	ความน่าจะเป็น	ปราบดา หยุ่น	2555	2545	17. เรื่องของพระ เด็ก เสือ ไก่ มอด 1. ความน่าจะเป็น 2. ด้วยตาเปล่า 3. ตามตาต้องใจ 4. อะไรในอากาศ 5. นักเวณวรรค 6. เหตุการณ์กรรมซ้ำเล่า 7. กรรมอุตุนิยมวิทยา 8. บรรยากาศเป็นกันเอง 9. อุปกรณ์ประกอบฉาก 10. ตื่น-ลึก หนา-บาง 11. คนนอนคม 12. มารูตมองทะเล 13. เจอ
9.	เจ้าหญิง	บินหลา สันกาลาคีรี	2556	2548	1. ชายเดี่ยวดายแห่งภูเขาภาคเหนือ 2. แดฟโฟดิลแดนไกล 3. เจ้าหญิงเสียงเศร้าแห่งดาวดวงที่สี่ 4. แก้อัฒนตรี 5. สีที่แปดของรุ่งกินน้ำ 6. นักเดินทางผู้ยิ่งใหญ่ 7. 'ลูกหาม' กับสามสหาย 8. 'โลก' ของเจ้าหญิงนกบินหลายกับเจ้าชายนกบินหา
10.	เราหลงลืมอะไรบางอย่าง	วัชร สัจจะสารสิน	2564	2551	1. นักปฏิวัติ 2. เรื่องเล่าจากหนองเตย 3. หาแว่นให้หน่อย 4. เพลงชาติไทย 5. ในวันที่วัวชนยังชนอยู่ 6. บาดทะยัก 7. ราตรีมีชีวิต 8. วาวแสงแห่งศรัทธา 9. แก้วสองใบ

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์	ปีที่ได้รับรางวัลซีไรต์	ชื่อบท / ตอน
					10. วิทยานิพนธ์ดีเด่น 11. ฟาเดียวกัน 12. วันหนึ่งของชีวิต
11.	แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ	จเด็จ กำจรเดช	2555	2554	1. สิ่งชั่วร้ายของพระเจ้า 2. คล้ายว่าเริ่มจากฝน 3. ด้วยดวงตามืดบอดนั้น ฉันเห็น 4. อยากได้สักบทเรียนใหม่ 5. แม่ทัพตายแล้ว 6. หนุมานเหยียบเมือง 7. หวังว่ากิมซังจะไม่พลาดอีก 8. นาฏกรรมแห่งไฟ: ละครสามองค์ฯ 9. อย่างน้อยสัก 5 นาที 10. มิติทับซ้อนในโลกซ้อนเร้น 11. แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ 12. ไปกินมื้อเช้าที่ดาวพลูโต
12.	อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ	แดนอรัญ แสงทอง	2557	2557	1. อสรพิษ 2. ดวงดาที่สาม 3. ฟันค้ำ 4. พุงร้าง 5. เส้าให้ 6. แมงผี 7. รำพันพิลาปเหนือหลุมฝังศพ 8. อะ โฟ เอ็ม ชูลด์ น็อท มินบัท บี 9. นฤมิตมายา (อดี เตกา เลหมายเลขหนึ่ง) 10. เมณู สักโยค (อดี เตกา เลหมายเลขสอง) 11. วันเพ็ญเดือนสิบสอง 12. แสงแห่งเดือนอันฉายฉาน

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์	ปีที่ได้รับรางวัลซีไรต์	ชื่อบท / ตอน
13.	สิงโตนอกคอก	จิตานันท์ เหลื่องเพียรสมุทร	2565	2560	1. จะขอรับผิดชอบทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียว 2. ในโลกที่ทุกคนอยากเป็นคนดี 3. โอนถ่ายความเป็นมนุษย์ 4. รถไฟที่ยังคืบ 5. อัดัมกับลิลิธ 6. ชินเดอเรลล่าแห่งเมืองหุ่นยนต์ 7. กุหลาบย้อมสี 8. สมาชิกในหลุมหลบภัย 9. สิงโตนอกคอก
14.	คืนปีเสือและเรื่อง เล่าของสัตว์อื่น ๆ	จเด็จ กำจรเดช	2563	2563	1. มีแปดบนหลังคา 2. นกกระยางโง่ ๆ 3. ขาวว่านกจะมา 4. ประแป้งไหมคะ 5. อยู่ข้างล่างขว้างได้ขว้างเอา 6. สัปเหร่อรุ่นสอง 7. บุรงแมน 8. คืนปีเสือ 9. เป็นหมาป่า 10. จระเข้ตาขุน 11. ปลดแ้ว
15.	ด้วยรักและ ผูกพัน	นริศพงศ์ รักวัฒนานนท์	2564	2566	1. วันที่ครอบครัวกลับบ้าน 2. ถ้อยคำที่ร่วงหล่น 3. งานเฉลิมฉลองสีแดง 4. ผู้ให้กำเนิด 5. หลายชายคนโปรด 6. ป้าบอกว่า 7. คุณ, ฝนพริ้ว และแมวสีดำ 8. เราล้วนรื่นรมย์ในงานมงคลสมรส 9. น้ำตกใจสลาย 10. พี่สาวของผม 11. Pieces เศษเสี้ยว บทสนทนา ความทรงจำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการวิเคราะห์ตัวบท (Text) ที่เป็นลักษณะความรุนแรงในวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ระหว่าง พ.ศ. 2524-2566 ทั้ง 15 เล่ม ประกอบด้วย 177 เรื่อง เป็นการศึกษาตามองค์ประกอบของทฤษฎีความรุนแรงและบูรณาการร่วมกับแนวคิดทางภาษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. สืบหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ในประเด็นของความรุนแรง วาทกรรม คู่ตรงข้าม ความเป็นอื่น และโครงสร้างนิยม โดยสืบหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทั้งในวรรณกรรมและสภาพสังคมจริง เช่น ความรุนแรงที่ปรากฏในนิทาน เรื่องเล่า เรื่องสั้น นวนิยาย หรือสื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งความรุนแรงที่ปรากฏในชาติพันธุ์และความรุนแรงทางเพศ ตลอดจนแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังที่นำเสนอในบทที่ 2

2. ศึกษาเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ทั้ง 15 เล่ม ประกอบด้วย 177 เรื่อง ซึ่งนำมาใช้เป็นตัวบท (Text) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory) แนวคิดวาทกรรม (Discourse) แนวคิดเรื่องคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) แนวคิดเรื่องความเป็นอื่น (Other) และแนวคิดโครงสร้างนิยม (Structuralism) ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยการอาศัยกรอบแนวคิดและทฤษฎีของความรุนแรงเป็นแนวทางในการวิเคราะห์จากตัวบทของวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีทั้ง 4 กรอบ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด

2. ทำการบันทึกข้อมูลความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ จากนั้นแบ่งประเภทความรุนแรงใน 3 ลักษณะ คือ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ดังตัวอย่างความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สิน จากเรื่อง สิงโตนอกคอก ตอน ชินเดอเรลล่าแห่งเมืองหุ่นยนต์ ดังนี้

“สมัยก่อนน้ำมันเคยปันส่วนมากกว่านี้ มันค่อย ๆ น้อยลงเรื่อย ๆ จนในที่สุดก็เหลือเพียงเท่าที่ว่า เมืองที่พวกเราอยู่เป็นที่ตั้งของโกดังเก็บน้ำมันอัดเม็ดของรัฐบาล ผมรู้ดีว่าในนั้นมีน้ำมันอยู่เป็นจำนวนมหาศาล ของมีค่าทำให้คนอยากเลย ผมกับน้องชายลักลอบเข้าไปในโกดังในยามค่ำคืน ขโมยน้ำมันอัดเม็ดมาเพียงน้อยนิด เท่าที่พวกคนนับจำนวนจะไม่สังเกต น้ำมันแค่ไม่เท่าไรในสายตาของผู้ปกครองมีค่าเท่ากับมหาศาลในสายตาประชาชน งานนี้ไม่ยาก ความง่ายและกำไรงามของงานทำให้คนอยากทำซ้ำ เรากลับไปเอา น้ำมันออกมาอีกหลายครั้ง เลือกเว้นระยะห่างของการบุกรุกแต่ละครั้งให้มากพอสมควร และเอามาเพียงทีละน้อย”

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2560, หน้า 137)

จากตัวอย่าง กล่าวถึงโลกแห่งอนาคตที่ถูกปกครองโดยรัฐบาลหุ่นยนต์ ซึ่งหุ่นยนต์เหล่านี้ขับเคลื่อนการทำงานด้วยน้ำมัน น้ำมันจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับมนุษย์และหุ่นยนต์ปรารถนา จึงเป็นเหตุผลให้ “พิภพและธารา” เกิดการคับข้องใจในการจัดสรรน้ำมันของรัฐบาลหุ่นยนต์ ซึ่งถือว่าเป็นความรุนแรงทางโครงสร้างของรัฐที่กระทำต่อประชาชนให้ได้รับความเดือดร้อนในการได้รับน้ำมันที่ลดลง พิกภพกับธาราจึงได้กลับความรุนแรงดังกล่าวด้วยการประทุษต่อทรัพย์สินและการเผชิญหน้ากับภาครัฐโดยตรง เพื่อหาหนทางครอบครองน้ำมัน โดยการขโมยน้ำมันจากโกดังของรัฐ ซึ่งเป็นความรุนแรงต่อทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาที่ปรากฏคำบ่งชี้ในการใช้ความรุนแรงคือ “ลักลอบ” “ขโมย” “ไปเอาน้ำมันออกมาอีกหลายครั้ง” แสดงถึงการกระทำที่เป็นการนำทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างเจตนาโดยการซ่อนเร้น และผลกระทบของการตอบโต้กลับรัฐบาลนั้นทำให้น้องชาย “ธารา” ถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวและประหารชีวิต จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ธารากลับไปคนเดียว และตามที่ผมเล่า เขาไม่กลับมา คนที่ถูกจับได้จะถูกฆ่าทันทีในเช้าวันนั้น” จึงเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความรุนแรงทางโครงสร้างของรัฐที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สินต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงต่อร่างกายอย่างชัดเจน

3. นำข้อมูลความรุนแรงที่ปรากฏมาจัดกลุ่มและจำแนกตามประเภทของความรุนแรง จากนั้นวิเคราะห์ลักษณะของความรุนแรงโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีความรุนแรงของ Johan Galtung มาใช้วิเคราะห์ความหมายของคำที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของความรุนแรงในมิติต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอผ่านเรื่องสั้นในแต่ละเรื่อง รวมถึงพฤติกรรมการแสดงออกของตัวละครหรือการพูดคุยของตัวละครที่มีการสื่อความรุนแรงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ โดยผ่านการวิเคราะห์ผ่านตัวบทวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ จากนั้นทำการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรง ดีความด้วยทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ร่วมกับแนวคิดทางสังคม เช่น แนวคิดวาทกรรม (Discourse) แนวคิดคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) แนวคิด

ความเป็นอื่น (The Other) และแนวคิดโครงสร้างสร้างนิยม (Structuralism) โดยวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในลักษณะต่าง ๆ จากนั้นวิเคราะห์หากระบวนการสร้างความรุนแรงว่าปรากฏลักษณะใด และมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ อย่างไร

การนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของวิธีวิทยา ประกอบด้วย 3 บท ได้แก่ บทนำ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิธีการดำเนินการวิจัย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 2 บท ได้แก่ ผลการวิจัยและบทสรุป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ โดยทำการวิเคราะห์ตัวบท (Text) ในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ที่แสดงถึงพฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ทั้งเจตนาหรือไม่เจตนา อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางร่างกาย ทางวาจา ทางจิตใจ และทางเพศ รวมถึง การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว บังคับ กีดกัน ทำร้าย คุกคาม ซึ่งเป็นการจงใจใช้อำนาจทางสังคม วัฒนธรรม หรือใช้กำลังเพื่อข่มขู่ผู้อื่น กลุ่มบุคคล หรือกระทำต่อตนเอง กระทั่งก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ต่อร่างกาย จิตใจ หรืออาจนำไปสู่การเสียชีวิต แบ่งประเด็นการวิเคราะห์เป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

ความรุนแรงเดี่ยว (Singular violence)

หัวข้อความรุนแรงเดี่ยว จะอธิบายให้เห็นถึงพฤติกรรมความรุนแรงหรือผลจากความรุนแรง เพียงอย่างเดียว ตามทฤษฎีของ Johan Galtung เป็นความรุนแรงลักษณะนี้เป็นการตอบสนองต่อ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเพียงมิติเดียว จากการวิเคราะห์ความรุนแรงเดี่ยวที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

1. ความรุนแรงทางตรง (Direct violence)

ความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรงที่มาจากบุคคล โดยการใช้กำลังทำร้าย หรือคุกคาม ทำให้ศักยภาพของบุคคลหรือสิ่งอื่นใดสะดุดหยุดลงทั้งร่างกาย จิตใจ หรือสภาพปกติพบความรุนแรง 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ความรุนแรงต่อร่างกาย

ความรุนแรงต่อร่างกาย เป็นการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสัตว์ อาจเป็นผลที่เกิดจากความรุนแรงหรือความขัดแย้ง ล้วนแต่ทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย ของผู้ถูกกระทำทั้งสิ้น อาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บ บาดแผล หรือแม้กระทั่งการเสียชีวิตดังตัวอย่าง ที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง ครอบครัวกลางถนน ตอน ดอกเลือด

...เฮ้ย! เขาร้องอย่างตกใจ ขณะฟุตบอลด้านคมฟันับถูกแขนยกขึ้นป้องกันตัว มุมแหลมเป็นแผลเป็นแนวยาว แม่สาธิตากุมแผลแผ่นไปทรุดนั่งที่โต๊ะอาหาร เขาตามไปช่วยเหลือ หยิบยา ผ้าพันแผล สำลิจากตู้ยามา เลือดแดงเข้มกำลังซึมระหว่างง่ามนิ้ว หยดลงบนผ้าปูโต๊ะสีขาว (ศิลา โคมฉาย, 2556, หน้า 84)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นความรุนแรงที่ประสงค์ทำให้เกิดบาดแผลต่อร่างกาย จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ฟันฉับ” ในลักษณะของการใช้อาวุธฟันลงไปบนอวัยวะคือ “แขน” เป็นเหตุทำให้บุคคลนั้นได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงจนเลือดไหล ดังข้อความที่ว่า “เป็นแผล เป็นแนวยาว” การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเจตนาที่จะทำร้ายร่างกาย อันเป็นเหตุที่เกิดขึ้นหน้าเพื่อมุ่งหวังให้ผู้ถูกระทำหรือคู่กรณีเกิดบาดแผล การกระทำดังกล่าวอาจเป็นผลทำให้บุคคลนั้นมีความหวาดกลัว ในการดำรงชีวิต ส่งผลกระทบต่อจิตใจอีกทางหนึ่ง เช่นเดียวกับตัวอย่างเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน เสียแล้วเสียไป

...เสียงปึงดังกังวานติดกัน 2 ครั้งภายในบริเวณบ้าน...เสียงเคาะประตูดังถี่ แล้วเสียง
สั้น ๆ ของแม็กตามมา

“เปิดประตูเถอะเปิดเร็ว!”

เมื่อนางใช้มือข้างซ้ายกุกกักอยู่กับประตู สักครู่หนึ่งนางก็พบว่าเงาคนที่ยืนอยู่ข้างหลังของแม่ พ่อ และน้องนั้น เป็นชายแปลกหน้าทั้ง 2 คน วัตถุดำยาวที่อยู่ในมือของมันทั้งสองนั้นก็ทำให้นางหัวเข่าอ่อนจนต้องเซไปติดฝา

...นางจึงนึกขึ้นได้และถลาลงบันไดมาบนทางเล็ก ๆ ที่ทอดยาวไปสู่ประตูรั้วบ้าน
ร่างของปู่และเจ้าต่างนอนจมกองเลือดแน่นิ่งเคียงกันอยู่ตรงนั้นร่างของปู่ยังอุ่นแม้ดวงตา
ปิดสนิท...

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 58)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงพฤติกรรมความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายของมนุษย์และสัตว์ ผู้กระทำนั้นก็คือ ชายแปลกหน้าสองคน (โจร) ได้บุกรุกเข้ามาในบริเวณบ้านและได้กระทำความรุนแรงโดยการใช้อาวุธ “ปืน” ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ชายแปลกหน้า ทั้ง 2 คน” “เสียงปึงดังกังวานติดกัน 2 ครั้งภายในบริเวณบ้าน” และผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำครั้งนี้ก็คือ ปู่ได้เสียชีวิตไปพร้อมกับเจ้าต่าง (สุนัข) ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “ปู่และเจ้าต่างนอนจมกองเลือดแน่นิ่งเคียงกัน” ลักษณะความรุนแรงดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและไร้มนุษยธรรมอย่างที่สุด เช่นเดียวกับเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน แล้วหญ้าแพรกก็แหลกลาญ

...ดาบชุ่มเลือดในมือขวาปักปลายจมอยู่กับพื้นเรือนเบื้องหลังออกไปไม่ไกลนัก

...มีร่างของเหินนอนเหยียดยาวสงบนิ่ง แสงตะเกียงลานค่อย ๆ เจือจางลงตาม
ลำแสงของยามเข้าที่ค่อย ๆ เข้มขึ้น...(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 78)

จากตัวอย่างข้างต้น สื่อให้เห็นถึงความรุนแรงทางตรงต่อร่างกาย ซึ่งจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ดาบชุ่มเลือด” หรือดาบที่เต็มไปด้วยเลือด จากเรื่องมีการต่อสู้กันอย่างรุนแรง

โดยใช้ดาบเป็นอาวุธ จนกระทั่งทำให้ “เหิน” เสียชีวิต ดังประโยคที่ว่า “ร่างของเหินนอนเหยียดยาวสงบนิ่ง” ลักษณะความรุนแรงดังกล่าวเป็นการมุ่งเอาชีวิตผู้อื่นอย่างเจตนาเช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง เจ้าหญิง ตอน เจ้าหญิงเสียงเศร้าแห่งดาวดวงที่สี่

...กำปั้นปะทะกำปั้นดังถนัดถนี่ เจ้าชายแนบตัวนิ่ง ขณะที่คนอัถอันทั้งหลายฟาดฟันไม่เลือกหน้า เสียงโอดโอยแผดดังยิ่งกว่าเสียงโห่ฮาทัບถมเมื่อแรกมาถึง ในเงราตรีไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดชนะ นอกจากพื้นทรายสีแดงของดาวอังคารได้หยาดแดง ๆ กระเซ็นเต็มความเข้มข้น (บินหลา สันกาลาศิรี, 2556, หน้า 39)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงด้วยการใช้กำลังต่อสู้กันโดยปราศจากการใช้อาวุธ จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “กำปั้นปะทะกำปั้น” ร่วมกับการใช้อาวุธในการกระทำความรุนแรง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ฟาดฟัน” ซึ่งเป็นการใช้ดาบในการต่อสู้กัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการมุ่งทำร้ายร่างกายทั้งสิ้น ผลของความรุนแรงทำให้เกิดความเจ็บปวดและเกิดบาดแผลต่อร่างกาย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เสียงโอดโอย” “หยาดแดง ๆ” ทั้งนี้ยังพบความรุนแรงในลักษณะเดียวกันที่เป็นการแข่งขันเพื่อชัยชนะ ดังตัวอย่างจากเรื่อง เจ้าหญิง ตอน แก้อัถนตรี

...คนจำนวนพันกรู๋อน ถลากันไปทีไ่แก้อัถแต่ละตัวกระโจนพรวดใส่ตัวใดก็ได้ที่ใกล้ที่สุด ตรงที่แก้อัถตัวใหม่ นักเรียนร่างผอมคนหนึ่งกำลังจะทรุดนั่ง แต่ก็ถูกบันท่ายอวบใหญ่ของใครอีกคนกระแทกเขาปลิวไปและกระแทกตัวลงบนแก้อัถได้สำเร็จ... (บินหลา สันกาลาศิรี, 2548, หน้า 51)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นพฤติกรรมของตัวละครแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายที่เกิดมาจากการแข่งขันในเกมแก้อัถนตรี ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวเกิดขึ้นจากการมุ่งหวังในชัยชนะ จึงเปลอเรือในการกระทำความรุนแรง ดังกริยาวลีที่ว่า “กระแทก” ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่ถูกกระทำ (นักเรียนร่างผอม) ถูกกระแทกจนร่าง “ปลิว” โดยผู้กระทำนั้นมีจุดประสงค์ในการแย่งแก้อัถ จึงแสดงออกถึงความรุนแรงโดยไม่ได้คำนึงถึงผู้อื่นว่าจะได้รับความเสียหายหรือไม่ เช่นเดียวกับตัวอย่างเรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน คำให้การ

ผมเดินไปบอกคนคุมสอบว่าสามคนนั้นโกงการสอบ แต่การสอบยุติลงโดยไม่มีหลักฐานเอาผิดสามคนนั้น ออกจากห้องสอบมีผู้ชายกลุ่มหนึ่งเดินมาหาผม ไม่พูดพละมำทำเพลงพวกนั้นเตะต๋อยผมอุตุลุดจนผมล้มลง อีกคนควักยาขัตรงเท้าสีดำขึ้นมาละเลงใส่หน้าผม (วินทร์ เรียววาริณ, 2542, หน้า 37)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวละครได้แสดงออกถึงความรุนแรงต่อร่างกายด้วยความโกรธและไม่พอใจที่ลูกนักเรียนคนหนึ่งแจ้งผู้คุมสอบว่า มีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งกระทำการทุจริตการสอบ ท้ายที่สุดการสอบในครั้งนั้นก็ถูกยุติลงโดยทันที ทำให้ผู้ชายกลุ่มนั้นเกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมากเพราะนอกจากการสอบจะยุติลงแล้ว ทั้งสามคนยังได้รับความอับอายเนื่องจากถูกมองว่าเป็นผู้ที่กระทำการทุจริตในการสอบ จึงได้แสดงพฤติกรรมความรุนแรงออกมา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เตะต๋อย” “ละเลง” ถือได้ว่าเป็นความรุนแรงต่อร่างกายโดยตรงเพื่อมุ่งหวังให้บุคคลนั้นได้รับความเจ็บปวด ความสูญเสีย หรืออาจถึงแก่ชีวิต ทั้งนี้ยังมุ่งหวังเพื่อให้ได้รับความอับอาย ดังข้อความที่ว่า “อีกคนควักยาขีดรองเท้าสีดำขึ้นมาละเลงใส่หน้าผม”

นอกจากความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกายจะปรากฏให้เห็นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์แล้ว ยังปรากฏความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ต่อสัตว์อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง ซอยเดียวกัน ตอน กา

“ปล่อยมันไปดีกว่าวะ ปล่อยเถอะ สงสารมัน ปล่อยเถอะ...” เสียงตัวผมเองดังแว่วกลับมาในโสตประสาท เจ้ากาผู้นำสงสาร...หลังโรงหมูกกลางนา ผมเป็นคนวางบ่วงดักมันเอง เจ้าเพื่อนผมสองคนที่ตายไปติด ๆ กันนั้นเป็นผู้ลงมือสังหาร เพราะความคะนองแท้ ๆ มันติดบ่วงที่เราวางดักไว้อย่างแยบยล เจ้าเพื่อนผมที่ตายคนแรกเป็นคนกระตุกบ่วงมันสู่สุดฤทธิ์ ทั้งจิกทั้งตี เจ้าเพื่อนคนที่ตายคนที่สองเป็นผู้กระหน่ำไปด้วยก้อนอิฐ ผมเป็นคนปลดบ่วงให้มันหนี แต่อาการมันเพียบเสียแล้วเพราะมันบินไม่ไหว เจ้าสองคนนั้นไล่จับได้ใหม่ มัดขามันไว้ คนหนึ่งจับปีกดึงกางออก อีกคนหนึ่งจุดไม้ขีดเผา...

(วาณิช จรุงกิจอนันต์, 2561, หน้า 86)

จากตัวอย่าง พบความรุนแรงทางตรงที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายสัตว์ ทำให้ได้รับบาดเจ็บจนกระทั่งเสียชีวิตอย่างน่าเวทนา โดยกล่าวถึงความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ต่อสัตว์ ด้วยการทารุณกรรมสัตว์อย่าง “อีกา” ผ่านตัวละครที่เป็นเด็กชายทั้งสามคนที่เกิดความคึกคะนองและใช้กำลังกระทำความรุนแรงที่นับว่าเป็นการคร่าชีวิตสัตว์อื่นโดยเจตนา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “สังหาร” “กระหน่ำไปด้วยก้อนอิฐ” “มัดขามันไว้” “จับปีกดึงกางออก” และ “จุดไม้ขีดเผา” พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นการบ่งบอกถึงความรุนแรงต่อร่างกายของสัตว์ เป็นความรุนแรงเพื่อสนองความสุขและความสนุกในชีวิตส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงชีวิตสัตว์อื่นใด เช่นเดียวกับตัวอย่างจากเรื่อง ครอบครัวกลางถนน ตอน เสียหมา

...หมา ธรรมชาติของมันร้ายแรง ชุกชน ชอบเล่นสนุกสนานประจบเจ้าของ หรือดูร้าย วางท่าข่มขู่คนแปลกหน้า แต่ยังมีประเภทถูกทุบตี ทำร้าย ชูชวัญ ให้กลัวจนลนลานไปไหนทางห้อยตก จุกกันห่อ วังโคลงเคลงเหมือนทรงตัวไม่ได้ ตาเหลือบซ้ายแลขวา หวาดระแวงอยู่ทุกวินาที ตื่นตระหนก แม้แคไปไม่ร่วง... (ศิลา โคมฉาย, 2556, หน้า 132)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าความรุนแรงทางตรงที่ปรากฏนั้นเป็นการกระทำที่ มนุษย์กระทำต่อสัตว์ จากกริยาวลีที่ว่า “ทุบตี” “ชูชวัญ” ก่อให้เกิดความรุนแรงที่ส่งผลต่อจิตใจของสัตว์ จนเกิดความหวาดกลัวและหวาดระแวง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “กลัวจนลนลาน” “ทางห้อยตก จุกกันห่อ วังโคลงเคลงเหมือนทรงตัวไม่ได้ ตาเหลือบซ้ายแลขวาหวาดระแวงอยู่ทุกวินาที” ทำให้ พฤติกรรมของสัตว์นั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ได้รับความเจ็บปวดและไม่สามารถดำเนินชีวิตตาม ธรรมชาติของสัตว์ได้ เช่นเดียวกับตัวอย่างจากเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง ตอน เมื่อลมฝน ผ่านมา

...ได้ยินเสียงพ้อทวาดว้าวอยู่ข้างหน้า พร้อมกับเสียงเรียวไม้กระทบหลังวูดึงถืดถักกัน เกรียนแล่นต่อไป-โยกเขยักและกระเทือนด้วยแรงอันกระแทกกระทั้นจากหลุมบ่อบนทางนั้น... (อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 31)

จากตัวอย่างข้างต้น สื่อให้เห็นถึงพฤติกรรมความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายที่เกิดขึ้น จากมนุษย์เป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อสัตว์ จะเห็นได้จากกริยาวลีที่ว่า “กระทบ” ซึ่งในเรื่อง ให้ความหมายถึงคำว่า “ตี” เป็นการแสดงออกถึงการกระทำความรุนแรงต่อร่างกายของสัตว์ โดยผู้กระทำความรุนแรงมีฐานะเป็นเจ้าของ (พ่อ) ใช้ไม้เรียวตีสัตว์ (วูด) และตั้งใจกระทำความรุนแรง อย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากกริยาวลีที่ว่า “ถืดถักกัน” เพื่อให้พาหนะ (เกรียน) นั้นเคลื่อนที่ไปอย่างรวดเร็วจึงต้องตีติดต่อกันหลายครั้ง

1.2 ความรุนแรงด้านการประทุษวาจา

ความรุนแรงด้านการประทุษวาจา เป็นการแสดงออกด้วยการใช้คำพูดที่กล่าว ใสร้ายป้ายสี สบประมาท คุกคาม ดูหมิ่น ข่มขู่ ตำหนิ ตำทอบริภาษ ด้วยความเกลียดชัง โกรธ หรือไม่พอใจ ตลอดจนการให้ความชอบธรรมกับการดูถูกและเหยียดหยามบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในลักษณะของเชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ อายุ ความพิการ ภาษา ความเชื่อ เพศ หรือคุณลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง (दनัยภัทร โภควาณิช, 2563, หน้า 13) ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ครอบครัวกลางถนน ตอน มโนกรรม

...ในบรรดาพี่น้องหญิงสองชายสอง เขาเป็นคนรองจากพี่สาวคนโต ขณะเป็นเด็ก พี่สาวคนนี้เรียกขานเชิงดูแคลนเขา... “ไอ้ตัวเมีย” เพราะความสงบเงียบ จนดูนุ่มน้ม แฉมใจน้อย เจ้าคิดเจ้าแค้น... (ศิลา โคมฉาย, 2536, หน้า 137)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏการประทุชาจาที่เป็นการดูหมิ่น ดูถูก ในด้านบุคลิกภาพ และอุปนิสัย จากเรื่องน้องชายได้เล่าถึงเหตุการณ์ในอดีต ขณะที่พี่สาวได้กล่าวบรรยายในพฤติกรรมของเขา ทำให้น้องชายรู้สึกที่ตนเองไม่มีคุณค่า ผ่านหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไอ้ตัวเมีย” เพราะพี่สาวมองว่าเป็นผู้ชายที่อ่อนแอ ท่าทางเรียบร้อย การประทุชาจาดังกล่าวนั้น ถือเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความไม่พอใจในพฤติกรรมของน้องชายและเป็นการบั่นทอนความรู้สึก พร้อมทั้งสร้างความเจ็บปวดต่อสภาพจิตใจของผู้ถูกกระทำอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับตัวอย่างเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาगतอน ถึงคราวจะหนีไกลไปจากลำคลองสายนั้น

“อิห...! พุดมากเตี๋ยวตบ!”

“ตบซี! แม่จะฟาดด้วยพายนี้ ลองดูซี ไอ้เหี้ย...”

“มึงด่าแขกกรี! ฎจะบอกเฮีย”

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 23)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่เป็นความรุนแรงทางตรงด้านการประทุชาจา ซึ่งจะเห็นได้จากคำที่ว่า “อิห...! (อิห่า)” สะท้อนเห็นถึงการด่าทอฝ่ายหญิงด้วยคำที่หยาบคาย อีกทั้งยังปรากฏการโต้กลับความรุนแรงด้วยคำด่าว่า “ไอ้เหี้ย...! (ไอ้เหี้ย)” สะท้อนถึงการด่าทอฝ่ายชาย ด้วยคำที่หยาบคาย และจากความเชื่อที่ว่า “เหี้ย (ตัวเงินตัวทอง)” เป็นสัตว์อัปมงคล คำว่า “เหี้ย” จึงใช้ด่าทอแสดงความไม่พอใจอย่างมาก และมักสื่อพฤติกรรมที่เลว ต่ำ หรือทราม อีกทั้งยังปรากฏคำสรรพนามที่ใช้เรียกแทนบุรุษที่ 1 คือ คำว่า “กู” และแทนบุรุษที่ 2 คือ คำว่า “มึง” จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้คำหยาบคายที่ไม่สุภาพ แสดงให้เห็นว่าความรุนแรงนั้นเกิดจากการที่ตัวละครนั้นรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจ นอกจากการด่าทอแล้วนั้นยังแสดงถึงการข่มขู่ โดยจะทำร้ายร่างกาย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เตี๋ยวตบ” หรือ คำว่า “จะฟาดด้วยพาย (ฟาดด้วยไม้พาย)” ซึ่งเป็นพฤติกรรมความรุนแรงด้านการประทุชาจาเกิดขึ้นระหว่างตัวละครที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ลักษณะความรุนแรงดังกล่าวยังปรากฏเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในครอบครัว ดังตัวอย่างจากเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาगतอน บนเส้นทางของหมาบ้า

...“แต่ก่อนไ้ไม่เป็นแบบนี้ ไปแอบสบายกับใครมาแล้วเรอะ ถึงได้เปื้อ...อย่างะ! อย่าให้จับได้ฉันเอาแกตาย!” เขาชี้มืออย่างกราดเกรี้ยวและออกท่าทางเป็นที่โฉ่งฉ่าง

“แก็เป็นบ้าไปแล้ว เป็นบ้าแล้วละบ้าตั้นหา!” นางขึ้นเสียงโต้ตอบพลางขยับเตรียมพร้อมเมื่อเขาปรีเข้ามา...

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 113)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงความรุนแรงด้านการประทุชาจา จะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “แอบสบายกับใครมาแล้วเรอะ” ซึ่งสามีได้กล่าวหาภรรยาของตนนั้นแอบไปมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น คำพูดนี้ถือเป็นการดูถูกเหยียดหยามภรรยา จึงส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ที่ได้รับฟัง อีกทั้งยัง

ปรากฏความรุนแรงโดยใช้วาจาในการข่มขู่ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “อย่าให้จับได้ฉันเอาแกตาย” ซึ่งเป็นการใช้อำนาจปีติาริบัติของผู้ชายในการกดทับศักดิ์ศรีของผู้หญิงให้ต่ำลง ทำให้ฝ่าย ภรรยา โต้กลับความรุนแรงดังกล่าวผ่านการด่าทอสามี ซึ่งจะเห็นได้จากคำที่ว่า “แกบ้าไปแล้ว เป็นบ้าแล้ว บ้าต๊มหา” ซึ่งคำว่า “บ้า” สื่อให้เห็นถึงการเสียสติ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน อีกทั้งยังมีคำว่า “บ้าต๊มหา” หมายถึง การหลงใหลหรือมัวเมามากเกินไปมากในกาม ซึ่งการประทุษวาจาเหล่านี้อาจส่งผลให้เกิดการกระทำ ความรุนแรงต่อร่างกายตามมา ความรุนแรงดังกล่าวยังปรากฏในลักษณะการดูถูกเหยียดหยามและ ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ทางด้านสติปัญญาและความสามารถ ดังตัวอย่างจากเรื่อง ครอบครัว กลางถนน ตอน เสียหามา

...เธอเห็นหญิงวัยกลางคนอยู่ในครัว ทำให้ต้องหยุดยืนแพ่งพิณิจและครุ่นคิดอยู่ชั่วครู่
...หญิงคนนั้นหลังโกงงอจุ่ม สองแขนห้อยตกแนบลำตัวเหมือนไม่มีข้อต่อ ไม่แกว่งไกว
ขณะเคลื่อนไหวช้าเนิบ...

“ลูกจ้างใหม่” แม่ให้ความกระจ่าง

“ลูกจ้าง...” เธอทวนคำเหมือนไม่มั่นใจ

“ทำงานไหนหรือ ดูเชื่อง ๆ พิกุล”

“เขาไม่ค่อยสบาย ไม่มีที่ไป...แม่เห็นแล้วสงสาร...แต่เห็นว่าทำได้นี้”

(ศิลา โคมฉาย, 2536, หน้า164)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงการใช้ถ้อยคำในการดูถูกและเหยียดหยามลูกจ้างว่า เป็นบุคคลไร้ความสามารถ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ทำงานไหนหรือ ดูเชื่อง ๆ พิกุล” เป็นการลดทอน คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้เป็นการประทุษวาจาที่ไม่รุนแรง แต่ก็สามารถสร้างความเจ็บปวด ทางจิตใจของผู้ถูกระทำและอาจนำไปสู่ความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ ได้ เช่นเดียวกับตัวอย่างเรื่อง ความน่าจะเป็น ตอน บรรยากาศเป็นกันเอง

...เขามากับห้อง เออเนาะ ตกตะกอนนึกในใจด้วยความหมั่นไส้ตึงตึง ๆ เขามากับห้อง
เหมือนแปรงสีฟันที่มาฟรี ๆ กับน้ำยาบ้วนปาก เหมือนของเล่นพลาสติกเล็ก ๆ ในกล่องขนม
ช็อกโกแลต เหมือนใบสมัครเป็นสมาชิกที่สอดใส่อยู่ตามหน้านิตยสาร เหมือนลูกอมรสมินท์
ที่วางไว้หน้าประตูร้านอาหารหรู ๆ ให้แขกหยิบไปอมล้างปากก่อนกลับบ้าน เขาคือของแถมดี ๆ
นี่เอง ชื้อห้องนี้ แถมคนชอบนั่งโน้มนุ่มมิดและติดอ่างหนึ่งคน น่าสงสัยนักกว่ากลุ่มเป้าหมายของ
ห้องนี้คือใคร...

(ปราบดา หยุ่น, 2555, หน้า 114-115)

จากตัวอย่างข้างต้น พบลักษณะของการใช้กลวิธีทางภาษาในด้านการใช้ภาพพจน์ เพื่อเปรียบเทียบคุณค่าความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่นกับสิ่งของ โดยการใช้ภาพพจน์อุปมาที่เปรียบเทียบคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกระทำให้คล้ายหรือเหมือนกับสิ่งหนึ่ง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เหมือนแปรงสีฟันที่มาฟรี ๆ กับน้ำยาบ้วนปาก” “เหมือนของเล่นพลาสติกเล็ก ๆ ในกล่องขนมช็อกโกแลต” “เหมือนใบสมัครเป็นสมาชิกที่สอดใส่อยู่ตามหน้านิตยสาร” และ “เหมือนลูกอมรสมินท์ที่วางไว้หน้าประตูร้านอาหารหรู ๆ ให้แขกหยิบไปอมล้างปากก่อนกลับบ้าน” รวมถึงการใช้ภาพพจน์ชนิดอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกระทำว่ามีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เขาคือของแถมดี ๆ นี่เอง” ชุดคำที่ปรากฏซ้ำ ๆ เป็นลักษณะความรุนแรงด้านการประทุษวาจา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเน้นย้ำความคิดเชิงลบต่อสิ่งที่แตกต่างจากตน โดยนำบุคคลอื่นไปเปรียบเทียบกับสิ่งของ ดูถูกเหยียดหยาม และย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น เพื่อให้บุคคลอื่นมีความด้อยค่ากว่าความเป็นมนุษย์ของตนเอง บางสถานการณ์ความรุนแรงยังเป็นการกระทำเพื่อให้อีกฝ่ายเกิดความเจ็บปวดและอับอาย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเรื่อง เจ้าหญิงตอน เจ้าหญิงเสียงเศร้าแห่งดาวดวงที่สี่

“ฮะ... ฮะ... ตัวตลก”

เสียงเล็ก ๆ แ่วจากพื้นทราย เจ้าชายสะดุ้งองค์เหลียวมอง เพิ่งสังเกตว่าพื้นทรายสีแดงมีแนวขยุกขยิกซ้อนเร้น บัดดลนั้น เสียงหัวเสียงแหบ เสียงน้อยเสียงใหญ่ เสียงหัวเราะราวเก็บกลิ่นมานาน

“ฮ่า...ฮ่า... หน้าโง่ ตลกตัวจริงมาแล้ว เรารอดตัวแล้ว”

(บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 36)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่าปรากฏความรุนแรงทางตรงในลักษณะของการประทุษวาจา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ตัวตลก” ซึ่งเป็นกล่าวดูถูกผู้อื่น พฤติกรรมนี้ถือเป็นการบั่นทอนความรู้สึกของผู้ถูกกระทำ อีกทั้งเหตุการณ์ยังเกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะทำให้ผู้ถูกกระทำนั้นได้รับความอับอายและยังส่งผลกระทบทางด้านจิตใจอีกด้วย อีกทั้งยังพบการโต้กลับความรุนแรงด้วยการหัวเราะและกล่าวประทุษวาจาในลักษณะการเยาะเย้ยกลับว่า “ฮ่า...ฮ่า... หน้าโง่ ตลกตัวจริงมาแล้ว เรารอดตัวแล้ว” เพื่อแสดงให้เห็นว่ายังมีผู้อื่นที่โง่กว่าตนเอง นอกจากนี้การประทุษวาจายังปรากฏในลักษณะการดูถูกเหยียดหยามกลุ่มคนที่มีอำนาจน้อยกว่า ดังตัวอย่างจากเรื่อง เจ้าหญิงตอน ‘ลูกหาม’ กับสามสหาย

...สามชีวิตกระเจ้ายที่ยืนหน้าตาตื่นอยู่ตรงกลางจตุรัส ดูจากเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ดูจากใบหน้าขมุกขมอมแมม ดูจากสำเนียงภาษาที่ใช้ดูยังไง ๆ ก็ไม่ผิดจากคนจนไปได้... (บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 79-80)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏคำที่แสดงถึงการดูถูกและเหยียดหยามอย่างชัดเจน เนื่องจากผู้ถูกระทำนั้นถูกตัดสินจากภาพลักษณ์ภายนอก ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ดูจากเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายดูจากใบหน้าขมุกขมอมแมม” เป็นการดูถูกและดูหมิ่นด้านการแต่งกาย เชื้อชาติ ภาษา จากนั้นทำการตัดสินกลุ่มคนดังกล่าวว่า “ดูจากสำเนียงภาษา ดูยังไง ๆ ก็ไม่ผิดจากคนจนไปได้” แสดงให้เห็นว่าเป็นการกดทับศักดิ์ศรีและลดคุณค่าของผู้อื่นให้ต่ำกว่าตนเอง เช่นเดียวกับตัวอย่างจากเรื่อง เจ้าหญิง ตอน ‘ลูกหาม’ กับสามสหาย

หม่อมฉันบอกว่าพวกเราทั้งสามเป็นลูกหามพระเจ้าข้า

“ลูกหาม?”

เท่านั้นเองแผ่นดินก็ถล่มทลายด้วยเสียงหัวเราะของผู้ใหญ่น้ำหูน้ำตาไหล ตัวอท้องคัดท้องแข็ง แม้แต่พระราชาก็เกือบตกจากพระที่นั่งพระพักตร์แดงด้วยความขำ เศษแขนเสื้อพระราชินียังติดอยู่ที่ปากพระองค์ด้วยซ้ำ

“ลูกหมาไอ้พวกลูกหมา” คนที่มุ่งดูตะโกนแข็งแะ

“แค่ชื่อตัวเองก็ยังไม่ถูก เรียกไม่ถูก ยังมีหน้ามาอาสาปราบพญายักษ์กลับบ้านไป กลับไปกินนมแม่ไปไอ้ลูกหมา”

(บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 80)

จากตัวอย่างข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าปรากฏความรุนแรงทางตรงด้านประทุษวาทา ซึ่งจะพบว่าการดูถูกและเหยียดหยามผู้อื่นด้วยวาจา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไอ้พวกลูกหมา” แสดงถึงการเหยียดหยามถึงชาติกำเนิดผู้กระทำดูถูกว่าเป็นแค่ลูกหมาไม่สามารถที่จะกระทำการใหญ่กว่าความสามารถของตนได้ ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้เป็นการลดทอนคุณค่าและศักยภาพของบุคคล อีกทั้งยังปรากฏคำกริยาวลีที่ว่า “กลับไปกินนมแม่ไป” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดูถูกในความสามารถ และเปรียบเทียบผู้ถูกระทำกับเด็กทารกที่ยังต้องดื่มนมจากแม่

1.3 ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน

ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกโดยการทำลาย สิ่งของหรือทรัพย์สินในการแทนที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยการเจตนากระทำการเพื่อขจัดความคับข้องใจ โกรธ หรือความไม่พอใจ รวมถึงการอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนเองโดยมิชอบ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เจ้าหญิง ตอน สีที่แปดของรุ่งกีนน้ำ

...ใบหน้าบูดบึ้งด้วยความโกรธเด็กหญิงทุ้มถั่วเคลือบที่อุ้มมาแตกกระจายน้ำนองพื้น แล้วเดินหมดอาลัยกลับไปกลางห้อง...

...เจ้าหญิงทรงปาขนมออกนอกหน้าต่างที่ละกอน หมุนตัวปาไปเรื่อยจนถึงหน้าต่างบานที่เจ็ดพาหาและพระหัตถ์ก็เงือค้ำอยู่เช่นนั้น พระองค์เห็นสิ่งมหัศจรรย์อยู่บนโพ้นฟ้าข้างนอก

(บินหลา สันกาลาศีรี, 2556, หน้า 57)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สิน จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ทุ้ม” “ปา” ผู้กระทำนั้นกระทำความรุนแรงต่อทรัพย์สินเพื่อที่จะระบายอารมณ์โกรธแทนการใช้ความรุนแรงต่อตัวบุคคล แต่อย่างไรก็ตามการกระทำในรูปแบบนี้ก็ไม่ใช่ว่าการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ซึ่งอาจจะทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นได้ นอกจากนี้ยังพบการทำลายทรัพย์สินส่วนกลางหรือทรัพย์สินที่ไม่ได้เป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล ดังตัวอย่างจากเรื่อง เจ้าหญิง ตอน แก้อัคนตรี

...คนที่หงุดหงิดจึงตอบโต้ด้วยการใช้เท้าถีบมัน ใช้ของแหลมคมขูดลงไปบนผิวไม้ที่ไม่มีสีปกป้อง ใช้ค้อนทุบหัวตะปูอย่างไม่ปราณีปราศรัย ที่ร้ายแรงที่สุดคือการพาลพาโลกล่าวหาว่ามันคือแก้อัแห่งความวิบัติ พวกเขาหลายคนช่วยกันจับแก้อัเหวี่ยงอัปเปหิออกจากวง...แบบถาวร เวลาของมันในสถานศึกษาก็ลั่นลงเมื่อภารโรงก็จับมันโยนออกไปนอกรั้ว มันเป็นแก้อัตัวแรกที่ถูกล่อออกจากโรงเรียน กลิ้งจมโคลนอยู่ตรงกองขยะไกลนั้น...

(บินหลา สันกาลาศีรี, 2556, หน้า 53)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าตัวละครกระทำความรุนแรงต่อทรัพย์สิน เนื่องจากต้องการระบายอารมณ์โกรธด้วยการทำลายทรัพย์สิน จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ถีบ” “ทุบ” “เหวี่ยง” และ “โยน” นอกจากนี้ยังพบการใช้อุปสรรณ์ในการทำลายทรัพย์สินจากคำกริยาที่ว่า “ขูด” ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกกระทำความรุนแรงดังกล่าวนี้เป็นทรัพย์สินของทางโรงเรียนไม่ใช่ของตัวผู้กระทำ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสินทรัพย์ของส่วนกลาง ทั้งนี้ความรุนแรงยังปรากฏในลักษณะของการประทุษต่อทรัพย์สินด้วยวิธีที่มีขอบด้วยกฎหมาย ดังเช่นตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง ตอน เช้าวันต้นฤดูฝน

...พี่แสนเองเคยเข้าไปทำงานอยู่ในเมือง แต่เขาถูกโกง ถูกคนในเมืองปล้น ไม่เหลืออะไรกลับมา...” (อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 67)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงความรุนแรงต่อทรัพย์สิน ที่นำเสนอผ่านตัวละครคือคนในเมืองกระทำความรุนแรงต่อทรัพย์สินผู้ถูกกระทำ (แสน) จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เขาถูกโกง”

“ปล้น” จากเรื่องกล่าวถึงแสนได้เข้าไปทำงานในเมืองแล้วถูกโกงและถูกปล้น จากผู้กระทำ คือ คนในเมือง ส่งผลทำให้แสนได้รับผลกระทบของความรุนแรงในครั้งนั้น ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “ไม่เหลืออะไรกลับมา” ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นความรุนแรงต่อทรัพย์สิน แสดงถึงการถูกหลอกลวง หรือถูกประทุษต่อทรัพย์สินด้วยวิธีที่มีขอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งยังปรากฏความรุนแรงต่อทรัพย์สิน ในลักษณะเดียวกัน คือ การปล้นหรือบุกรุกบริเวณบ้านของผู้อื่น ดังตัวอย่างจากเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทอง ...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง ตอน เสียแล้วเสียไป

...มันเปิดกระเป๋าดูเงินของนางออก ค้นรื้อเสื้อผ้าออกมากองไว้กระจายทั่วพื้นห้อง แล้วก็หันกวาดตามองทุกคน “บอกแล้วว่าเงินอยู่ที่ผู้ใหญ่บ้าน ไปปล้นผู้ใหญ่ผู้ใหญ่เอาเงินไปหมดแล้ว” น้องสาวว่าและร้องไห้กระซิก พวกชายแปลกหน้าล่ำถอยลับสายหมอกเข้ามิดไป (อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 58)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงความรุนแรงต่อทรัพย์สินที่น่าเสนอผ่านตัวละคร คือ กลุ่มชายแปลกหน้า (โจร) ที่บุกรุกเข้ามาในบริเวณบ้าน และกระทำความรุนแรงต่อทรัพย์สิน โดยวิธีการที่มีขอบด้วยกฎหมาย ผ่านหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ค้นรื้อ” ซึ่งเป็นการจงใจทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น ความรุนแรงดังกล่าวเป็นพฤติกรรมการประทุษต่อทรัพย์สินโดยมุ่งเอาสิ่งของมีค่าที่มีใช้ของตนเอง โดยเจตนา

1.4 ความรุนแรงทางเพศ

ความรุนแรงทางเพศ เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการคุกคามทางเพศและการล่วงละเมิดทางเพศ ผู้กระทำจงใจที่จะปฏิบัติต่อฝ่ายตรงข้ามเพื่อสร้างความเสียหายต่อร่างกายและจิตใจ โดยมีจุดประสงค์ คือ การบรรลุเป้าหมายทางเพศของผู้กระทำ แม้ว่าผู้ถูกกระทำนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม อาจอยู่ในสภาพที่ขัดขืนและไม่สามารถตัดสินใจได้ เช่น การพูดจาคุกคาม การข่มขืน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง ความน่าจะเป็น ตอน ความน่าจะเป็น

...ควรเป็นเด็กผู้หญิงหน้าใหม่ยังไม่ได้ผ่านหน้ากล้องมามากจนลืมนั่นเป็นพื้น เพราะเครื่องแต่งหน้า พวกนั้นเปลี่ยนอาชีพเป็นศิลปินเพลงกันไปหมดแล้ว จะให้มาเล่นโฆษณาแต่ละครั้งก็มากทั้งเรื่อง มากทั้งเงิน ตัดปัญหาด้วยการใช้เด็กใหม่ ถ้าดวงดีก็จะตกเป็นพลุ กลายเป็นนางแบบคลื่นลูกใหม่มาแรง ถ้าเธอถูกโฉลกกับชายอายุมากกว่า ฉันก็ อาจจะสัมผัสกันได้คงเด็กผู้หญิงหน้าตาดีที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะไปไหนมาไหนด้วยได้ หลายเดือนในฐานะผู้ชักนำเข้าสู่วงการ...

(ปราบดา หยุ่น, 2555, หน้า 20)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นความรุนแรงทางเพศในลักษณะคุกคามทางเพศ โดยมีได้ คำนี้ถึงกรอบคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “อาจจะสัมผัสกันได้คง เด็กผู้หญิงหน้าตาดีที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ” ความรุนแรงทางเพศดังกล่าว นอกจากจะเป็นการคุกคาม ผ่านการใช้ภาษา ยังเป็นการใช้อำนาจทางด้านอาชีพหรือตำแหน่งของตน (ผู้ชักนำเข้าสู่วงการ) โดย มุ่งหวังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยการฉกฉวยผลประโยชน์ในทางอ้อม ความรุนแรงทางเพศ ในลักษณะนี้ยังสะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นภายในสังคมจนนำไปสู่ความสูญเสียชีวิต เช่นเดียวกับตัวอย่างจากเรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน เพื่อนร่วมทาง

“...เหตุการณ์อันเกิดขึ้นกับชีวิต ๆ หนึ่ง ผู้ซึ่งต้องจบสิ้นลมหายใจลงด้วยน้ำมือของ รอด และมันก็เกิดขึ้นจากวบเดียวของอารมณ์เพศอันคึกคะนองและท่ามที่นของเขา กับเพื่อนอีก 2-3 คน ที่บัดนี้ได้แต่เตลิดเปิดเปิงหนีกันไปคนละทิศละทาง...” (อัญมณี (นามแฝง), 2538, หน้า 104)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครชื่อ “รอด” และกลุ่มเพื่อนได้กระทำความรุนแรงทางเพศ อย่างไร้ศีลธรรม จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “อารมณ์เพศอันคึกคะนองและท่ามที่น” ส่งผลให้ “ผู้ซึ่ง ต้องจบสิ้นลมหายใจลงด้วยน้ำมือของรอด” ซึ่งพฤติกรรมนี้เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายที่ข่มขืนผู้หญิง จนกระทั่งเสียชีวิต หลังจากนั้นได้หลบหนีการจับกุม ลักษณะพฤติกรรมนี้เป็นการล่วงละเมิดทางเพศ เพียงเพราะขาดสติยังคิดจึงได้ย่ำยีผู้หญิงและมองว่าผู้หญิงไม่ใช่มนุษย์เป็นเพียงเครื่องสนองความใคร่ อย่างชัดเจน

2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence)

ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เป็นความรุนแรงที่สะท้อนการมีอยู่และปรากฏออกมาในรูปของ อำนาจที่ไม่เสมอกันหรือความไม่เท่าเทียมกัน ปรากฏภายใต้โครงสร้างของสังคมที่เป็นตัวการหรือเป็น ตัวแทนจากโครงสร้างนั้น มีการใช้ความรุนแรงผ่านการจัดระเบียบสังคมหรือโครงสร้างสังคมที่ทำให้มี คนกลุ่มหนึ่งเอารัดเอาเปรียบ และครอบงำวิถีการดำเนินชีวิตของคนอีกกลุ่มหนึ่ง พบความรุนแรง ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม เป็นความรุนแรงที่มาจากอำนาจของตำแหน่งและสถานภาพทางสังคม อาจปรากฏในลักษณะของผู้ที่เป็น ตัวแทนของรัฐ หรือผู้ที่มีอำนาจในสังคม เอารัดเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า เป็นการสร้างเงื่อนไขและ ความชอบธรรมให้ความรุนแรงนั้นให้ถูกต้อง เช่น ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การใช้อำนาจไปในทางที่ผิด การกดขี่ ข่มเหง การฉกฉวยผลประโยชน์ หรือการบีบบังคับ ซึ่งผู้ที่กระทำความรุนแรงปรากฏใน บทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอำนาจในเชิงกฎหมาย หรือผู้ที่มีอำนาจในสังคม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง เรื่องสั้นเรื่อง คีนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ตอน คีนปีเสือ

สามสิบปีก่อนชาวฮาลาถูกย้ายออกมาเบียดเสียดกันอยู่ข้างนอก ทั้งไร่นา มัสยิด และกุโบร์ไว้ในป่าลึก เรื่องที่ฟาสต์ไม่พอใจก็คือ พรรคจีนมลายาคอมมิวนิสต์ทั้งหลายกลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติ มีที่ดินทำกินและมีเงินเดือน หมู่บ้านสะดวกสบาย ไปดูชาวฮาลาสิ หลังคาบ้านเกยกัน ไร่นาทำกิน (จเด็จ กำจรเดช, 2563, หน้า 338)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดจากการบริหาร และการปกครองประเทศของรัฐบาล เนื่องจากรัฐใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงทางการเมือง และไม่คำนึงถึงประชาชน รวมถึงไม่เห็นความสำคัญของประชาชน นิ่งเฉยต่อการใช้อำนาจช่วยเหลือ จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ชาวฮาลาถูกย้ายออกมาเบียดเสียดกันอยู่ข้างนอก” โดยรัฐไม่แก้ไข ปัญหาความยากจนและการไม่จัดสรรพื้นที่ในการประกอบอาชีพ ปัญหาที่ชาวบ้านต้องเผชิญ กลายเป็นเรื่องที่ถูกปล่อยปละละเลย แต่ขณะเดียวกันกลุ่มชาวต่างชาติกลับได้รับทั้งอำนาจและพื้นที่ ในการประกอบอาชีพ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “พรรคจีนมลายาคอมมิวนิสต์ทั้งหลายกลายเป็น ผู้ร่วมพัฒนาชาติ” สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลเลือกใช้อำนาจให้เกิดประโยชน์แก่พรรคพวกตนเท่านั้น จึงทำให้ชาวฮาลาถูกทำให้กลายเป็นอื่นในพื้นที่ดั้งเดิมของตนเอง ถือเป็นความเหลื่อมล้ำจาก โครงสร้างสังคมจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่ากดทับผู้ที่มีอำนาจต่ำกว่า ลักษณะเช่นนี้เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางตำแหน่งที่มาจากตัวแทนของรัฐ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง ขุนทอง... เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง ตอน เช้าวันต้นฤดูฝน

...“เราไม่เคยสบาย ไม่เคยมีอะไรเป็นของตัวเอง ไม่ว่าจะที่นาหรือว่ากระท่อมหลังนี้ ไม่เหมือนนาย ไม่เหมือนพวกของนาย เราอยู่กันอย่างยากจน เมื่อก่อนนี้หน้าแล้งเราอดอยาก เหลือเกิน”... (อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 74)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางตำแหน่งหน้าที่ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไม่เหมือนนาย ไม่เหมือนพวกของนาย เราอยู่กันอย่างยากจน” แสดงให้เห็น ถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยการเปรียบเทียบถึงตำแหน่งหน้าที่การงาน รวมถึงฐานะความเป็นอยู่ ของบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งในที่นี่จะแสดงถึงกลุ่มคนที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ในฐานะตัวแทนของรัฐ คือ นายตำรวจ ตัวแทนภาครัฐกับบุคคลธรรมดาที่มีฐานะยากจน ลำบาก ไม่ได้มีตำแหน่ง และไม่มีอะไร เป็นของตนเอง เห็นได้จากข้อความที่ว่า “เราไม่เคยสบาย ไม่เคยมีอะไรเป็นของตัวเอง อีกทั้งยังปรากฏ ความรุนแรงเชิงโครงสร้างในลักษณะเดียวกันนั้นคือ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมจนเกิดปัญหา ถึงความยากจนของคนในสังคม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับมา เมื่อฟ้าสาง ตอน เมื่อเย็นย่ำ...ของวันอันร้าย

...เขาเป็นผู้ที่อดทนต่อความเลวเป็นอย่างยิ่ง...บ่อยครั้งในบ้านสลัมและช่วงชีวิตอันแร้นแค้นลำเค็ญในกรุงเทพฯ นั้น ความเลวได้มาทำลายให้เขากระโจนเข้าหามันอยู่บ่อย ๆ มันบีบคั้นลำไส้อันหิวโหยและร่ำร้องท้องอันว่างเปล่าทั้งเขาและเธอจนแทบขาดใจพ่ายแพ้ “ฉันไม่อยากจะทำชั่วแม้แต่สักขโมยของของใครสักชิ้น” เขามักจะปลอบเธอในวันอันร้ายกาจเหล่านั้นให้อดทนและกั้นะทุกหนมา...

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 50)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้าง คือ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทำให้เห็นถึงปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นจากการที่ไม่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรหรือความช่วยเหลือจากรัฐอย่างทั่วถึง จึงทำให้ชุมชนสลัมที่อยู่ในสังคมเมืองแห่งความเจริญ จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “สลัม” จากเรื่องกล่าวถึงชุมชนแออัดเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมส่วนหนึ่งของเมืองที่มีลักษณะเป็นบ้านเรือนที่สร้างขึ้นต่ำกว่ามาตรฐาน มีความสกปรกรกรุงรัง และขาดการรักษาความปลอดภัย ความรุนแรงเชิงโครงสร้างของรัฐในการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยที่ผิดพลาดส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตัวละคร จะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “ชีวิตอันแร้นแค้นลำเค็ญ” แสดงให้เห็นว่าตัวละครมีช่วงชีวิตที่ต้องขาดแคลน ลำบาก และยากจน ซึ่งความยากจนนั้นอาจจะส่งผลให้คนบางกลุ่มนั้นเดินเส้นทางผิดโดยการไปเป็นโจรที่ลักขโมยของหรือกระทำการสิ่งอื่น ๆ ในเส้นทางที่ผิดกฎหมาย แต่ตัวละครเลือกที่จะไม่กระทำความผิด ใช้ชีวิตอย่างอดทนตลอดมา และสิ่งนี้เป็นผลของความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากภาครัฐ อีกทั้งยังปรากฏความรุนแรงเชิงโครงสร้างในลักษณะของการกดขี่ข่มเหงผู้ได้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งหน้าที่ที่ไม่เท่าเทียมกัน จึงทำให้ผู้ที่ตำแหน่งต่ำกว่าต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ที่ตำแหน่งสูงกว่า ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง ตอน เช้าวันต้นฤดูฝน

...“ฉันไม่รู้หรอก แล้วแต่นายเขา นายเขาสั่งให้กลับเมื่อไหร่ก็เมื่อนั้นแหละ”

“ใครเป็นนาย”

“ก็คนที่พูดกับนางบนหลังม้าวันแรกนะ จำได้มั๊ยคนนั้นแหละ เขาเป็นหัวหน้าเป็นนายตำรวจ ส่วนฉันมันเป็นแค่พลตำรวจ ต้องรอฟังคำสั่งเขา” ...

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 65)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพตำรวจ ซึ่งเป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ จะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “เขาเป็นหัวหน้า เป็นนายตำรวจ” แสดงให้เห็นถึงอำนาจหน้าที่ทางตำแหน่งที่สูงกว่ากดทับผู้ที่มิตำแหน่งต่ำกว่าจะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “ส่วนฉันมันเป็นแค่พลตำรวจ” และด้วยบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่สูงกว่า (เจ้านาย) ก็จะสามารถสั่งการให้บุคคลที่มีตำแหน่งต่ำกว่าปฏิบัติตามคำสั่งของนายหรือหัวหน้าได้ จากประโยคที่กล่าวว่า “ต้องรอฟังคำสั่งเขา” ทั้งนี้ยังปรากฏความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการการใช้อำนาจและตำแหน่งในการเอาเปรียบผู้ที่

บกพร่องทางร่างกาย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ตอน คล้ายว่าเริ่มจากฝน

...ฮะตุใส่ขาเทียม ทำจากไม้ซึ่งน่าจะทำเอง ถ้าธงจำไม่ผิด พ่อของฮะตุก็ใส่ขาเทียมด้วย ฮะตุเป็นคนเงียบ เรียนหนังสือไม่เก่ง ไม่มีเพื่อนชวนเล่นฟุตบอล เขาอายุแก่กว่าธงหลายปี แต่เรียนซ้ำชั้นจนธงไล่ทัน ซึ่งถ้าจะว่าไปเขาไม่มีสิทธิ์เรียนด้วยซ้ำ ในเมื่อเขาเป็นคนต่างด้าว แต่พ่อของฮะตุทำงานให้ครูใหญ่ ฮะตุจึงได้เรียน ไม่มีครูคนไหนเคียวเขี่ยฮะตุมากนัก ส่วนมากหนีไปทางใช้งาน...

(จเด็จ กำจรเดช, 2555, หน้า 78)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจของครูใหญ่ที่เป็นตัวแทนของภาครัฐสามารถทำให้ฮะตุ ซึ่งเป็นเด็กต่างด้าวได้มีโอกาสเข้าศึกษาในโรงเรียนเหมือนกับเด็กนักเรียนทั่วไป เพียงเพราะอำนาจของครูใหญ่ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “แต่พ่อของฮะตุทำงานให้ครูใหญ่ ฮะตุจึงได้เรียน” จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าอำนาจของครูใหญ่ส่งผลให้ครูและนักเรียนในโรงเรียนยอมรับฮะตุเหมือนกับนักเรียนคนอื่นทั่วไป ไม่เพียงเท่านั้นยังพบการใช้อำนาจของครูในโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของรัฐเช่นกัน ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไม่มีครูคนไหนเคียวเขี่ยฮะตุมากนัก ส่วนมากหนีไปทางใช้งาน” แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงที่มาจากตัวแทนของรัฐในการกระทำต่อเด็กในปกครองที่มีความพิการและเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้การใช้อำนาจอ้างว่ายังปรากฏในลักษณะการใช้ตำแหน่งและสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าสั่งการเพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง เจ้าหญิงตอน สี่ที่แปดของรุ่งกินน้ำ

...ฝนก็เป็นอีกหนึ่งปัญหา การตรากตรำไล่ตามรู้ทำให้เจ้าหญิงเป็นหวัด เมื่อเป็นเช่นนั้น พระราชาและพระราชินีจึงทรงยื่นคำขาดให้จัดการกับสายฝน ใครขึ้นแท่นนางแมวในราชอาณาจักรเป็นถูกเขี่ยหลังลายแน” (บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 69)

จากตัวอย่างข้างต้น พบความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางตำแหน่งหน้าที่ในการใช้อำนาจสั่งการ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของผู้ที่มีอำนาจทางสังคมที่มากกว่าต่อผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าจากเรื่องพระราชา (เปรียบเสมือนตัวแทนของรัฐ) ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนเองในการออกคำสั่งให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำตาม ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ยื่นคำขาด” โดยผู้ที่อยู่ใต้อำนาจนั้นจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากจะออกคำสั่งแล้วยังสามารถกำหนดบทลงโทษได้ด้วย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เขี่ย” เป็นความรุนแรงที่ใช้สถานภาพทางสังคมสูงกว่าสั่งการผู้ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างนั้น ทั้งนี้ยังปรากฏลักษณะการเลือกใช้ระดับภาษาระหว่างบุคคลเพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับของชนชั้นทางสังคมอีกด้วย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง เจ้าหญิง ตอน ‘ลูกหาม’ กับสามสหาย

“...ข้าจะให้เสื่อเกราะเจ้าคนละตัว จงนำมาคืนด้วยเมื่อเสร็จ แล้วพระองค์ก็ทรงนึกขึ้นได้ อ้า...ไม่เป็นไร เจ้าคงเอามาให้ไม่ได้ ข้าจะให้คนไปแกะคืนมา...” (บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 84)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นพฤติกรรมความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางตำแหน่งและสถานภาพทางสังคมผ่านการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 ว่า “ข้า” แทนตัวละครกษัตริย์ที่มีตำแหน่งยศถาบรรดาศักดิ์ และการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 ว่า “เจ้า” แทนผู้ที่ต่ำกว่า ตัวละครทั้งสองถูกแบ่งชนชั้นด้วยการใช้สรรพนามอย่างชัดเจน ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าสามารถเป็นคนกำหนดคำสรรพนามได้ ส่วนผู้ที่ด้อยกว่านั้นจะต้องเป็นผู้ที่รับฟังและปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง เจ้าหญิง ตอน ‘ลูกหาม’ กับสามสหาย

...เด็ก ๆ ทั้งหลายเธอคงเดาออกแล้วละชีว่าที่นี่คือราชธานีอันมั่งคั่งคือมหานคร ร่ำรวย เมืองซึ่งมากมายธารสมบัติเช่นนี้ ต้องไม่มีคนจนเลยเป็นแน่จริงไหม? คำตอบคือไม่จริงในนครมีทั้งคนรวย คนจน จำนวนคนจนมากกว่าหลายเท่าด้วยซ้ำ แต่นั้นแหละไม่ค่อยมีใครได้เห็นพวกเขาหรอก ว่ากันว่าเป็นเพราะนางฟ้าองค์หนึ่งเคยสาปพวกคนรวยไว้ไม่ให้เห็นคนจนอยู่ในสายตา...

(บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 79)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในสังคม ความรุนแรงถูกสร้างขึ้นภายใต้โครงสร้างทางสถานภาพของสังคม โครงสร้างดังกล่าวจะผูกอยู่กับระบบอำนาจในสังคมที่แสดงออกโดยมีสถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนจนกับคนรวยและเป็นการแบ่งชนชั้นของคนในสังคม ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ในนครมีทั้งคนรวย คนจน” ซึ่งสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมและอาจจะส่งผลให้มีโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันด้วย อีกทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความกินดีอยู่ดีของคนในสังคม นอกจากนี้จะเห็นการตอกย้ำความไม่เท่าเทียมได้จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “นางฟ้าองค์หนึ่งเคยสาปพวกคนรวยไว้ไม่ให้เห็นคนจนอยู่ในสายตา” นอกจากความรุนแรงเชิงโครงสร้างจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่ด้อยอำนาจมาแล้ว อำนาจดังกล่าวยังเป็นช่องทางให้กลุ่มบุคคลหนึ่งอาศัยช่องว่างทางกฎหมายในการฉกฉวยผลประโยชน์จากอีกกลุ่มบุคคลหนึ่ง ดังตัวอย่างจากเรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน เศรษฐีเงินล้าน

“...แกทำมาค้าขึ้นอย่างผิดกฎหมายเทศบัญญัติมาหลายปีโดยไม่มีใครมาร้องทุกข์ เหตุเพราะคนที่เช่าอยู่ทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นคนต่างด้าวผู้มีชนกติดหลังต้องคอยหลบซ่อนตัวให้พ้นจากการเนรเทศกลับถิ่นฐานเดิมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งนี้ก็รวมผมเข้าไปด้วยอีกคนหนึ่งตามเคย...”

“...เราจะกระเปียดกระเสีयरกันแทบทุกสตาจ์แดงที่หามาได้ พวกผมประมาทไม่ได้เลยแม้สักขณะจิต เพราะเมื่อถึงวันใดวันหนึ่งที่ถูกเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองตามกลืนพบ เราต้องถูกลากตัวส่งกลับอย่างคนแพแตก”...

“...ผมเสียเปรียบมันทุกประตู กฎหมายฟ้องร้องค่าแรงผมก็ไม่มีปัญญาไปร้องแรกแหกกระเชอเอากับใครที่ไหน เงินค่าแรงที่ผมรับก็เป็นเงินสด ไม่ใช่เป็นเช็คขึ้นเงินอย่างผู้ที่ทำงานถูกกฎหมายปกติ จึงยังไม่มีหลักฐานฟ้องร้องอะไรได้ใหญ่...”

(อัญชัญ (นามแฝง), 2538, หน้า 176-184)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสถานภาพทางสังคมที่เอารัดเอาเปรียบกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจต่ำกว่า (ลูกจ้าง) หรือเรียกกันว่า “คนต่างด้าว” แต่กลับเอื้อผลประโยชน์ให้ผู้มีอำนาจอย่าง “แก” (นายจ้าง) ในการกระทำความรุนแรงโดยการซ่อนเร้นและปกปิด โดยใช้กิจการเช่าห้องพักแก่กลุ่มคนต่างด้าว เป็นการหาผลประโยชน์ผ่านช่องว่างของกฎหมาย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “แกทำมาค้าขึ้นอย่างผิดกฎหมายเทศบัญญัติ” และกลุ่มคนต่างด้าวไม่สามารถเรียกร้องความยุติธรรมนี้ได้ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไม่มีใครมาร้องทุกข์” “กฎหมายฟ้องร้องค่าแรงผมก็ไม่มีปัญญาไปร้องแรกแหกกระเชอเอากับใครที่ไหน เงินค่าแรงที่ผมรับก็เป็นเงินสด ไม่ใช่เป็นเช็คขึ้นเงินอย่างผู้ที่ทำงานถูกกฎหมายปกติ” เพราะกลุ่มคนดังกล่าวอาศัยอยู่ในประเทศไทยแบบผิดกฎหมายและเกรงว่าตนเองจะถูก “เนรเทศกลับถิ่นฐาน” จึงต้องตกอยู่ในสภาวะจำยอมต่อการกระทำที่เอารัดเอาเปรียบ กดขี่ และไม่เสมอภาค ยิ่งเป็นการตอกย้ำถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสถานภาพทางสังคมระหว่างคนรวย (เจ้าของบ้านเช่า) และคนจน (คนต่างด้าว) อย่างชัดเจน

2.2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ ปรากฏในรูปแบบของค่านิยมของสังคมที่ยกย่องอำนาจปิตาธิปไตย โดยเฉพาะการสร้างบทบาทของผู้หญิงให้ด้อยกว่าผู้ชายในทุกมิติ ซึ่งแสดงถึงความไม่เทียมทางเพศ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง แผ่นดินอื่น ตอน แมวแห่งบูเกะกรือซอ

นั่นเป็นครั้งเดียวที่ฟาริดาปะทุอารมณ์ให้ผมเห็น แม้ว่าเธอพยายามซ่อนมันไว้เบื้องหลังความสดใสก็ตาม เธอพยายามกลัวเสียงหัวเราะตลอดเวลา ทำที่ว่านั้นไม่ใช่คำพูดจริงจิงอะไร ทว่าแวตเธอกลับฟ้องถึงความรู้สึกอีกด้าน นั่นทำให้ผมตกอยู่ในอารมณ์หงุดหงิด—อาจเป็นเพราะผมไม่ชอบผู้หญิงที่ฉลาดเกินไปแบบนี้ ฟาริดาเป็นผู้หญิงสวยถ้าจะให้ดีเธอควรโง่ อย่างที่สุด สนใจแต่เรื่องรักสวยรักงาม หลงใหลดาราหนังร้อง พูดคุยแต่เรื่องละครหลังข่าว เพื่อจะได้คงความสดใสไร้เดียงสาไว้เต็มเปี่ยม โดยรูปสมบัติเธอแล้ว ไม่น่ารู้เรื่องการบ้านการเมือง แต่นั่นไม่ใช่เรื่องน่าแปลกแต่อย่างใด ในเมื่อปีของเธอคืออดีตโตะครุ ข้าตอนนี้ยังเป็นสมาชิกสภาจังหวัด ผมกลัวผู้หญิงเช่นนี้.. ผู้หญิงที่ทั้งสวยและฉลาด ทั้งสองอย่างนั้นเมื่อมารวมกันในผู้หญิงคนเดียวทำให้เธอไม่น่าวางใจ มันเป็นตัวชี้ว่าเธอผู้นั้นมีความสมบูรณ์ในคุณสมบัติทุกด้าน สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยศักดิ์ศรีและกำลังของตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยผู้ชายอย่างเราคุ้มครองหรือขึ้นา ผู้หญิงเช่นนี้แหละที่จะเถียงคำไม่ตกปาก ด้วยเหตุผลและโลกทัศน์ซึ่งจะทำให้เรากลายเป็นตัวตุนไปเลย ยิ่งหากมีจิตสำนึกทางการเมืองแฝงฝังอยู่ เช่นฟาริดาด้วยแล้ว ก็ยิ่งน่ากลัวเข้าไปใหญ่ ศักยภาพทุกด้านของเธอพร้อมจะกำราบเราให้อยู่หมัด ไม่เลือกว่าเวลาไหน

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, หน้า 121-122)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางสังคมที่ยกย่องอำนาจปิตาธิปไตย ในการกำหนดบทบาททางเพศโดยเฉพาะเพศหญิง จากเรื่องตัวละครเพศชายได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนและบทบาทของผู้หญิงในยุคดั้งเดิม คือ ไร้เดียงสา สนใจแต่เรื่องของความสวยงาม ดาราหนังร้อง ละครโทรทัศน์ และไม่ควรสนใจเรื่องการเมือง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ถ้าจะให้ดีเธอควรโง่อย่างที่สุด สนใจแต่เรื่องรักสวยรักงาม หลงใหลดาราหนังร้อง พูดคุยแต่เรื่องละครหลังข่าว” “ไม่น่ารู้เรื่องการเมือง” สะท้อนให้เห็นว่าเพศชายต้องการให้เพศหญิงเชื่อฟังและอยู่ในโอวาทเพื่อที่จะสามารถควบคุมได้ รวมถึงต้องการให้มีคุณสมบัติของผู้หญิงในอุดมคติ คือ อ่อนแอ ต้องการถูกปกป้อง และไม่สามารถดูแลตัวเองได้ สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าเป็นความรุนแรงทางเพศที่ผู้ชายต้องการมีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิงอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน คำสารภาพของช่างเท้าหลัง

“เชิญนั่ง มีอะไรให้ผมช่วยได้บ้าง คุณ...?”

“ศักดิ์ชายครับ”

“ครับ คุณศักดิ์ชาย ผมช่วยอะไรคุณได้บ้าง?”

แขกที่ไม่ได้รับเชิญตั้งของจดหมายที่มีรอยพับฉบับหนึ่งออกจากกระเป๋าเสื้อวางบนโต๊ะทำงานของเขา “นี่คือจดหมายลาออก” ...วันดีมีสีหน้าแปลกใจเมื่อเห็นสามเณรในห้องทำงานของเขา หล่อเนอ่ยกับศักดิ์ชายทันที

“คุณมาที่นี่ทำไม?”

“ผมเอาใบลาออกของคุณมายื่นให้”

วันดีมองหน้าเขา “ขอโทษค่ะผู้จัดการ พี่เขามารบกวนเวลาของท่าน...” หล่อเนอ่ยหันไปที่สามเณร “...คุณกลับก่อนเถอะค่ะ ผู้จัดการกำลังยุ่ง”

“ไม่เป็นไร ผู้จัดการกำลังรอเซ็นรับรองอยู่แล้ว”

“ฉันไม่ลาออกค่ะ”

“คุณต้องออก”

“ไม่ออกเด็ดขาด”

“ต้องออก”

“คุณไม่ใช่เจ้านายฉัน จะมาสั่งให้ฉันออกได้อย่างไร”

“ทำไมผมสั่งไม่ได้ ผมเป็นผัวคุณนะ” ...

... “หนูคิดว่าปัญหาของเราไม่ใช่เงิน แต่เป็นเรื่องของความคิดในเรื่องความเสมอภาค เขายังคิดอยู่ว่าผู้หญิงต้องเป็นทาสผู้ชายอยู่เรื่อย ท่านรู้มั๊ยคะ ก่อนแต่งงานเขาไปรับไปส่ง หนูทุกวัน พอแต่งงานได้วันเดียว เขาก็ขึ้นนั่งรถเหมือนคนใช้แล้ว”

อีกครั้งเขานึกถึงคู่บ่าวสาวเมื่อคืนวันอาทิตย์

“หนูจึงพบความจริงว่าผู้ชายจำนวนมากเห็นผู้หญิงเป็นทาส หนูต้องทำงานด้วย เลี้ยงลูก ภูบ้าน แล้วยังต้องทำอาหารให้เขา ทำไม่อร่อยเขาก็ไม่กิน หาเรื่องไปเที่ยวนอกบ้าน นึกจะมีหญิงอื่นก็มี”

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, หน้า 243-247)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่าตัวละครผู้ชายที่ยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมที่ว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ที่ผู้หญิงต้องดูแลครอบครัวทำหน้าที่แม่บ้าน ภารรยา และแม่ที่ดีของลูกเพียงเท่านั้น การทำงานหาเงินเป็นหน้าที่ของผู้ชาย โครงสร้างดังกล่าวจึงสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ชายผ่านการใช้อำนาจความเป็นสามี ความเป็นพ่อของลูกบังคับ ช่มชู้ ให้ภรรยา อยู่แต่ในบ้านไม่ให้ออกมาทำงาน และเป็นทาสรับใช้เพียงอย่างเดียว ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ผู้ชายจำนวนมากเห็นผู้หญิงเป็นทาสอยู่เรื่อย” “พอแต่งงานได้วันเดียว เขาก็ขึ้นนั่งรถเหมือนคนใช้แล้ว” ซึ่งการกระทำนี้ล้วนเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการให้

ความสำคัญของเพศชายผ่านโครงสร้างทางสังคมที่ยกย่องและให้สถานะเหนือกว่าเพศหญิงเสมอ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง เราหลงลืมอะไรบางอย่าง ตอน ฟ้าเดียวกัน

จำความได้ ฟ้าเดียวกันก็เผชิญกับชายร่างใหญ่ หนวดเคราเพิ่ม เนื้อตัวอัดแน่นด้วยมัดกล้ามเนื้อ เสียงดังดุดันแข่งกร้าว นั่นละคือผู้ยิ่งใหญ่ประจำบ้าน ผู้ยิ่งใหญ่ที่ใคร ๆ ต่างสยบยอมอยู่ได้อำนาจ ฟ้าเดียวกันไม่รู้หรือว่าพ่อเคยมีบทบาทยิ่งใหญ่เพียงใด เมื่อสามสิบปีก่อน รู้แต่เพียงว่าชายคนนั้นคือพ่อและเป็นสามีของแม่ และเมื่อฟ้าเดียวกันโตขึ้นจึงเริ่มรับรู้เรื่องราวของพ่อมากขึ้น

(วัชร สัจจะสารสิน, 2564, หน้า 245-246)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสถานะทางเพศมีบทบาทในการจำกัดความสามารถ จำกัดขอบเขต และสร้างกรอบของความไม่เท่าเทียมภายในครอบครัว ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ผู้ยิ่งใหญ่ ประจำบ้าน ผู้ยิ่งใหญ่ที่ใคร ๆ ต่างสยบยอมอยู่ได้อำนาจ” สะท้อนให้เห็นว่าพ่อสามารถกำหนดบทบาทของภรรยาและลูกสาวว่าต้องตกเป็นรองเสมอ ด้วยสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีการยกย่องอำนาจบิดาธิปไตยโดยให้ความสำคัญกับเพศชาย แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางเพศที่ไม่เท่าเทียม แม้บางครั้งเพศชายจะประพฤติตนไม่เหมาะสม แต่ยังได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำของครอบครัว

2.3 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา ปรากฏในรูปแบบการเข้าถึงการศึกษาของคนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ชาวชนบท หรือคนชายขอบ และบุคคลเหล่านี้นักกลายเป็นตัวตกความรุนแรงในลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันทางด้านการศึกษา การเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาเป็นเรื่องที่ลำบาก และผู้ที่ได้รับการศึกษามักจะถูกกีดกัน ดูถูก หรือล้อเลียน (วัชรินทร์ แก่นจันทร์, 2560, หน้า 55) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง เจ้าหญิง ตอน ‘ลูกหาม’ กับสามสหาย

“บอกข้ามาซิ ทำไมพวกเจ้าถึงเรียกตัวเองว่าลูกหาม”

เด็กทั้งสามช่วยกันกราบพูล

“เราไม่ได้เรียกพระเจ้าข้า แต่คุณครูของเราเป็นคนเรียก”

“คุณครูอะไร”

“คุณครูยาฮูท พระเจ้าข้า”

“ว่าแล้วเชียว”

“เสียงหัวเราะขบขันแข็งแ้ง ไม่มีใครคนไหนไม่รู้จักคุณครูย่าฮุก แต่ก็ไม่มีใครยินดีส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียนของคุณย่าเช่นกัน

โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน เป็นที่รู้กันว่าเด็กข้างถนนทั้งหลาย เด็กซึ่งไร้พ่อขาดแม่จะถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ

แม่พระของเด็ก ๆ ซึ่งบัดนี้ชรามากพอจะเรียกว่าย่าพระได้แล้ว ยังคงทำหน้าที่ของท่านอย่างเข้มแข็ง แม้สุขภาพจะไม่อำนวยและสมองเริ่มเลือนหนอย ๆ ปัญหาของคุณย่าคือเวลาขึ้นทะเบียนชื่อนักเรียน คุณย่ามักเขียนตัวอักษรสลับที่กัน

เมื่อ ‘ลูกหมา’ สามตัวถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าก็ไม่รอช้าเขียนว่า ‘ลูกหมา’ ทันที

“อ้อ มันเป็นอย่างนี้เอง” พระราชาพยักหน้าหงิก

(บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 83)

จากตัวอย่าง กล่าวถึงโรงเรียนคุณย่าฮุกซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนรัฐบาลในชนบทห่างไกลที่มักจะเสียเปรียบในด้านทรัพยากรการเรียนและขาดแคลนครู สะท้อนความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ” แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนของคุณย่าฮุกไม่ได้รับเงินงบประมาณและไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐ เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากเมืองหลวง ถือว่าเป็นความรุนแรงที่มาจากโครงสร้างของรัฐที่ให้ความสำคัญของการศึกษาในชนบทน้อยกว่าในเมือง จึงไม่มีครูคนใดเลือกไปสอนโรงเรียนแห่งนี้ ทำให้เด็กเร่ร่อนและเด็กกำพร้าที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างเท่าที่ควร ทำให้เห็นการสร้างความปลอดภัยของโอกาสในการได้รับการศึกษา

3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence)

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับในวัฒนธรรม ระบบความเชื่อ หรือข้อปฏิบัติที่ยึดถือในสังคม ความรุนแรงลักษณะนี้ยังให้ความชอบธรรมในการเอารัดเอาเปรียบ คอยค้าจุนให้สังคมยอมรับความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ทั้งการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคมผ่านภาษา เพศสภาพ และเชื้อชาติ พบความรุนแรง 4 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ เป็นความรุนแรงในลักษณะของพฤติกรรมทางเพศที่ผิดธรรมเนียมคลองธรรม ผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม และผิดไปจากธรรมชาติของทั้งเพศหญิงและเพศชาย (วิชรินทร์ แก่นจันทร์, 2560, หน้า 68) เช่น การละเมิดกฎหมายศีลธรรมว่าด้วยเรื่องผัวเดียวเมียเดียวและการเป็นชู้ ขณะเดียวกันปรากฏลักษณะของการเหยียดหยามชาติพันธุ์เข้ามาเกี่ยวข้อง

อันเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ก่อกองทราย ตอน คือชีวิต...และเลือดเนื้อ

นั่นคือผัวของนางได้มีคนอื่นที่ดีกว่านางแล้วในตอนนี้ ตอนที่นางเริ่มมีท้องใหม่ และผู้หญิงที่มาแย่งชิงความรักของเขามาจากนางและลูกน้อยก็เป็นคนงานในสวนของเจ้าแก้ววิระนั่นเอง นางเคยสำเหนียกในเบาะแสมาบ้างเหมือนกัน แต่ความรักความศรัทธาที่นางมีต่อเขาจนหมดชีวิตทำให้ไม่อาจเอ่ยปากเอ่ยคำใด ๆ ออกมา เมื่อนางได้ตระหนักความจริงในตอนหลังมันก็สายเสียแล้ว... ถึงอย่างไรนางก็รู้ตัวของนางดี ครั้งหนึ่งนางเคยจากบ้านมาโดยไม่อภัยอาวรณ์ต่อคนข้างหลังในครั้งนั้นก็เช่นกัน ยิ่งสำหรับคนที่ทำให้นางเจ็บปวดร้าวรานอย่างเขาแล้ว นางก็ไม่อภัยอาวรณ์อีกต่อไป

(ไพฑูรย์ ธัญญา, 2558, หน้า 65-66)

จากตัวอย่าง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ อันเป็นผลมาจากการคบชู้ การผิดศีลธรรมทางเพศ เกิดจากฝ่ายชายนอกใจภรรยา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ผัวของนางได้มีคนอื่นที่ดีกว่านาง” เป็นการสมคบหญิงอื่นทั้งที่มีภรรยาอยู่แล้ว และตัดสินใจละทิ้งภรรยาในขณะตั้งครรภ์ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงสิ่งที่ผิดต่อจริยธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม รวมถึงความซื่อสัตย์ต่อคนรัก ถือเป็นความรุนแรงทางเพศที่ละเมิดวัฒนธรรมว่าด้วยเรื่องผัวเดียวเมียเดียวหรืออาจเรียกโดยภาษาทั่วไปว่า “ชู้” ที่เกิดจากการละเมิดกฎทางศีลธรรมในการครองคู่ ทั้งนี้ยังปรากฏความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศอีกรูปแบบหนึ่งในลักษณะการนอกใจภรรยาและร่วมประเวณีกับคนอื่นทั้งที่มีครอบครัวอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน ละครจริงในห้องขาวดำ

“ผู้ชายตั้งมากมายก็มาเที่ยวกลางคืน...”

“ผมไม่ได้มาเพราะอยากสนุก ผมมาเพราะเหงา”

หล่อนยิ้มลุกขึ้นไปแต่งตัวต่อ “ก็ไม่แปลกอะไรสำหรับผู้ชายที่ยังโสด”

“ผมมีครอบครัว มีเมียมีลูกแล้ว”

“คุณก็มาแล้วนี่ คิดมากไปทำไมคะ?”

“ความจริงก็คือผมไม่ได้พูดกับเมียผมมาสองปีแล้ว”

ความเจ็บปวดคลุมห้องนั้นจนเขาคลายได้ยินเสียงหัวใจตนเองเต้น ตัวละครชายพูดต่อเหมือนพิมพ์ “ผมรู้สึกเหมือนตัวเองกำลังติดกับ...”

หล่อนเดินมานั่งที่เตียงอีกครั้ง

“ผมแก้ปัญหาด้วยการไปที่ผับ พาคุณออกมา คิดว่าบางทีการหาคู่ใหม่คงทำให้ผมรู้สึกดีขึ้น แต่ผมก็รู้ว่ามันไม่เป็นยั้งนั่นเลย”

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, หน้า 191)

จากตัวอย่าง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ อันเป็นผลมาจากภาวะความกดดันภายในครอบครัวระหว่างสามีและภรรยาที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางเพศในสังคมปัจจุบัน เมื่อเกิดปัญหาภายในครอบครัวการออกมาเที่ยวกลางคืนและหาคุณอนันใหม่เพื่อระบายความเหงา ความเบื่อ หรือความกังวล ลักษณะดังกล่าวนำไปสู่ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ โดยการหาหญิงสาวหรือหาคุณอนัน ซึ่งผิดศีลธรรมและผิดต่อบรรทัดฐานทางสังคม ดังหลักฐานทางภาษา ที่ว่า “ผมมีครอบครัว มีเมียมีลูกแล้ว” และ “การหาคู่ใหม่คงทำให้ผมรู้สึกดีขึ้น” จากพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบทางด้านศีลธรรม จารีต ประเพณี ขนบธรรมเนียม รวมถึงวัฒนธรรมของไทยที่ว่า ด้วยเรื่องผัวเดียวเมียเดียว นอกจากนี้ยังปรากฏในลักษณะการซื้อขายบริการทางเพศในรูปแบบของโสเภณีที่ละเมิดวัฒนธรรมทางเพศและกฎหมายของบ้านเมือง ดังจะเห็นได้จากเรื่อง ความน่าจะเป็น ตอน เหตุการณ์กรรมซ้ำเล่า

...หลายเดือนแล้วนี่ะที่ฉันตกลงปลงใจอุทิศกายเป็นเด็กเก็บของป้าวิทัศน์ ป้า (หัวเราะในใจ) ช่างเป็นคำที่พูดก็ทีก็กระดากปาก แต่เอาเถอะ ไหน ๆ จะประพาดิตัวตาม กระแสแล้ว ก็ต้องเอาให้ถึงที่สุด จะให้เรียกป้า เรียกเตี้ย เรียกเฮีย เรียกอะไรก็ตามใจเขา จะให้ใส่น้ำหอมน้ำเหม็น กินปลาติบปลาตองอะไรก็สุดแล้วแต่เขาจะกรุณา บางทีโทรฯ มา ดึก ๆ ตื่น ๆ จะให้ลุกออกจากเตียง เปลี่ยนเป็นชุดว่ายน้ำ รอเขาามาพาลงไปตีเท้าเล่นในสระ ชั้นสองของแมนชั่น ฉันก็เคยยินยอมมาแล้ว...

(ปราบดา หยุ่น, 2555, หน้า 90)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ เนื่องมาจากสภาวะสังคมไทยในปัจจุบันถูกหล่อหลอมด้วยระบบบริโภคนิยมทำให้มีผู้หญิงถูกชักจูงและเต็มใจเข้าสู่การค้าบริการทางเพศมากขึ้น จากเรื่องตัวละครผู้หญิงแสดงพฤติกรรมทางเพศที่ผิดธรรมเนียมคลองธรรม ผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม โดยการเลือกค้าบริการทางเพศ หรือการประกอบอาชีพโสเภณี ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ฉันตกลงปลงใจอุทิศกายเป็นเด็กเก็บของป้าวิทัศน์” พฤติกรรมดังกล่าวจึงสร้างผลกระทบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม เนื่องจากจำยอมที่จะเป็น “เด็กเก็บ (ภรรยาน้อย)” ถือว่าเป็นการละเมิดวัฒนธรรมทางเพศและละเมิดกฎหมายของสังคมไทยอีกด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏลักษณะของการผิดธรรมเนียมคลองธรรม ผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคมในการที่

พ่อบุญธรรมกระทำความรุนแรงทางเพศต่อลูกบุญธรรม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แด่เข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ตอน สิ่งชั่วร้ายของพระเจ้า

ผมเป็นหมอเป็นมาตลอด กระทั่งวันหนึ่งผมรู้สึกตัวว่ามันไม่ควรเป็น ไม่เหมาะสม ไม่ใช่เหตุเพราะผมเอาเด็กที่ผมอุปการะอยู่มาทำเมีย นั่นเป็นปัญหาด้านจริยธรรมที่มีทางออกมากมาย แต่เหตุที่แท้จริงเป็นอีกเรื่องถึงบัดนี้ผมก็ยังไม่แน่ใจว่าผมทำถูกหรือเปล่า ตกตึกขณะที่เคลิ้มหลับคล้ายว่ามีหญิงสาวกอดผม หญิงสาวไม่รู้ที่มาสอดร่างในผ้าห่ม สัมผัสเนื้อตัวก็จริงถึงฝันบอกว่าเธอเปลือยเปล่า

จากนั้นบทเพลงแห่งธรรมชาติก็ดำเนิน

รุ่งเช้าที่เสียงหัวเราะของลูกสาวกรีดดวงใจผมแหลกสลาย บนเตียงของผมภายใต้ผ้าห่มผืนเดียวกันมีแค่ผมกับลูกสาว เราทั้งสองเนื้อตัวเปล่าเปลือย ...

จากวันนั้นผมก็ไม่อาจทำอะไรกับลูกสาวได้ ไม่ว่าเธอจะไปเที่ยวที่ไหน พาใครมานอนบ้าน แค่มมองเธอก็ตอกด้วยคำพูดประเภทว่าหึงเธอหรือ ผมต้องปล่อยเธอไว้อย่างนั้น ปล่อยชีวิตจมกองทุกข์ กระทั่งไม่ยอมไปทำงานเลิกเป็นหมอเปลี่ยนคลินิกศัลยกรรมให้เป็นโรงงานเซรามิก ปั่นถ้วยเล่นไปวัน ๆ ปล่อยลูกสาวไปตามยถากรรม

(จเด็จ กำจรเดช, 2555, หน้า 40-52)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ผมเอาเด็กผมอุปการะอยู่มาทำเมีย” แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศที่พ่อบุญธรรมร่วมเพศกับลูกบุญธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เป็นพฤติกรรมที่ผิดบรรทัดฐานสังคม ผิดกฎศีลธรรม ผิดจารีตของสังคม และมีความผิดทางกฎหมาย เนื่องจากร่วมเพศกับเด็กและเยาวชน เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่แสดงถึงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศที่ขัดต่อจริยธรรมและวัฒนธรรมไทยว่าด้วยการร่วมเพศในสถานที่ไม่เหมาะสม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเรื่อง ความน่าจะเป็น ตอน อะไรในอากาศ

...แต่สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าและคณะรู้สึกสะอิดสะเอียนเป็นอย่างยิ่ง คือ ความประพฤติน่ารังย้างอายของท่านทั้งสอง มีศพนอนจมน้ำฝนอยู่ทั้งคืน ท่านยังอุตส่าห์เปิดการแสดงร่วมรักกลางสายฝนต่อหน้าต่อตาความตายเพื่อนมนุษย์ได้ลงคอ หากชายหนุ่มหญิงสาวของชาติมีความประพฤติเลยเถิดเยี่ยงท่านทุกคน อนาคตมิวายต้องมีดมัวหมองน่าสมเพชเป็นอย่างยิ่ง...

(ปราปดา หยุ่น, 2555, หน้า 67)

จากตัวอย่างในข้างต้น ตัวละครที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินและแสดงอาการ ผิดหวังต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของตัวละครฝ่ายหญิงและฝ่ายชายที่ทั้งสองได้แสดงพฤติกรรม ที่ขัดต่อจริยธรรมและวัฒนธรรมไทย ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “มีศพนอนจมน้ำฝนอยู่ ทั้งดุ้น ท่านยังอุตสาหะเปิดการแสดงร่วมรักกลางสายฝนต่อหน้าต่อตาความตายเพื่อนมนุษย์ได้ลงคอ” พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศในรูปแบบหนึ่ง อีกทั้งเป็นเรื่องที่ขัดต่อ บรรทัดฐานทางสังคม และเป็นเรื่องที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ เนื่องจากโดยทั่วไปการร่วมเพศนั้น ควรเกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่มีดิด แต่ในเรื่องดังกล่าวตัวละครกลับเลือกการร่วมเพศข้างคนตาย ในพื้นที่สาธารณะและเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง

3.2 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อ

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อ เป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกมาซึ่ง การลบหลู่วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งในด้านความเชื่อ พิธีกรรม และศาสนา (วัชรินทร์ แก่นจันทร์, 2560, หน้า 78) เช่น การลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กลุ่มคนหรือกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งเคารพบูชา ทำให้ ได้รับความอับอายหรือเสียหาย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง เราหลงลืมอะไรบางอย่าง ตอน เรื่องเล่าจากหนองเตย

ไอ้แก่นเป็นหนึ่งในแก๊งของเรา มันหัวแข็งกว่าใครอื่น อารมณ์ฉุนเฉียวโมโหร้าย คล้ายพ่อของมันตอนเมา และที่สำคัญมันตั้งป้อมกับความดีทุกประการ ตั้งแง่กับความเชื่อ ที่พบเจอ มันไม่เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ผมคิดว่ามันเป็นคนไม่มีศาสนา ผมไม่เคยเห็นมัน ไหว้พระสวดมนต์ ลองคิดดูสิ ใครล่ะจะกล้า ยิงนกตกปลาในวัด แอบขึ้นไปตีระฆังวัดเล่น หลอกผีจนพระวิงวอนปลิว

เราแทบเลิกลุยกับมันเมื่อเห็นมัน ฉีรดศาลเจ้าและจอมปลวก แคมแก้ผ้าแดงโคนต้นไทร มาคาดเอวเล่น ไม่รวมถึงคำเย้ยหยันทำท่ายที่หลุดจากปากมัน ใคร ๆ ลงความเห็นว่ามัน รก ส่งมันมาเกิดโดยแท้ ผู้เฒ่าผู้แก่แซ่ซึกหักกระดูกมันเป็นนิจด้วยประโยคติดหูว่า “มันจะต้อง ตายโหงก่อนวัยอันควร” มันตอกกลับต่อหน้า- “พนันกันมัยละ ใครจะตายก่อนกัน” แค่นั้นแหละไม่เท่าก็ปลิวว่อนใส่มัน

(วัชร สัจจะสารสิน, 2564, หน้า 37-38)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการลบหลู่หมิ่นด้านความเชื่อและศาสนา โดยการทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ด้วยการ “ฉีรดศาลเจ้าและจอมปลวก” และ “แก้ผ้าแดงโคนต้นไทร มาคาดเอวเล่น” ถือว่าเป็นการลบหลู่ความเชื่อของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งที่นับถือในเรื่องจอมปลวก และต้นไทรที่เชื่อว่ามีผู้ดูแล หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกปักรักษา หากกระทำการไม่สมควรอาจนำมาสู่

ความโชคร้ายได้ ความแตกต่างทางด้านความเชื่อนำมาสู่ความขัดแย้งและโต้เถียงกันระหว่างผู้เฒ่าและแก่น โดยเฉพาะความเชื่อทางศาสนาที่เกี่ยวกับพื้นที่บริเวณวัด ถือเป็นพื้นที่ของเขตอภัยทาน ไม่ควรที่จะฆ่าสัตว์ หรือกระทำการที่ไม่เหมาะสม ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ยิณกตกลา” “ตีระฆังวัดเล่น” ซึ่งผิดต่อศีลธรรมของพระพุทธศาสนา รวมถึงการกลั่นแกล้งพระสงฆ์เป็นการกระทำที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง เพราะเป็นบุคคลที่ควรค่าแก่การเคารพนับถือในฐานะผู้เป็นตัวแทนของศาสนา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เล่นหลอกผีจนพระวิงจิวรปลิว” พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการลบหลู่วัฒนธรรมลบหลู่ธรรมเนียมปฏิบัติ ความเชื่อ และศานา ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถือเป็นเป็นความรุนแรงทางวัฒนธรรม ความเชื่อ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน ปุ่ม

“เรอะ! เป็นไงวะ” พอเห็นผมมีอาการดีขึ้นเกือบจะเป็นปกติ พวกมันก็เริ่มแหย่ผมเล่น “ยมบาลท่าทางซีแฮงแกกันไต้มัย ริว่อมมนุษย์เสีย ยิ่งกับจิตใจประกอบขึ้นจากเครื่องเหล็ก” ผมอึ้งได้แต่หัวเราะหิ ๆ มันกลับยังจ้อต่อ “เมื่อวันก่อนกูเพิ่งจะเอาขวานใส่บาตรถวายหลวงพี่ไปลงเมืองผีได้เมื่อไหร่ จะเอาไปโค่นต้นจ้าวชะให้เหี้ยน” (อัญมณี (นามแฝง), 2538, หน้า 225)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงลักษณะการลบหลู่วัฒนธรรมและความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในเรื่องภพภูมิหลังความตายที่ว่า หากเป็นคนไม่ดีเมื่อตายไปแล้วจะต้องตกนรก เป็นความเชื่อที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งจากเรื่องกล่าวถึงตัวละครที่ไม่เชื่อในเรื่องบาปบุญและเรื่องนรกสวรรค์ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ยมบาลท่าทางซีแฮงแกกันไต้มัย ริว่อมมนุษย์เสีย ยิ่งกับจิตใจประกอบขึ้นจาก เครื่องเหล็ก” รวมทั้ง ลบหลู่ตัวแทนของศาสนาพุทธ ดังข้อความที่ว่า “เอาขวานใส่บาตรถวายหลวงพี่” เพื่อที่จะนำไปโค่นต้นจ้าวในนรก ซึ่งเป็นการที่นำความเชื่อทางพระพุทธศาสนามากล่าวในทางที่มีขอบ เป็นการลบหลู่ความเชื่อของศาสนา เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ที่ชาวพุทธศาสนิกชนให้ความเคารพและศรัทธา ถือเป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรงที่เกิดจากวัฒนธรรมทางด้านความเชื่อและศาสนา

3.3 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมการกิน

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมการกิน เป็นการสร้างภาพทางด้านลบในวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ หรือแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสมในการรับประทานอาหาร รวมไปถึงเกิดการเปรียบเทียบ เสียดสีอาหาร ทั้งในเรื่องราคา ความสะอาด ความอร่อย คุณค่าทางสารอาหาร หรือไม่ก็สร้างให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับอาหาร ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ก่อกองทราย ตอน ผู้ประทุษร้าย

“หิวมันล่ะ ไม่มีแล้วเรอะ” เขานึกไปถึงอาหารเมื่อเย็นวาน

“มีอยู่หัวหนึ่ง แต่ไอ้แดงมันกินหมดแล้ว” ลูกสาวคนเดิมฟ้อง

“ซี้หึก กูไม่ได้กินคนเดียว อีขาวมันกินด้วย” แดงเถียงทันควัน เสียงมันแหบเครือเหมือนไม่มีแรงพูด

“มึงนั่นแหละกินมากกว่า กูได้กินไม่ถึงท่อน พอจะกินอีกมึงก็ถ่มน้ำลายใส่หมด เอาไว้กินคนเดียว” น้องคนสุดท้ายได้พี่ชาย

“พอทีเวย์เถียงกันอยู่ได้ กินหมดแล้วก็แล้วกันไป ไม่มีก็อด” เขียวซักร้าคาญจึงเอ็ดขึ้น

(ไพฑูรย์ ธัญญา, 2558, หน้า 76–77)

จากตัวอย่าง เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่ยากจน มีการถกเถียงกันและแย่งกันกินอาหาร จึงมีการใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ และแสดงพฤติกรรมในการกินอาหารที่ไม่ถูกต้อง โดยการจงใจบ้วนน้ำลายใส่อาหารเพื่อให้ตัวเองได้กินอาหารแต่เพียงผู้เดียว ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ถ่มน้ำลายใส่หมด เอาไว้กินคนเดียว” เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีมารยาทและไม่พึงปฏิบัติในการกินอาหารร่วมกัน ทำให้ผู้อื่นที่ร่วมรับประทานอาหารด้วยนั้นเกิดความรังเกียจ จึงถือว่าเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมการกินรูปแบบหนึ่ง นอกจากนี้ยังปรากฏการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางอาหาร ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง เราหลงลิ้มอะไรบางอย่าง ตอน ราตรีมิชีวิต...

แม่! พ่อมันจะอดตายอยู่แล้วเสือกอยากกินไก่ทอดฝรั่งแพง ๆ กินไก่ทอดธรรมดา มันจะตายห่ากันหรือยัง อย่ายกูกินไก่ทอดไถ่อย่างข้างทางมาตั้งแต่เด็ก เห็นยังโตมาได้” (วัชรสารสิน, 2544, หน้า 167)

จากตัวอย่าง เป็นบทสนทนาที่ทำให้เห็นว่าอาหารในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป วัฒนธรรมการกินย่อมเปลี่ยนตาม อย่าง “ไก่ทอดธรรมดา” อาจไม่ใช่อาหารที่ดีพอในยุคสมัยที่มี “ไก่ทอดฝรั่ง” จึงเกิดการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางอาหารและกลายเป็นค่านิยมทางอาหารขึ้น ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “กินไก่ทอดธรรมดา มันจะตายห่ากันหรือยัง” “กินไก่ทอดไถ่อย่างข้างทางมาตั้งแต่เด็ก เห็นยังโตมาได้” แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบเรื่องราคาว่าในอดีต เพียงแค่ไก่ทอดธรรมดาก็สามารถกินได้และราคาไม่แพง แต่ในปัจจุบันไก่ทอดฝรั่งกลับมีราคาสูงและเป็นที่ยอมรับ ทำให้ผู้เป็นพ่อต้องอดข้าวเพื่อสะสมเงินเพื่อไปซื้อไก่ทอดฝรั่งมาให้ลูกกิน ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมการกินที่ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ

ความรุนแรงเดียวที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เป็นพฤติกรรมความรุนแรงหรือผลจากความรุนแรงเพียงอย่างเดียว ซึ่งถูกผลิตซ้ำ (Reproduce) และปรากฏในวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ความรุนแรงนี้สะท้อนความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม

ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์กับสัตว์ หรือมนุษย์กับสิ่งอื่น ๆ รวมไปถึงการใช้อำนาจจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมกระทำความรุนแรงในแต่ละลักษณะ

ความรุนแรงซ้อน (Compound violence)

ความรุนแรงซ้อน เป็นความรุนแรงที่มีได้เกิดขึ้นเพียงความรุนแรงใดรุนแรงหนึ่งเท่านั้น หากแต่ความรุนแรงบางอย่างมีผลกระทบและต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ และจะเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง และความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง ปรากฏในลักษณะของผู้มีอำนาจหรือตัวแทนของโครงสร้างทางสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันของรัฐ หรือสถาบันทางสังคม เป็นความรุนแรงที่ทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดความเสียเปรียบ อับอาย บาดเจ็บ หรือเสียชีวิต ทั้งนี้ ความรุนแรงดังกล่าวยังมีความเกี่ยวข้องกับระบบชายเป็นใหญ่ที่เอื้อให้เพศชายมีสิทธิ อำนาจ เหนือกว่าเพศหญิงทุกประการ ทว่าความรุนแรงนี้ยังส่งผลต่อเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายและจิตใจ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง ครอบครัวกลางถนน ตอน เสียหมา

“พวกแกรู้ไหม ทำไมทองม้วนมันถึงได้เป็นอย่างนั้น” ความจริงจึ่งในน้ำเสียงสะกดทุกอย่างให้เงียบลง

“ถูกตี... ตีจนประสาทเสีย” แม่เน้นคำว่าตีหนักหน่วงด้วยสีหน้าเจ็บปวด

“พี่ชายติดเหล้าเมาหยาเป ตอนที่ทองม้วนเป็นสาวทำงานหาเงินได้ มีเท่าไรมันไถเอาไปหมด เอาไปกรอกขวด ไม่มีให้ก็ลงมือลงไม้ คบผู้ชายก็ตี หนีออกจากบ้านก็ไปตามลากมาทุบตี... ตีตั้งแต่เล็กจนอายุยันสามสิบสี่สิบ แขนหัก ซี่โครงเดาะ บวมซ้ำ สลบเป็นวันสองวันยังเคย ทั้งที่มีกันแค่สองพี่น้อง มีพี่สะใภ้ยังถูกจิกหัวใช้ จนในตัวมันเหลือแค่ร่างกับความกลัว วิญญาณล่องหนหนีหายไปแล้ว... พวกแกคิดว่าเป็นอย่างไร เมื่อไม่ระแวงกระหน่ำตีฟาดใส่เนื้อหนังด้วยแรงบ้าคลั่ง ตับ! ตับ! หักกระดูกแขนกร่วม! หรือมันกระหน่ำเส้นประสาทขาครั้งแล้วครั้งเล่าแทบขาดผึง เจ็บปวดชาจนชาลาก...” แม่หยุดหอบเหนื่อยหลังถ้อยคำพร่งพรู

“เหมือนหมาที่เสียหมา...”

(ศิลา โคมฉาย, 2556, หน้า 171-172)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏให้เห็นถึงความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งแสดงผ่านตัวละครพี่ชายได้ทำร้ายน้องสาวอย่างทารุณ สะท้อนให้เห็นว่าเพศหญิงเป็นเพศที่ต้องรองรับความรุนแรงของฝ่ายที่มีกำลังเหนือกว่าอย่างเพศชายจนถึงขั้นมีอาการเสียชีวิต วิตกกังวลในการใช้ชีวิตเพราะถูก “ลงมือลงไม้” “ทุบตี... ตีตั้งแต่เล็กจนอายุยันสามสิบสี่สิบ” “ตีจนประสาทเสีย” และบางครั้งถูกทำร้ายจากเพศชายถึงขั้น “แขนหัก ซี่โครงแตก บวมซ้ำ สลบเป็นวันสองวัน” ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับเพศชายใช้อำนาจปิตาธิปไตยในการกระทำความรุนแรงต่อร่างกายเพศหญิงอย่างไร้ศีลธรรมที่สุด เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่องสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน การหนีของราชโกลสามใบของราชภู่ เอกเทศ

ราชภู่ เอกเทศ หัวเราะ “ฉันแขกคนนี้ก็ไม่ใช่พระเอกของมึงนะซี” เขาตบหน้าอ้อยอ้อยจนล้มคว่ำ เลือดไหลกลบปาก ใบหน้าบวมพุทพองตาเห็น

“ทีหลังถ้ามึงคิดจะหนีอีกละก็ ภูเขาฆ่ามึง เข้าใจไหม” เขาลากผู้หญิงในปกครองเข้าห้อง เมื่อปิดประตูเขาตบหล่อนอีก เป็นครั้งแรกในชีวิตที่เขาตบตีคน ผู้หญิงคนนี้เกือบทำให้เขาเสียหน้า หลังจากเขาลงโทษหล่อนครั้งหนึ่ง อ้อยอ้อยก็เกาะขาเขาแน่นบอกว่า “พี่เก่งกว่าไอ้หนุ่มคนนั้น ฉันชอบคนกล้าอย่างพี่”

มือที่เกาะขาโน้มร่างเขาลงมา ความรู้สึกประหลาดบางอย่างก่อตัวขึ้น หล่อนยอมรับความเหนือกว่าของเขาด้วยสัมผัสสัมผัสปาก ร้อนแรง และเต็มใจ เขารู้สึกมีความสุขอย่างประหลาด ราชภู่ เอกเทศ เรียนรู้นั่นเองว่าผู้หญิงชอบคนที่ชนะ เริ่มรู้สึกชาติของอำนาจรู้สึกถึงความเป็นใหญ่ เขาเป็นเจ้านายคนแล้วโดยไม่ต้องเข้ามหาวิทยาลัย ความรู้สึกชนิดนั้นพัฒนาไปอีกเรื่อย ๆ เขาเรียนรู้ว่าความกลัวเมื่อคู่กับอำนาจก็ไม่เป็นความกลัวอีกต่อไป (วินทร์ เลียววาริณ, 2542, หน้า 82)

จากตัวอย่าง เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่นำไปสู่ความรุนแรงทางตรงด้วยการทำร้ายร่างกาย ผู้กระทำความรุนแรงคือ ราชภู่ เอกเทศ เจ้าของกิจการชองโสเภณีที่ไม่พอใจ “อ้อย” เนื่องจากเธอพยายามหลบหนีออกจากชองโสเภณีโดยมีผู้ให้บริการช่วยเหลือ จึงเป็นเหตุนำไปสู่ความรุนแรงต่อร่างกายด้วยการ “ตบตี” “ฉุดลาก” ทำให้หญิงสาวได้รับบาดเจ็บ บวมซ้ำบริเวณใบหน้า และเกิดบาดแผล รวมทั้งข่มขู่ให้หวาดกลัว ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ฆ่า” ซึ่งเป็นการข่มขู่เพื่อหมายเอาชีวิต ความรุนแรงลักษณะนี้อยู่ภายใต้อำนาจปิตาธิปไตย หรือที่เรียกว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิงที่อ่อนแอด้วยความจงใจ ดังข้อความที่ว่า “เริ่มรู้สึกชาติของอำนาจ รู้สึกถึงความเป็นใหญ่ ...เขาเรียนรู้ว่าความกลัวเมื่อคู่กับอำนาจก็ไม่เป็นความกลัวอีกต่อไป ตั้งแต่นั้นเขาตบตีผู้หญิงในชองประจำ” พฤติกรรมข้างต้นมีเจตนาทำให้

ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ และต้องสยบยอมต่ออำนาจดังกล่าว เช่นเดียวกับ ตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน หม้อที่ซุกไม่ออก

หล่อนรู้สึกที่ตัวเองถูกลากถูถูกงัดไปที่หน้าต่าง แล้วก็ถูกสามีจับเหวี่ยงออกไป กระทบขอบหน้าต่างดังโครม ได้ยินเสียงเขากระชากบานหน้าต่างมั่งลวดถ่างออกโดยแรง แล้วก็กระชากหัวหล่อนออกไปให้ตัวพันขอบหน้าต่างจนสุดเอว หล่อนตาเหลือกตาลาน ด้วยความรักชีวิต แต่ก็สิ้นแรงขัดขึ้น นกกระจอกบนต้นมะม่วงแตกฮือกันเจี๊ยวจ้าว คนข้างนอกต่างเดินผ่านไปมาตามปกติ ไม่มีใครสนใจมองขึ้นมา ไม่มีใครรู้เลยว่าอะไรกำลัง จะเกิดขึ้นกับผู้หญิงคนหนึ่งข้างในบ้าน เขาจับหล่อนอุดปากแน่นด้วยความบ้าดีเดือดมิให้ หล่อนมีโอกาสหลุดเสียงร้องออกมาให้ใครผิดสังเกต

(อัญชัญ (นามแฝง), 2538, หน้า 76)

จากตัวอย่าง เป็นความรุนแรงที่เกิดภายในครอบครัวที่สามีทำร้ายร่างกายภรรยา อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากทำกันหม้อที่สามีเพิ่งซื้อให้ใหม่ใหม่ จึงสร้างความไม่พอใจอย่างยิ่ง โกรธ และ ขาดการยับยั้งอารมณ์ จึงเป็นเหตุนำไปสู่ความรุนแรงทางตรงด้วยการทำร้ายร่างกาย จากหลักฐาน ทางภาษาที่ว่า “ลากถู” “จับเหวี่ยง” “กระชากหัว” “จับอุดปาก” ผู้เป็นภรรยาจนถึงขั้น “ตาเหลือก ตาลานด้วยความรักชีวิต แต่ก็สิ้นแรงขัดขึ้น” เมื่อพิจารณาจากประโยคที่ปรากฏประกอบกับเจตนา และบริบท พบว่าลักษณะของความรุนแรงนั้น เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่กระทำภายใต้ อำนาจปิตาธิปไตยที่เพศชายสามารถกระทำความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายเพศหญิงที่เป็นคู่ชีวิตอย่าง ไร้ศีลธรรมที่สุด ทั้งนี้ความรุนแรงดังกล่าวยังปรากฏในลักษณะของความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ ที่ใช้อำนาจเหนือกว่าจนนำไปสู่การสั่งการให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติตาม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง ที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน รถไฟครั้งที่ห้า

‘พอให้คำสร้อยไปเป็นผู้หญิงหากิน ช่วยหาเงินมาเลี้ยงบ้าน พ่อสร้างบาปให้กับ คำสร้อยหรือเปล่า’

หล่อนส่ายหน้า ‘คำสร้อยคิดถึงพ่อต่างหากที่ร้องให้...’

จำได้ว่าเมื่อเช้านี้พ่อตั้งหล่อนเข้าไปกอดไว้แล้วร้องไห้เหมือนเด็ก ๆ ก่อนจะออกจาก บ้านมาส่งที่สถานีรถไฟ ...

เมื่อนางเป็นโสเภณีขายความบริสุทธิ์อันเกิดจากเลือดเนื้อในกายตนได้ น้องเล็ก ๆ ของนางอาจจะได้เสื้อผ้าใหม่ แม่อาจหายป่วยจากไข้ และพ่ออาจได้ควายมาช่วยใช้งาน

สักตัวหนึ่ง หลังจากจากของบ้านก็อาจเปลี่ยนเป็นสังกะสี กระท่อมทับโรงนั้นเล่า อาจกลายเป็น
เรือนไม้ขึ้นมาวันใดก็ได้-ใครจะรู้

โลกผู้หญิงอย่างเด็กสาวคนนี้ก็กำลังเดินไปสู่รอยบาปหรือว่าหนทางบุญ-คำสร้อย
เกิดเหมาในหัวใจขึ้นอีกร้อยเท่าพันทวี!

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 95-97)

จากตัวอย่าง กล่าวถึงความรุนแรงในครอบครัวผ่านสิ่งที่เรียกว่า ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง
ทางเพศ ซึ่งจากเรื่องพ่อให้ลูกสาว “คำสร้อย” ขายบริการในเมืองหลวงเพื่อหารายได้ให้ครอบครัว
เนื่องจากผู้เป็นพ่อขอร้องให้ลูกสาวประกอบอาชีพโสเภณี เนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน ดังหลักฐาน
ทางภาษาว่า “พ่อให้คำสร้อยไปเป็นผู้หญิงหาเงิน ช่วยหาเงินมาเลี้ยงบ้าน พ่อสร้างบาปให้กับคำสร้อย
หรือเปล่า” พฤติการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายของคำสร้อยที่ต้อง
ยอมเสียสละร่างกายของตนเองเพื่อไขว่คว้าหาหนทางที่จะทำให้ครอบครัวมีชีวิตดีขึ้น ถึงแม้จะขัดกับ
หลักศีลธรรมและละเมิดกฎหมายของประเทศไทยก็ตาม ดังนั้นตัวอย่างดังกล่าวจึงเป็นความรุนแรง
เชิงโครงสร้างทางเพศภายใต้อำนาจปิตาธิปไตยในฐานะ “พ่อ” ผู้ชายที่ลดทอนคุณค่าของลูกสาว
ในการใช้ร่างกายในการหาเงินดูแลครอบครัว อีกทั้งเธอไม่สามารถปฏิเสธหรือเลือกกำหนดชะตาชีวิต
ของตนเองได้ ทั้งนี้ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศยังปรากฏในลักษณะของการทำร้ายร่างกายและ
จิตใจ โดยมีความสามารถต้านทานและขัดขึ้นได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง แดดะเขาร้อนเกินกว่า
จะนั่งจิบกาแฟ ตอน แม่ทัพตายแล้ว

...หญิงสาวร่วมห้องบ่นว่าผมอ้วนเกินไป เธอไม่เคยนอนกับคนอ้วนขนาดผม และ
ต่อรองขอกลับก่อน ผมโมโหชกหน้าเธอจนหายใจไม่ออก เธอเอ๋อเปรี้ยบ เธอมันก็แค่สมุนเหลว
ของเผ่ามด ตอนนั้นผมรู้สึกชิงชังตัวเองขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูกพยายามมองหาอาวุธ ดาบ ธนู
หรืออะไรก็ได้ แต่ดีที่สุดได้แค่ผ้าขนหนู ความชิงชังเปลี่ยนเป้าหมายเป็นสมุนของเผ่ามด
ผมสะบัดผ้าขนหนูใส่หญิงสาว ปลายของผ้าขนหนูฟาดตามเนื้อตัวของเธอจนปรากฏริ้วแดง
เธอร้องเสียงดัง ผมจึงใช้ผ้ารัดคอเธอ อีนังเพศยาเผ่ามด ผมด่าเธอตั้ง ๆ...

(จเด็จ กำจรเดช, 2562, หน้า 165)

จากตัวอย่าง ตัวละครผู้ชายเกิดความไม่พอใจและโกรธผู้หญิงขายบริการที่กล่าวบริภาษ
ในรูปร่างที่อ้วน ทำให้ตัวละครผู้ชายขาดสติ ขาดการยับยั้งอารมณ์ และนำไปสู่การทำร้ายร่างกายผู้หญิง
จากหลักฐานทางภาษา คือ “ชกหน้า” “ฟาดตามเนื้อตัว” “รัดคอ” ความรุนแรงทางร่างกายไม่เพียงเป็น
การทำลายลักษณะทางกายภาพของผู้ถูกกระทำเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบทางจิตใจ ดังจะเห็นได้จาก

ประโยคที่ว่า “เธอร้องเสียงดัง” อีกทั้งยังสามารถอนุมานได้ว่าตัวละครจงใจใช้ความรุนแรงโดยมุ่งเอาชีวิต โดยการ “ใช้ผ้ารัดคอ” ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากกริยาวิลีและประโยคที่ปรากฏประกอบกับเจตนาและบริบท พบว่าลักษณะของความรุนแรงนี้ถือเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศในการใช้อำนาจปิตาธิปไตยที่เพศชายสามารถกระทำความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายเพศหญิงที่ขายบริการได้ในทุกรูปแบบ

ระบบขายเป็นใหญ่ข้างต้น สะท้อนถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายของเพศหญิงอย่างชัดเจน ทั้งนี้ยังปรากฏในลักษณะของความรุนแรงโดยการประทุษวาจาจนนำไปสู่ความเจ็บปวดและบั่นทอนจิตใจของบุคคลในครอบครัว ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่องอัญมณีแห่งชีวิต ตอน หมอที่ขูดไม่ออก

“โอ้ย นี่ช่วย ๆ กันมั่งซี” ครั้งหลังสุดเขาเอ็ดตะโรเอา กับเรื่องสบู่ตัวหอน้ำที่กำลังจะหมดก้อน “เดี๋ยวก่อน เดี่ยวก่อนยังงี้ วันหลังจะให้ใช้แป้บดูตัวกันให้เซ็ดมั่งหรือก”

ความรู้สึกทุกข์ร้อนหรือสุขกายสบายใจที่มีขึ้น บัดนี้มีได้ผูกอยู่กับเรื่องในชีวิตหล่อนอื่นใดทั้งสิ้น...สภาพจิตใจของหล่อนในแต่ละวันก็ยิ่งถูกบีบถูกปั่นให้มีสภาพเป็นไปตามฝนฟ้าอารมณ์ของสามที่เดียวดีเดียวร้ายนั้นจะบันดาลให้เป็นไป โลกภายนอกที่มีคนสารพัดประเภทและโลกเท่ารู้หนูภายในรั้วบ้านแค่นี้ก็คน จึงเริ่มกลายเป็นความทุกข์ทรมานในระดับปาน ๆ กัน เพราะหล่อนไม่มีทางเลือกทางอื่น ให้ตนเองอีก

(อัญชัญ (นามแฝง), 2538, หน้า 67)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าตัวละครผู้เป็นสามีแสดงความไม่พอใจผู้เป็นภรรยา และเขามักจะมีอารมณ์รุนแรงเป็นประจำ จนทำให้ผู้เป็นภรรยารู้สึกหวาดกลัวและไม่สบายใจ ส่งผลกระทบต่อจิตใจ และความรู้สึกด้านลบตามมา แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมต่อเพศหญิงอย่างชัดเจน รวมทั้งภรรยาที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงด้านการประทุษวาจาของสามีที่กล่าวบริภาษอย่างสม่าเสมอ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เอ็ดตะโร” จนทำให้สภาพจิตใจของภรรยาอ้าแอ่และไม่สามารถได้กลับความรุนแรงดังกล่าวได้ จนนำไปสู่การกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง ดังข้อความที่ว่า “เริ่มกลายเป็นความทุกข์ทรมานในระดับปาน ๆ กัน เพราะหล่อนไม่มีทางเลือกทางอื่นให้ตนเองอีก” ถือเป็นความรุนแรงทางโครงสร้างทางเพศที่ผู้ขายใช้อำนาจขายเป็นใหญ่ในการแสดงความรุนแรงทางตรงด้วยการประทุษวาจาต่อเพศหญิงอย่างชอบธรรมในฐานะสามี-ภรรยา ยิ่งเป็นการตอกย้ำว่าผู้ขายเหนือกว่าผู้หญิง รวมทั้งเป็นการลดคุณค่าเพศหญิงอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังปรากฏพฤติกรรมการพูดจาถากถางและดูหมิ่นภรรยาในเรื่องความสามารถ พร้อมทั้งมีการเปรียบเทียบภรรยากับผู้หญิง

ที่ประกอบอาชีพโสเภณี ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน หม้อที่ซุกไม่ออก

“ตายจริง มีข่าวตำรวจกวาดล้างช่องโสเภณีแถวคลองเตยอีกแล้ว เวิร์กจริง ๆ คนเราหนอเป็นอะไรก็ไม่คิดเป็น ต้องมาเลือกเป็นผู้หญิงหากิน น้าอายุจะแก่แล้วคุณ” หล่อนออกความเห็นกับน้าสาวพาดหัวไปเรื่อยเปื่อย หวังจะชวนคุยให้สามีพินอามณ์ดีขึ้น แต่เขากลับหันขวับมาทันที แววตาที่มองดูหล่อนนั้นราวกับจะกินเลือดกินเนื้อกันก็ไม่ปาน

“ยังงี้ ๆ พวกนี้มันก็ยังไม่รู้จักทำมาหากินเป็น ไ้คนทำอะไรไม่เป็นเลยนะซี น้าอายุจะยิ่งกว่ากะหรี”

ดูเหมือนว่าเขาจะรอคอยประโยคนี้มานานแสนนานแล้ว ที่จะได้ออกสั๊กออกมา ประทัดประหารหล่อนเสียให้ถนัด ๆ หล่อนรู้สึกเหมือนกับว่าถูกมีดคมกริบที่แปรมามากมลินของเขา พุงที่มແຫງเข้าตรงอกแปล้บ สุดที่จะน้อยเนื้อต่ำใจกับคำเชือดเฉือนรุนแรง ประโยคนั้น หล่อนเลี้ยวออกมายืนล้างชามในอ่างข้างนอก ล้างไปร้องไห้ไปจนตัวสั่น หล่อนได้แต่จมอยู่กับความโหม่นสอมนั้นจนหูได้ยินเสียงเพลงดังขึ้น ...

(อัญชัญ (นามแฝง), 2538, หน้า 69)

จากตัวอย่าง ในขณะที่ภรรยา กำลังดูข่าวการกวาดล้างช่องโสเภณีในโทรทัศน์ จึงได้ แสดงความคิดเห็นว่า “เวิร์กจริง ๆ คนเราหนอเป็นอะไรก็ไม่คิดเป็น ต้องมาเลือกเป็นผู้หญิงหากิน น้าอายุจะแก่แล้วคุณ” สามีรู้สึกไม่พอใจกับคำพูดของภรรยา จึงใช้คำบริภาษอย่างรุนแรงเปรียบเทียบกับ และดูถูกความรู้ความสามารถของภรรยา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ยังงี้ ๆ พวกนี้มันก็ยังไม่รู้จักทำมาหากินเป็น ไ้คนทำอะไรไม่เป็นเลยนะซี น้าอายุยิ่งกว่ากะหรี” ซึ่งถ้อยคำที่ว่า “กะหรี” เป็นการประทุษวาทจาที่รุนแรงจนสร้างความเจ็บปวดและบั่นทอนจิตใจของภรรยา อีกทั้งไม่สามารถโต้ตอบความรุนแรงดังกล่าวได้ เนื่องจากตกอยู่ใต้ภาวะจำยอมในฐานะภรรยาที่ต้องยอมทุกขันธ์กับถ้อยคำเสียดสีจาก ผู้เป็นสามี ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “หล่อนรู้สึกเหมือนกับว่าถูกมีดคมกริบที่แปรมามากมลินของเขา พุงที่มແຫງเข้าตรงอกแปล้บ สุดที่จะน้อยเนื้อต่ำใจกับคำเชือดเฉือนรุนแรงประโยคนั้น” ความรุนแรงนี้มีส่วนสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมในเรื่องเพศที่ยกย่องความเป็นปิตาธิปไตย จึงทำให้เพศหญิง ตกเป็นรองเพศชายไม่ว่าจะในสถานะใด การประทุษวาทจาแม้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อร่างกาย แต่ทว่าเป็นความรุนแรงที่ส่งผลกระทบและสร้างบาดแผลต่อจิตใจอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามพฤติการณ์นี้ เป็นการบั่นทอนความรู้สึกของผู้อื่นหรือบางครั้งเป็นการสร้างความอับอายในที่สาธารณะ จนทำให้เกิด ความโกรธ แค้น หรือความเกลียดชัง ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ ความรุนแรงดังกล่าว ยังสะท้อนการใช้ความรุนแรงในฐานะพ่อสามีกล่าวบริภาษต่อลูกสะใภ้ ให้ได้รับความอับอาย จนนำไปสู่

การบั่นทอนสภาพจิตใจอย่างรุนแรง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิงโตนอกคอก ตอน สมาชิกในหลุมหลบภัย

“มองอะไรนั่งตัวดี” พ่อหันไปดูเธอ “ความคิดบ้าบอทั้งหลายที่ทำให้เราปั่นป่วนกันอยู่ในขณะนี้มันเริ่มมาจากเธอแท้ ๆ เธอไม่คิดบ้างหรือว่าเติบโตมาได้ก็เพราะฉันเลี้ยงดู แต่เธอกลับมากลุกปั่นให้ทุกคนที่เขายู่กันสงบ ๆ ต้องมาทะเลาะกัน ทุกอย่างที่วุ่นวายอยู่ตอนนี้ เป็นเพราะเธอทั้งหมด”

พอถูกว่าแบบนั้น ภรรยาที่ร้องไห้ออกมา ผมละล้าละลังไม่รู้จะเข้าไปปลอบเธอดีหรือไม่ ได้แต่เหลียวซ้ายแลขวามองหน้าทุกคน แต่ก็ไม่มีใครให้คำแนะนำว่าผมควรทำอย่างไร แม้แต่พ่อก็ไม่ออกคำสั่งให้ผมทำนั่นทำนี่เหมือนเคย พ่อนิ่งเงียบ จ้องหน้าผมอยู่อย่างนั้น

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2565, หน้า 187)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นพ่อสามีใช้อำนาจชายเป็นใหญ่ลดทอนคุณค่าความเป็นผู้หญิงของลูกสะใภ้ สะท้อนถึงความรุนแรงลักษณะหนึ่งที่เรียกว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ พ่อสามีกล่าวบริภาษอย่างรุนแรง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “มองอะไรนั่งตัวดี” “ทุกอย่างที่วุ่นวายอยู่ตอนนี้ เป็นเพราะเธอทั้งหมด” ซึ่งถือว่าเป็นการประทุษวาจาอีกรูปแบบหนึ่งในการกล่าวหาลูกสะใภ้ว่าเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งและความวุ่นวายในครอบครัว ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความอึดอัด และคับข้องใจเป็นการด่าทอโดยตรงและส่งผลกระทบต่อจิตใจหรือบั่นทอนความรู้สึกของผู้ถูกระทำอย่างยิ่ง ทั้งนี้ยังปรากฏในรูปแบบของการใช้วาจาในการคุกคามทางเพศผู้หญิง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ ตอน ผืนค่าง

“เลขเตี๋ยนี้คุณได้แต่โตมา” หล่อนพูดราวกับกำลังเอียนโคลงสี่สุภาพ และคราวนี้หล่อนหัวเราะกระซิกด้วยความขำขันตนเอง “ผมก็จินตนาการเอาจากสัดส่วนของคุณนะซี” คุณเซตพูดด้วยน้ำเสียงกึ่งจริงจังกึ่งตามสบาย “สามสิบหกบวกลบยี่สิบสามบวกลบสามสิบหก ผมก็กะเนนิกอยู่นานครั้น ตรงเผงทีเดียว ขอบคุณมากนะครับ และผมก็ใคร่จะขอถือโอกาสนี้เชิญคุณไปร่วมรับประทานอาหารมื้อค่ำกับผมเสียด้วยอีกครั้งหนึ่งเลย---” ผกาแจรงปิดโทรศัพท์มือถือเสียก่อนที่เขาจะได้ทันกล่าวขานวาทะอันได้อื่นออกมาอีก แวตตาของหล่อนเป็นประกายด้วยอารมณ์รัญจวน ผิวพรรณอันขาวผ่องยองโยของหล่อนแดงชานไปทั้งตัวด้วยความอับอายและถอนฉิวอันหาที่เปรียบมิได้ นี่เขาได้รื้ออ่านกระทำการเลียนแบบกรรมกรประกวดนางงามอย่างเจียบเจียบกับทรวดทรงองค์เฒ่าของหล่อนมานั่นนานแล้ว

เพียงใด ไปเอาเยี่ยงอย่างมาจากไหนนะ นี่มันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนะ ผกาแฉง บ้านศาลโทสะเอ็ดอิงอยู่ในความอามขนางแห่งตน ฉนั้นจะฟ้องร้องเอาเรื่องให้ถึงที่สุด ดีเอสไอ เขาจะต้องรับคดีนี้ไว้เป็นคดีพิเศษอย่างแน่นอน...อิตาเซตคนนี้เชี่ยวชาญมดยาด เธอว่าไหม การกระทำของเขานี้เป็นความอนาจารระดับคลาสสิกเลยนะ ”...หล่อนบังเกิดความอ่อน อกอ่อนใจขึ้นมาอย่างเหลือหลายเมื่อคะนึ่งถึงสายตาอันคมปลาบและร้ายกาจคู้้นขณะ ที่มันจับจ้องเรือนกายของหล่อนอย่างสำรวจตรวจตรา...แต่มันก็เป็นการกระทำที่ไม่บังควรอยู่ นั้นเอง...

(แดนอรัญ แสงทอง, 2557, หน้า 117-118)

จากตัวอย่าง เป็นความรุนแรงในลักษณะการแสดงอนาจารทางวาจา โดยผู้ชายกล่าวถึง รูปร่างของฝ่ายหญิง ถือเป็นพฤติกรรมการคุกคามทางเพศที่ทำให้ผู้หญิงรู้สึกตกเป็นเหยื่อและไม่ ปลอดภัย จึงได้โต้กลับความรุนแรงดังกล่าวด้วยการ “ปิดโทรศัพท์มือถือ” “จะไปร้องเรียนกับดีเอสไอ” เพื่อดำเนินคดี ลักษณะความรุนแรงดังกล่าวถือเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมและไม่ควรแสดงทัศนคติต่อ ภาพลักษณ์ภายนอกของผู้อื่น ถือเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่ผู้ชายใช้อำนาจปิตาธิปไตย แสดงความเหนือกว่าเพศหญิงด้วยการกล่าวคุกคามทางเพศ ทั้งนี้พฤติกรรมดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ที่รับฟังอย่างยิ่ง

ในขณะเดียวกันยังพบความรุนแรงทางเพศที่ปรากฏในรูปแบบของการตอบสนอง ความต้องการทางเพศกระทำการล่วงละเมิด ข่มขืน และคุกคามทางเพศ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง ที่ปรากฏในเรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน ละครจริงในห้องขาวดำ

ในความสลับของห้องขาวดำ ชายวัยสามสิบเศษคนหนึ่งกำลังดำเนินบทบาทของเขา กับร่างเปลือยเปล่าบนที่นอนกลม เขาเซงก๊กเมื่อสังเกตเห็นว่าหญิงสาวผู้นั้น ร่างอ่อน ระทวยนึ่งไร้สติ เขารู้ทันทีวี่นี่เป็นการมอมเหล้าผู้หญิงมาข่มขืน ขยับร่างหมายจะเปิดประตู ออกไปแต่ก็หยุด เขายืนนิ่งครู่หนึ่งก่อนหันกลับไปนั่งในห้องตามเดิม จมตัวเองในโซฟาหนานุ่ม ดูละครบนนั้นดำเนินต่อไปเงียบ ๆ

ละครจริงฉากหนึ่งจบลงเมื่อ 10.05 น. บทที่สองเริ่มตอนหญิงสาวตื่นขึ้น เมื่อเห็นว่า เกิดอะไรขึ้นกับตนเอง หล่อนก็ร้องไห้โฮ ตัวละครชายเริ่มบทบาทปลอมโยนหล่อน ผนึ่ง กระจกสะทอนสองร่างชัดเจน ไฟสลัว สองร่างอยู่หลังไฟเป็นเงาตะคุ่ม เห็นชัดแม้ขนตาอง ของฝ่ายหญิง

“อย่าร้องไห้สิ ผมรักคุณ ผมรับผิดชอบทุกอย่าง” เสียงนุ่มผ่านลำโพงทั้งแปดตัววันนี้ ไม่มีดนตรีประกอบ

หนึ่ง บวก หนึ่ง เป็น สอง นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4/3 ตะโกนลั่นห้อง
ถูกต้อง ดีมาก ได้ยินไหมจะต้องใจ เพื่อน ๆ เขารู้กันหมดว่าหนึ่งบวกหนึ่งเป็นสอง
สองจะสอง ไม่ใช่หนึ่งหรือสาม เรียนมาตั้งแต่อนุบาลแล้วไม่ใช่หรือ

หนึ่งบวกหนึ่งจะเป็นสองไปได้อย่างไร เดียวก่อน ถ้ามีหนึ่งแล้วอีกหนึ่งมาจากไหน
แล้วมาบวกกันทำไม แค่นั้นก็เป็นปัญหาใหญ่อยู่แล้ว สมมติว่าพ่อเป็นหนึ่ง บวกกับอีกหนึ่ง
คือแม่ ก็เป็นสามชด ๆ เพราะพ่อสองคนนั้นมาบวกกัน เราก็เกิดขึ้นมาเป็นสาม แถมยัง
สันนิษฐานได้ว่า การรวมตัวกันของพ่อกับแม่ยังไม่จบแค่นี้ ต่อไปถ้าเรามีน้องก็กลายเป็นสี่
ต่อไปถ้ามีน้องของเรามีน้องก็กลายเป็นห้า สมมติว่าหนึ่งคือเสือ อีกหนึ่งคือกระทาย เอามา
รวมกัน เสือก็ต้องกินกระทาย ก็เหลือแค่หนึ่ง สมมติว่าหนึ่งคือปรอท บวกกับอีกหนึ่งคือ
ปรอท ปรอทกับปรอทบวกกันก็เป็นปรอทก้อนใหญ่ก้อนเดียวก็นกลายเป็นหนึ่งอีก

เด็กหญิงต้องใจไม่เข้าใจเลขสอง

เลขสองมาจากไหน

คุณครูมดไม่เข้าใจต้องใจ ครูมดตอบทันทันใจ คว้าชอล์กจากกระดานดำเขวี้ยงใส่
เด็กหญิง โดนเข้าที่โหนกแก้มซ้ายพอคัน ๆ

ต้องใจไม่เจ็บได้แต่เงื้อมมือขึ้นเกาแก้มตัวเองเบา ๆ

(ปราบดา หยุ่น, 2555, หน้า 42-43)

จากตัวอย่าง ปรากฏการกระทำของครูมดที่สร้างความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายของ
นักเรียน สาเหตุเกิดจากความโมโหเพราะถูกทำให้โกรธจากความรู้เพียงสาของต้องใจ จึงเป็นเหตุ
นำไปสู่การใช้ความรุนแรง ผ่านหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เขวี้ยง” ชอล์ก จนกระทั่งทำให้เกิดการบาดเจ็บ
ที่ใบหน้าของเด็กนักเรียน จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “โดนเข้าที่โหนกแก้มซ้ายพอคัน ๆ” และ “เงื้อมมือ
ขึ้นเกาแก้มตัวเองเบา ๆ” แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางตรงต่อร่างกายโดยตรง เป็นการตอกย้ำว่า
ความรุนแรงนั้นกระทำโดยตัวแทนของรัฐต่อผู้ที่ตกอยู่ภายใต้การปกครอง เช่นเดียวกับตัวอย่าง
ที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง เราหลงลืมอะไรบางอย่าง ตอน เพลงชาติไทย

“ทำไมเอ็งถึงไม่ยืนตรงเคารพเพลงชาติหือ?” น้ำแสดตีหน้าจุนง ฉายยิ้มเลือนลอย
แบบเดิมออกมาอีก แกกวาดสายตามองตำรวจหนุ่มตั้งแต่หัวจรดปลายเท้า แล้วหันกลับไป
เดินต่อ

“เฮ้ย!” ตำรวจหนุ่มกระซอกแซกแกกลับ “เอ็งไม่ได้ยินที่ข้าถามหรือไงทำไมเอ็ง...”

“อูย!” แกถ่มน้ำลายลงพื้น แล้วเอ่ยขึ้น “ประเทศชาติคงไม่ถึงกับระยำฉิบหาย
หรือกะ หากคนอย่างกูไม่เคารพเพลงนั่นนะ”

“ไม่รู้ละ เอ็งทำผิดกฎหมาย เอ็งต้องโดนปรับหรือไม่ก็เข้าตะราง” ตำรวจหนุ่มชู
น้ำแสงกลับหัวเราะร่วน

(วัชร สัจจะสารสิน, 2564, หน้า 106–107)

จากตัวอย่างข้างต้น พฤติกรรมดังกล่าวของตำรวจแสดงให้เห็นถึงความรุนแรง
เชิงโครงสร้างทางตำแหน่งผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ตำรวจใช้อำนาจหน้าที่กระทำการทำร้ายบุคคลที่ไร้
ซึ่งอำนาจ ด้วยการกระทำความความรุนแรงทางตรงต่อร่างกาย จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า
“ตำรวจหนุ่มกระชากแขนแกลกลับ” ขณะเดียวกันยังตอกย้ำความรุนแรงทางตรงด้วยการประทุษวาจา
โดยการเรียกรรณามบุคคลอื่นที่เป็นการไม่ให้เกียรติ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เอ็ง”
ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของตำรวจแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจเชิงโครงสร้างของการเป็นตัวแทนของรัฐ
ในการข่มขู่ รวมถึงกระทำความความรุนแรงทางตรงต่อร่างกาย เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น
เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน การหนีของราชโลกสามใบของ ราชบุรุษ เอกเทศ

เช้าวันหนึ่งเขาเห็นผู้คนที่แห่ศพนักศึกษาที่ถูกทหารรัฐบาลยิงตาย มีเสียงร้อง “รัฐบาล
ทรยศ..” ขณะเดียวกันเขาก็ได้ยินวิทยุรายงานว่ามีกลุ่มคนที่ไม่ประสงค์ดีบุกเข้าพระราชฐาน
และทำร้ายตำรวจ ไม่ได้สนใจเหตุการณ์นั้นเท่าใด เพราะเชื่อว่าคนที่ชุมนุมคงพ่ายแพ้ในที่สุด (วินทร์
เลียววาริณ, 2542, หน้า 82)

จากตัวอย่าง เป็นปรากฏการณ์ใช้อำนาจโดยมิชอบของรัฐบาลและตัวแทนของรัฐ (ทหาร)
ทำร้ายร่างกายผู้ชุมนุมจนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “แห่ศพนักศึกษาที่ถูก
ทหารรัฐบาลยิงตาย” พฤติกรรมดังกล่าวจึงแฝงไปด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลเป็น
ความรุนแรงทางตรงต่อร่างกาย เป็นเหตุให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้รับความเจ็บปวด ทั้งทางร่างกาย
และจิตใจ อีกทั้งเป็นการลดทอนสิทธิและเสรีภาพ อันนำไปสู่ความวุ่นวาย การก่อความไม่สงบต่อ
บ้านเมือง แล้วยังนำมาซึ่งความสูญเสีย เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง คินปีเสือ
และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ตอน เป็นหมาป่า

โรครระบาดนั้นเป็นแค่ไข้หวัดธรรมดา รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขออกมา
ให้สัมภาษณ์ในเดือนแรกที่มีระบาด จากนั้นเขาก็หายไปเลย ถูกกันออกจากเกม หลังจาก
จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นทุกวัน ตอนนั้นมีคนเสนอว่าต้องปิดประเทศ ปิดสนามบิน ห้าม
นักท่องเที่ยวเดินทางมา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากจีนซึ่งเป็นต้นทางแพร่ระบาด รัฐบาล
ทั้งคณะกลัวว่าประเทศจะพังเพราะไม่มีรายได้จากนักท่องเที่ยว ไม่รับข้อเสนอเจ็บแต่จบ
ตามที่เขาพูดกัน แล้วก็ปล่อยปละละเลยจนเห็นท่าว่าจะเอาไม่ไหว ก็เรียกหมอเก่ง ๆ
เข้าประชุมหาแนวทางป้องกัน จากนั้นก็ค่อยๆ ออกมาตรการปิดนั่นปิดนี่ ห้ามนั่นห้ามนี้

แต่สายไปเสียแล้ว จำนวนผู้ติดเชื้อเริ่มระยะสามกันไปเยอะแล้ว จากผู้ติดเชื้อชาวต่างประเทศแพร่เชื้อไปถึงคนในประเทศด้วยกัน แล้วพอปิดกรุงเทพฯ ผู้ติดเชื้อส่วนมากที่อยู่ในกรุงเทพฯ ก็กระจายกลับบ้านต่างจังหวัด จากนั้นผู้ติดเชื้อก็แพร่ไปครบทุกจังหวัด

คนข้างบ้านนักเขียนเพิ่งกลับจากแอฟริกา แม้ไม่ได้เป็นประเทศกลุ่มเสี่ยง แต่คนมาจากต่างประเทศทุกคนต้องกักตัวอยู่ในบ้านสองสัปดาห์

(จเด็จ กำจรเดช, 2563, หน้า 434-435)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นความรุนแรงที่มาจากการใช้อำนาจของรัฐหรือตัวแทนของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่ไม่เหมาะสม ผู้ที่ใช้ความรุนแรงในขณะนั้นได้รับอำนาจในการเป็นรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขใช้อำนาจในการสั่งการ ในการไม่ประกาศ ล้าง ปิด หยุด ระงับ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “รัฐบาลกลัวว่าประเทศจะพังเพราะไม่มีรายได้จากนักท่องเที่ยว” “ไม่ฟังเสียงการคัดค้านจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เสนอให้ปิดประเทศ แต่พวกเขานั้นกลับไม่รับข้อเสนอเจ็บแต่จบ” จึงปลอมประโลมประชาชนโดยพยายามชี้ให้เห็นว่า “โรคระบาดดังกล่าวเป็นเพียงไข้หวัดธรรมดา” ลักษณะดังกล่าวจึงถือเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากตัวแทนของรัฐ แต่เกิดผลกระทบเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายตามมา นั่นคือการแพร่กระจายของเชื้อโรคและมีผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “จำนวนผู้ติดเชื้อเริ่มลามไประยะสามกันเยอะแล้ว ผู้ติดเชื้อที่เป็นชาวต่างประเทศแพร่เชื้อไปถึงคนในประเทศ ผู้ติดเชื้อส่วนมากอยู่กรุงเทพ ก็กระจายกลับบ้านไปต่างจังหวัด จากนั้นผู้ติดเชื้อก็แพร่ครบทุกจังหวัด” อีกทั้งมีแนวโน้มที่อาจจะทำให้เกิดความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ความรุนแรงรูปแบบนี้เป็นความรุนแรงทางอ้อมรูปแบบหนึ่งที่มาจากตัวแทนของรัฐในการใช้อำนาจที่ไม่เหมาะสม ทว่าส่งผลกระทบเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายและชีวิตของประชาชนไทยอย่างยิ่ง ลักษณะดังกล่าวจึงถือเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากตัวแทนของรัฐ นอกจากนี้ยังปรากฏความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสถานภาพทางสังคมในการใช้อำนาจทำร้ายร่างกายผู้อื่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ ตอน อะ โฟ เอ็ม ชูลด์ นือท มิน บัท บี

แต่คนที่อายุมากที่สุดและมีท่าทางเป็นหัวหน้ากลุ่มกลับดูเยือกเย็นที่สุด เขาเป็นคนร่างสูง แขนและไหล่ดูทรงพลัง บนทรวงอกของเขาคือรอยสักรูปนกอินทรีสยายปีกที่แผ่กว้างอย่างอหังการ

“เราห้าคนนี่เดินทะลุออกจากกันขอยนี้ไปกันขอยอโศก วนเวียนอยู่สี่ห้าห้าเที่ยวแล้ว” คนร่างสูงที่มีท่าทางเป็นหัวหน้า พูดเรียบ ๆ กับนายชาญกสิณ “เรามีเรื่องต้องชำระสะสางกะไอ้เตี้ยมัน แต่คืนนี้ไม่รู้แม่งไปหลบอยู่เสียที่ไหน พอตีไอ้ป่องมันเล่าถึงเรื่องที่มีมันตะเมิงให้ฟัง เราก็เลยเดินจากขอยอโศกมาตุ ก็จริงอย่างที่ไอ้ป่องมันว่า” ถึงตรงนี้น้ำเสียงของชายร่างสูง

เปลี่ยนไปโดยฉับพลัน แผลวเบาลง หากแต่ระคายโสดและเต็มไปด้วยความมุงร้ายราวกับเสียงของคมดาบวับวาวสองเล่มที่กำลังเสียดสีกัน “มึงยังนั่งแตกเหล่าต่อหาพระแสงอะไรของมึงวะ หรือว่ามึงอยากจะลองดี” พูดยังไม่ขาดคำ คนร่างสูงก็ใช้มือซ้ายจิกจับกระเชิงผมของนายชาญกสินไว้ กระซก โดยแรงและบรรจงซกเข้าที่ใบหน้าของเขาหนึ่งครั้ง-สองครั้ง-สามครั้ง แต่ละครั้งเสียงกำปั้นกระแทกเนื้อมันใบหน้าดังได้ยินถนัด นายชาญกสินหัวใจเต้นผิดจังหวะ มองเห็นใบหน้าอันแตกยับของตนชัดเจน ตาของเขาพร่า เขาของเขาไม่มีแรง และมีเสียงลั่นดังกริก ๆ อยู่ในหูของเขาโดยไม่หยุดหย่อน เมื่อชายร่างสูงปล่อยมือออกร่างของนายชาญกสินก็ทรุดลงกับพื้น

(แดนอรัญ แสงทอง, 2557, หน้า 248-249)

จากตัวอย่าง ปรากฏลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นชายร่างสูง (หัวหน้ากลุ่มอันธพาลสร้างความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายนายชาญกสิน เนื่องจากเข้าใจผิดว่าเป็นเตี้ย คู่กรณีที่เคยทะเลาะวิวาทกับกลุ่มเพื่อนของตน จึงเข้าไปทำร้ายร่างกายทำให้เกิดผลกระทบทางด้านร่างกายโดยตรง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “จิกจับกระเชิงผม” “กระซก” และ “ซกเข้าที่ใบหน้า” อย่างแรง เห็นได้ว่านายชาญกสินเป็นผู้ถูกระทำอย่างต่อเนื่อง ผลของการได้รับความรุนแรง ได้แก่ “หัวใจเต้นผิดจังหวะ” “ใบหน้าแตกยับ” “ตาพร่า” “เขาไม่มีแรง” “มีเสียงในหู” ส่งผลให้ผู้ถูกระทำอย่างชาญกสินได้รับความเจ็บปวดจนร่างทรุดลงกับพื้น เป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความเจ็บปวดที่ถูกกระทำและตกอยู่ในสภาวะจำยอมต่อความรุนแรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ลักษณะของความรุนแรงดังกล่าวเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากผู้มีอำนาจทางสังคมกระทำ ความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายอย่างชัดเจนทั้งนี้ยังปรากฏความรุนแรงต่อร่างกายในรูปแบบของการเข่นฆ่า เพื่อหมายจะเอาชีวิต ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน เพชฌฆาต

ท่านเคานต์ไม่มีปฏิกิริยาใด ๆ ต่อคำกระทบ “กูกับคนที่สามสี่ห้าตายพร้อมกัน เชือดด้วยมีดเล่มเดิมที่ร้านอาหาร สามต่อหนึ่ง ฮะ! ฮะ! จัดการพวกมันเสร็จไม่ถึงนาที คือนั่นกูนอนไม่หลับอีกแล้ว เลยออกมาเดิน เห็นร้านขายลาบยังเปิดไฟอยู่ กูเห็นเนื้อวัวสด ๆ แขนบนตาขอ มีเลือดติดย่อย กูก็เกิดความอยาก...”

จำคืนนั้นได้ดี คนร้ายฆ่าลูกค้ากับคนขายรวมสามคนในร้าน และแขวนทุกคนบนตาขอที่เกี่ยวเนื้อวัว เป็นคดีสะเทือนขวัญที่จับขาดกรไม่ได้จนทุกวันนี้

“ความจริงกูไม่คิดจะฆ่าใครเลยวันนั้น แต่ผ่านไปที่พักซอย เห็นสองคนนั้นนั่งกินลาบเลือดอยู่ แดงทั้งจานเลย เกิดอาการอย่างเดิมอีก ไม่รู้เป็นยังไง มันอึดอัด เชือดคนขายก่อน ค่อยเล่นเกมอีกสองคนนั้นแล้วกลับไปนอน”

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, หน้า 335)

จากตัวอย่าง เป็นบทสนทนาระหว่างฆาตกรกับพหุชนชาติ แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงทางตรงที่กระทำด้วยวิธีการ “ฆ่า” ซึ่งผู้กระทำความรุนแรงแรงนี้คือฆาตกรที่มีสมญานามว่า เคนต์แดร์ริคูลา เป็นผู้เล้าเหตุการณ์การสังหารเหยื่อสามราย อันเนื่องมาจากตัวเขาเกิดความรู้สึก อึดอัดใจและนอนไม่หลับจึงลุกออกมาเดินริมทาง กระทั่งผ่านมาเห็นเลือดสด ๆ ในร้านอาหารจึงเกิดความกระหายจึงกระทำการฆ่าปาดคอผู้คนในร้านจนเสียชีวิต จึงถือว่าเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจาก ผู้ที่มีอำนาจภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่กระทำต่อร่างกายของเหยื่อด้วยการใช้อาวุธในการมุ่งเอาชีวิต ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “เชือดด้วยมีด” “แขวนทุกคนบนตาขอ” พฤติกรรมดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่าฆาตกรได้กระทำความรุนแรงด้วยการเข่นฆ่าผู้คนอย่างเป็นเรื่องปกติ โดยหลังจากลงมือฆ่าเสร็จ ก็กลับไปนอนอย่างปกติสุขและไม่เกิดความวิตกกังวลใด ๆ

ขณะเดียวกันยังปรากฏความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นการใช้ อำนาจทางสถาบันครอบครัวยิ่งกว่าในการประทุษวาจาผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง ดังจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ครอบครัวกลางถนน ตอน ถ้าผมเป็นพ่อ

ปิดประตูห้องปิง! ทั้งตัวลงนอนหงายพาดขวางที่นอน ปล่อยให้ขาห้อยไว้เรื่อยแรง สองมือประสานรองรับท้ายทอย ตาลืมโพล่งจับจ้องเพดาน ผมถอนหายใจยาวหนักหน่วง ถ้อยคำของพ่อลอยฟุ้งอยู่เต็มห้อง เปล่งเสียงกระซิบเย้ยหยัน... แกช่างเหลวไหล... ทำตัวไม่เอาไหน... เกล่เกล่... อย่างนี้ไม่น่าวางใจ... และอื่นๆ ที่ล้วนลงท้ายด้วยสระโอ.. มันทั้งปีบริดกตัทจนอึดอัด แล้วยังแปรเป็นก้อนกลม ๆ อุดตันอยู่ตรงลำคอ เหมือนกินข้าวสวยกับข้าวแห้ง ๆ ติดคอฝืดแค่น จนนอยากกระแอมกระไอ... ไอแฉึก! สลัดทิ้งไอเจ้าสระโอ พวกนั้นให้กระจายหายไป

(ศิลา โคมฉาย, 2556, หน้า 35)

จากตัวอย่าง เป็นความขัดแย้งทางอารมณ์ระหว่างพ่อและลูกชาย โดยผู้เป็นพ่อแสดง ความโกรธ จึงตำหนิ สาปแช่ง และว่ากล่าวลูกชาย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “แกช่างเหลวไหล... ทำตัวไม่เอาไหน... เกล่เกล่...อย่างนี้ ไม่น่าวางใจ... และอื่นๆ ที่ล้วนลงท้ายด้วยสระโอ..” ซึ่งเป็นลักษณะ ของความรุนแรงทางด้านการประทุษวาจาในรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ถูกระทำ อย่างยิ่ง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “มันทั้งปีบริดกตัทจนอึดอัด แล้วยังแปรเป็นก้อนกลม ๆ อุดตัน อยู่ตรงลำคอ เหมือนกินข้าวสวยกับข้าวแห้ง ๆ ติดคอฝืดแค่น” แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกระทำได้รับ ผลกระทบจากคำพูด เกิดความรู้สึกอึดอัด คับข้องใจ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการใช้ความรุนแรงทางตรง อีกรูปแบบหนึ่ง ลักษณะดังกล่าวเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากผู้ที่มีอำนาจในสถาบันครอบครัว ในการกระทำความรุนแรงทางตรงด้วยการประทุษวาจาผู้ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างนั้น ๆ อย่างชอบธรรม

เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่องสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน เซ็งเม้ง

ก่อนพวกเขาทำพิธีตอกฝาโลง เตี้ยสั่งให้ผมไปดูหน้าอางเป็นครั้งสุดท้าย

“ผมไม่ไป”

“ทำไมไม่ไป?”

“ผม...”

“ไปเร็ว อย่าเสียเวลา ทุกคนรออยู่”

“ผมกลัว”

“เหลวไหล เป็นลูกผู้ชายโตป่านนี้แล้ว หรือจะเอาไม่เรียว”

ผมดูศพอางด้วยน้ำตานองหน้า ผมกลัวไม่เรียวมากกว่ากลัวผี ภาพอางผมชาว
โพลน ใบหน้าซีดขาวอมเหลืองแข็งเกร็ง ทันใดนั้นผมก็ปล่อยโฮออกมาด้วยความกลัว

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, หน้า 294)

จากตัวอย่าง ปรากฏความรุนแรงทางโครงสร้างทางสังคมผ่านสถาบันครอบครัวที่ผู้เป็นพ่อ
ใช้วาจาข่มขู่ บังคับ จำกัดสิทธิ และเสรีภาพ ให้ลูกชายดูหน้าอางเพื่อเป็นการอำลาเป็นครั้งสุดท้าย
ก่อนที่จะมีพิธีตอกฝาโลง (ปิดฝาโลงศพ) ผ่านหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ก่อนพวกเขาทำพิธีตอกฝาโลง
เตี้ยสั่งให้ผมไปดูหน้าอางเป็นครั้งสุดท้าย” เป็นการสร้างความชอบธรรมที่บังคับขู่เช็กเพื่อให้ลูกชาย
กระทำตามที่พ่อต้องการ โดยกล่าวข่มขู่ว่า “เป็นลูกผู้ชายโตป่านนี้แล้ว หรือจะเอาไม่เรียว” หากลูกชาย
ไม่กระทำตามที่ผู้เป็นพ่อสั่ง จนเกิดเป็นความรุนแรงทางจิตใจทำให้เกิดความหวาดกลัวที่ว่า “ผมกลัว
ไม่เรียวมากกว่าผี” จำใจที่ต้องกระทำตามโดยไม่ได้เต็มใจ ความรุนแรงดังกล่าวนับเป็นความรุนแรง
เชิงโครงสร้างทางสังคมใช้อำนาจในทางที่มีขอบส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นการแสดงถึงความรุนแรง
ด้วยการประทุษวาจา ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความชอบธรรมในฐานะพ่ออีกด้วย

2. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง เป็นการละเมิดศีลธรรม
จริยธรรมบางประการในสังคมหรือการดูถูกกลุ่มชาติพันธุ์ทางด้านภาษา หรือด้านการศึกษาจนทำให้
เกิดความเสียเปรียบ รวมถึงการใช้ระบบความเชื่อ วิถีชีวิต และแนวปฏิบัติที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน
ของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่พึงปฏิบัติและส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางตรง
ไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา ทรัพย์สิน เพศ หรือจิตใจ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง
แผ่นดินอื่น ตอน บนถนนโคลีเซียม

“พวกแกตั้งใจฟังให้ดี เรื่องนี้สนุก.. กาลครั้งหนึ่งมีแขกเทศคนหนึ่งถูกจับเข้าคุก เพราะไปยัดเด็กสิบสองขวบเขา เฮ้ย!.. แล้วพวกแกควรรู้ไว้เสียด้วยว่า ในบรรดาเรื่องแบบนี้ไม่มีใครกินพวกแขกเทศ มันมีพลังเหมือนม้า เมื่อไหร่ที่ไม่ได้ทำอย่างว่ากับใครสักวันสองวัน เป็นอาการขึ้น พวกแกเคยเห็นไข้ไหม? ไอ้พวกแขกเทศที่ทั้งร่างทั้งตัวมีแต่ขนรุงรัง และไอน้ำจากเปเรตก็จะล้นปรี่ออกมาตามรูขุมขนจนเป็นต้องคันคะเยอ ไอ้แขกเทศคนนี้ก็เหมือนกัน อยู่ในห้องขังได้สองคืนก็คันยุบยิบไปทั้งตัวจนไม่เป็นอันหลับนอน ยิ่งตดก็ยิ่งหนาว ยิ่งหนาวก็ยิ่งคัน ยิ่งคันมันก็ยิ่งเกา แล้วไอ้หัวต่อนั้นเกาได้เสียที่ไหน มันเป็นต้องลุกขึ้นมา พักหน้าหงิกหงักไปเสียทั้งนั้นแหละ เจ้าแขกเทศสุดปัญญาที่จะข่มตาให้หลับลงได้ ทั้งรำคาญ ทั้งหงุดหงิด และตะโกนลั่นขึ้นกลางดึกว่า ‘ขะมอย.. ขะมอย..’ พวกตำรวจสงสัยวิ่งมาถามดู ‘มีขโมยที่ไหนกันเล่า บัง?’ เจ้าแขกเทศกลับสั่นหน้าปฏิเสธ ‘ม่ายซ่าย.. ฉานบอกว่าขะมอย’ มันว่าพลางเปิดผ้าถุงให้ดู พอตำรวจถึงกับหัวเราะก๊าก อ้อ.. อาบังมันคันหม-ย นอนไม่หลับ เพราะเหตุนี้แหละเมื่อออกจากคุกเลยมีคนมาจ้างให้มันไปเป็นยาม เฮอะ.. หากฉันเป็นขโมย ก็ต้องตกใจละวะ เกิดอย่งเข้าไปแล้วจู้ ๆ อาบังมันคันขึ้นมา..”

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, หน้า 33-34)

จากตัวอย่างข้างต้น ชายคนหนึ่งได้เล่าเรื่องล้อเลียนการพูดไม่ชัดเจนของชาวมุสลิมที่มีถิ่นฐานอยู่ในอินเดีย หรือที่เรียกว่า “แขกเทศ” “อาบัง” ให้เพื่อน ๆ ร่วมงานฟัง ซึ่งปรากฏคำบางคำถึงความรุนแรงผ่านเป็นการใช้คำหรือกลุ่มคำ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “พวกแขกเทศ” “มัน” “ไอ้พวกแขกเทศ” “ไอ้แขกเทศ” ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นไม่ให้เกิดริตและลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขณะเดียวกันยังปรากฏความรุนแรงทางชาติพันธุ์ผ่านการล้อเลียนการพูดไม่ชัดเจนและเสียสติทางภาษา จากเรื่องกล่าวถึงเหตุการณ์ขณะที่อาบังถูกตำรวจจับกุมเนื่องจากข่มขืนเยาวชน จากนั้นอาบังถูกตำรวจจับติดคุก กลางดึกอาบังรู้สึกคันที่อวัยวะเพศ จึงตะโดนขึ้นมาว่า “ขะมอย (คนที่อวัยวะเพศ)” ตำรวจตกใจคิดว่ามีขโมยเข้ามาจึงถามว่า “มีขโมยที่ไหนเล่าบัง” อาบังสั่นหน้าแล้วพูดว่า “ม่ายซ่าย (ไม่ใช่)” “ฉานบอกว่า (ฉันบอกว่า)” ตำรวจก็ยังไม่เข้าใจ อาบังจึงได้แสดงกริยาท่าทางประกอบเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจ “เปิดผ้าถุงให้ดู” เมื่อตำรวจตีความหมายได้ชัดเจน จึงเกิดอาการตกขบขัน ซึ่งเป็นการสบประมาททางพฤติกรรม ขณะเดียวกันความรุนแรงดังกล่าวยังต่อเนื่องเป็นความรุนแรงด้านการประทุษวาจา เพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อรู้สึกโดนเหยียดหยามและก่อให้เกิดความอับอาย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ในบรรดาเรื่องแบบนี้ไม่มีใครกินพวกแขกเทศ มันมีพลังเหมือนม้า เมื่อไหร่ที่ไม่ได้ทำอย่างว่ากับใคร สักวันสองวันเป็นอาการขึ้น พวกแกเคยเห็นไข้ไหม” รวมทั้งผู้ที่เล่าเหตุการณ์นี้ถูกเหยียดหยามอาบังในเรื่องของความสะอาด ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไอ้พวกแขกเทศที่ทั้งร่างมีแต่ขนรุงรัง และไอน้ำจากเปเรตก็จะล้นปรี่ออกมาตามรูขุมขนจนเป็นต้อง

คันคะเยอ” การกระทำดังกล่าวเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษาที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงด้านการประทุษวาจาอย่างชัดเจน

นอกจากการใช้วาจาในการเหยียดหยามทางภาษาแล้ว ความรุนแรงด้านประทุษวาจายังหมายรวมถึงการปลุกกระตมความคิดให้เกิดความเกลียดชังต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลด้วย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ตอน คล้ายว่าเริ่มจากฝน

พ่อเริ่มบ่นตั้งขึ้นก่อนพาลไปบ่นเรื่องอื่น พ่อบ่นเรื่องเหตุการณ์บ้านเมือง ราวกับไม่รู้ว่ามีผู้ที่นั่งฟังเป็นแค่เด็กประถมหก พ่อยกเหตุการณ์กลุ่มติดอาวุธกลุ่มหนึ่งบุกยึดโรงพยาบาลเมื่อหลายวันก่อน พ่อเรียกพวกนั้นว่าพม่า ทั้งยังโกรธเกรี้ยว แม้พวกนั้นถูกทหารยิงหมดแล้วทุกคน และช่วยตัวประกันได้ปลอดภัย

“อีกหน่อยพม่าจะยึดเมืองเรา แล้วเราก็กลายเป็นลูกทาสพวกมัน”

(จเด็จ กำจรเดช, 2555, หน้า 74–75)

จากตัวอย่าง เป็นความรุนแรงทางตรงจากการประทุษวาจา ถูกนำเสนอผ่านตัวละคร “พ่อ” ที่โกรธเคืองและไม่พอใจกับการกระทำของกลุ่มติดอาวุธที่สร้างความไม่สงบในประเทศที่เรียกว่า “พม่า” เป็นการตอกย้ำเหตุการณ์เลวร้ายที่เคยเกิดขึ้น โดยพูดปลุกฝัง สร้างความยุยงและปลุกปั่นให้เกิดเกลียดชังกลุ่มชาติพันธุ์พม่า ดังข้อความที่ว่า “อีกหน่อยพม่าจะยึดเมืองเรา แล้วเราก็กลายเป็นลูกทาสพวกมัน” ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความเกลียดชัง ถ้าวาลักษณะเช่นนี้เป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศที่ส่งผลเป็นความรุนแรงทางตรงในการประทุษวาจาต่อกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังปรากฏเหตุการณ์ต่อเนื่องในด้านการประทุษวาจาลักษณะการใส่ร้ายป้ายสีในเชิงที่ว่าไร้ความสามารถ รวมถึงเป็นบุคคลเป็นอันตรายต่อสังคม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ตอน คล้ายว่าเริ่มจากฝน

“ใครกัน บ้านเราแทบจะหลังสุดท้าย พันสวนเราก็มีแต่ฮะตู...”

พ่อทำท่าครุ่นคิด “พ่อของมันคนที่ใส่ซาเทียมหรือเปล่า เขาว่าเป็นบ้าไม่ใช่หรือ”

“แค่ประสาท หวาดระแวง เขาเคยผ่านสงครามมา”

“นั่นละ เดี่ยวมันเกิดบ้าขึ้นมา ใครจะรู้ว่ามันจะไม่บ้าแก เอาเป็นว่า อย่าไปถึงบ้านก็แล้วกัน” เอาเข้าจริง ท่าทีของพ่อกลับไม่จริงจังนัก คล้ายพ่อจะแค่อาวซาวบ้าน แม้คำจะฟังรุนแรงเหลือเกิน

(จเด็จ กำจรเดช, 2555, หน้า 86–87)

จากตัวอย่าง เป็นสถานการณ์ต่อเนื่องในการใช้ถ้อยคำในการบริภาษอย่างรุนแรง โดยกล่าวโยงไปถึงเหตุการณ์ของกลุ่มติดอาวุธชาวพม่าเข้ามาสร้างความไม่สงบในประเทศ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นพ่อ กล่าวใส่ร้ายชายชาวพม่าที่อาศัยใกล้บ้าน ซึ่งเป็นคนพิการและเสียสติ ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เขาวัวเป็นบ้าไม่ใช่หรือ” “เดี๋ยวมันเกิดบ้าขึ้นมา ใครจะรู้ว่ามันจะไม่ฆ่าแก” เป็นการกล่าวถึงปมด้อยของบุคคลนั้น ทั้งยังมีการใส่ร้ายป้ายสี เพื่อให้เกิดความหวาดกลัว ทำให้ผู้ที่ถูกกล่าวถึงเสียหาย อีกทั้งเป็นการลดคุณค่าหรือลดศักยภาพของผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ความรุนแรงเช่นนี้เป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศที่ส่งผลเป็นความรุนแรงทางตรงในการกล่าวประทุษร้ายจากผู้พิการที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ให้ผู้นั้นมีประสิทธิภาพต่ำกว่าผู้พูดหรือต่ำกว่าบรรทัดฐานความเป็นมนุษย์และเป็นที่รังเกียจของสังคม เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน เศรษฐีเงินล้าน

...ผมเดินผ่านฝูงคนผิวสีต่าง ๆ ตามถนนที่โร ยังอดขำไม่ได้เพราะผ่านไปนึกถึงภาพของ
สิ่งสสารสัตว์จากเขตโซนต่าง ๆ ที่ถูกจับมาให้เบียดอัดกันคลั่งในกรงคอนกรีตภายในสวนสัตว์
อะไรสักแห่ง...ครั้งหนึ่ง ผมเคยวิ่งไล่ขย้อ้นทั้งกลางวันแสก ๆ ออกมาจากตรอกซอกกำแพง
กลางเขตสลัมอันขึ้นชื่อในความสกปรกตกต่ำของคนผิวมืด...ระหว่างนั้น ไอ้กูกิผิวดำรูปร่าง
พ่วงพีรวัวกับหมี แถมตามแขนอันดำมะเหมี่ยมและมีกล้ามเนื้อขึ้นเป็นหนอกของมันยังสักลาย
รูปนกอินทรีกางปีกแบะทำนกเลงเต็มตัวเสียด้วย... พวกมันประมาณสีถึงห้าคนเห็นจะได้
พากันกรูออกมาจากกำบังตึกที่ถัดจากเสาป้ายรถไม่ก็เมตร เห็นแต่ความดำมะเหมี่ยมของผิว
กับฟันซึ่งยิงขาว ๆ บ่งเพศพันธุ์ของคนอเมริกันนิโกรที่ผมกลัวนัก...

(อัญชัญ (นามแฝง), 2538, หน้า 173-193)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงลักษณะการเหยียดชาติพันธุ์ด้วยการแสดงการดูถูกด้วยกิริยาตลกขบขันลักษณะทางกายภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีผิวสีและความผิดปกติไปจากกลุ่มชนของตนเอง ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “คนผิวสี” “คนผิวมืด” “ไอ้กูกิผิวดำ” ทั้งนี้ยังนำไปเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ของสัตว์ที่อยู่รวมกลุ่มเป็นฝูงและแออัด ดังข้อความที่ว่า “ฝูงคนผิวสี” “สิ่งสสารสัตว์” โดยใช้คำว่า “ฝูง” แทนกลุ่มชาติพันธุ์ และมีการเปรียบรูปร่างที่อ้วนท้วนสมบูรณ์กับลักษณะของสัตว์ว่ามีรูปร่าง “พ่วงพีรวัวกับหมี” นอกจากนี้ยังตอกย้ำที่อยู่อาศัยว่ามีแต่ความสกปรกและแออัดว่า “สลัมอันสกปรกตกต่ำของคนผิวมืด” ถือเป็นการแสดงความรังเกียจและแสดงความหวาดกลัว ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ความดำมะเหมี่ยมของผิวกับฟันซึ่งยิงขาว ๆ บ่งเพศพันธุ์ของคนอเมริกันนิโกรที่ผมกลัวนัก” ซึ่งคำว่า “นิโกร” เป็นเหยียดหยามกลุ่มชาติพันธุ์อเมริกัน ถือว่าเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศด้วยการสร้างภาพลบผ่านการกระทำความรุนแรงทางตรงด้านการประทุษร้าย

เหมารวมว่ากลุ่มชาติพันธุ์ผิวสีเป็นกลุ่มคนที่น่ารังเกียจ น่ากลัว และสกปรก มองว่ากลุ่มคนดังกล่าวไม่ใช่มนุษย์ เป็นการลดทอนคุณค่าและศักดิ์ความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังปรากฏความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ทว่าความรุนแรงดังกล่าวเป็นการเอาใจเอาเปรียบและฉกฉวยผลประโยชน์ให้ตนเอง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่ง จิบกาแฟ ตอน หนุมานเหยียบเมือง

ใช่แล้ว ผมจะกลายร่างเป็นหนุมานแสดงอิทธิฤทธิ์ ทำลายพิธีที่หน้าศาลหลักเมือง รวมทั้งพิธีบนหอสูงนั่นด้วย ผมจะหัวเราะก๊อง แล้วประกาศเสียงดังว่ากูคือหนุมานตัวจริง เอาให้ร่างทรงและพราหมณ์ในพิธีตะลึง จากนั้นก็แผลงฤทธิ์ต่อ หักบายศรี ให้หมดทุกยอด ดอกไม้จะหว่านให้ทั่วสนาม จะรู้รูปปั้นพระพรหมลงมากองกับรองเท้า จะจุดไฟแล้วเผา ทุกอย่างเหมือนคราวหนุมานเผากรุงลงกา ผมมันลูกคนลายโรง เป็นหนุมานด้วย ทำลายทุกอย่างให้ราบคาบด้วยพละกำลังมหาศาล แล้วยืนดูผลงานด้วยความสะใจ ก่อนจะเหาะหนี...

...ตอนนี้ผมกลายเป็นลม ตาพร่ามัว แต่พอเห็นสีหน้าของพระครูผู้เป็นเจ้าของพิธี รวมทั้งคนในพิธีที่หันมาด้วยใบหน้าคล้ายถูกผีหลอก ผมกระโจนพรวดถึงปะรำพิธี เตะทีเดียว บายศรีขาดทั้งเก้ายอด ยกโต๊ะเครื่องเซ่นทุ้มไปยังกลุ่มพราหมณ์ รื้อทำลายข้าวของทุกอย่าง...

(จเด็จ กำจรเดช, 2554, หน้า 203)

จากตัวอย่าง ปรากฏให้เห็นถึงความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สิน จากคำกริยาที่ว่า “หัก” “รื้อ” “เผา” “เตะ” และ “ยกทุ้ม” พฤติกรรมเช่นนี้ล้วนเป็นการบ่งบอกถึงลักษณะของการมุ่งทำลายทรัพย์สินให้เกิดความเสียหาย เพื่อแสดงอำนาจที่เหนือกว่าผ่านการใช้ความเชื่อในเรื่องการเป็นร่างทรงของหนุมาน แสดงอิทธิฤทธิ์และพละกำลังในการมุ่งทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น ลักษณะดังกล่าวถือเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อและส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สินอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังปรากฏความรุนแรงโดยการการมุ่งประทุษต่อทรัพย์สินของผู้อื่นโดยวิธีที่มีขอบดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แผ่นดินอื่น ตอน บนถนนโคลิเซียม

ก่อนจะให้เราเข้าข้างใน แม่เฒ่าเราจะต้องขอคุณค่าแลกเปลี่ยนก่อน อาจเป็นเหรียญสักเหรียญหนึ่ง ไข่ไก่สักฟอง หรืออะไรสักอย่างที่เราเห็นว่ามีความหมาย ยิ่งหากใครขโมยเหล้ามาให้ แก่ได้แม้สักนิดหน่อย แก่จะแสดงท่าทางดีอกดีใจและชื่นชมเด็กคนนั้นเป็นพิเศษ คนซึ่งแม่เฒ่ากล่าวชมสามารถทำเชิงไปได้หลายวัน เพราะนั่นเสมือนหนึ่งคำประกาศให้เป็นวีรบุรุษ ขณะเดียวกันหากไม่มีสิ่งใดติดมือไปเลย หรือถึงมีแต่ก็ไม่ถูกใจ แม่เฒ่าก็จะกระแทกประตู

ปิดใส่หน้าโดยไม่รอรี ใครโดนเข้าเช่นนี้ก็เหมือนต้องคำสาป แม่เฒ่าเราะบุรีไม่ใช่คนดี แต่เมื่อใดที่แกบอกว่าเด็กคนนั้นเหลวไหล เด็กคนอื่นก็เชื่อตามแก ในคราวแรกทีไปเยือนบ้าน สกปรกอุดู้หลังนั้น ผมเกือบกลายเป็นเด็กเหลวไหลเมื่อไม่รู้ธรรมเนียมนี้มาก่อน ขณะตะลึง จ้องใบหน้าอันน่าเกลียดน่ากลัวของหญิงชราตรงหน้า ผมแทบไม่ได้ยินเสียงสั่นเครือ ที่ร้องถามสวนมา

“แกมีอะไรมาบ้างล่ะ?”

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, หน้า 26)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางความเชื่อ จากเรื่อง “แม่เฒ่าเราะบุรี” เป็นบุคคลที่ทุกคนในหมู่บ้านมักหวาดกลัว เนื่องจากแม่เฒ่าเป็น “แม่มด” ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาตินี้เป็นการยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญในหมู่บ้านและเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในหมู่บ้าน ที่ทุกคนให้ความเคารพและยอมรับ เมื่อแม่เฒ่าเราะบุรีกล่าวสิ่งใด เด็ก ๆ ก็เชื่อว่าเป็นความจริง ดังข้อความที่ว่า “เมื่อใดที่แกบอกว่าเด็กคนนั้นเหลวไหล เด็กคนอื่นก็เชื่อตามแก” ลักษณะดังกล่าว เป็นวัฒนธรรมเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อที่ส่งผลทำให้เกิดความรุนแรงต่อทรัพย์สิน เพราะหากมาพบแม่เฒ่าจะต้องจ่ายเงินหรือยอมยกสิ่งของบางอย่างให้ ด้วยเหตุนี้เหล่าเด็กในถนนโคลีเซียมจึงต้องขโมยของในหมู่บ้านเพื่อนำไปให้แม่เฒ่า ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “แกมีอะไรมาบ้างล่ะ” พฤติกรรมเช่นนี้ถือเป็นการรุนแรงทางวัฒนธรรมทางความเชื่อในการมุ่งประสงค์ต่อทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยวิธีการที่มิชอบและกระทำการเพื่อฉกฉวยผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังปรากฏความเชื่อทางศาสนาที่บุคคลกลุ่มหนึ่งถือโอกาสหรือใช้เป็นช่องทางในการเรียกร้องผลประโยชน์ให้ตนเอง โดยการอยากมุ่งประสงค์ต่อทรัพย์สินของผู้อื่นมาโดยมิชอบ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน จดหมายถึงแผ่นดิน

...เนื่องจากอุปาสิกานั่งขำหัวเราะผู้สละแล้วซึ่งความโลภ คงจะเพ็งจอบคอนแวนต์จากนอกมาหรือยังนี่ เลยล้อภาษาฝรั่งแทนสยามพากย์ ว่า...พลีต เอ๊ย พลีส ดอนเนทมนี่ เซอร์! _เสียงจิ้งอ้อฮือ ก็ก้องคืบรู้ถ้าแทบจะกล่ม ทั้งหยาดเย็นทั้งเข็มซึ่งจันฝรั่งที่มาเที่ยวพากัน ลนลานควักเศษกะดังค์ออกมาบริจจาคันแทบไม่ทัน นี่เรานินทากันเฉพาะ 2 คน อย่าอิงไปเต็ดขาดเชื่อว่า ความจริงไฉนเองก็ให้กังขามานานแล้วว่า ที่ไหนมีโตรกมีถ้ำละเป็นไม่ได้ มีอันต้องโดนจับจองไว้คอยดัักผู้คนที่มาเที่ยวให้ทำบุญสร้างกุศลเพื่อไปสวรรค์ทุกที่ทุกที...

(อัญชลี (นามแฝง), 2538, หน้า 234-235)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงตัวละครที่เป็น “อุบาสิกา” ตามความเป็นจริงแล้วไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับกิเลสหรือเบียดเบียนทางโลกในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนและตัวแทนของศาสนา ทั้งนี้ ตัวละครดังกล่าวได้ปฏิบัติตนโดยมีขอบด้วยการนำความเชื่อทางศาสนาที่ว่า “ทำบุญสร้างกุศลเพื่อไปสวรรค์” มาแสวงหาและเรียกร้องผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดยการมุ่งประทุษต่อทรัพย์ จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “พลีส ดอนเนทมนี่เซอร์ ! (Please donate money sir !)” ส่งผลให้ “ฝรั่งที่มาเที่ยวพากันลนลานควักเศษกะตังค์ออกมาบริจาคกันแทบไม่ทัน” ถือเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ใช้ความเชื่อทางศาสนามาเอารัดเอาเปรียบชาวต่างชาติและส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์ในการหาเงินด้วยวิธีการที่มีขอบ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ก่อกองทราย ตอน อุบาทว์

“ไอ้เข็มนันถูกปลวก มันไปขึ้นปลวกขึ้นมา เจ้าปลวกเลยทักทายเอา” พ่อหมอ เอ๋ยขึ้นเป็นครั้งแรกหลังจากที่เจ็บไปนาน เสียงซุบซิบพึมพำดังขึ้นเมื่อจบคำพูดของพ่อหมอว่า

“แล้วจะทำยังไงดีล่ะพ่อหมอ” นางคำถามขึ้นอย่างร้อนรน

“เอาผ้าแพรไปพันรอบปลวกขึ้นมาตรงคอกหมูแกนะ แล้วขอขมาลาโทษท่านเสียวันสองวันก็หายเอง” พ่อหมอว่าขึ้นด้วยน้ำเสียงราบเรียบ ตอนหลังแกหันมาบอกกับคนข้างเคียง

“พวกนี้ก็เหมือนกัน จำเอาไว้ ที่หน้าที่หลังอย่าได้ชี้เยี่ยวรดปลวกขึ้นมาเป็นอันขาด มันไม่ดี ไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง เจ้าที่เจ้าทางท่านจะเล่นงานเอาได้”

พูดจบหมออ่าก็กวาดเงินค่าราดที่วางอยู่ในถาดข้างหน้าใส่กระเป๋าสี้อยู่แล้วจากไป...

(ไพฑูรย์ ธัญญา, 2558, หน้า 85-87)

จากตัวอย่าง ชาวบ้านพึ่งพาการรักษาโรคทางร่างกาย รวมถึงอาการเจ็บป่วยด้วยความเชื่อทางไสยศาสตร์ จากผู้ที่เรียกตนว่า “พ่อหมอ” โดยเชื่อว่าจะสามารถรับรู้สาเหตุของการป่วยและรักษาโรคให้หายได้ด้วยปัจจัยบางอย่าง หากผู้เข้ารับการรักษาปฏิบัติตาม ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไอ้เข็มนันถูกปลวก มันไปขึ้นปลวกขึ้นมา เจ้าปลวกเลยทักทายเอา” “เอาผ้าแพรไปพันรอบปลวกขึ้นมาตรงคอกหมูแกนะ แล้วขอขมาลาโทษท่านเสีย” แสดงให้เห็นว่าหากทำตามคำพูดของพ่อหมอแล้วอาการจะทุเลาลงหรือหายดีเองลักษณะเช่นนี้ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อของกลุ่มคนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สิน โดยการที่พ่อหมอแสวงหาผลประโยชน์จากความเชื่อของชาวบ้าน ทำให้ต้องเสียเงินค่ารักษาโดยไม่ทราบว่าการป่วยจะหายจริงหรือไม่ ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “พูดจบหมออ่าก็กวาดเงินค่าราดที่วางอยู่ในถาดข้างหน้า

ใส่กระเปาะเสื้อกุยเฮงแล้วจากไป” ทั้งนี้วัฒนธรรมทางความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติสามารถก่อเกิดเป็นความรุนแรงต่อร่างกายได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ด้วยรักและผูกพัน ตอน งานเฉลิมฉลองสีแดง

“ปีนี้ก็เหมือนทุกปีนะ เราได้คนบาปที่จะนำมาถวายให้ขึ้นไปเป็นคนรับใช้ของบรรพบุรุษเรานบนสวรรค์ ขอบคุณทุกคนที่ช่วยกันสอดส่องหาตัวคนไม่ดีมาจนได้”

คนบาป

เอามาถวาย

ขึ้นไปเป็นคนรับใช้ของบรรพบุรุษบนสวรรค์

เด็กชายได้ยินสิ่งที่ชายชราพูดชัดเจนทุกถ้อยพยางค์ แต่ไม่อาจเข้าใจได้

เขาไม่แน่ใจนักว่ากำลังจะเกิดอะไรขึ้น เด็กชายหันไปทางพ่อกับแม่ ตั้งใจจะคลายความสงสัยด้วยคำถาม หากรอยยิ้มอัมเอิบอาบบนสีหน้าของครอบครัวทำให้เด็กชายนั่งงั้นทั้งคำถามให้ลอยคว้างอย่างนั้น

ตอนนี้ทุกคนในสถานที่นี้มีรอยยิ้มแบบเดียวกัน รอยยิ้มของคนทีภาคภูมิใจในสิ่งที่ตัวเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนกำลังจะกระทำอย่างสุดใจ และรู้ว่าตนจะได้รับผลตอบแทนอย่างงดงาม

ชายคนเดิมที่จุดเทียนให้ชายชรายกถาดทรงรีสีแดงเข้าไปให้มีวัตถุทรงยาวคั่นตาวางอยู่บนนั้น

ชายชราหยิบมิดที่วางอยู่บนถาดขึ้นมา เมื่อกำแน่นที่ด้ามจับสีแดงสด คมมีดสีเงินสะท้อนแสงจากเปลวเทียนนับร้อยส่องประกายสีเหลืองทองงดงามจนเหมือนกับว่ามันไม่ใช่วัตถุบนโลกนี้ มีอีกข้างหนึ่งของชายชราจับเทียนสีแดงที่ถูกจุดแล้วมาถือไว้ เขากางแขนทั้งสองข้างออก โบกสะบัดสิ่งที่ถืออยู่น้อย ๆ แล้วเริ่มพูด

“เราจะทำเหมือนทุกปีนะ สำหรับคนที่เพิ่งมาร่วมงานกลางคืนเป็นปีแรก สิ่งที่เราจะต้องทำก็คือ ใช้มีดพร้าเล่มนี้เฉือนไปตามร่างกายของคนบาปให้เขาแปลงเสียงร้องให้ดังที่สุด เพราะเสียงของคนบาปจะขับไล่สิ่งอัปมงคลและโชคร้ายต่าง ๆ ออกไป เป็นการส่งสัญญาณให้เทพบนสวรรค์ลงมาประทานพรให้เราที่อยู่บนโลกมนุษย์และบอกให้บรรพบุรุษได้รับรู้”

“ท่านจะลงมีดตรงไหนก็ได้ จะเฉือน ตัด แทน แบบไหนก็ได้แล้วแต่ท่าน แต่จำไว้อย่างหนึ่งว่า ห้ามโดนจุดตาย ชายคนนี้จะตายก่อนที่ทุกคนลงมีดไม่ได้ มิเช่นนั้นพิธีจะไม่สมบูรณ์ และวิญญาณของชายผู้นี้จะไม่ได้ขึ้นสวรรค์ บรรพบุรุษของเราก็จะอดได้คนรับใช้คนใหม่ และเทพก็จะไม่ลงมาประทานพรให้เรา”

(นริศพงศ์ รักวัฒนนานนท์, 2564, หน้า 75-76)

จากตัวอย่าง ปรากฏการทำพิธีกรรมที่เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนจีนที่จะนำผู้ที่ถูกตีตราว่าเป็น “คนบาป” มาทรมานโดยการ “ฉีดยา ดัด แหวง” ร่างกายให้ครบทุกคนก่อนคนบาปจะถึงแก่ความตายเพื่อกำจัดสิ่งชั่วร้าย เพราะเชื่อว่า “เสียงของคนบาปจะขับไล่สิ่งอัปมงคลและโชคร้ายต่าง ๆ ออกไปได้” และ “วิญญาณของชายผู้นี้จะขึ้นสวรรค์ไปพบบรรพบุรุษแล้วกลายเป็นคนรับใช้” แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทำร้ายร่างกายผู้อื่นจากความวัฒนธรรมทางความเชื่อ และอาจนำไปสู่การสูญเสียชีวิต รวมทั้งได้สร้างเป็นบรรทัดฐานและเกิดเป็นความชอบธรรมในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี สิ่งเหล่านี้ถือเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อที่ส่งผลต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางตรงในการทำร้ายร่างกายมนุษย์อย่างไร้ศีลธรรมและเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

ขณะเดียวกันวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของไทยที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนานจนกลายเป็นเรื่องปกติและสืบทอดเป็นประเพณีประจำท้องถิ่น บางครั้งก่อให้เกิดเป็นความรุนแรงที่มนุษย์กระทำต่อสัตว์ได้เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเรื่อง อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ ตอน ทุ่งร้าง

ในอีกปีหนึ่งนั้นมันถูกจับไป ‘วังลาน’ ประสบการณ์คราวนั้นผมขึ้นยิ่งกว่าอะไรทั้งสิ้น การวิ่งวังลานส่วนมากจะทำกันในฤดูร้อนตามงานประจำปีของวัดในชนบท นักเลงวังลานจะจับวัวผูกเรียงเดียวเป็นแถวประมาณยี่สิบตัว ปลายเชือกด้านหนึ่งผูกไว้กับไม้หลักใหญ่ แล้วเขาก็ต้อนวัวให้วิ่ง วัวก็วิ่งเป็นรูปวงกลม ไม้หลักใหญ่นั้นเป็นจุดศูนย์กลาง วัวทั้งแถวเป็นเส้นรัศมีและวัวที่อยู่นอกสุดของแถวก็จะเป็นเส้นรอบวง วัวที่อยู่ไกลหลักใหญ่มากที่สุดก็ต้องวิ่งระยะทางไกลที่สุด วัวที่อยู่ใกล้ที่สุดนี้เรียกว่า ‘วันนอก’

เป็นเกมที่สนุกและโหดร้ายของมนุษย์

ฤดูร้อนปีนั้นเพื่อนบ้านผู้คลั่งการพนันมาหาชายชาวนาและขอเอาทรายไปวังลาน ด้วยเขาบอกว่าเขาทรายผูกให้ไกลเสามากที่สุด “แค่เล่นสนุก ๆ เท่านั้นแหละพ่อลุง” เขาพูด...

...การวิ่งเป็นวงกลมทำให้ทรายทั้งเหนียวและวิ่งเวียน ภาพต่าง ๆ ในสายตาของมันเริ่มพรางพราย จากรอบที่ยี่สิบกลายเป็นรอบที่สามสิบห้า สี่สิบห้า และห้าสิบตามลำดับ

ทรายล้มลงในรอบนั่นเอง มันล้มไม่ถึงพื้นเพราะมีร่างของวัวตัวที่สิบหกและตัวที่สิบแปด ซึ่งอยู่ทางด้านซ้ายและขวา

(แดนอรัญ แสงทอง, 2557, หน้า 145)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่า “วัว” หรือ “ทราย” เป็นสัตว์ที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านและชาวนา จนกระทั่งมนุษย์หาความสุขบนความทุกข์ของวัว กำเนิดประเพณีการเล่นพื้นบ้านอย่าง “การแข่งขันวังลาน” เพื่อความสนุกสนาน ถือเป็นการทรมานสัตว์ในรูปแบบหนึ่ง โดยนำธรรมเนียม

ที่สืบทอดกันมาจนกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรมประเพณี” สิ่งเหล่านี้จึงถือเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่เป็นการทารุณกรรมสัตว์ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เป็นเกมที่สนุกและโหดร้ายของมนุษย์” ซึ่งความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมนี้ยังส่งผลทำให้เกิดความรุนแรงต่อร่างกายจนกระทั่งสัตว์เสียชีวิต ดังข้อความ “การวิ่งเป็นวงกลมทำให้ทรายทั้งเหนียวและวิ่งเวียน ภาพต่าง ๆ ในสายตาของมันเริ่มพร่าพราย จากนั้นก็ล้มลงด้วยความเหน็ดเหนื่อย” พฤติกรรมดังกล่าวมีเจตนาหรือจงใจในการทำร้ายร่างกายสัตว์ อันมีสาเหตุมาจากประเพณีพื้นบ้าน เป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายสัตว์อย่างชัดเจน

3. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม เป็นรูปแบบของโครงสร้างทางสถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคม หรือผู้มีอำนาจสูงกว่ากระทำความรุนแรงโดยใช้อำนาจทางภาครัฐหรืออำนาจทางสังคมในการเอารัดเอาเปรียบหรือลดคุณค่าและศักดิ์ศรีผู้มีอำนาจน้อยกว่าให้ต่ำลง ปรากฏในลักษณะของโครงสร้างทางการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำจนกลายเป็นปัญหาทางด้านภาษาให้เกิดความตลกขบขันและถูกล้อเลียน เพื่อนำไปสู่ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษา ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง เจ้าหญิง ตอน ‘ลูกหามา’ กับสามสหาย

“ว่าอะไรนะ เจ้าบอกว่าพวกเจ้าคือพวกอะไรนะ”...

“หม่อมฉันบอกว่า พวกเราทั้งสามเป็นลูกหามา พระเจ้าข้า”

“ลูกหามา?”

เท่านั้นเอง แผ่นดินก็ถล่มทลายด้วยเสียงหัวเราะ พวกผู้ใหญ่ น้ำหูน้ำตาไหล ตวงท้องคึดท้องแข็ง แม้แต่พระราชาก็เกือบตกจากพระที่นั่งพระพักตร์แดงด้วยความขำ เศษแขนเสื้อพระราชินียังติดอยู่ที่ปากพระองค์ด้วยซ้ำขณะโบกพระหัตถ์ไหว ๆ

“ไอ้หนู” พระองค์ทรงชี้นิ้วลงมา “พูดซะให้ถูก พวกเจ้าคือลูกหามาไม่ใช่ลูกหามา”

“ลูกหามา” เจ้าน้องกลางสวนทันที

“ลูกหามา ไอ้พวกลูกหามา” คนที่มุงดูตะโกนแข็งแะ “แค่ชื่อตัวเองก็ยังเรียกไม่ถูก ยังมีหน้ามาอาสาปราบพญายักษ์ กลับบ้านไป กลับไปกินนมแม่ไป ไอ้ลูกหามา”...

“บอกข้ามาซิ ทำไมพวกเจ้าถึงเรียกตัวเองว่าลูกหามา”

เด็กทั้งสามช่วยกันกราบพูล

“เราไม่ได้เรียกพระเจ้าข้า แต่คุณครูของเราเป็นคนเรียก”

“คุณครูอะไร”

“คุณครูย่าฮุก พระเจ้าข้า”

“ว่าแล้วเสีย”

“เสียงหัวเราะขบขันแข็งแ้ง ไม่มีใครคนไหนไม่รู้จักคุณครูย่าฮุก แต่ก็ไม่มีใครยินดีส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียนของคุณย่าเช่นกัน

โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน เป็นที่รู้กันว่าเด็กข้างถนนทั้งหลาย เด็กซึ่งไร้พ่อขาดแม่จะถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ

แม่พระของเด็ก ๆ ซึ่งบัดนี้ชรามากพอจะเรียกว่าย่าพระได้แล้ว ยังคงทำหน้าที่ของท่านอย่างเข้มแข็ง แม้สุขภาพจะไม่อำนวยและสมองเริ่มเลือนหนอย ๆ ปัญหาของคุณย่าคือเวลาขึ้นทะเบียนชื่อนักเรียน คุณย่ามักเขียนตัวอักษรสลับที่กัน

เมื่อ ‘ลูกหมา’ สามตัวถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าก็ไม่รอช้าเขียนว่า ‘ลูกหมา’ ทันที

“อ้อ มันเป็นอย่างนี้เอง” พระราชาพยักหน้าหงิก

ทุกคนก็พลอยพยักตามัน “อ้อ มันเป็นอย่างนี้เอง”...

“หม่อมฉันเป็นพีคนโต” เจ้าตัวขาวสุดทูล “ชื่อหามจั่วพระเจ้าข้า”

“หม่อมฉันเป็นคนกลาง มีนามว่าแบกหาม”

“น้องสุดท้องอย่างหม่อมฉัน ชื่อหามรุ่งหามคำพะยะค่ะ”

(บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 80-84)

จากตัวอย่าง เป็นสถานการณ์ที่มีผู้อสาปราบงูยักษ์ ซึ่งพวกเขาเรียกตนเองว่า “ลูกหมา” และได้รับเสียงหัวเราะจากบรรดาชาวเมืองเป็นอย่างมาก เพราะคนทั้งหลายดูถูก ดูแคลน มองว่าพวกเขาเป็นแค่อี๋และเบียดขับให้กลายเป็นตัวตลก ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ลูกหมา ไอ้พวกลูกหมา” “แผ่นดินก็ถล่มทลายด้วยเสียงหัวเราะ” เมื่อลูกหมาทั้งสามแนะนำตัวให้กับทุกคนได้รู้จัก โดยตัวแรกชื่อ หามจั่ว ตัวที่สองชื่อ แบกหาม ตัวที่สามชื่อ หามรุ่งหามคำ เมื่อชาวเมืองได้ยินชื่อของเขาเหล่านี้ก็ยิ่งหัวเราะ และเมื่อชาวเมืองได้รู้ว่าเหล่าลูกหมามาจากโรงเรียนของคุณครูย่าฮุกที่เปรียบเสมือนตัวแทนของโรงเรียนในชนบทที่ขาดแคลนครู มีเพียงคุณย่าฮุกผู้แก่ชราเป็นครูคนเดียวและคุณครูย่าฮุกมักจะเขียนคำสลับที่กัน ลักษณะเช่นนี้แสดงถึงความรุนแรงที่มาจากความเหลื่อมล้ำของโครงสร้างการศึกษาที่รัฐไม่จัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างทั่วถึง จึงนำมาสู่การสบประมาททางวาจา ดูถูกในความสามารถในด้านภาษาของเหล่าลูกหมาที่ออกเสียงไม่ชัดเจน จนทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางความหมายของคำ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “แค่ชื่อตัวเองก็ยังเรียกไม่ถูก ยังมีหน้ามาอาสาปราบงูยักษ์ กลับบ้านไป กลับไปกินนมแม่ไป ไอ้ลูกหมา” พฤติกรรมดังกล่าวจึงส่งผลเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษาอย่างชัดเจน และท้ายเรื่องผู้เขียนก็เปิดเผยถึงกลวิธีการสร้างคำ “ลูกหมา” ว่าเป็นกระบวนการเล่นคำอย่างหนึ่ง โดยชื่อหามจั่ว มาจากคำพังเพย “รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเส้า” คือมีความไฝ่ดีเป็นที่ตั้ง ส่วนชื่อ แบกหาม นั้นมาจากสำนวน “รู้ไว้ไว้ว่า ใส่บาแบกหาม” คือ เอาความรู้

เป็นที่ตั้ง และชื่อหามรุ่งหามค่ำ มาจากคำวิเศษณ์ หมายถึง เอาความเพียรพยายามเป็นที่ตั้ง นอกจากนี้ยังปรากฏความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อในการใช้อำนาจการเป็นตัวแทนของ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อความรุนแรงขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ ตอน อสรพิษ

ท่วงทีของเขาหัวหาญ หน้าแน่น น้ำเสียงของเขาเยือกเย็น นับแต่เขาเป็นคนทรงเจ้า เป็นต้นมา ไม่ว่าเขาจะทำอะไรก็ตาม เขารู้สึกดีว่าการกระทำของเขาถูกต้องมากกว่า การกระทำของคนอื่นเสมอ ไม่ว่าเขาจะพูดอะไรก็ตาม เขาพูดได้ถูกต้องมากกว่าคนอื่นเสมอ เขารู้ดีว่าเขาคือผู้นำทางจิตวิญญาณของหมู่บ้าน สูงส่งทัดเทียมหรือสูงส่งกว่าหลวงพ่อเทียน ผู้ชราภาพห่อหมำและอาพาธ ทุกคนรู้ว่าเขาเป็นผู้มีอำนาจ และเขาก็รู้ว่าใครถึงอำนาจของเขา เมื่อเขาพูด ทุกคนต้องฟัง และขณะนี้เขาพูดซ้ำ ๆ พูดโดยเน้นคำทุกคำอย่างชัดเจน: “นี่คือของเจ้าแม่แพรกหนามแดง ผู้มีปัญญาและจัดเจนชีวิตชายตามองแวบเดียวก็รู้แจ้ง ใครบังอาจแตะต้องตัวนี้จะต้องมีอันเป็นไป ไอ้เจ้าเด็กคนนี้ได้ลบหลู่เจ้าแม่เสมอมาทั้งในที่ลับ และที่แจ้งจนเจ้าแม่ไม่อาจยกโทษให้มันได้อีกต่อไป โทษทัณฑ์ที่มันได้รับนี้ ยังนับว่าน้อยไป ด้วยซ้ำ ปล่อยให้เรื่องนี้เป็นไปตามที่เจ้าแม่จะต้องการเถิด นี่คือการเห็นของข้า เพื่อเห็นแก่ ดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่แพรกหนามแดง ขออย่าได้มีใครมีความเห็นผิดแผกจากนี้ เลย”

(แดนอรัญ แสงทอง, 2557, หน้า 50)

จากตัวอย่าง เป็นสถานการณ์ที่เด็กชายถูกงูจงอางยักษ์รัดแน่น ไม่สามารถหลุดพ้นได้ ชาวบ้านจึงหาทางช่วยเหลือ ทว่ามีชายชื่อ “ทรงวาด” ที่แอบอ้างว่าตนเองมีอิทธิฤทธิ์และเป็นคนทรงเจ้า ใช้ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติทำให้ชาวบ้านเคารพและศรัทธา ต่อมาจึงกลายเป็นผู้มีอำนาจ และมีอิทธิพลเหนือคนอื่น คำพูดของเขาถือเป็นการตัดสินใจสูงสุด ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เขาถูกต้องมากกว่าการกระทำของคนอื่นเสมอ” “เขาพูดได้ถูกต้องมากกว่าคนอื่นเสมอ” “เมื่อเขาพูด ทุกคนต้องฟัง” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้าง โดยทรงวาดใช้อำนาจในสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่ากระทำ ความความรุนแรงโดยตัดสินใจชี้ขาดและปฏิเสธการช่วยเหลือเด็กชายที่ถูกงูรัด เพราะให้เหตุผลว่างูดังกล่าวเป็นงูของเจ้าแม่แพรกหนามแดงที่มาลงโทษคนที่ลบหลู่เจ้าแม่ และหากใครแตะต้องงูจะเกิดสิ่งไม่ดีตามมากับบุคคลนั้น ซึ่งทุกคนต่างยอมรับในคำอธิบายนั้นและพากันคล้อยตาม การกระทำดังกล่าวของ “ทรงวาด” แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงทางโครงสร้างทางสังคมในการเป็นร่างทรงใช้ตำแหน่งหน้าที่สูงกว่าเอารัดเอาเปรียบชาวบ้านส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ ทำให้ผู้คนในหมู่บ้านต้องตกอยู่ในภาวะจำยอม

ความรุนแรงซ้อนที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เป็นมิติความสัมพันธ์ของความรุนแรงเดี่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเพียงความรุนแรงใดความรุนแรงหนึ่งเท่านั้น หากแต่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปหาความรุนแรงเดี่ยวในด้านอื่น ในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในทุกระดับของสังคม ปรากฏออกมาในรูปแบบของอำนาจที่ถูกกระทำผ่านผู้มีอำนาจทางสังคมหรือตัวแทนของรัฐ โดยผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงมักจะอยู่ภายใต้โครงสร้างของสังคมดังกล่าว

ความรุนแรงซับซ้อน (Complex violence)

ความรุนแรงซับซ้อน เป็นมิติความสัมพันธ์ของความรุนแรงซ้อน และยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปหาความรุนแรงเดี่ยวอย่างใดอย่างหนึ่ง ปรากฏในลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อกันไปพบความรุนแรงใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง และความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

1. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องให้เกิด

ความรุนแรงทางตรง

ความรุนแรงทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการใช้วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่ดำเนินอยู่ในสังคม จนกลายเป็นเรื่องปกติและถูกยึดเข้าไปเป็นเงื่อนไขทางโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง สภาพสังคม หรือกฎหมาย ที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และความรุนแรงนั้นยังส่งผลให้ผู้ที่มีอำนาจในการปกครองสูงกว่ากระทำความรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจผู้ที่มีอำนาจด้อยกว่า ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ ตอน อสรพิษ

ทรงวาดมีความพึงใจอย่างยิ่งที่ได้เรียกเขาว่าไอ้แป แอ้เหยแป หรือไอ้สัตว์กะหมาแป เรียกอย่างจงเกลียดจงชังและเหยียดหยาม มีความสุขที่ได้เน้นย้ำกับตนเองหรือกับคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านถึงปมด้อยของเขา ทรงวาดเป็นคนทรงเจ้า เขาเป็นชายวัยกลางคนอายุประมาณห้าสิบปี ร่างเตี้ยล่ำเต็มไปด้วยมัดกล้ามเนื้อ ผิวสีดำสนิท แต่ก่อนเขาชื่อนายवादหรือไอ้वादเท่านั้น แต่แล้ววันหนึ่งเมื่อห้าปีก่อน เขาก็บอกกับทุกคนในหมู่บ้านว่าวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่แพรกหนามแดงมีความประสงค์จะใช้เขาเป็นร่างทรง และเขาเป็นเพียงผู้เดียวที่สามารถอัญเชิญวิญญาณของเจ้าแม่ให้มาประทับทรงในร่างของเขาเมื่อใดก็ได้ผู้คนจำนวนมาก ทั้งในแพรกหนามแดงและหมู่บ้านใกล้เคียงเชื่อเขา นายवादจึงกลายเป็นทรงวาด

ด้วยประการฉะนี้ และเขาก็ค่อย ๆ มั่งคั่งขึ้นทีละน้อยโดยไม่ต้องทำนา เลี้ยงวัวหรือเลี้ยงหมู อีกต่อไป ในยามที่เขาประทับทรงเขานุ่งผ้าโจงกระเบนสีขาวใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ห่มสไบเฉียงไหล่สีขาว ทัดดอกไม้สีแดงและพูดด้วยเสียงอ่อนหวานของผู้หญิงเต็มไปด้วยถ้อยคำ เก๋ไก๋แปลกประหลาดซึ่งยากแก่การทำความเข้าใจ กิริยาอาการของเขาก็แปรเปลี่ยนไป เป็นผู้หญิงเช่นกัน อีกทั้งเขายังสามารถพอนำด้วยลีลาแปลกประหลาดและอ่อนช้อย มันเป็นการกระทำที่ขริบขลุ่ย น่าเชื่อถือ ทรงวาดจึงเป็นคนที่มีความเฉลียวฉลาดและอิทธิพลมากที่สุด คนหนึ่งในหมู่บ้าน และเขาก็พร้อมที่จะใช้อำนาจและอิทธิพลของเขาเสมอ ในทุ่งแพรงหนามแดงมีที่ดินว่างร้างอยู่หลายแปลง ถูกระบุว่าเป็นที่ดินสำหรับใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ แต่ทรงวาดก็ได้เข้าครอบครองที่ดินเปล่าเหล่านี้โดยพลการ เข้าไปล้อมรั้ว ปักต้นไม้ เพื่อหวังจะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินเหล่านั้น พ่อของเขายุดว่านั่น เป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัว และพ่อของเขาก็คัดค้าน แต่ทรงวาดยังคงดื้อแพ่งและหาประโยชน์จากผืนดินเหล่านั้นต่อไป เพื่อจะได้สามารถกล่าวอ้างกับเจ้าพนักงานที่ดินได้ในที่สุดว่า เนื่องจากเขาได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินเหล่านั้นมานานแล้ว เมื่อมีการออกเอกสารสิทธิ์ เขาจึงสมควรได้รับเอกสารสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว

(แดนอรัญ แสงทอง, 2557, หน้า 15-16)

จากตัวอย่าง กล่าวถึงตัวละครอย่าง “ทรงวาด” ได้แอบอ้างว่าตนเองมีอิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติโดยเป็นร่างทรง ทำให้ได้รับสิทธิ อำนาจ และการยอมรับจากชาวบ้านให้มีสถานะทางอาชีพในฐานะ “ร่างทรง” ควรแก่การเคารพนับถือ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ทรงวาดเป็นคนทรงเจ้า ผู้คนจำนวนมากทั้งในแพรงหนามแดงและหมู่บ้านใกล้เคียงเชื่อเขา” เขาจึงใช้อำนาจทางสังคมและใช้อิทธิพลครอบครองที่ดินรกร้างให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของความรุนแรงที่กระทำต่อทรัพย์สิน โดยวิธีที่มีชอบด้วยกฎหมาย โดยหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ทรงวาดก็ได้เข้าครอบครองที่ดินเปล่าเหล่านี้โดยพลการ เข้าไปล้อมรั้ว ปักต้นไม้ เพื่อหวังจะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินเหล่านั้น” “เขาได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินเหล่านั้นมานานแล้ว เมื่อมีการออกเอกสารสิทธิ์ เขาจึงสมควรได้รับเอกสารสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว” ซึ่งแสดงถึงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ “ร่างทรง” ที่กระทำต่อรัฐในการใช้ช่องว่างทางกฎหมายและต่อเนื่องในการทำความรุนแรงต่อทรัพย์สินโดยครอบครองที่ดินรกร้างให้เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เช่นเดียวกับเรื่องสั้น เรื่อง ซอยเดียวกัน ตอน สีสืบห้าบาท

“เราควรทำงานกันแค่วันละแปดชั่วโมงเท่านั้น ถ้าเราทำงานกันเกินแปดชั่วโมงอย่างนี้ เราควรจะได้เงินเพิ่มเป็นค่าโอเวอร์ไทม์ และในหนึ่งอาทิตย์เราควรทำงานเพียงสี่สิบชั่วโมง หมายความว่าเราไม่ควรจะต้องทำงานวันเสาร์ หรือถ้าจะต้องมาทำ เราก็ควรจะได้เป็นเงินพิเศษนอกไปจากเงินเดือน”

เพื่อนร่วมงานคนนั้นเห็นจริงด้วยว่ามันควรจะต้องเป็นเช่นนั้น แต่ก็ไม่มีความเห็นต่อว่าควรจะทำอะไรกับความคิดนี้ “เรากลัวตงกานวะ นายจะทำอะไรก็เอาอย่าให้เราออกหน้าเลย”

“ไม่เป็นไร นายไม่ต้องทำอะไร พอเราหาคนเห็นด้วยได้มากพอ เราก็เข้าซื้อกัน เขียนหนังสือถึงนายห้าง”

ทวยเริ่มคุยกับเพื่อนร่วมงานอีกคน หนึ่งอาทิตย์ต่อมาเจ้านั้นเริ่มต้นฟังอย่างไม่ยินดี ยินร้าย แต่พอฟังที่เขาพูดจบก็ทำหน้าเหมือนเห็นเขาเป็นตัวแปลกประหลาดอะไรสักอย่างที่ไม่เคยเห็นมาก่อนเลยในชีวิต พอเห็นสีหน้าแบบนั้นทวยก็เลยไม่พูดต่อ และผลไปตุรุธที่กำลังวิ่งเข้ามาจอด พักใหญ่ ๆ หลังจากนั้นนายห้างก็เดินมาบริเวณที่จอดรถ

(วาทิช จรุงกิจอนันต์, 2561, หน้า 149–150)

จากตัวอย่าง ปรากฏค่านิยมของการทำงานล่วงเวลานอกเหนือจากเวลาการทำงานตามปกติ เพื่อให้เกิดเป็นบรรทัดฐาน เกิดการยอมรับ และกระทำต่อกันมาโดยปราศจากการตั้งคำถามว่าเหมาะสมหรือไม่ จากเรื่องกล่าวถึงพนักงานในบริษัทกำลังถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบแต่พวกเขาเพิกเฉยต่อการเรียกร้อง ไม่กระตือรือร้นต่อความยุติธรรมนี้ เพราะไม่มีใครกล้าขัดขึ้นและเกรงกลัวต่ออำนาจ ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางค่านิยมและส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางตำแหน่งและอาชีพของผู้มีอำนาจมากกว่าที่กดขี่ เอารัดเอาเปรียบผู้ด้อยกว่า จนฝังรากลึกและไม่สามารถแก้ไขได้ หากมีบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามหรือเรียกร้องว่าเรื่องดังกล่าวไม่เหมาะสม ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เราไม่ควรจะต้องทำงานวันเสาร์ หรือถ้าจะต้องมาทำเราก็ควรจะได้รับเป็นเงิน พิเศษนอกไปจากเงินเดือน” บุคคลนั้นจะถูกเบียดขับให้เป็น “คนอื่น” ทันทีส่งผลต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรงจากพฤติกรรมที่เพื่อนร่วมงานแสดงออกทางสีหน้าด้วยการเหยียดหยาม จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เขาพูดจบก็ทำหน้าเหมือนเห็นเขาเป็นตัวแปลกประหลาดอะไรสักอย่าง” ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือเป็นสับประมาททางพฤติกรรมในอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้ผู้ถูกระทำกลายเป็น คนอื่นของสังคม นอกจากนี้ยังพบปรากฏการณ์ของค่านิยมที่บรรพบุรุษถ่ายทอดสืบทอดกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสถาบันครอบครัวกระทำ ความรุนแรงทางเพศต่อผู้ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างนั้น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่องด้วยรักและผูกพัน ตอน ผู้ให้กำเนิด

“คราวนี้ก็ผู้หญิง...”

“ม้า หนูขอโทษ”

หญิงชราไม่ตอบคำ แต่ลืกลงไปในดวงตา ความหยาบเหี้ยมเกลียดชังหนาแน่นกว่าเดิม

“ถ้ามีหลานชายให้ไม่ได้ ก็อย่าขอโทษเลย” หญิงชราพูดเรียบ ๆ หญิงสาวได้แต่หลบหน้า อารมณ์ของคนที่ยังมองลงมาเอ่อทันเกินกว่าเธอจะรับไหว เธออยากให้คนตรงหน้าตวาดแหวและก่นด่าเธอเสียยิ่งดีกว่าถูกมองด้วยความขยะแขยงราวกับเธอเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจเหลือประมาณแบบนี้

“ม้า หนูขอโทษ หนูอยากมีลูกชาย มีหลานชายให้ม้า แต่ไม่รู้ทำไมร่างกายหนูเป็นแบบนี้” แต่ละคำพูดคืบคลานแสนเชื่อง น้ำเสียงแหบโหยสั่นไหว เหมือนนกไต่เชือกที่ยืนอยู่บนเส้นชีวิตบางเฉียบ...

“แล้วลูกหนูล่ะม้า?” คำถามกระซิบเป็นเสียงหวีดหวิวอ่อนแรง พร้อมจะถูกพัดพาให้จมหาย

“ผู้หญิง เก็บไว้ก็ไร้ค่า” เพียงเท่านั้นที่หญิงชราตอบกลับมา...

คว้นสีชมพูจางบางล่องลอยในอากาศ กลิ่นหอมหวานอบอวลในห้องทำให้เธอผ่อนคลาย แต่ทันใดนั้นประตูก็เปิดออก ร่างกายเธอแข็งตึงอีกครั้ง เหมือนเหยื่อที่รับรู้ถึงการปรากฏของผู้ล่า หญิงชราและชายหนุ่มเดินเข้ามาในห้อง ใบหน้าสงบนิ่งเหมือนหน้ากากระดาษแข็งคงประทับอยู่ หญิงชรามายืนอยู่ที่ปลายเตียง ก่อนจะเบี่ยงทางให้ชายหนุ่มหญิงสาวยกศีรษะขึ้นมองสามี

อวัยวะเพศชูขึ้น มุ่งมั่น แข็งเกร็งชี้ตรงมายังเธอ เธอจ้องมองมันอย่างเหม่อลอย แล้วไล่สายตาขึ้นไปไปที่ใบหน้าของสามี เขาสบตาเธอเพียงครู่ ก่อนเลี้ยวหลบอย่างประหม่า

หญิงชราย้ายตัวเองมาอยู่ข้าง ๆ เธอ มือข้างหนึ่งย้ายมาจับที่คางเรียวยาวของหญิงสาว เธอรู้สึกถึงความสากและเหยียนมือผอมเกร็งออกแรงบีบให้ปากของเธอเผยออกของเหลวประหลาดนั้นไหลเข้าสู่ร่างกายของเธอเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

“ม้าได้ยาดีมา” แม่สามีพูด

หญิงชราส่งสัญญาณให้ชายหนุ่ม เขาพยักหน้ารับแล้วค่อย ๆ ปีนขึ้นมานอนเตียง...

เขาพรวดพราดเข้ามาในตัวเธอ ร่างกายเขาขับโดยอัตโนมัติ ระหว่างที่ไม่ได้สติเธอก็ถูกหล่อลื่นมาก่อนแล้ว กลิ่นหวานอ่อน ๆ และของเหลวสีแดงนั้นมีส่วนช่วยผ่อนคลายช่องทางของเธอไม่มากนัก

เมื่อทุกอย่างเข้าที่ การขยับเคลื่อนก็เริ่มขึ้น ในห้องสี่เหลี่ยมมีเพียงเสียงกระทบกันของผิวหนัง เขาและเธอไม่ได้มองหน้ากัน ความรู้สึกและอารมณ์ถูกทำให้เจียบไป ไม่มี

ความเจ็บ ไม่มีความเสียกระดูกสัน ไม่มีเสียงจากความพึงพอใจหรือผื่นทน ทั้งสองเหมือน
เครื่องจักรที่ถูกเปิดสวิตช์ แล้วทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย...

แม่สามีโน้มตัวมากระซิบที่ข้างหู แต่เสียงนั้นดูเหมือนมาจากที่ไกลแสนไกล
“คราวนี้ขอให้ได้ลูกชายแล้วกัน”

(นิรศพงศ์ รักวัฒนารักษ์, 2564, หน้า 97–102)

จากตัวอย่าง เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ที่เป็นการข่มขู่ ควบคุม และบังคับให้มีเพศสัมพันธ์เพื่อบรรลุตามเป้าหมาย คือ การมีบุตรชาย รวมทั้งกล่าวโทษที่ไม่สามารถให้กำเนิดบุตรชายได้ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ม้า หนูขอโทษ หนูอยากมีลูกชาย มีหลานชายให้ม้า” และ “ถ้ามีหลานชายให้ไม่ได้ ก็อย่าขอโทษเลย” เพราะที่ผ่านมามีหญิงสาวให้กำเนิดบุตรผู้หญิงทุกครั้ง ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงที่เรียกว่า ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่ให้ความสำคัญกับเพศชาย หญิงชายจึงเตรียมการด้วยวิธีวิปริต โดยการให้สุดคว้นสีชมพูเพื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศแล้วยังให้ดื่มน้ำรสหวานจากขวดใสสีแดงที่อ้างว่าเป็น “ยาดี (ยาปลุกอารมณ์ทางเพศ)” จากนั้นให้ลูกชายข่มขืน ลักษณะเช่นนี้แสดงถึงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมของชาวจีนในการกระทำ ความรุนแรงทางเพศในฐานะแม่สามีกระทำต่อลูกสะใภ้อย่างชอบธรรม สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการคุกคามทางเพศ ต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายที่สามีกระทำการข่มขืนภรรยาอย่างไร้ศีลธรรม และผู้ถูกกระทำเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงแม้จะยินยอมหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ยังปรากฏในลักษณะของค่านิยมในเรื่องการเคารพเพลงชาติไทยจนนำมาสู่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางตรง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง เราหลงลืมอะไรบางอย่าง ตอน เพลงชาติไทย

เย็นหนึ่งหลังเลิกงาน ผมแวะเข้าไปนั่งทอดอารมณ์ในมหาวิทยาลัยที่เคยรำเรียนมา ขณะกำลังนั่งคิดอะไรเพลิน ๆ เผอิญเพลงชาติไทยกระหึ่มขึ้นกลางมหาวิทยาลัย ผู้คนหยุดกึก อย่างกับเครื่องจักรถูกกดปุ่ม_อย่าว่าแต่คนเลยครับ แม้แต่หมาในมหาวิทยาลัยยังร่วมเคารพเพลงชาติไปกับผู้คนด้วยเหมือนกัน ผมสังเกตเห็นออกบอย เมื่อสัญญาณเริ่มต้นเพลงชาติดังขึ้น หมาสองสามตัวที่อยู่ใกล้มหาวิทยาลัยมายาวนาน จะยืนนิ่งชูคอเห่าหอนรับเป็นทอด ๆ ไปจนกว่าเพลงชาติจบ คราวนี้ก็เช่นกัน มันทำในลักษณะการเซ่นเซม ไม่ผิดเพี้ยน มันเป็นภาพที่ชวนประทับใจหรือชวนตลกกันแน่ ผมเองก็ไม่แน่ใจ

ส่วนผมนะหรือ ก็อย่างที่บอกนั่นแหละว่าผมกำลังนั่งคิดอะไรเพลิน ๆ อยู่ อาจเป็นเรื่องภาระหนี้สินที่ต้องหาจ่ายตอนสิ้นเดือน หรืออาจจะเป็นเรื่องวุ่นวายในที่ทำงานหรืออาจเป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องบนเตียง ไม่รู้สิ ผมก็จำไม่ได้ว่าคิดเรื่องอะไรไปบ้างมันประเด

ประดังสับสนวนวายุไปหมด ด้วยเหตุทั้งหลายทั้งมวลเลยทำให้ผมไม่ได้ร่วมกิจกรรมรวมหมู่ อันทรงเกียรติกับเขาด้วย ไข่ครับ วันนี้ผมเลยไม่ได้ยืนตรงเคารพเพลงชาติไทย...

ผมคิดว่าการลืมหืมทำอะไรบ้างบางครั้งก็ไม่น่าจะก่อปัญหาขึ้นกับตัวเองหรือส่วนรวมเลย แต่นั่นแหละครับ ผมอาจคิดผิดเมื่อเพลงชาติไทยจบลง ปรากฏว่ามีอาจารย์ผู้หญิงคนหนึ่ง เดินร่ำทำหน้ามึงทึ่งเข้ามาหาผม พร้อมตะคอกถามว่า

“นี่เธอ เป็นคนไทยหรือเปล่า?”

ผมตะลึงงันงงงวยกับสิ่งที่อาจารย์ถาม เมื่อตั้งสติได้จึงยิ้มตอบ

“แน่นอนครับ ผมเป็นคนไทยแน่นอนร้อยเปอร์เซ็นต์ครับ ผมเกิดในประเทศไทยมีพ่อแม่ปู่ย่าตายายเป็นคนไทย แม้ว่าตาจะตีไปบ้างก็ตามที เรียนหนังสือภาษาไทยในโรงเรียนที่มีครูสอนเป็นคนไทย มีทะเบียนบ้าน มีบัตรประชาชนที่ออกให้ถูกต้อง โดยกระทรวงมหาดไทย เรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย ไม่เคยออกไปเรียนต่างประเทศ..”

“พอแล้ว!” หล่อนตวาดถลัน “แน่ใจหรือว่าเธอเป็นคนไทย แล้วทำไมถึงทำอย่างนี้ล่ะ หรือเธอจะเป็นคอมมิวนิสต์” ผมนึกในใจไปกันใหญ่แล้ว...

“นี่เธอ! ชักจะมากไปแล้วนะ” หล่อนกระแทกหนังสือที่หอบมาด้วยลงกับโต๊ะอย่างแรง จนผมสะดุ้ง “ถ้าเธอยังอวดดีเดี๋ยวนะจะแจ้งความเอาเธอเข้าตะราง”

ผมหัวเราะขึ้นมาอีก “อาจารย์จะเอาคนอย่างผมนี้หรือเขาตะราง ข้อหาอะไรมิทราบครับ”

“เอาเลยครับ แจ้งความเลย เห็นตำรวจยืนอยู่หน้ามหาวิทยาลัยสองสามคน แต่ผมสงสัยจังว่าการไม่ยืนตรงเคารพเพลงชาตินี้มันจะเป็นความผิดด้วยหรือ ถ้าผิดจะเป็นข้อหาอะไรหรือครับ หรือว่าจะเป็นข้อหาทำลายความมั่นคงของชาติ หรือข้อหาขายชาติ หรือข้อหาการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ หรือร้ายแรงถึงขั้นการกระทำอันเป็นภัยต่อชาติในการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย..”

(วัชร สัจจะสารสิน, 2564, หน้า 97-101)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำเสนอความสำคัญของเพลงชาติไทย ด้วยการยืนตรงเคารพเพลงชาติ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ผู้คนหยุดกึก” “หมาสองสามตัวที่อยู่โยงกับมหาวิทยาลัยมายาวนาน จะยืนนิ่งชูคอเห่าหอนรับเป็นทอด ๆ ไปจนกว่าเพลงชาติจบ” แสดงให้เห็นว่าแม้แต่สุนัขยังมีจิตสำนึกที่จะแสดงความเคารพ สะท้อนถึงค่านิยมคนไทยที่ให้ความสำคัญกับ “เพลงชาติไทย” การยืนตรงเคารพเป็นหน้าที่และการกระทำ “อันทรงเกียรติ” ซึ่งจากเรื่องได้กล่าวถึงตัวละครผู้ชายได้เข้าไปเที่ยวในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จนกระทั่งถึงเวลาสับเปลี่ยนนาฬิกา เพลงชาติไทยดังขึ้น ผู้คนต่างหยุดและยืนตรงเคารพเพลงชาติ แต่เขานั้นไม่ได้ยืนตรงเคารพเพลงชาติ เนื่องจากจิตใจจดจ่อ

ครุ่นคิดอยู่กับสิ่งอื่น กระทั่งอาจารย์ท่านหนึ่งได้กล่าวหาในเชิงบริภาษว่าการไม่ยืนตรงเคารพเพลงชาติ เป็นการแสดงว่าไม่ได้เป็นคนไทย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “นี่เธอ เป็นคนไทยหรือเปล่า?!” “แน่ใจ หรือว่าเธอเป็นคนไทย แล้วทำไมถึงทำอย่างนี้ล่ะ หรือเธอจะเป็นคอมมิวนิสต์” ผู้เป็นอาจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มวิชาชีพชั้นสูงในฐานะตัวแทนของรัฐได้ใช้อำนาจในการประทุษวาจา ตำหนิ และดูถูก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมเป็นผู้กำหนดกรอบของความเป็นชาติไทยว่าการเป็นคนไทยจะต้องยืนตรงเคารพเพลงชาติ การไม่ยืนตรงเคารพธงชาติแปลความได้ว่าไม่ใช่คนดี ไม่ใช่คนปกติ และเพียงเพราะไม่ยืนตรงเคารพธงชาติ สามารถมองได้ว่าคนผู้นั้น “เป็นคอมมิวนิสต์” ไม่รักชาติ ประหนึ่งว่าทำ ความผิดร้ายแรงและผิดกฎหมาย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “จะแจ้งความเอาเธอเข้าตะราง” การกระทำของอาจารย์ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐใช้อำนาจเพื่อเข้าควบคุม โดยการกล่าวประทุษวาจาว่า เขาไม่ใช่คนไทยและเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งแฝงไปด้วยค่านิยมทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นความรุนแรงทางวัฒนธรรมในการสร้างเป็นบรรทัดฐานว่า คนไทยต้องเคารพเพลงชาติไทยส่งผลให้เกิดเป็น ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมใช้อำนาจตัวแทนของรัฐ “อาจารย์” ในการกล่าวหาว่าไม่ใช่คนไทย หากไม่เคารพเพลงชาติไทย ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นความรุนแรงทางตรงในการกล่าวประทุษวาจา

2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิด ความรุนแรงทางตรง

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างทางสถาบันของรัฐและสถาบันทางสังคม ปรากฏในการใช้อำนาจของภาครัฐหรืออำนาจทางสถานภาพทางสังคม เอารัดเอาเปรียบผู้ที่อยู่ภายใต้อำណติปกครอง ทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดความเสียเปรียบ แล้วความรุนแรงนั้นยังส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกาย จิตใจ และเกิดความรุนแรงต่อเนื่องจนกลายเป็นความรุนแรงทางเพศ ทั้งนี้ความรุนแรงลักษณะดังกล่าวสะท้อนผ่านปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมที่รัฐไม่สามารถจัดการความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ซอยเดียวกัน ตอน บ้านเรา อยู่ที่นี่...ซอยเดียวกัน

ที่นี้ก็เหมือนซอยอื่น ๆ คือมีจิ๊กโก๋เจี้ยวจ้าวประจำตรอก มีพวกเกร่ สัพเพเหระ ที่วัน ๆ เอาแต่นั่งร้านกาแฟ รอให้ถึงวันเสาร์อาทิตย์เพื่อจะได้มีที่ไป คือไปสนามม้าและเพื่อที่จะกลับมาพุ่มพวยเพราะหมดตัวในตอนค่ำและเพื่ออีกที...เพื่อที่จะออกหาทางที่จะได้เงินมาให้ควักในตอนกลางคืน

ในซอยนี้มีทั้งผู้ค้าและผู้ติดยาเสพติด ทั้งที่ติดยาแก้ปวด กัญชา ยาฝิ่น จนกระทั่งติด กลิ่นทินเนอร์ ที่นี่มีทั้งขุนโจรและกระจอกโจร และสารพัดของผู้ชำนาญวิชาชีพโจรจาก การที่นั่งร้านกาแฟบ่อย ๆ ทำให้ผมทราบว่ ถ้าผมคิดจะเอาดีในทางมิฉฉาชีพนี้แล้ว สิ่งที่ผม

ควรลงทุนที่สุดคือ การตั้งตัวเป็นเอเยนต์โจรในซอยนี้ เพราะที่นี้เต็มไปด้วยผู้ชำนาญพิเศษในแต่ละสาขาโจร ไม่ว่าจะเป็นงัดรถ งัดบ้าน ย่องเบา และย่องหนัก คือชนชั้นคนจนเหี้ยม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตริ้นฟันแทงหรือปล้นฆ่า ผมเคยเห็นจิ๊กโก๋พลัดถิ่นสองคนโดนตีเสียและปางตายที่ร้านกาแฟ...

...ผู้หญิงน้อยคนเต็มทีที่จะกล้าใช้ซอยนี้คนเดียวในตอนกลางคืน การปล้นจี้และการลวนลามผู้หญิงเป็นเรื่องปกติ ทางปูนที่สร้างมารับสะพานไม้แห่งนี้กว้างไม่ถึงสองเมตร แดงแขนงออกไปเป็นชอกเล็กชอกน้อยทั้งที่เป็นสะพานไม้ และเป็นทางเดินดินลูกรังเล็ก ๆ ที่มีหญ้าสูงท่วมหัว บางตอนเป็นกองขยะเหม็นคุ้ง หลายหนที่ผมรู้สึกแปลกใจที่ซอยอยู่นี้ อยู่ใจกลางของกรุงเทพมหานคร เพราะเพียงสิบกว่านาทีเมื่อเดินออกถึงถนนใหญ่ กลับเต็มไปด้วยตึกรามโอ่อ่า ผมเคยถามเล่น ๆ กับพี่ชายว่ารู้ไหมกรุงเทพฯ เป็นเมืองนรกหรือเมืองสวรรค์

(วณิช จรุงกิจอนันต์, 2561, หน้า 134-135)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมในบริบทของพื้นที่ขาดการดูแลและแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานของรัฐที่ “อยู่ใจกลางของกรุงเทพมหานคร” สะท้อนถึงสถานที่ที่มีสิ่งแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย จนประชาชนมองว่าเหตุการณ์การปล้น จี้ และการลวนลามผู้หญิงเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคม จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “มีจิ๊กโก๋เจี้ยวจ้าวประจำตรอก มีพวกเกรสัฟเพะ” และ “ที่นี้มีทั้งขุนโจรและกระจอกโจร และสารพัดของผู้ชำนาญวิชาชีพโจร” ลักษณะเช่นนี้เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากรัฐ ส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตริ้นฟันแทงหรือปล้นฆ่า ผมเคยเห็นจิ๊กโก๋พลัดถิ่นสองคนโดนตีเสียและปางตายที่ร้านกาแฟ” รวมทั้งยังส่งผลต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางเพศที่ผู้ชายคุกคามทางเพศผู้หญิงจนกลายเป็นความเคยชินในสายตาของผู้คนที่อยู่ในสถานที่ดังกล่าว ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “การลวนลามผู้หญิงเป็นเรื่องปกติ” ปรากฏการณ์นี้เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่รัฐไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ทำให้ส่งผลเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน จากนั้นดำเนินต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางเพศที่ผู้ชายเอารัดเอาเปรียบและคุกคามผู้หญิง

ขณะเดียวกันปัญหาการบริหารจัดการของรัฐที่ไม่ทั่วถึงทำให้ประชาชนได้กลับความรุนแรงที่มาจากโครงสร้างการบริหารงานของรัฐโดยการซ่อนเร้นทรัพย์สินและต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายของประชาชน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง สิงโตนอกคอก ตอนซินเดอเรลล่าแห่งเมืองหุ่นยนต์

ทางเดียวที่ประชาชนจะได้น้ำมันมา คือจากการใช้คุปองปันส่วนของรัฐ ซึ่งแลกน้ำมันได้แค่พอเติมตะเกียงอ่านหนังสือ ไม่มากไม่น้อยไปกว่านั้น สมัยก่อนน้ำมันเคยปันส่วนมากกว่านี้ มันค่อย ๆ น้อยลงเรื่อย ๆ จนในที่สุดก็เหลือเพียงเท่าที่ว่า

เมืองที่พวกเราอยู่เป็นที่ตั้งของโกดังเก็บน้ำมันอัดเม็ดของรัฐบาล ผมรู้ดีว่าในนั้นมีน้ำมันอยู่เป็นจำนวนมหาศาล ของมีค่าทำให้คนอยากเลย ผมกับน้องชายลักลอบเข้าไปในโกดังในยามค่ำคืน ขโมยน้ำมันอัดเม็ดมาเพียงน้อยนิด เท่าที่พวกคนนับจำนวนจะไม่สังเกต น้ำมันแค่ไม่เท่าไรในสายตาของผู้ปกครองมีค่าเท่ากับมหาศาลในสายตาประชาชน งานนี้ไม่ยาก ความง่ายและกำไรงามของงานทำให้คนอยากทำซ้ำ เรากลับไปเอาน้ำมันออกมาอีกหลายครั้ง เลือกวันระยะห่างของการบุกรุกแต่ละครั้งให้มากพอสมควร และเอามาเพียงทีละน้อย...

...ธารามีความคิดอยากจะขโมยน้ำมันอีกสักครั้งก่อนจากไป “เราจะไม่มีแหล่งน้ำมันแบบนี้อีก” เขาให้เหตุผล

“มันอันตราย” พี่สาวปรัม

ธารานิ่งเงียบไปไม่ได้เฉยอีก แต่คืนนั้นเมื่อผมตื่นขึ้นกลางดึก ผมก็พบว่าเตียงของน้องว่างเปล่า ธารารออกไปคนเดียว และตามที่ผมเล่า...เขาไม่กลับมา คนที่ถูกจับได้จะถูกฆ่าทันทีในเช้าวันนั้น

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2565, หน้า 137-138)

จากตัวอย่าง กล่าวถึงโลกแห่งอนาคตที่ถูกปกครองโดยรัฐบาลหุ่นยนต์ ซึ่งหุ่นยนต์เหล่านี้ขับเคลื่อนการทำงานด้วยน้ำมัน น้ำมันจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับมนุษย์และหุ่นยนต์ปรารถนา จึงเป็นเหตุผลให้ “พิภพและธारा” เกิดการคับข้องใจในการจัดสรรน้ำมันของรัฐบาลหุ่นยนต์ ซึ่งถือว่าเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างของรัฐที่กระทำต่อประชาชนให้ได้รับความเดือดร้อนจากการได้รับน้ำมันที่ลดลง พิภพกับธाराจึงได้กลับความรุนแรงดังกล่าวด้วยการประทุษต่อทรัพย์สินและการเผชิญหน้ากับภาครัฐโดยตรง เพื่อหาหนทางครอบครองน้ำมัน โดยการขโมยน้ำมันจากโกดังของรัฐ ซึ่งเป็นความรุนแรงต่อทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาที่ปรากฏคำบ่งชี้ในการใช้ความรุนแรงคือ “ลักลอบ” “ขโมย” “ไปเอามาอีกหลายครั้ง” แสดงถึงการกระทำที่เป็นการนำทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างเจตนาโดยการซ่อนเร้น และผลกระทบของการได้กลับรัฐบาลครั้งนั้นทำให้น้องชาย “ธारा” ถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวและประหารชีวิต จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ธารารออกไปคนเดียว และตามที่ผมเล่า...เขาไม่กลับมา คนที่ถูกจับได้จะถูกฆ่าทันทีในเช้าวันนั้น” จึงเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างของรัฐที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สินต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงต่อร่างกายอย่างชัดเจน

3. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางวัฒนธรรม เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างทางอำนาจของภาครัฐในฐานะตัวแทนของรัฐ เอารัดเอาเปรียบ หรือใช้อำนาจกระทำความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายและจิตใจ และต่อเนื่องกลายเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อที่ดำเนินอยู่ในสังคมอย่างปกติ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ก่อกองทราย ตอน อุบาห์

“ฉันก็ไม่แน่ใจนะ... แต่มันก็น่าคิดเหมือนกัน ก็พวกทหารพรานนั่นแหละ มันขึ้นไปตั้งกองอยู่ที่นั่นด้วย มันตรวจตราทุกคนที่เข้าออกในหมู่บ้าน เพราะกลัวว่าจะจะเป็นสายพวกป่า ฉันทะไอ้เข้มันเพิ่งขึ้นไปก็ถูกเพ่งเล็งเพราะเป็นคนแปลกหน้า พออยู่ไม่กี่วันเขาประกาศห้ามตัดยางเพราะกลัวว่าชาวบ้านจะไปส่งข่าวส่งเสบียงให้พวกในป่า แต่ไอ้เข้มันไม่ยอมเชื่อ ก็มันรีบตัดยางเพื่อหาเงินซื้อผ้าไตรซื้อวัวมาแกงในงานบวชนั่นแหละ มันเลยหนีไปตัดยางคนเดียว ฉันท้ามันก็ไม่ฟัง พอพวกทหารรู้เข้ามันก็ยิ่งเพ่งเล็งมากขึ้น แต่เรื่องมันก็ยังไม่มีอะไรอยู่ ๆ ไอ้เข้มันก็หายไปเสียเฉย ไม่มีข่าวคราว ที่แรกก็คิดว่ามันจะลงมามีบ้านพวกเราก็เลยไม่ตามหา แต่อีกสามสัปดาห์มันก็กลับมา ทั้งเนื้อทั้งตัวข้าเข้เป็นแผลไปหมดมันเหมือนกับโดนรุมทุบมาอย่างนั้นแหละ พวกเราถามมันก็ไม่ยอมพูด เห็นใครแต่งชุดเข้เป็นไม่ได้ มันต้องวิ่งเข้าไปหลบทันที แต่ชาวบ้านเขารู้ระแคะระคายว่ามันถูกจับไปในค่ายทหารพราน หลังๆ เขาอ้างว่าอีกว่าไอ้เข้มันโดนมาแน่ ๆ เลย พวกนั้นนะใหญ่ยังกะอะไรดี ใคร ๆ เขาก็กลัวกันทั้งเมือง พวกเราเห็นผิดทำจึงบอกให้มันกลับมาเสียก่อน แต่ก็ไม่นึกเหมือนกันว่ามันจะมาแบบนี้ไปได้”

ลอยเล่าเรื่องที่ผ่านมาให้ฟังเสียงยืดยาว ทั้งนางคำนางเนียมและพ่อเฒ่าสุขได้แต่จ้องหน้ากันด้วยความรู้สึกอันยากจะเข้าใจ นางคำนั้นถึงกับหลังน้ำตาออกมาโดยไม่รู้ตัวเมื่อฟังข่าวร้ายเกี่ยวกับลูกของนาง

แล้วพ่อเฒ่าสุขก็เอ่ยขึ้นเป็นคนแรก ด้วยน้ำเสียงคั่งแค้นและขมขื่น แกกัดมวนยาสูบที่คาบคาวอยู่จนgramนูน

“กูรู้แล้วละทีนี้... ฮี... มันอย่างนี้เองไอ้เข้มันถึงกับเป็นบ้า มันเป็นโรคกลัวจนขึ้นสมองนั่นเอง มันคงโดนมาหนัก ทั้งถูกขู่และถูกซ้อมแหละมึงเอ๊ย... พวกแกนะพอกันได้เสียทีเลิกไปหาหมอฟันหมออุบาห์กันได้แล้ว ต่อให้หมอเทวดาฤาษีชีไพรอย่างทีอเนียมมันว่าก็ไม่

ทางอุบาทว์ตัวนี้มันแรงนักอีคำเอ๋ย... มันกินคนดี ๆ มาเสียนัก ไอ้เข็มนี่ไม่ถึงกับตายก็นับว่าบุญโขแล้ว...”

(ไพฑูริย์ ธัญญา, 2558, หน้า 95-96)

จากตัวอย่าง เป็นการบอกเล่าของชาวบ้านที่ค้นหาสาเหตุของการที่ตัวละครเข็มนึกทำร้ายร่างกายจนเสียชีวิต โดยการที่กลุ่ม “ทหารพราน” ผู้มีอำนาจทางสังคมในฐานะตัวแทนของรัฐใช้อำนาจสิทธิทางกฎหมาย และตำแหน่งหน้าที่ ในการสร้างความเสียหายและความหวาดหวั่นให้แก่ประชาชน กระทำความรุนแรงทางตรงต่อร่างกาย “เข็มน” ที่ลักลอบไปตัดยางในเขตป่าสงวน จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ทั้งเนื้อทั้งตัวข้าเข็มนเป็นแผลไปหมด” เนื่องจากทหารพรานมองว่าเข็มนเป็นคนแปลกหน้าและมีพฤติกรรมชวนสงสัย จึงการกระทำความรุนแรงทางตรงด้านร่างกาย ส่งผลให้เข็มนทุพพลภาพ บาดเจ็บ และสูญเสียสุขภาพจิต กระทั่งเป็น “บ้า” ไม่สามารถดำรงชีวิตตามปกติสุขแบบเดิมได้อีกต่อไป ความรุนแรงทางตรงนี้นอกจากจะเกิดขึ้นทางด้านร่างกายของเข็มนเองแล้ว ยังเป็นความรุนแรงทางจิตใจของคนรอบข้างอีกด้วย โดยการสร้างความเชื่อจากการบอกเล่าต่อ ๆ กัน ทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่าเข็มนหลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถูกผีเข้าสิง หรือเป็นอุบาทว์ จนต้องไปหาหมอผี หมอเทวดามารักษา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “พวกแกนะพอกันได้เสียทีเลิกไปหาหมอผีหมออุบาทว์กันได้แล้ว ต่อให้หมอเทวดา ฤาษีชีไพรอย่างทีอี่เนี่ยมันว่าก็ไม่มีทาง อุบาทว์ตัวนี้มันแรงนักอีคำเอ๋ย” สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ “ทหารพราน” ที่ใช้อำนาจทางกฎหมายในการกระทำความรุนแรงทางตรงด้วยการทำร้ายร่างกาย แล้วดำเนินต่อเนื่องจนทำให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อด้วยการพึ่งพา “หมอผี” ในการรักษาโรค

ความรุนแรงซับซ้อนที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เป็นมิติความสัมพันธ์ของความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงความรุนแรงเดี่ยวหรือความรุนแรงซ้อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หากแต่ความรุนแรงเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังความรุนแรงอื่น ๆ รวมทั้งความรุนแรงนั้นมีความซับซ้อนและปรากฏลักษณะต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่

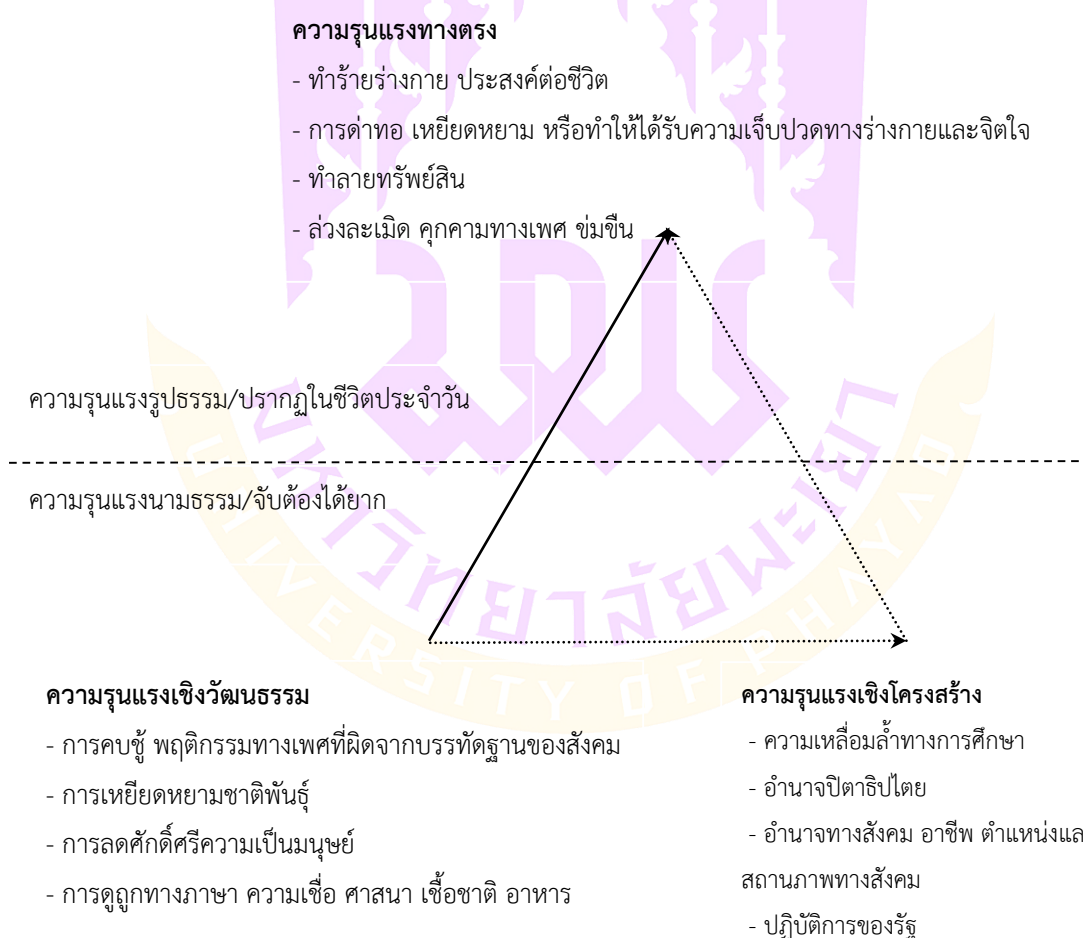
จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ปรากฏ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ความรุนแรงเดี่ยว ประกอบด้วยความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม 2) ความรุนแรงซ้อน ประกอบด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง และความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม 3) ความรุนแรงซับซ้อน ประกอบด้วยความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง และความรุนแรง

เชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ดังตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์	จำนวนครั้งที่ปรากฏ
ความรุนแรงเดี่ยว	46
1. ความรุนแรงทางตรง	23
1.1 ความรุนแรงต่อร่างกาย	9
1.2 ความรุนแรงด้านการประทุษวาจา	8
1.3 ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน	4
1.4 ความรุนแรงทางเพศ	2
2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง	13
2.1 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม	9
2.2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ	3
2.3 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา	1
3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม	10
3.1 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ	5
3.2 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อ	3
3.3 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมการกิน	2
ความรุนแรงซ้อน	30
1. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง	18
2. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง	10
3. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม	2
ความรุนแรงซับซ้อน	7
1. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง	4
2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง	2
3. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางวัฒนธรรม	1
รวมทั้งสิ้น	83

จากตารางแสดงจำนวนความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ข้างต้น พบว่าปรากฏความรุนแรงทางตรงมากที่สุด เนื่องจากว่าความรุนแรงนี้ปรากฏให้เห็นรูปธรรมที่สุด ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น ข่าว โทรทัศน์ วิทย์ หรือสื่อออนไลน์ รวมไปถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ค่าตัวเลขของความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมปรากฏจำนวนใกล้เคียงกัน เนื่องจากความรุนแรงดังกล่าวเป็นอำนาจเชิงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกาย จิตใจ หรือสิ่งอื่น ๆ แม้ว่าจะพบความรุนแรงในลักษณะของความรุนแรงเดียวปรากฏอยู่จำนวนหนึ่ง แต่ผู้วิจัยค้นพบว่าความรุนแรงต่าง ๆ สามารถส่งผลไปถึงความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งจากการวิจัยพบความรุนแรงอีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่า ความรุนแรงซ้อน ในขณะเดียวกันพบว่าปรากฏการณ์ของความรุนแรงสามารถส่งผลต่อเนื่องกันไปเป็นวงจร แม้เริ่มต้นวงจรใดก็ตามแต่ท้ายที่สุดแล้วมักจะปรากฏเป็นความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องกันไป หรือเรียกว่า ความรุนแรงความซับซ้อน สามารถสรุปเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพ 5 แสดงความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

ที่มา: ประยุกต์จากทฤษฎีความรุนแรง ของ Johan Galtung (1996, p. 72)

จากแผนภาพแสดงความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ สะท้อนให้เห็นว่าความรุนแรงในแต่ละลักษณะไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติ ทุกกระบวนการของความรุนแรงมักเกิดขึ้นจากความขัดแย้งของตัวละครในลักษณะของผู้มีอำนาจมากกว่ากระทำความรุนแรงต่อผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่า ซึ่งอำนาจดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างเชิงสังคมและวัฒนธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลดุง ที่ว่า ความรุนแรงทั้งสามลักษณะมีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนและเกิดขึ้นได้เมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์บางอย่าง ความรุนแรงทางตรงปรากฏเป็นรูปธรรมถูกแฝงฝังไว้ด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และบางครั้งส่งผลต่อเนื่องกัน

กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

จากการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบกระบวนการสร้างความรุนแรงใน 5 กระบวนการ ได้แก่ การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น การสร้างความชอบธรรม การทำให้เป็นสินค้า และการเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ ดังนี้

1. การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นกระบวนการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ปรากฏในตัวละครที่เป็นผู้หญิง ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ หรือบุคคลที่ด้อยอำนาจ ในเรื่องของความสามารถ เพศสภาพ และสถานภาพทางสังคมให้ต่ำลง โดยการระบุนความผิดปกติดังใดอย่างหนึ่ง การนำเอาลักษณะและพฤติกรรมไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น หรือทำให้เป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ เช่น การใช้อำนาจปีศาจไปใช้ในการกดขี่ผู้หญิง การใช้อำนาจทางเศรษฐกิจในการลดคุณค่าทางอาชีพ โดยเปรียบเทียบชีวิตของมนุษย์กับวัตถุ หรือสิ่งอื่น ๆ โดยสนับสนุนให้เกิดการกระทำ ความรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจอย่างชอบธรรม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทอง... เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน เมื่อเย็นย่ำ...ของวันอันตราย

...คนงานกวาดขยะของเทศบาล ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำอยู่กับถนนสายหนึ่ง...

“รถยนต์ของใครไม่รู้-ซ้อนร่างของเขาลอยล่องและร่วงและอยู่กับท้องถนนอันแสนสะอาดของเขาเอง ... เธอหลับตาเห็นเลือดไหลออกจากเรือนกายของเขาเป็นสีแดงทาเปรอะทั่วท้องถนน”
รถยนต์ของใครนั้นมันไม่เพียงแต่ขโมยชีวิตของเขาไประหว่างกระทำหน้าที่ มันยังขโมยความสุขและลักพาชีวิตของครอบครัวเธอไปหมดสิ้น...คุณนายกลับถึงบ้านอันโอฬารของเธอเมื่อยามเย็นเดียวกันนั้น พร้อมกับรับทราบว่...ลูกชายได้ขับรถยนต์ใหญ่ไปชนคนตายเข้าแล้ว

เขา-ลูกของเธอตกใจมากนับเป็นอุบัติเหตุที่ร้ายแรงอีกครั้งในชีวิตของเขา!

มันคงไม่กระไรนักหรอกน่า...ไม่มีคนเห็น คุณนายปลอมลูกอย่างนั้น...

“ผมไม่รู้ตัวเลย” เขามักจะสารภาพกับเธออย่างนั้นเสมอ!

นี่เขาก็สำมะเลเทเมาขับรถชนใครตายมาก็ไม่รู้ เห็นจะพ้นเธอไปไม่ได้...

ใครกันนะที่ถูกรถราคาแพงของเขาชนล้มตายในวันนี้...ราคาชีวิตของคนนั้นกับ
ราคารถของลูกชาย ใครจะแพงกว่ากันแน่...เธอคิด

เอาละ! เธอพลายยิ้มมุมปาก ปลอมโยนลูกให้คลายลงจากความเศร้า... “มันเรื่อง
นิดเดียว” นิดเดียวเท่านั้นเอง เธอว่า

เธอ-คุณนาย สบายใจแล้ววันนี้...ที่ได้เห็นใบหน้าลูกชายเริ่มคลายความหมอง
เศร้าและคืนกลับมาเป็นปกติพลันเมื่อเย็นย่ำของวันนั้นเอง

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 47)

จากตัวอย่าง กล่าวถึงสถานการณ์ของผู้มีอำนาจทางสังคมที่มีฐานะเป็นลูกชายของผู้ที่มีฐานะร่ำรวยกระทำการขับรถชนเทศกิจกวาดขยะจนกระทั่งเสียชีวิต ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “คนงานกวาดขยะของเทศบาล ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำอยู่กับถนนสายหนึ่ง...ลูกชายได้ขับรถคันใหญ่ไปชนคนตายเข้าแล้ว” “เขาก็สำมะเลเทเมาขับรถชนใครตายมาก็ไม่รู้” ทว่าผู้เป็นแม่ไม่ได้มองว่าเป็นความรุนแรงที่ผิดต่อกฎหมายอย่างร้ายแรงในข้อหาเมาแล้วขับรถ ซึ่งแม่สามารถใช้อำนาจในการแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวได้ จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ราคาชีวิตของคนนั้นกับราคารถของลูกชาย ใครจะแพงกว่ากันแน่” เป็นการกล่าวเปรียบเทียบชีวิตของผู้ตายด้อยค่ากว่าวัตถุ รวมทั้งได้ปลุกฝังให้ลูกชายมองว่าการกระทำดังกล่าวไม่ผิดกฎหมาย ดังข้อความที่ว่า “มันเรื่องนิดเดียว นิดเดียวเท่านั้นเอง” “ใบหน้าลูกชายเริ่มคลายความหมองเศร้าและคืนกลับมาเป็นปกติ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นกระบวนการสร้างความรุนแรงโดยการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจน เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิงโตนอกคอก ตอน สิงโตนอกคอก

มนุษย์ที่มีดวงตาตรงกลางเป็นสีขาวแทนสีดำเกิดขึ้นครั้งแรกบนโลกเมื่อสามร้อยปีก่อน เนื่องจากการกลายพันธุ์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา มนุษย์เผ่าตาขาวมีสถานะด้อยกว่าเผ่าตาดำที่มีอยู่ก่อนมาตลอด พวกเขาอยู่ร่วมกันในสังคม แต่ว่าคนตาขาวมักจะถูกกีดกันหรือไม่ก็รังแก นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิต่าง ๆ ในสังคมน้อยกว่าคนตาดำด้วย

ในโรงเรียน เด็ก ๆ ตาขาวมักถูกเด็กตาดำรังแก บนรถประจำทาง คนตาขาวต้องลุกขึ้นให้คนตาดำนั่ง ค่าแรงขั้นต่ำของคนตาขาวเป็นครึ่งหนึ่งของอัตราสำหรับคนตาดำ สิทธิในการเลือกตั้งของคนตาดำมีสองเสียง และคนตาขาวมีหนึ่งเสียง

สำหรับทุกคนบนโลกใบนี้ สิ่งที่เป็นอยู่นี้คือเรื่องธรรมดา
 แชนดี้ไม่เคยเข้าใจว่าแบบนั้นมันยุติธรรมตรงไหน แต่ดูเหมือนมันเป็นธรรมชาติ
 ที่คนตาดีจะต้องแข็งแกร่งกว่าพวกเธอ ดุจดั่งสิงโตที่แข็งแกร่งกว่าลูกแกะน้อย เทย์เอาแปรง
 ลบกระดานตบแก้มเธอ เด็กหญิงตัวน้อยโอไม่หยุด รู้สึกหวาดกลัว เธออยากให้ครูเข้ามาเสียที่
 (จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2565, หน้า 200)

จากตัวอย่าง ปรากฏความไม่เท่าเทียมกันและความไม่ได้รับสิทธิเสมอภาคในสังคม
 ด้วยกฎหมายที่มีความเหลื่อมล้ำจากความแตกต่างทางกายภาพและชาติพันธุ์ ดังหลักฐานทางภาษา
 ที่ว่า “บรรณประจำทาง คนตาขาวต้องลุกขึ้นให้คนตาดีนั่ง” “ค่าแรงขั้นต่ำของคนตาขาวเป็นครึ่งหนึ่งของ
 อัตราสำหรับคนตาดี” “สิทธิในการเลือกตั้งของคนตาดีมีสองเสียง และคนตาขาวมีหนึ่งเสียง”
 แสดงให้เห็นว่าลักษณะทางกายภาพที่ไม่เหมือนกันระหว่างบุคคลที่มีตาสีขาวกับตาสีดำ การดำรงชีวิต
 ในสังคมก็แตกต่าง นอกจากนี้คนตาดีที่กดขี่และรังแกคนตาสีขาว ถือว่าเป็นเรื่องปกติตามบรรทัดฐาน
 ของสังคม จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “สิ่งที่เป็นอยู่นี้คือเรื่องธรรมดา” เพราะคนตาสีขาวเป็นบุคคล
 ที่มีสถานะด้อยกว่า โดยมีการเปรียบเทียบกับสัตว์ว่าเหมือน “ลูกแกะน้อย” ที่ต้องตกเป็นเหยื่อของ
 “สิงโต” ไม่สามารถเรียกร้องสิทธิและอำนาจใด ๆ การกระทำข้างต้น สะท้อนถึงการลดคุณค่าและ
 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กัดความเป็นคนให้ต่ำลงในทุกด้าน ทั้งนี้ปรากฏการณ์ของความรุนแรงนั้น
 ยังถ่ายทอดผ่านวัฒนธรรมทางเพศในลักษณะการเหยียดหยามชาติพันธุ์ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง
 ที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน เศรษฐีเงินล้าน

“ผมเช่าที่ซุกตัวนอนของผม อยู่ในตึกโกโรโกโสสูงสี่ห้าชั้นที่เพิ่งเปลี่ยนสภาพจาก
 โกดังเก็บสินค้า...แต่เจ้าของตึกกลับเป็นหญิงชาวลาว อายุกลางคน ซึ่งโอนชาติเป็นคน
 อเมริกันแล้ว...เป็นเจ้าของโรงงานเย็บเสื้อโหลส่งตามห้างร้านใหญ่...ลูกจ้างผู้ที่ต้องนั่งเย็บเสื้อ
อย่างหลังขดหลังแข็งด้วยค่าแรงถูก ๆ มีทั้งคนลาว คนญวนลี้ภัย และทั้งคนจีนจาก
แผ่นดินใหญ่...ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่ด้อยความรู้...มองไม่ผิดอะไรกับลูกนกลูกกาในกรงมิด
ไร้ปัญญาที่รู้จักบินเอาตัวรอด...เป็นโอกาสให้ยายเจ้าของโรงงานเย็บผ้า ได้ตักตวงเอา
ผลประโยชน์...แกทำมาค้าขึ้นอย่างผิดกฎหมายเทศบัญญัติมาหลายปีโดยไม่มีใครร้องทุกข์
 เหตุเพราะคนที่เช่าอยู่ทั้งหมดล้วนแต่เป็นคนต่างด้าวผู้มีขนกตหลังต้องคอยหลบซ่อนตัวให้
 พ้นจากการเนรเทศกลับถิ่นฐานเดิมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งนี่ก็รวมผมเข้าไปด้วยอีกคนหนึ่งตามเคย
 (อัญชัน (นามแฝง), 2538, หน้า 175-176)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นถึงการเหยียดหยามชาติพันธุ์ด้วยการเอารัดเอาเปรียบ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ลูกจ้างผู้ที่ต้องนั่งเย็บเสื้ออย่างหลังขดหลังแข็งด้วยค่าแรงถูก ๆ มีทั้งคนลาว คนญวนลี้ภัย และทั้งคนจีนจากแผ่นดินใหญ่...ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่ด้อยความรู้” การกระทำดังกล่าวใช้อำนาจจากการเปลี่ยนสถานะทางสัญชาติ ดังข้อความที่ว่า “เจ้าของตึกกลับเป็นหญิงชาวลาว อายุกลางคน ซึ่งโอนชาติเป็นคนอเมริกันแล้ว” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสัญชาติอเมริกันเป็นประเทศมหาอำนาจในด้านเศรษฐกิจ จึงกระทำความรุนแรงในการกดขี่และข่มเหงกลุ่มลูกจ้างชาติพันธุ์ ผ่านกระบวนการลดทอนคุณค่าและศักดิ์ความเป็นมนุษย์ให้สยบยอม เพื่อความอยู่รอดในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังปรากฏความรุนแรงในลักษณะของการดูถูกและเหยียดหยามในด้านความสามารถในการทำงาน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคนตอน ล้นทมโรยกลีบ

“เรื่องของคุณระยะหลังนี้บรรยายความสวยงามของความรักมากไปหน่อยนะ พัฒน์...” บรรณาธิการตั้งข้อสังเกต “...เขียนตรง ๆ ไม่ได้หรือไง? คนอ่านซื้อนิตยสารแบบนี้ก็เพราะต้องการอ่านบทย่างง่าเท่านั้น”

“มันก็ต้องมีศิลปะ มีฟอร์เพลย์บ้าง”

เขาหัวเราะ “ศิลปะ? ฟอร์เพลย์? ฮะ! ฮะ!” ไอ้ฟอร์เพลย์ของคุณบทหลัง ๆ นี่อ่านแล้วเหมือนกับอ่านหนังสือธรรมะ อ่านแล้วอยากออกบวช ขอโทษ พัฒน์ เราไม่ได้ขายเรื่องความรัก ไม่ได้ขายศีลธรรม เราขายอารมณ์ดิบกับแฟนตาซี ช่วงหลังนี้บทเช็ทซ์ที่คุณเขียนอ่อนลงไป อย่างเห็นชัดเลย”

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, หน้า 103)

จากตัวอย่าง ปรากฏลักษณะการใช้ความรุนแรงทางวาจาในการเปรียบเทียบในด้านผลงานว่าไร้คุณภาพ จากเรื่องตัวละคร “พัฒน์” เป็นนักเขียนที่กล่าวว่าผลงานของตนเองมีความฟอร์เพลย์สูง (Foreplay) คือ การสอดแทรกเนื้อหาทางเพศที่เล้าโลมกระตุ้นอารมณ์มากเกินไป ขณะที่บรรณาธิการมองว่าผู้อ่านต้องการฉากและอารมณ์ขณะร่วมรักโดยตรง ไม่ต้องแสดงการเล้าโลมของตัวละคร จึงแสดงความรุนแรงด้วยการประทุษทางวาจาโดยการดูถูกผลงานของเขา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ศิลปะ? ฟอร์เพลย์? ฮะ! ฮะ!” รวมถึงพูดเหยียดหยามว่าขาดความสามารถในการประพันธ์ เมื่ออ่านแล้วไร้อารมณ์ร่วม จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ไอ้ฟอร์เพลย์ของคุณบทหลัง ๆ นี่อ่านแล้วเหมือนกับอ่านหนังสือธรรมะ อ่านแล้วอยากออกบวช” แสดงให้เห็นถึงการแสดงความคิดเห็นด้านลบ เพื่อให้บุคคลนั้นรู้สึกด้อยค่าว่าไร้ความสามารถ ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างความรุนแรงผ่านการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ลง นอกจากนี้ยังปรากฏการเหยียดหยามศักดิ์ศรีและบั่นทอนความเป็นมนุษย์

ทางด้านร่างกาย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ตอน คล้ายว่าเริ่มจากฝน

ฮะตุเรียนห้องเดียวกับธง แต่ไม่ใช่เพื่อนกัน ฮะตุไม่มีเพื่อนคนไหนทั้งนั้น พ่อเขาเป็นลูกจ้างของครูใหญ่ สอนอยู่ลึกถึงตีนเขา แต่ธงไม่เคยไปถึงที่นั่นเลย พี่ชายห้ามไม่ให้ไปที่นั่น ฮะตุใส่ขาเทียม ทำจากไม้ซึ่งน่าจะทำเอง ถ้าธงจำไม่ผิดพ่อของฮะตุก็ใส่ขาเทียมด้วย ฮะตุเป็นคนเงียบ เรียนหนังสือไม่เก่ง ไม่มีเพื่อนชวนเล่นฟุตบอล เขาอายุแก่กว่าธงหลายปี แต่เรียนซ้ำชั้นจนธงไล่ทัน ซึ่งถ้าจะว่าไป เขาไม่มีสิทธิ์เรียนด้วยซ้ำ ในเมื่อเขาเป็นคนต่างด้าว แต่พ่อของฮะตุทำงานให้ครูใหญ่ ฮะตุจึงได้เรียน ไม่มีครูคนไหนเคียดแค้นฮะตุมากนัก ส่วนมากหนีไปทางใช้งาน ก็ในขอบเขตที่ฮะตุจะทำได้ ถึงอย่างนั้น ก็ไม่มีครูคนไหนเอ็นดูฮะตุ-ยิ่งไปกว่านั้น เขายังเป็นเด็กที่ถูกเกลียดมากที่สุดโรงเรียน

(จเด็จ กำจรเดช, 2555, หน้า 78)

จากตัวอย่าง เป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กชายที่เป็นชาติพันธุ์อย่างเด็กชาย “ฮะตุ” อย่างชัดเจน โดยทุกคนไม่ให้ความสำคัญและไม่คบค้าสมาคมด้วย ทั้งเพื่อนร่วมห้องรวมถึงครู ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ฮะตุไม่มีเพื่อนคนไหนทั้งนั้น” และ “ไม่มีครูคนไหนเคียดแค้นฮะตุมากนัก” เพราะฮะตุเป็นชาติพันธุ์พม่า อีกทั้งมีความพิการทางร่างกาย จึงถูกสังคมรอบข้างสร้างให้เขามีความแปลกแยก ตลอดจนเหยียดหยามและถูกมองว่าไร้ประโยชน์ ทำให้เขาไม่สามารถเรียกร้องสิทธิเสรีภาพที่พึงมี จนถูกเหยียดหยามว่า “เขาไม่มีสิทธิ์เรียนด้วยซ้ำ ในเมื่อเขาเป็นคนต่างด้าว” นอกจากนี้ยังถูกสังคมรังเกียจจนนำมาสู่การ “ถูกเกลียดมากที่สุดโรงเรียน” ลักษณะเช่นนี้เป็นการลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์อันมีผลต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยมีฐานอคติเกี่ยวกับความพิการและเชื้อชาติผนวกกรรมกัน นอกจากนี้ยังปรากฏการการเหยียดหยามศักดิ์ศรีและบั่นทอนความเป็นมนุษย์ทางด้านสีผิวและอาชีพ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง ซอยเดียวกัน ตอน เพลงใบไม้

“ยายเองก็เคยได้ ตอนนั้นยายเป็นสาว เล่นเพลงคล่องแคล่ว ยายยังจำได้ว่า มีเรือพวกผู้ชายจากอ่างทองเขามาเทียบเรือท่า พ่อเพลงฝายนั่นเขาจะซื้ออะไรก็จำไม่ได้ จำได้แต่ว่าตัวเขาดำเอาเสียจริง ๆ ยายร้องตอบเข้าไปว่า

“... เอย ได้ยินเสียงแจ้วแจ้วจึงเฝ้าหน้าออกมามอง

ไหนพ่อคนอ่างทองอยู่ที่ไหน

ปะหน้าแล้วงันกแทบจะตกน้ำ

พ่อพี่ชายตัวดำเหลือใจ

บ้านอยู่อ่างทองหรือพี่จำ

เผาถ่านหรือทำนากันพี่ชาย...

ท่านเจ้าพระยาชอบใจตอนนี้มาก ตกรางวัลให้ยายถึงห้าบาท

(วาณิช จรุงกิจอนันต์, 2561, หน้า 16-17)

จากตัวอย่าง แสดงพฤติกรรมของตัวละครที่มีการตอบโต้กันผ่านวัฒนธรรมการเล่นเพลงเรือ ซึ่งปรากฏให้เห็นถึงการใช้คำพูดถูกเหยียดหยาม ในการกล่าวถึงผิวพรรณของพ่อเพลงเรือที่มาจากจังหวัดอ่างทองที่มีผิวดำคล้ำ แล้วยังเกี่ยวโยงไปถึงอาชีพว่า สีสผิวลักษณะนี้ “เผาถ่านหรือทำนากันพี่ชาย” ซึ่งตัวละครได้นำเอาความบกพร่องทางร่างกายในการเหยียดสีผิวมาใส่ในเพลงเรือเพื่อร้องโต้ตอบกันในการสร้างความตลกขบขันให้แก่ผู้ฟัง โดยมองข้ามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กัดความเป็นคนให้ต่ำลง และดูถูกการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจกระทบจิตใจของผู้ถูกกระทำให้กลายเป็นตัวตลกของสังคม นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจปีศาจปิตายิปโตในการลดทอนคุณค่าของผู้หญิงดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ด้วยรักและผูกพัน ตอน ผู้ให้กำเนิด

“ถ้ามีหลานชายให้ไม่ได้ ก็อย่าขอโทษเลย” หญิงชราพูดเรียบ ๆ ... เธออยากให้คนตรงหน้าตวาดแหวและก่นด่าเธอเสียยิ่งดีกว่าถูกมองด้วยความขยะแขยงราวกับเธอเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจเหลือประมาณแบบนี้

“ม้า หนูขอโทษ หนูอยากมีลูกชาย มีหลานชายให้ม้า แต่ไม่รู้ทำไมร่างกายหนูเป็นแบบนี้” แต่ละคำพูดคือปลานแสนเชื่อง น้ำเสียงแหบโหยสั่นไหว เหมือนนกได้เชือกที่ยืนอยู่บนเส้นชีวิตบางเฉียบ...

“แล้วลูกหนูล่ะม้า?” คำถามกระซิบเป็นเสียงหวีดหวิวอ่อนแรง พร้อมจะถูกพัดพาให้จมหาย

“ผู้หญิง เกือบไว้ก็ไร้ค่า” เพียงเท่านั้นที่หญิงชราตอบกลับมา...

คว้นสีชมพูจางบางล่องลอยในอากาศ กลิ่นหอมหวานอบอวลในห้องทำให้เธอผ่อนคลาย แต่ทันใดนั้น ประตูก็เปิดออก ร่างกายเธอเขม็งตึงอีกครั้ง เหมือนเหยื่อที่รับรู้ถึงการปรากฏของผู้ล่า

หญิงสาวรับรู้ถึงรสหวานแปร่งในปาก คำถามมากมายผุดพรายในความคิด เมื่อมือที่อยู่ตรงคางของเธอคลายออก เธอหุบปากสนิท ของเหลวประหลาดนั้นไหลเข้าสู่ร่างกายของเธอเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

“ม้าได้ยาดีมา” แม่สามีพูด...

ในห้องสี่เหลี่ยม มีเพียงเสียงกระทบกันของผิวกาย เขาและเธอไม่ได้มองหน้ากัน ความรู้สึกและอารมณ์ถูกทำให้เจียบไข้ ไม่มีความเจ็บ ไม่มีความเสียวกระสัน ไม่มีเสียงจากความพึงพอใจหรือฝันทน ทั้งสองเหมือนเครื่องจักรที่ถูกเปิดสวิตช์ แล้วทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย...

แม่สามีโน้มตัวมากระซิบที่ข้างหู แต่เสียงนั้นดูเหมือนมาจากที่ไกลแสนไกล
“คราวนี้ขอให้ได้ลูกชายแล้วกัน”

(นริศพงศ์ รักวัฒนารักษ์, 2564, หน้า 97-102)

จากตัวอย่างข้างต้น แม่สามีข่มขู่ ควบคุม และบังคับลูกสะใภ้ให้มีเพศสัมพันธ์กับบุตรชาย เพื่อให้มีผู้สืบทอดวงศ์ตระกูลเป็น “หลานผู้ชาย” เท่านั้น แม้ว่าคู่สามีภรรยานี้จะอยู่กินแบบถูกต้องตามกฎหมายแล้ว แต่วิธีการที่แม่สามีกดขี่และข่มเหงลูกสะใภ้ด้วยวิธีการอันมิชอบ ทั้งการทำลายลูกสาว จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ผู้หญิงเก็บไว้ก็ไร้ค่า” รวมไปถึงการบังคับให้สุดคว้นสับสนและดื่มยาตี (ยาปลุกอารมณ์ทางเพศ) เพื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ดังข้อความที่ว่า “เมื่อมือที่อยู่ตรงคางของเธอคลายออก เธอหุบปากสนิท ของเหลวประหลาดนั้นไหลเข้าสู่ร่างกายของเธอเป็นที่เรียบร้อยแล้ว” ซึ่งแม่สามีสร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจให้ลูกชายของตนเองคุกคามทางเพศหรือกระทำชำเราลูกสะใภ้ด้วยความไม่เต็มใจ สะท้อนผ่านหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เขาและเธอไม่ได้มองหน้ากัน ความรู้สึกและอารมณ์ถูกทำให้เจียบไข้ ไม่มีความเจ็บ ไม่มีความเสียวกระสัน ไม่มีเสียงจากความพึงพอใจหรือฝันทน ทั้งสองเหมือนเครื่องจักรที่ถูกเปิดสวิตช์ แล้วทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย” ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าเป็นความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นจากการยกย่องอำนาจบิดาธิปไตย เป็นการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้ต่ำลง รวมทั้งทำร้ายร่างกายและจิตใจในฐานะลูกสะใภ้และภรรยาอย่างไร้ศีลธรรมที่สุด เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคนตอน ละครจริงในห้องขาวดำ

ในความสลับของห้องขาวดำ ชายวัยสามสิบเศษคนหนึ่งกำลังดำเนินบทบาทของเขา กับร่างเปลือยเปล่าบนที่นอนกลม เขาชะงักกึกเมื่อสังเกตเห็นว่าหญิงสาวผู้นั้น ร่างอ่อนระทวยนึ่งไร้สติ เขารู้ทันทีว่านี่เป็นการมอมเหล้าผู้หญิงมา ข่มขืน ขยับร่างหมายจะเปิดประตูออกไป แต่ก็หยุด เขายืนนิ่งครู่หนึ่งก่อนหันกลับไปนั่งในห้องตามเดิม จมตัวเองในโซฟาหนานุ่ม ดูละครบนนั้นดำเนินต่อไปเจียบ ๆ

ละครจริงฉากหนึ่งจบลงเมื่อ 10.05 น. บทที่สองเริ่มตอนหญิงสาวตื่นขึ้น เมื่อเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นกับตนเอง หล่อนก็ ร้องไห้โฮ ตัวละครชายเริ่มบทบาทปลอมโยนหล่อน ผนัง

กระจกสะท้อนสองร่างชัดเจน ไฟสลัว สองร่างอยู่หลังไฟเป็นเงาตะคุ่ม เห็นชัดแม้ขนตาอน
ของฝ่ายหญิง

“อย่าร้องไห้สิ ผมรักคุณ ผมรับผิดชอบทุกอย่าง” เสียงนุ่มผ่านลำโพงทั้งแปดตัววันนี้
ไม่มีดนตรีประกอบ

น้ำตาจริงไหลลงมาเป็นสาย ไม่มีการใช้สารเคมี “ถ้าแม่รู้จะทำไงนี้”

“แม่คุณไม่รู้หรอก...”

“คุณทำกับฉันยังงี้ได้ไงนะ...”

มือที่บีบเคล้นหล่อนอย่างเมามันเมื่อสิบห้านาทีที่แล้ว ลูบไล้แผ่นหลังเปลือยอย่าง
ทะนุถนอม

“อย่าห่วง ผมรับผิดชอบแน่”

เขาพึมพำกับตัวเอง “ยิ่งกว่าละครทีวี ไฉนเยี่ยม ตีบทแตก ช่มชืดเขาแล้วยังพูดหวาน
ได้อีก...”

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, หน้า 198)

จากตัวอย่าง เป็นกระบวนการการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผ่านการถูก
กระทำทางเพศหรือถูกข่มขืน จากเรื่องตัวละครผู้ชายทำการข่มขืนผู้หญิง ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ผิดต่อ
ศีลธรรมของไทยและผิดต่อกฎหมายอีกด้วย ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสังคมไทยปลูกฝังผู้หญิงให้รักนวลสงวนตัว
คาดหวังให้บริสุทธิ์ ไร้เดียงสา ต้องหวงแหน และมีให้คนอื่นมาล่วงละเมิดได้ เห็นได้จากที่หญิงสาวตื่นขึ้น
เมื่อเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นกับตนเอง หล่อนก็ “ร้องไห้โฮ” แล้วพูดว่า “คุณทำกับฉันยังงี้ได้ไงนะ” แสดง
ให้เห็นว่าเมื่อผู้หญิงถูกล่วงละเมิด จะถูกสังคมตีกรอบว่าเป็นเรื่องเสียหาย ต้องรู้สึกอาย และไม่กล้า
เปิดเผย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “แม่คุณไม่รู้หรอก” ลักษณะเช่นนี้เป็นการลดคุณค่าและศักดิ์ศรี
ผู้หญิงให้ต่ำลง แสดงถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมที่ยึดถืออำนาจปิตาธิปไตยทำให้เกิดเป็น
ความรุนแรงทางเพศ โดยไม่คำนึงถึงกฎหมายและบรรทัดฐานของสังคม นอกจากนี้ยังปรากฏการลด
คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จนนำไปสู่ความรุนแรงต่อร่างกายในรูปแบบของการมุ่งเอาชีวิต
ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง ตอน เมื่อเย็นย่า...
ของวันอันร้าย

...คนงานกวาดขยะของเทศบาลปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำอยู่กับถนนสายหนึ่งรถยนต์
ของใครไม่รู้ซัด-ร่างของเขาลอยล่องและร่วงและอยู่กับท้องถนนอันแสนสะอาดของเขาเอง...
เธอหลับตาเห็นเลือดไหลออกจากเรือนกายของเขาเป็นสีแดงทาเประทั่วท้องถนน รถยนต์
ของใครนั้นมันไม่เพียงแต่ขโมยชีวิตของเขาไประหว่างกระทำหน้าที่ มันยังขโมยความสุขและ
ลักพาชีวิตของครอบครัวเธอไปหมดสิ้น...คุณนายกลับถึงบ้านอันโอฬารของเธอ เมื่อยามเย็น
เดียวกันนั้น พร้อมกับรับทราบที่...ลูกชายได้ขับรถคันใหญ่ไปชนคนตายเข้าแล้ว

เขา-ลูกของเธอตกใจมากนับเป็นอุบัติเหตุที่ร้ายแรงอีกครั้งในชีวิตของเขา!

“มันคงไม่กระไรนักหรอกน่า...ไม่มีคนเห็น” คุณนายปลอบลูกอย่างนั้น...

“ผมไม่รู้ตัวเลย” เขามักจะสารภาพกับเธออย่างนั้นเสมอ!

นี่เขาก็สำมะเลเทเมาขับรถชนใครตายมาก็ไม่รู้ เห็นจะพ้นเธอไปไม่ได้

ใครกันนะที่ถูกกรรราคาแพงของเขาชนล้มตายในวันนี้...ราคาชีวิตของคนนั้นกับ
ราคารถของลูกชาย ใครจะแพงกว่ากันแน่...เธอคิด

เออละ! เธอพลายยิ้มมุมปาก ปลอบโยนลูกให้คลายลงจากความเศร้า... “มันเรื่อง
นิดเดียว นิดเดียวเท่านั้นเอง!” เธอว่า

เธอ-คุณนาย สบายใจแล้ววันนี้...ที่ได้เห็นใบหน้าลูกชายเริ่มคลายความหมองเศร้า
และคืนกลับมาเป็นปกติพลันเมื่อเย็นย่ำของวันนั้นเอง

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 46-47)

จากตัวอย่าง กล่าวถึงสถานการณ์ของผู้มีอำนาจทางสังคมที่เป็นลูกชายของผู้ที่มีฐานะ
ร่ำรวยขับรถชนเทศกาลกวาดขยะได้กระทำความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายด้วยการ “ขับรถคันใหญ่
ไปชนคนตายเข้าแล้ว” ทำให้เหยื่อในครั้งนี้อย่างชีวิต ซึ่งสาเหตุของอุบัติเหตุครั้งนี้จากการที่ “เขาก็
สำมะเลเทเมาขับรถชนใครตายมาก็ไม่รู้” ทว่าผู้เป็นแม่ไม่ได้มองว่าเป็นความรุนแรงที่ผิดต่อกฎหมาย
โดยการเมาแล้วขับรถ ซึ่งแม่สามารถใช้อำนาจในการแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวได้ รวมทั้งกล่าว
เปรียบเทียบชีวิตของผู้ตายนั้นด้อยค่ากว่าวัตถุว่า “ราคาชีวิตของคนนั้นกับราคารถของลูกชาย ใครจะ
แพงกว่ากันแน่” และปลุกฝังให้ลูกชายมองว่า การกระทำดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นความผิดด้วยหลักฐาน
ทางภาษาที่ว่า “มันเรื่องนิดเดียว นิดเดียวเท่านั้นเอง” ทำให้ “ใบหน้าลูกชายเริ่มคลายความหมองเศร้า
และคืนกลับมาเป็นปกติ” ซึ่งสะท้อนถึงการสร้างความรุนแรงโดยการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจน การกระทำ
ความรุนแรงนั้นยังปรากฏเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากรัฐหรือตัวแทนของรัฐ ดังจะเห็นได้
จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง คีนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ตอน เป็นหมาป่า

โรคระบาดนั้นเป็นแค่ใช้หัวธรรมดา รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขออกมาให้สัมภาษณ์ในเดือนแรกที่มีนระบาด จากนั้นเขาก็หายไปเลย ถูกกันออกจากเกมหลังจากจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นทุกวัน ตอนนั้นมีคนเสนอว่าต้องปิดประเทศ ปิดสนามบิน และห้าม นักท่องเที่ยวเดินทางมา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากจีนซึ่งเป็นต้นทางแพร่ระบาด รัฐบาลทั้งคณะกลัวว่าประเทศจะพังเพราะไม่มีรายได้จากนักท่องเที่ยว ไม่รับข้อเสนอเจ็บแต่จบตามที่เขาพูดกัน แล้วก็ปล่อยปละละเลยจนเห็นท่าว่าจะเอาไม่ไหว ก็เรียกหมอก่ง ๆ เข้าประชุมหาแนวทางป้องกัน จากนั้นก็ค่อยๆ ออกมาตรการปิดนั่นปิดนี่ ห้ามนั่นห้ามนี้ แต่สายไปเสียแล้ว จำนวนผู้ติดเชื้อเริ่มลามไปประยสามกันเยอะแล้ว จากผู้ติดเชื้อที่เป็นชาวต่างประเทศเริ่มแพร่เชื้อไปถึงคนในประเทศด้วยกัน แล้วพอปิดกรุงเทพฯ ผู้ติดเชื้อส่วนมากที่อยู่ในกรุงเทพฯ ก็กระจายกลับบ้านต่างจังหวัด จากนั้นผู้ติดเชื้อก็แพร่ไปครบทุกจังหวัด คนข้างบ้านนักเขียนเพิ่งกลับจากประเทศแอฟริกา แม้ไม่ได้เป็นประเทศกลุ่มที่เสี่ยงแต่คนมาจากต่างประเทศทุกคนต้องกักช่วยอยู่ในบ้านสองสัปดาห์

(จเด็จ กำจรเดช, 2563, หน้า 434-435)

จากตัวอย่าง เป็นการใช้อำนาจของรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขในการกระทำ ความรุนแรงต่อประชาชน โดยใช้อำนาจความเป็นรัฐมนตรีฯ ในการไม่ประกาศ สั่ง ปิด หยุด ระวัง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 และไม่ฟังเสียงการคัดค้านจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใด ๆ จึงเกิดผลกระทบ เป็นความรุนแรงทำให้มีการแพร่กระจายและมีผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง ถือว่าเป็นความรุนแรงที่ผ่าน กระบวนการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยนัยหนึ่ง เพราะรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขมองว่า เงินรายได้จากนักท่องเที่ยวมีความสำคัญมากกว่าคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ซึ่งเป็นการมองเห็น ความสำคัญของรายได้มากกว่าสุขภาพของคนในประเทศ ดังนั้นการมองเห็นสิ่งอื่นดีกว่าคนในประเทศ จึงเป็นการลดทอนคุณค่า มองว่าไม่ใช่คน และเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผ่านสิ่งที่เรียกว่า ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

2. การสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น

การสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น เป็นกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มคนในสังคมส่วนใหญ่ เบียดขับหรือแบ่งแยกให้บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีอำนาจน้อยกว่าหรือผิดแปลกจากคนส่วนใหญ่ ให้กลายเป็นคนชายขอบ หรือคนอื่นของสังคม โดยการแบ่งแยกพื้นที่หรืออาณาเขตให้อยู่ในที่ที่กำหนด การแบ่งแยกกลุ่มชาติพันธุ์จากภาษาและเขตแดนจากอำนาจทางรัฐ การเบียดขับกลุ่มชาติพันธุ์จาก ความเชื่อทางศาสนา และการเบียดขับคนที่มีความบกพร่องทางร่างกายให้เป็น “คนอื่น” ของสังคม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง คินปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ตอน ขาวว่า นกจะมา

เขากล่าวว่าถ้าป็นต้นไม้ขึ้นไปแล้วเห็นรถยนต์วิ่งบนถนนลาดยางไกลๆ เสียงดนตรีที่แว่วมาจากวิทยุในรถนั้นเป็นสัญญาณบอกว่ารอดจากเขมรแดงแล้ว ใครโชคดียก็ได้เข้าไปเป็นคนอื่นในประเทศไทย ซึ่งตอนนั้นไม่ใช่ประเทศตัวเองเสียแล้ว เกาะกงกลายเป็นของเขมรในชั่วข้ามคืน คนที่เคยเป็นไทยจู่ ๆ ก็ไม่ใช่คนไทย ความจริงไม่ใช่ตั้งแต่ก่อนหน้านั้นเพียงแต่ยังไม่มีใครรู้ แค่ถูกเปลี่ยนสัญชาติฝรั่งเศส เปลี่ยนอีกที่เป็นเขมร แต่พวกนั้นก็ไม่ให้เป็นอีก เอ็งพูดไทยเอ็งก็ตาย ข้าวสารแพงกว่าทอง ผู้ชายถูกบังคับทำงานหนัก ข้าวสารติดนี้มาสักเม็ดก็จะโดนยิง ผู้หญิงโดนข่มขืน ใครยังจะอยากอยู่ที่นั่น

(จเด็จ กำจรเดช, 2563, หน้า 70)

จากตัวอย่าง เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงเกาะกงที่เคยเป็นอาณานิคมของประเทศไทยหลังจากอยู่ภายใต้อำนาจของเขมร ดังข้อความที่ว่า “เกาะกงกลายเป็นของเขมรในชั่วข้ามคืน คนที่เคยเป็นไทยจู่ ๆ ก็ไม่ใช่คนไทย” แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเขมรยึดพื้นที่เกาะกงโดยใช้อำนาจเบ็ดเสร็จในการแบ่งแยกเขตแดนและชาติพันธุ์ ทำให้คนไทยถูกกวาดต้อนไปใช้แรงงานอย่างหนัก ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพ และมีการหนือพยพ เพราะถูกเขมรแดงหรือกองกำลังคอมมิวนิสต์กัมพูชากระทำความรุนแรงต่อร่างกาย จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เอ็งพูดไทยเอ็งก็ตาย ข้าวสารแพงกว่าทอง ผู้ชายถูกบังคับทำงานหนัก ข้าวสารติดนี้มาสักเม็ดก็จะโดนยิง ผู้หญิงโดนข่มขืน” แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนไทยไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ กลุ่มคอมมิวนิสต์เขมรมองว่ากลุ่มคนไทยไม่ใช่คนด้วยลดคุณค่าและศักดิ์ความเป็นมนุษย์ด้วยการกดขี่ คุกคาม และเบียดขับให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นคนอื่นในสังคมจำยอมต้องอพยพไปที่อื่น นอกจากนี้ยังปรากฏความรุนแรงที่มาจากโครงสร้างของรัฐในการใช้อำนาจเอารัดเอาเปรียบกลุ่มชาติพันธุ์ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่อง คีนปีเสือ และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ตอน คีนปีเสือ

สามสิบปีก่อนชาวฮาลาถูกย้ายออกมาเบียดเสียดกันอยู่ข้างนอก ทั้งไร่นา มัสยิดและกุโบร์ไว้ในป่าลึก เรื่องที่ฟาดไม่พอใจก็คือ พรรคจีนมลายาคอมมิวนิสต์ทั้งหลายกลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติ มีที่ดินทำกินและมีเงินเดือน หมู่บ้านสะดวกสบาย ไปดูชาวฮาลาสิ หลังคา บ้านเกยกัน ไร่ที่ทำกิน (จเด็จ กำจรเดช, 2563, หน้า 338)

จากตัวอย่าง เป็นการสร้างกลุ่มคนให้เป็นชายขอบ/คนอื่น ผ่านอำนาจของรัฐจากการที่รัฐเบียดขับชาวฮาลาให้กลายเป็นคนอื่นของสังคม มีการแบ่งแยกเขตแดนอย่างชัดเจน ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ชาวฮาลาถูกย้ายออกมาเบียดเสียดกันอยู่ข้างนอก” รวมทั้งสร้างความเป็นธรรมต่อชาวฮาลา ทำให้ฟาดคับข้องใจเพราะผู้คนที่เป้นคอมมิวนิสต์กลับได้รับอำนาจและพื้นที่ทำกิน รวมถึงกลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “พรรคจีนมลายาคอมมิวนิสต์ทั้งหลายกลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติ” สะท้อนการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลที่ใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงประชาชน ทำให้

ชาวฮาลาถูกทำให้กลายเป็นอื่น เปียดขับให้ออกจากพื้นที่ดั้งเดิมของตนเอง นอกจากนี้ยังปรากฏ การสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น ผ่านการปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมที่ผิด ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง ที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แผ่นดินอื่น ตอน แมวแห่งบูเกะกรือซอ

ฮาลานเป็นคนตัวเล็กน่ารัก เขายิ้มง่ายและเปิดเผย เรียวฟันอันขาววับนั้นเมื่อตัดกับ ผิวหน้าคล้ำเข้ม ใครได้เห็นเป็นต้องประทับใจ เราาร่วมเป็นร่วมตายกันมานานพอที่จะทำให้ ผมรักเขา...แน่ละ...ที่ผมกล่าวเช่นนั้นก็ด้วยวัยเด็กผมถูกสอนให้เกลียดกลัวมุสลิม ตอนเป็น เด็ก-ยามร้องไห้แง ผู้ใหญ่จะชู่เราว่าระวังให้ดี เดี่ยวพวกแขกจะมาผ่าพุงควักตับไตไปกิน ทำให้เรากลัวจับจิต มีความเชื่อข้อหนึ่งซึ่งผมจำฝังใจมากระทั่งโตใหญ่ว่าศาสนาอิสลามสอน ให้คนฆ่าสัตว์ เพราะเชื่อว่าช่วยให้สัตว์เหล่านั้นพ้นจากห้วงทุกข์ ได้ไปเกิดบนสวรรค์ ผมไม่ แน่ใจว่าเป็นผู้ใหญ่คนใดที่สอดใส่ทัศนคตินี้ ใด ๆ ใดเช่นนั้น มันทำให้ผมวาดภาพมุสลิมเป็นว่า ทรนทรินชาติ กระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่จึงได้มองเห็นว่า เพราะผมเกิดในช่วงกระแสโจรแบ่งแยก ดินแดงเริ่มรุนแรง ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าผู้ซึ่งได้รับผลจากการโฆษณาทางการเมืองมาก ที่สุดคือเด็ก ๆ ผมใช้เวลาหลายปีกว่าจะขจัดความคิดอยากกวาดล้างมุสลิมให้หมดสิ้นจาก โลกออกไปได้ เช่นเดียวกับที่ไม่กี่ปีต่อมา ผมมีความเชื่ออย่างจริงจังว่า คอมมิวนิสต์ใช้คน โกงาแทนควาย ความที่เห็นภาพโฆษณาสื่อเรื่องราวเช่นนี้ติดหัวทุกคร้แวน

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, หน้า 118)

จากตัวอย่าง เป็นการสร้างตัวละครให้เป็นชายขอบ/คนอื่น ผ่านการปลูกฝังความเชื่อ และค่านิยมด้านศาสนา ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ผู้ใหญ่จะชู่เราว่าระวังให้ดี เดี่ยวพวกแขกจะมา ผ่าพุงควักตับไตไปกิน ทำให้เรากลัวจับจิต” เด็กจึงหวาดกลัวชาวมุสลิม รวมทั้งสร้างความเข้าใจผิดว่า “ศาสนาอิสลามสอนให้คนฆ่าสัตว์เพราะเชื่อว่าช่วยให้สัตว์เหล่านั้นพ้นจากห้วงทุกข์ ได้ไปเกิดบนสวรรค์” ซึ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมในฐานะผู้ใหญ่สั่งสอนค่านิยมที่ผิดต่อเด็ก ทำให้เด็กเกิดภาพลักษณ์ ทางลบต่อชาวมุสลิม รวมทั้งโครงสร้างของรัฐยังใช้พื้นที่ทางสื่อโฆษณาทางการเมืองในการแสดง ความรุนแรงส่งผลต่อทัศนคติของเด็ก โดยการนำเสนอข่าวทางลบที่ว่า “กลุ่มคอมมิวนิสต์ใช้คนโกงา แทนควาย” จึงเป็นการกระทำเพื่อเปียดขับให้กลุ่มคนดังกล่าวเป็นคนชายขอบของสังคม ด้วยชุดความคิดที่มีแนวปฏิบัติที่ผิดแผกออกไปจากปกติ กระทั่งไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ส่งผลให้เกิดความรังเกียจ ความกลัว และมีทัศนคติด้านลบที่สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรงด้วยการ “อยากกวาดล้างมุสลิมให้หมดสิ้นจากโลกออกไปได้” ถือเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางความเชื่อ ทางศาสนาที่เปียดขับให้ชาวมุสลิมเป็นคนอื่นของสังคม นอกจากนี้คนชายขอบยังถูกปฏิบัติด้วยการแสดง

กิริยาที่ไม่เหมาะสมทำให้กลุ่มคนดังกล่าวรู้สึกว่าย่ำแย่และกลายเป็นคนอื่นในสังคม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิงโตนอกคอก ตอน สิงโตนอกคอก

“นี่แน่ะ ยายตาขาว พวกเราจะช่วยทำให้ผมของเธอกลายเป็นสีขาวเหมือนตาเฒ่าเฒ่าดีไหม”

เด็กผู้ชายสามสี่คนรุมล้อมแซนดี้ที่นั่งอยู่ตัวหลบอยู่ตรงมุมห้องเรียน พวกเขาตั้งผมเปียสองข้างของเธอหลาย ๆ ครั้งและเอาแปรงลบกระดานถูผมสีแครอทของเธอให้กลายเป็นสีขาว แซนดี้ไอและขอร้องให้พวกเขา “หยุด หยุดเถอะ” เธอนั่งชันขาพยายามก้มหน้าซุกลงไปใต้หัวเข่าเพื่อหลบฝุ่นซอล์ก

พวกเธอเริ่มแกล้งเธอระหว่างที่เธอกำลังนั่งเขียนการบ้านอยู่ที่โต๊ะเรียน จนแซนดี้ต้องล่าถอยมาอยู่ที่มุมห้อง ดินสอกดสีชมพูยังติดมือมาด้วย

“หยุดแกล้งแซนดี้เถอะ” เด็กชายอีกคนเดินมาบอกกับเธอ แต่เธอไม่สนใจ “อย่ามายุ่งนะ อย่าโดนด้วยหรือไง”

เด็กคนนั้นล่าถอยออกไปด้วยความกลัว แซนดี้มองหน้าเขา รู้สึกขอบคุณอยู่ในใจ ดวงตาของเธอสบดวงตาของเขา ดวงตาทั้งสองคู่มิมีพื้นสีดำ และวงตรงกลางเป็นสีขาว นั่นคือสาเหตุที่เธอเรียกพวกเธอว่า “ตาขาว”

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2565, หน้า 199–200)

จากตัวอย่าง ปรากฏความไม่เท่าเทียมทางเพศและความไม่เสมอภาคในสังคม เห็นได้ว่ามีกลุ่ม “เด็กผู้ชาย” รังแกเด็กผู้หญิงอย่าง “แซนดี้” โดยการ “ดึงผมเปียสองข้างของเธอหลาย ๆ ครั้ง และเอาแปรงลบกระดานถูผมสีแครอทของเธอให้กลายเป็นสีขาว” การกระทำ ความรุนแรงดังกล่าวเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายและเป็นกระบวนการลดคุณค่าผู้หญิงอย่างชัดเจน นอกจากนี้สังคมยังมีการแบ่งแยกเป็นสองฝ่าย คือกลุ่มคนตาสีดํา ซึ่งเป็นการกล่าวแทน “กลุ่มคนเอเชีย” และกลุ่มคนตาสีขาว ซึ่งเป็นการกล่าวแทน “กลุ่มคนยุโรป” ด้วยเหตุนี้จึงเกิดกระบวนการสร้างความเป็นอื่นเพื่อบ่งบอกว่าไม่ใช่พวกของตนเอง แบ่งแยกสิ่งต่าง ๆ เป็นชั่วตรงข้าม อีกทั้งยังเบียดขับให้เป็นคนอื่นและสร้างความเป็นชายขอบให้กับกลุ่มคนตาสีขาวให้เป็นชนกลุ่มน้อย รวมทั้งเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กลุ่มคนตาสีดําทำร้ายและกลั่นแกล้งคนตาสีขาว ซึ่งเป็นเงื่อนไขของสังคมที่สร้างให้เป็นเรื่องปกติ และเมื่อใดก็ตามที่กลุ่มคนตาสีดําออกมาปกป้องหรือแสดงตนว่าเป็นเพื่อนมนุษย์กับคนตาสีขาวก็จะถูกให้กลายเป็น ‘คนอื่น ’ ที่ไม่ใช่พวกของตนเองไปด้วยในทันที เพราะละเมิดบรรทัดฐานที่สังคมตั้งไว้ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แดดเข้าร้านเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ตอน คล้ายว่าเริ่มจากฝน

เพื่อนเริ่มมองแปลก ๆ เพื่อน ๆ ในห้องก็ไม่ต่างจากพ่อหรือชาวบ้านคนอื่น ๆ ภาพธง
ขี้จักรยานโดยมีเด็กพม่าซ้อนท้าย มีความหมายว่าธงกำลังแปรพักตร์ ซึ่งบทลงโทษก็แค่โดนล้อ
ธงพยายามไม่ใส่ใจ อีกไม่นานก็จะปิดเทอม เขาก็ไม่ต้องอายเพื่อนแล้ว
“นายคบไ้ไปเป็นเพื่อน คิดซึกศึกเข้าบ้านละสิ” เอกหันหน้ามาถามในวันสุดท้าย
 ของการสอบ

“ศึกบ่าบอะไร ฮะตุเขา เอ้อ มัน...” ธงจะพูดต่อว่าน่าสงสาร แต่ละอายใจเมื่อคิดถึง
 สาเหตุที่แท้จริง “เรากลัวผี แคให้ซ้อนท้ายจักรยานกลับบ้าน บ้านมันต้องผ่านหน้าบ้านเรา
 อยู่แล้ว นายก็รู้”

“นายไม่ได้คบมันเป็นเพื่อนแน่นอนะ” เอกจ้องตา
 “ฮือ...”

(จเด็จ กำจรเดช, 2555, หน้า 79-80)

จากตัวอย่าง ฮะตุเป็นเด็กพิการและเป็นคนต่างด้าวที่ข้ามชายแดนมาระหว่างเกิดสงคราม
 เขาจึงถูกสังคมสร้าง “ให้เป็นชายขอบ/คนอื่น” โดยไม่มีเด็กคนใดเป็นเพื่อนและห้ามเป็นเพื่อนโดย
 เด็ดขาด ไม่เช่นนั้นจะถูกจับจ้องและกลายเป็น “คนอื่น” ไปด้วย ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เพื่อน
 เริ่มมองแปลก ๆ เพื่อน ๆ ในห้องก็ไม่ต่างจากพ่อหรือชาวบ้านคนอื่น ๆ ” “นายคบไ้ไปเป็นเพื่อน
 คิดซึกศึกเข้าบ้านละสิ” และ “นายไม่ได้คบมันเป็นเพื่อนแน่นอนะ” แสดงให้เห็นว่าหากใครเป็นเพื่อน
 หรือใกล้ชิดกับฮะตุก็จะถูกมองว่า “ไม่ใช่พวกของตน” ทันที และจะถูกเพื่อน ๆ กลั่นแกล้งโดยการ
 “โดนล้อ” แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายมักถูกเบียดขับหรือถูกมองว่าเป็น
 “คนอื่น” ของสังคม ทำให้เกิดการแยกเขาแยกเราออกจากกัน รวมถึงนำเอาความบกพร่องทาง
 ร่างกายและความแตกต่างด้านเชื้อชาติมาแบ่งแยก แสดงถึงความไม่เสมอภาคในสังคม นอกจากนี้
 กระบวนการสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่นยังปรากฏรูปแบบของการแบ่งแยกทางภาษาอีกด้วย ดังจะ
 เห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ครอบครัวยุคกลางถนน ตอน มโนกรรม

สิบเจ็ดปีแห่งการเข้ากรุง เขากลายเป็นคนกรุงเทพฯ แทบหมดตัว สามารถแยกเสียง
งูกับ ฮ.นกฮูก ต.เต่ากับ ท.ทหารชัดเจน ไม่พูดแบบเน้นคำทุกคำ และห่างไกลจาก
‘ทองแดง’ ซึมซับสำเนียงบางกอก แผลงข้าหลวงได้รีนปาก

ความแปรเปลี่ยนเริ่มขึ้นตรงไหน, เขาครุ่นคิดอย่างจริงจังในโมงยามถูกกลุ้มรุมด้วย
 ความทุกข์ระทมหรืออาจจะเป็นเช้าตรู่วันแรกที่เข้าสู่เมืองหลวง ขบวนรถเร็วจากปักซีได้
 ผ่านเข้าเขตตลิ่งชัน ขณะกวาดสายตาตื่นมองดูดินแดนใหม่ไกลบ้านเกิด โคลนก้อนหนึ่ง
 ถูกขว้างผ่านหน้าต่าง ดิดแปะเข้าตาซ้ายเหมาะเหม็ง

(ศิลา โคมฉาย, 2556, หน้า 139)

จากตัวอย่าง จะเห็นการหลีกเลี่ยงการพูดภาษาถิ่นซึ่งมีความแตกต่างจากสภาพบริบทของสังคมที่ตนเองดำรงชีวิตอยู่ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “สามารถแยกเสียง ง.งูกับ ฮ.นกฮูก ต.เต่ากับ ท.ทหาร ชัดเจน ไม่พูดแบบเน้นคำทุกคำ” และ “ห่างไกลจาก ‘ทองแดง’” เนื่องจากการพูดภาษาถิ่นที่เป็นภาษาท้องถิ่นของตนเองจะถูกมองว่าแตกต่างจากคนในสังคม ถูกเหยียดหยามว่าเป็นคนที่อยู่ในชนบท มีความล้าหลัง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษา ดังนั้นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงนี้จึงจำต้องปรับเปลี่ยนวิธีพูดหรือภาษา โดยการใช้ภาษากลางเพื่อให้เข้ากับบริบทของสังคม ไม่ให้ถูกมองว่าเป็น “คนอื่น” ที่แตกต่างด้านภาษานั้นเอง เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่องแผ่นดินอื่น ตอน บนถนนโคลีเซียม

“พวกแกตั้งใจฟังให้ดี เรื่องนี้สนุก.. กาลครั้งหนึ่งมีแขกเทศคนหนึ่งถูกจับเข้าคุก เพราะไปยึดเด็กสิบสองขวบเขา เฮ้ย!.. แล้วพวกแกควรรู้ไว้เสียด้วยว่า ในบรรดาเรื่องแบบนี้ ไม่มีใครเกินพวกแขกเทศ มันมีพลังเหมือนม้า เมื่อไหร่ที่ไม่ได้ทำอย่างว่ากับใครสักวันสองวัน เป็นอาการขึ้น พวกแกเคยเห็นไซไหม? ไ้พวกแขกเทศที่ทั้งร่างทั้งตัวมีแต่ขนรุงรัง และไ้น้ำจกปรตาก็จะล้นปรือออกมาตามรูขุมขนจนเป็นต้องคันคะเยอ ไ้แขกเทศคนนี้ก็เหมือนกัน อยู่ในห้องขังได้สองคืนก็คันยุบยิบไปทั้งตัวจนไม่เป็นอันหลับนอน ยิ่งตกตึกก็ยิ่งหนาว ยิ่งหนาวก็ยิ่งคัน ยิ่งคันมันก็ยิ่งเกา แล้วไ้หัวตอนันเกาได้เสียที่ไหน มันเป็นต้องลุกขึ้นมา พักหน้าหงิกหงักไปเสียทั้งนั้นแหละ เจ้าแขกเทศสุดปัญญาที่จะข่มตาให้หลับลงได้ทั้งรำคาญทั้งหงุดหงิด และตะโกนลั่นขึ้นกลางตึกว่า ‘ชะมอย.. ชะมอย..’ พวกตำรวจสงสัยวิ่งมาถามดู ‘มีไซไหมที่ไหนกันเล่า บัง?’ เจ้าแขกเทศกลับสั่นหน้าปฏิเสธ ‘ม่ายช่าย.. ฉานบอกว่าชะมอย’ มันว่าพลงเปิดผ้าดูให้ดู พอตำรวจถึงกับหัวเราะก๊าก อ้อ.. อาบังมันคันหมี-ย นอนไม่หลับ เพราะเหตุนี้แหละเมื่อออกจากคุกเลยมีคนมาจ้างให้มันไปเป็นยามเฮอะ.. หากฉันเป็นไซไหมก็ต้องตกใจละวะ เกิดย่องเข้าไปแล้วจู่ ๆ อาบังมันคันขึ้นมา..”

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, หน้า 33-34)

จากตัวอย่าง เป็นการล้อเลียนการพูดไม่ชัดเจนของชาวมุสลิมที่มีถิ่นฐานอยู่ในอินเดียหรือที่เรียกว่า “แขกเทศ” “อาบัง” และเสียดสีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ชะมอย ชะมอย (คนที่อวัยวะเพศ)” “ม่ายช่าย ฉานบอกว่า ชะมอย (ไม่ใช่ฉันบอกว่าคนที่อวัยวะเพศ)” จึงได้แสดงกริยาท่าทางประกอบเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจ ดังประโยคที่ว่า “มันว่าพลงเปิดผ้าดูให้ดู” เมื่อผู้รับสารตีความหมายได้ชัดเจน จึงเกิดอาการตลกขบขันเป็นการสบประมาททางพฤติกรรมเพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อรู้สึกโดนเหยียดหยามและก่อให้เกิดความอับอาย อีกทั้งเป็นการเบียดขับให้กลายเป็นคนอื่นหรือคนชายขอบร่วมกับการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์

ให้กลายเป็นตัวตลกของสังคม นอกจากนี้ยังปรากฏในรูปแบบของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง เจ้าหญิง ตอน ‘ลูกหมา’ กับสามสหาย

โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน เป็นที่รู้กันว่าเด็กข้างถนนทั้งหลาย เด็กซึ่งไร้พ่อขาดแม่จะถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ แม่พระของเด็ก ๆ ซึ่งบัดนี้ชรามากพอจะเรียกว่าย่าพระได้แล้ว ยังคงทำหน้าที่ของท่านอย่างเข้มแข็ง แม้สุขภาพจะไม่อำนวย และสมองเริ่มเลือนน้อย ๆ ปัญหาของคุณย่าคือ เวลาขึ้นทะเบียนชื่อนักเรียน คุณย่ามักเขียนตัวอักษรสลับที่กัน

เมื่อ ‘ลูกหมา’ สามตัวถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าก็ไม่รอช้าเขียนว่า ‘ลูกหมา’ แทนที่ “อ้อมันอย่างนี้เอง” พระราชาพยักหน้าหงิก

(บินหลา สันกาลาคีรี, 2556, หน้า 83)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงโรงเรียนคุณย่าฮุกซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนรัฐบาลในชนบทห่างไกลที่มักจะเสียเปรียบในด้านทรัพยากรการเรียน ขาดแคลนครู ไม่ได้รับเงินงบประมาณ และไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐ เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากเมืองหลวง ถือเป็นความรุนแรงที่มาจากโครงสร้างของรัฐที่ให้ความสำคัญของการศึกษาในชนบทน้อยกว่าในเมือง จึงไม่มีครูคนใดเลือกไปสอนโรงเรียนแห่งนี้ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน เป็นที่รู้กันว่าเด็กข้างถนนทั้งหลาย เด็กซึ่งไร้พ่อขาดแม่จะถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ” รวมไปถึงสร้างความเป็นชายขอบให้เด็กเร่ร่อนและเด็กกำพร้าที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างเท่าที่ควร โดยการเบียดขับให้โรงเรียนคุณย่าฮุกเป็นสถาบันที่ไม่ได้การยอมรับจากคนในสังคมและตีตราเด็กนักเรียนในโรงเรียนว่ามีความน่ารังเกียจกลายเป็น “คนชายขอบ” หรือ “คนอื่น” เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะกลุ่มเด็กไร้บ้านและเด็กกำพร้าทำให้เห็นการสร้างความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการได้รับการศึกษา การสร้างความเป็นอื่นยังปรากฏในลักษณะการสร้างบรรทัดฐานของหลานชายที่ดีของครอบครัวคนจีน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ด้วยรักและผูกพัน ตอน หลานชายคนโปรด

สี่ปีที่เฝ้ารอน้องชายและน้องสาวคนเล็กให้กำเนิดลูกชายยาวนานราวนับสิบปี
ทุกคนตกหลุมรักเด็กน้อยตั้งแต่แรกเห็น รู้สึกว่ามีชีวิตเล็กจ้อยตรงหน้าคุณค่า
น่าทะนุถนอมยิ่งกว่าสิ่งใด...

ด้วยเป้าหมายที่ถูกตั้งไว้ตั้งแต่ก่อนเขาจะเกิด ...หลานชายคนเล็กจึงตกเป็นจุดศูนย์
รวมความรักและความสนใจของทุกคน

...หลานชายมีพัฒนาการโดดเด่นมาอวดให้ได้เห็นกันทุกปี ปีหนึ่งก็สอบได้ที่หนึ่ง
ปีถัดมาก็ได้รับรางวัลเด็กมารยาทงาม อีกปีหนึ่งก็ได้เป็นหัวหน้าห้อง อีกปีหนึ่งก็ได้เป็นคนอ่าน
บทกลอนแต่งเองทั้งในวันพ่อและวันแม่ อีกปีหนึ่งก็เริ่มเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ว่ายน้ำ คาราเต้
คณิตคิดไว เปียโน กีตาร์ แม้กระทั่งมายากล...

ในวันรวมญาติครั้งถัดมา พวกเขาก็ได้เห็นว่าหลานชายเปลี่ยนไป

จากเด็กร่าเริง สดใส ชอบเข้าหาผู้ใหญ่ หลานชายเดินเข้ามาแล้วนั่งลงที่โต๊ะอาหาร
ยกมือไหว้ทุกคนอย่างขอไปทีโดยไม่แม้แต่เงยหน้ามามอง เพราะสายตาจับจ้องแน่วแน่
อยู่กับโทรศัพท์ภายในมือ

เมื่อใครสักคนบอกว่าอย่าเอาแต่เล่นโทรศัพท์ ก็เก็บมันลงไปในกระเป๋ากางเกง
ก่อนจะหยิบขึ้นมาอีกครั้งหลังผ่านไปเพียงไม่กี่นาที เด็กชายจมจ่อมในความเงิบกับหน้าจอ
สีเหลี่ยมตรงหน้า...

ก่อนจะได้พบสิ่งที่น่าสนใจกว่าการที่หลานนั่งจ้องหน้าจอ คือการที่หลานตอบคำถาม
ของพวกเขา

“ยังสอบได้ที่หนึ่งอยู่หรือเปล่า?”

“ได้ที่สามสิบกว่า”

“ไปเรียนพิเศษอะไรบ้าง?”

“ไม่เรียนแล้ว”

“แล้วพอเลิกเรียนทำอะไร?”

“เตะบอลกับเพื่อน”

“ถ้ายังอยากเป็นหมอ เป็นวิศวกร มีกิจการของตัวเอง ต้องตั้งใจเรียนนะรู้มั๊ย?”

“ไม่อยากเป็นแล้ว ไม่อยากมีด้วย”

“แล้วอยากเป็นอะไร?”

“ไม่รู้”

ไม่รู้เนี่ยนะ!

“ถ้าไม่รู้ เป็นข้าราชการก็มั่นคงสินะ”

ถึงตอนนี้ แม้แต่คนอื่นก็พยักหน้าเห็นด้วยกับลี

“ไม่เอา ไม่เป็น”

นี่คือใครกัน ใช้หลานชายที่พวกเขาฟูมฟักมาตั้งแต่อ่อนแอแต่ออกจริง ๆ หรือ

(นริศพงศ์ รักวัฒนนานนท์, 2564, หน้า 106–112)

“นี่ไม่ใช่หลานชายของพวกเรา”...

“แล้วเด็กคนนี้เป็นใครกัน” ใครคนหนึ่งถามขึ้น

...แต่ก็ยังพาเด็กที่ไหนไม่รู้มานั่งกินข้าว ทำทีว่าเป็นหลานชายพวกเราหน้าตาเฉย”

ใครคนหนึ่งเอ่ยข้อสังเกตของตัวเองขึ้น สองคิ้วขมวดเข้าหากัน (นริศพงศ์ รักวัฒนนานนท์, 2564, หน้า 119–120)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่า “หลานชายคนเล็ก” เป็นที่สนใจและถูกตั้งความคาดหวังจากญาติ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ด้วยเป้าหมายที่ถูกตั้งไว้ตั้งแต่ก่อนเขาจะเกิด” ชีวิตของเด็กชายจึงถูกครอบงำจากหลาย ๆ คนในครอบครัว ในขณะที่เป็นเด็กนั้นหลานชายเป็นคนร่าเริงแจ่มใส มีพัฒนาการโดดเด่น เก่งหลายด้าน และมีทักษะหลายแขนง จึงเป็นที่ภูมิใจของเหล่าญาติ เมื่อมีการพบปะรวมญาติ ครั้งใด หลานชายคนเล็กจะถูกเฟื่องเลี้ยงอยู่เสมอ แต่เมื่อเขาเติบโตนิสัยก็เปลี่ยนไป คือต่อต้านบรรทัดฐานของสังคมที่ถูกกำหนดโดยครอบครัว เช่น เล่นโทรศัพท์มือถือตลอดเวลา หัวรั้น และไม่มีอารมณ์ทางภาษาที่ว่า “เมื่อใครสักคนบอกว่าอย่าเอาแต่เล่นโทรศัพท์ ก็เก็บมันลงไปใ้ในกระเป๋า กางเกง ก่อนจะหยิบขึ้นมาอีกครั้งหลังผ่านไปเพียงไม่กี่นาที” ด้วยพฤติกรรมเหล่านี้ของหลานชาย จึงถูกญาติ ๆ มองว่าเขาไม่นิสัยเปลี่ยนไปรวมไปถึงเป็น “คนอื่น” ที่ไม่ใช่คนในครอบครัว ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “นี่คือใครกัน” และ “นี่ไม่ใช่หลานชายของพวกเรา” แสดงให้เห็นว่าญาติ ๆ ประกอบสร้างความเป็นหลานชายคนเล็กขึ้นมาว่าต้องเรียนได้อันดับหนึ่ง อัจฉริยะดี และยิ้มแย้ม หากแสดงออกถึงพฤติกรรมใดที่ไม่ถูกใจหรือไม่เห็นด้วยก็จะนำไปสู่การสร้างอคติที่ทำให้ด้อยค่าคนคนนั้นแล้วตัดสินว่าเป็น “คนอื่น” ของครอบครัว

3. กระบวนการสร้างความชอบธรรม

กระบวนการสร้างความชอบธรรม เป็นกระบวนการสนับสนุนให้อำนาจทางโครงสร้าง สังคม ความเชื่อ หรือวัฒนธรรม เอารัดเอาเปรียบความเป็นมนุษย์ ปรากฏในลักษณะของโครงสร้างทางสถาบันครอบครัว สถาบันของรัฐ หรือผู้มีอำนาจในสังคมใช้ความชอบธรรมในการเอารัดเอาเปรียบเพื่อกำจัดหรือกระทำความรุนแรง มองว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่คน ไม่มีอำนาจ หรือตกอยู่ใต้อำนาจปกครอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นสาเหตุให้เกิดความรุนแรงประเภทอื่น ๆ ตามมา ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง เราหลงลืมอะไรบางอย่าง ตอน เพลงชาติไทย

“ทำไมเอ็งถึงไม่ยืนตรงเคารพเพลงชาติหือ?” น้ำแสงตีหน้างุนงง ฉายยิ้มเลื่อนลอยแบบเดิมออกมาอีก แกกวาดสายตามองตำรวจหนุ่มตั้งแต่หัวจรดปลายเท้า แล้วหันกลับไปเดินต่อ

“เฮ้ย!” ตำรวจหนุ่มกระซอกแซกแกกกลับ “เอ็งไม่ได้ยืนที่ข้ามทางหรือไงทำไมเอ็ง...”

“อูย!” แกถ่มน้ำลายลงพื้น แล้วเอ่ยขึ้น “ประเทศชาติคงไม่ถึงกับระยำดิบหายหรือกะ หากคนอย่างกูไม่เคารพเพลงนั่นนะ”

“ไม่รู้ละ เอ็งทำผิดกฎหมาย เอ็งต้องโดนปรับหรือไม่ก็เข้าตะราง” ตำรวจหนุ่มชูน้ำแสงกลับหัวเราะร่วน

(วัชร สัจจะสารสิน, 2564, หน้า 106-107)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าตัวละครน้ำแสงถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวหาว่ากระทำผิดกฎหมายโดยไม่ยืนตรงเคารพเพลงชาติ จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ทำไมเอ็งถึงไม่ยืนตรงเคารพเพลงชาติหือ” ตำรวจในฐานะตัวแทนของรัฐใช้อำนาจหน้าที่กระทำความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายประชาชนดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ตำรวจหนุ่มกระซอกแซกแกกกลับ” แต่ในขณะเดียวกันผู้ถูกกระทำก็ไม่ได้สยบยอมต่ออำนาจนั้น จึงได้กลับความรุนแรงดังกล่าวด้วยการ “ถ่มน้ำลายลงพื้น” พร้อมทั้งกล่าวโต้กลับว่า “ประเทศชาติคงไม่ถึงกับระยำดิบหายหรือกะ หากคนอย่างกูไม่เคารพเพลงนั่นนะ” จากนั้นตำรวจได้กล่าวประทุษวาจาในลักษณะการข่มขู่ว่า “เอ็งทำผิดกฎหมาย เอ็งต้องโดนปรับหรือไม่ก็เข้าตะราง” ลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการสร้างความชอบธรรมในการใช้กฎหมาย อำนาจ และหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการพิจารณาพิพากษาให้เป็นไปโดยชอบประกอบด้วยธรรมต่อบุคคลที่ไร้ซึ่งอำนาจ นอกจากนี้ยังปรากฏกระบวนการสร้างความชอบธรรมที่เป็นความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ครอบครัวกลางถนน ตอน ถ้าผมเป็นพ่อ

ปิดประตูห้องปิง! ทิ้งตัวลงนอนหงายพาดขาข้างที่นอน ปลอ่ยให้ขาห้อยไว้เรื่อยแรง สองมือประสานรองรับท้ายทอย ตาลืมโพล่งจับจ้องเพดาน ผมถอนหายใจยาวหนักหน่วง ถ้อยคำของพ่อลอยฟ่องอยู่เต็มห้อง เปล่งเสียงกระซิบเย้ยหยัน... แกข้างเหลวไหล... ทำตัวไม่เอาไหน... เกล่เกล่... อย่างนี้ไม่น่าวางใจ... และอื่น ๆ ที่ล้วนลงท้ายด้วยสระไอ.. มันทั้งปีบรัดกดทับจนอึดอัด แล้วยังแปรเป็นก้อนกลม ๆ อุดตันอยู่ตรงลำคอ เหมือนกิน ข้าวสววยกับข้าวแห้ง ๆ ดิดคอดีดแค้น จนอยากกระแอมกระไอ... ไอแค้น! สลัดทิ้งไอเจ้าสระไอพวกนั้น ให้กระจายหายไป

(ศิลา โคมฉาย, 2556, หน้า 35)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าผู้เป็นพ่อใช้อำนาจในการปกครองลูก โดยการกล่าวประทุษวาจา ในลักษณะการทำร้ายจิตใจ ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “แกช่างเหลวไหล...ทำตัว ไม่เอาไหน... เกล่เกล่ ... อย่างนี้ไม่น่าวางใจ... และอื่น ๆ ที่ล้วนลงท้ายด้วยสระโอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างความชอบธรรม ในการแสดงความรุนแรงด้วยการประทุษวาจา ดูถูกความรู้ และความสามารถของบุตรชาย ส่งผลให้ ผู้ที่ได้รับความรุนแรงเกิดความอึดอัด คับข้องใจ และวิตกกังวล จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “มันทั้ง ปีบริดกตัทับจนอึดอัด แล้วยังแปรเป็นก้อนกลม ๆ อุดตันอยู่ตรงลำคอ” และบุตรชายไม่สามารถได้กลับ ความรุนแรงดังกล่าวได้ทำได้เพียงการสยบยอมและอดทนเท่านั้น ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “จนอยากกระแอมกระไอ... ไอแฉึก! สลัดทิ้งไอ้เจ้าสระโอพวกนั้นให้กระจายหายไป” ลักษณะ ความรุนแรงดังกล่าวแม้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อร่างกาย แต่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ถูกระทำอย่างยิ่ง นอกจากปรากฏการณ์ของการสร้างความชอบธรรมจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่ด้อยอำนาจมาแล้ว กระบวนการดังกล่าวยังเป็นช่องทางให้กลุ่มบุคคลหนึ่งอาศัยช่องว่างทางกฎหมายในทำร้ายร่างกาย และจิตใจของกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านลักษณะทางกายภาพอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง ที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิงโตนอกคอก ตอน สิงโตนอกคอก

“เราไม่ต้องทำร้ายคนที่ตาขาวก็ได้เนะ”

เพียงเท่านั้น ความวุ่นวายก็เกิดขึ้น เด็ก ๆ ตาขาวคุยกันอ้ออึ้ง เด็กตาดำลุกขึ้นตะโกนถามว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ทำไมครูจึงสอนไม่เหมือนกับที่พ่อ แม่ ลุง ป้า และคนในทีวีสอน เสียงออดพักกลางวันดังขึ้น ครูตบโต๊ะและบอกว่าครึ่งบ่ายจะเป็นหน้าที่ของครูผู้หญิง ส่วนตอนนี้ให้ทุกคนไปรับประทานอาหารกลางวันได้ เด็ก ๆ ยังคงตะโกนร้องถามต่อไป แต่ไม่มีคำตอบจากปากครู ครูเพียงเดินออกจากห้องไปเท่านั้น

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้นถูกเล่าให้ครูผู้หญิงฟัง และเด็กจำนวนหนึ่งก็นำไปเล่าให้ผู้ปกครองของตนฟัง ในที่สุดก็เกิดโกลาหลขึ้นในโรงเรียน

ผู้ปกครองจำนวนมากบุกมาที่โรงเรียน พวกเขาต้องการคำตอบว่าทำไมครูจึงสอน เรื่องแบบนี้ให้เด็ก เรื่องที่สังคมยอมรับไม่ได้แบบนี้ หลายคนกล่าวหาว่าครูสอนเรื่อง ไร้ศีลธรรม และต้องการให้ปลดครูคนนี้ออกอย่างรวดเร็ว

เกิดการถกเถียงจากหลายฝ่ายว่าสิ่งที่ครูสอนผิดจริงหรือไม่ บางคนกล่าวว่าการสอนของครูเป็นไปเพื่อให้เด็กไม่ทำร้ายรังแกกัน แต่พ่อแม่ของเทรย์โต้แย้งว่า หากครูต่อต้านการทำร้ายร่างกาย การปกปิดเรื่องที่แซนดี้ทำร้ายเทรย์ก็ย่อมขัดแย้งกับความตั้งใจของครูเอง ผู้ปกครองและครูอาจารย์ส่วนหนึ่งกล่าวหาว่าครูลำเอียง ตั้งใจจะยัดเรื่องลามกจกเปรตเข้าสมองเด็ก บ้างก็ถึงขั้นกล่าวว่าครูต้องการทำลายความสงบของชาติ สุดท้ายข้อหาที่พวกเขาจะยัดเยียดให้ครูได้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด ก็คือการปกปิดเรื่องที่แซนดี้ทำร้ายเทรย์

เป็นครั้งแรกที่แซนดี้เห็นคนตาดีถูกลากไปฆ่า เด็ก ๆ ตาขาวร้องไห้กระซิก ๆ แต่เด็ก ๆ ตาดีกลับดูว่าเรื่องยินดีตามพ่อแม่ของพวกเขา เธอจำได้ว่ามีเพียงเหรียญเท่านั้นที่กรีดร้องเรียกชื่อครูตอนที่พ่อของเขาเองลากครูออกไป จากนั้นเหรียญก็ไม่แสดงสีหน้าอะไรออกมาอีกเลย

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2565, หน้า 211–212)

จากตัวอย่าง เป็นการชี้ให้เห็นว่าคนตาดีเปรียบเสมือนกลุ่มคนผู้มีอำนาจในสังคม ได้กระทำการเบียดขับกลุ่มคนตาดีชาวเปรียบเสมือนกลุ่มคนที่ด้อยอำนาจในสังคม จากเรื่องได้กล่าวถึงครูได้จัดการความขัดแย้งในโรงเรียนโดยการให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เราไม่ต้องทำร้ายคนที่ตาขาวก็ได้” ทำให้กลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจในสังคมไม่เห็นด้วยกับการกระทำของครูทำให้ครูถูกสังคมลงทัณฑ์ ทั้งถูกขับไล่ ถูกตีตราว่าเป็นกบฏที่ทำลายชาติ จึงกล่าวประทุษวาจาในเชิงตำหนิและใส่ร้ายป้ายสี ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ทำไมครูจึงสอนไม่เหมือนกับที่พ่อ แม่ ลุง ป้า และคนในทีวีสอน” และ “ทำไมครูจึงสอนเรื่องแบบนี้ให้เด็ก เรื่องที่สังคมยอมรับไม่ได้แบบนี้” “ครูต้องการทำลายความสงบของชาติ” ทำให้เห็นว่ากลุ่มคนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ให้การยอมรับ มองว่าการกระทำดังกล่าวผิดศีลธรรม จึงต้องการกำจัด “ครู” (ตัวแทนของรัฐ) ใช้ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงจนนำไปสู่การมุ่งทำร้ายครู จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เป็นครั้งแรกที่แซนดี้เห็นคนตาดีถูกลากไปฆ่า” ซึ่งเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายด้วยการเข่นฆ่าจนกระทั่งเสียชีวิต ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการใช้ความรุนแรงเพื่อกำจัด “คนอื่น” ที่มีความคิดผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานของสังคมอย่างชอบธรรม ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวยังปรากฏภายใต้กรอบอำนาจปีศาจปีศาจที่กระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน แมงดา

คืนหนึ่งเขาเห็นชายหญิงคู่หนึ่งก้าวลงมาจากชั้นบนของช่องเงียบ ๆ ไปตามระเบียบมุ่งหน้าสู่ทางออกประตูหลัง ท่าทางทั้งสองมีพิรุณ เขารู้ทันทีว่าแขกที่มาเที่ยวคนนี้กำลังพาผู้หญิงของเขาหนี...

ราชกรูร์ เอกเทศ หัวเราะ “จันแขกคนนี้ก็ไม่ใช่พระเอกของมึงนะซี” เขาตบหน้าอ๊อ้อยจนล้มคว่ำ เลือดไหลกลบปาก ใบหน้าบวมปูดทันตาเห็น

“ทีหลังถ้ามึงคิดจะหนีอีกละก็ ภูเขาฆ่ามึง เข้าใจไหม” เขาลากผู้หญิงในปกครองเข้าห้อง เมื่อปิดประตูเขาตบหล่อนอีก เป็นครั้งแรกที่เขาตบตีคน ผู้หญิงคนนี้เกือบทำให้เขาเสียหน้า หลังจากเขาลงโทษหล่อนครู่หนึ่ง อ๊อ้อยก็เกาะขาเขาแน่นบอกว่า “พี่เก่งกว่าไอ้หนุ่มคนนั้น ฉันชอบคนกล้าอย่างพี่”...

ราชบุรุษ เอกเทศ เรียนรู้วันนั้นเองว่าผู้หญิงชอบคนที่ชนะ เริ่มรู้รสชาติของอำนาจ รู้สึกถึงความเป็นใหญ่ ...เขาเรียนรู้ว่าความกลัวเมื่อคู่กับอำนาจก็ไม่ใช่ความกลัวอีกต่อไป ตั้งแต่วันนั้นเขาตอบตีผู้หญิงในช่องประจำ

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, หน้า 85)

จากตัวอย่าง เป็นพฤติกรรมอันนำไปสู่ความรุนแรงทางตรงด้านการทำร้ายร่างกาย ผู้กระทำความรุนแรงคือ “ราชบุรุษ เอกเทศ” เจ้าของกิจการช่องโสเภณีที่ไม่พอใจ “อ้อย” เนื่องจากเธอพยายามหลบหนีออกจากช่องโสเภณีโดยมีผู้ใช้บริการช่วยเหลือ จึงเป็นเหตุนำไปสู่ความรุนแรงด้วยการ “ตบตี, การฉุดลาก” โดยมีเจตนาในการทำลายลักษณะทางกายภาพ ความรุนแรงลักษณะนี้อยู่ภายใต้อำนาจปีศาจปิตุธิปไตยที่ว่า “เริ่มรู้รสชาติของอำนาจ รู้สึกถึงความเป็นใหญ่ ...เขาเรียนรู้ว่าความกลัว เมื่อคู่กับอำนาจก็ไม่ใช่ความกลัวอีกต่อไป ตั้งแต่วันนั้นเขาตอบตีผู้หญิงในช่องประจำ” ซึ่งอำนาจดังกล่าวอยู่ภายใต้อุดมการณ์ “ชายเป็นใหญ่” ที่ให้ความสำคัญกับเพศชาย จึงกระทำการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในปกครองอย่างชอบธรรม รวมทั้งเป็นการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มองว่าผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุ ไม่มีคุณค่า ผู้ชายในฐานะเจ้านายสามารถกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงในปกครองได้ในทุกรูปแบบ ซึ่งจากเรื่อง “ราชบุรุษ เอกเทศ” เห็นว่า “อ้อย” เป็นสินค้าหรือมีลักษณะคล้ายสินค้า เนื่องจากประกอบอาชีพโสเภณี ผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือทำให้เป็นสินค้าของผู้ใช้บริการ โดยการใช้ “ร่างกาย” เป็นทุนในการแลกเปลี่ยน และสิ่งนี้ครอบงำให้ผู้หญิงต้องจำยอมขายบริการทางเพศ ยอมเป็นเหยื่อของความรุนแรง เพื่อหารายได้มาสนองความต้องการในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อุดมการณ์ปีศาจปิตุธิปไตยในสังคมไทยยังสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่สามารถเรียกร้อง หรือโต้กลับความรุนแรงนั้นได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน หม้อที่ขุดไม่ออก

หล่อนรู้สึกที่ตัวเองถูกลากถูกลู่อังไปทีหน้าต่าง แล้วก็ถูกสามีจับเหวี่ยงออกไป กระทบขอบหน้าต่างดังโครม ได้ยินเสียงเขากระซอกบานหน้าต่างมั่งลวดถ่างออกโดยแรง แล้วก็กระซอกหัวหล่อนออกไปให้ตัวพันขอบหน้าต่างจนสุดเอว หล่อนตาเหลือกตาลานด้วยความรักชีวิต แต่กลิ่นแรงชัดขึ้น นกกระจอกบนต้นมะม่วงแตกฮือกันเจี๊ยวจ้าว คนข้างนอกต่างเดินผ่านไปมาตามปกติ ไม่มีใครสนใจมองขึ้นมา ไม่มีใครรู้เลยว่าอะไรกำลังจะเกิดขึ้นกับผู้หญิงคนหนึ่งข้างในบ้าน เขาจับหล่อนอุดปากแน่นด้วยความบ้าดีเดือด มิให้หล่อนมีโอกาสหลุดเสียงร้องออกมาให้ใครผิดสังเกต

(อัญชัญ (นามแฝง), 2538, หน้า 76)

จากตัวอย่างเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว โดยสามีทำร้ายร่างกายภรรยาอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุที่ทำกันหม้อที่สามีเพิ่งซื้อให้ใหม่ใหม่ จึงสร้างความรุนแรงต่อร่างกายจากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “ลากถู” “จับเหวี่ยง” “กระชากหัว” “จับอุดปาก” เป็นการกระทำ ความรุนแรงที่เกิดจากความไม่พอใจ ความโมโห ทำให้ขาดสติ ขาดการยับยั้งอารมณ์ จนนำไปสู่การทำร้ายร่างกายและจิตใจผู้หญิง ซึ่งความรุนแรงนี้เกิดขึ้นภายใต้กระบวนการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน ทั้งนี้ความรุนแรงดังกล่าวปรากฏร่วมกับกระบวนการสร้างความชอบธรรมในฐานะ “สามี” ที่ใช้อำนาจปิตาธิปไตยให้การกระทำ ความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายภรรยาอย่างไร้ศีลธรรม นอกจากความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกายปรากฏให้เห็นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์แล้วยังปรากฏความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ต่อสัตว์อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ซอยเดียวกัน ตอน กา

“ปล่อยมันไปดีกว่าอะ ปล่อยเถอะ สงสารมัน ปล่อยเถอะ...” เสียงตัวผมเองดังแว่วกลับมาในโสตประสาท เจ้ากาผู้นำสงสาร...หลังโรงหมูกกลางนา ผมเป็นคนวางบ่วงดักมันเอง เจ้าเพื่อนผมสองคนที่ตายไปติด ๆ กันนั้นเป็นผู้ลงมือสังหาร เพราะความคะนองแท้ ๆ มันติดบ่วงที่เราวางดักไว้อย่างแยบยล เจ้าเพื่อนผมที่ตายคนแรกเป็นคนกระตุกบ่วงมันสู้สุดฤทธิ์ ทั้งจิกทั้งตี เจ้าเพื่อนคนที่ตายคนที่สองเป็นผู้กระหน่ำไปด้วยก้อนอิฐ ผมเป็นคนปลดบ่วงให้มันหนี แต่อาการมันเพียบเสียแล้วเพราะมันบินไม่ไหว เจ้าสองคนนั้นไล่จับได้ใหม่ มัดขามันไว้ คนหนึ่งจับปีกติดกางออก อีกคนหนึ่งจุดไม้ขีดเผา...

(วาณิช จรุงกิจอนันต์, 2561, หน้า 86)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่าเป็นการสร้าง ความรุนแรงโดยผ่านกระบวนการสร้างความชอบธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการในการกำจัด “คนอื่น” หรือ “สิ่งอื่น” ที่มีลักษณะผิดแผกไปจากคนกลุ่มใหญ่ โดยการใช้ความรุนแรงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยมีเหตุผลว่าสิ่งที่กำจัดอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า ทำให้เด็กชายทั้งสามทำร้ายสัตว์ อย่าง “อีกา” อย่างทารุณกรรมโดยไม่รู้สำนึกถึงความผิดชอบชั่วดี ขณะเดียวกันการสร้าง ความชอบธรรมนั้นเกิดจากมุมมองของเด็กที่ว่า “อีกา” ไม่มีคุณค่า จึงเป็นเหตุผลให้เด็กชายทั้งสามกระทำ ความรุนแรงนั้นออกไป ถือว่าการกระทำดังกล่าวไม่ใช่สิ่งที่ผิดและสมควรแก่การกำจัดสิ่งที่ไม่มีคุณค่า นอกจากนี้ยังปรากฏกระบวนการสร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจทางสังคมเพื่อครอบครองที่ดินของรัฐ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อสรพิษ และเรื่องอื่น ๆ ตอน อสรพิษ

ทรงวาดมีความพึงใจอย่างยิ่งที่ได้เรียกเขาว่าไอ้แป แอ้เหี้ยแป หรือไอ้สัตว์กะหมาแป เรียกอย่างจงเกลียดจงชังและเหยียดหยาม มีความสุขที่ได้เน้นย้ำกับตนเองหรือกับคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านถึงปมด้อยของเขา ทรงวาดเป็นคนทรงเจ้า เขาเป็นชายวัยกลางคนอายุประมาณ ห้าสิบปี ร่างเตี้ยล่ำเต็มไปด้วยมัดกล้ามเนื้อ ผิวสีดำนสนิท แต่ก่อนเขาชื่อนายवादหรือไอ้वाद เท่านั้น แต่แล้ววันหนึ่งเมื่อห้าปีก่อน เขาก็บอกกับทุกคนในหมู่บ้านว่าวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่แพรกหนามแดงมีความประสงค์จะใช้เขาเป็นร่างทรง และเขาเป็นเพียงผู้เดียวที่สามารถอัญเชิญวิญญาณของเจ้าแม่ให้มาประทับทรงในร่างของเขาเมื่อใดก็ได้ผู้คนจำนวนมากทั้งในแพรกหนามแดงและหมู่บ้านใกล้เคียงเชื่อเขา นายवादจึงกลายเป็นทรงวาดด้วยประการฉะนี้ และเขาก็ค่อย ๆ มั่งคั่งขึ้นทีละน้อยโดยไม่ต้องทำนา เลี้ยงวัวหรือเลี้ยงหมูอีกต่อไป ในยามที่เขาประทับทรงเขานุ่งผ้าโจงกระเบนสีขาวใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ห่มสไบเฉียง ไหล่สีขาว ทัดดอกไม้สีแดงและพูดด้วยเสียงอ่อนหวานของผู้หญิงเต็มไปด้วยถ้อยคำเก่าแก่ แปลกประหลาดซึ่งยากแก่การทำความเข้าใจ กิริยาอาการของเขาก็แปรเปลี่ยนไปเป็นผู้หญิงเช่นกัน อีกทั้งเขายังสามารถพ้อนรำด้วยลีลาแปลกประหลาดและอ่อนช้อย มันเป็นการกระทำที่ขริบขลัง น่าเชื่อถือ ทรงวาดจึงเป็นคนที่มียอำนาจและอิทธิพลมากที่สุดคนหนึ่งในหมู่บ้าน และเขาก็พร้อมที่จะใช้อำนาจและอิทธิพลของเขาเสมอ ในทุ่งแพรกหนามแดงมีที่ดินว่างร้างอยู่หลายแปลง ถูกระบุว่าเป็นที่ดินสำหรับใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ แต่ทรงวาดก็ได้เข้าครอบครองที่ดินเปล่าเหล่านี้โดยพลการ เข้าไปล้อมรั้ว ปักต้นไม้ เพื่อหวังจะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินเหล่านั้น พ่อของเขาพูดว่านั่น เป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัว และพ่อของเขาก็คัดค้าน แต่ทรงวาดยังคงดื้อแพ่งและหาประโยชน์จากผืนดินเหล่านั้นต่อไป เพื่อจะได้สามารถกล่าวอ้างกับเจ้าพนักงานที่ดินได้ในที่สุดว่า เนื่องจากเขาได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินเหล่านั้นมานานแล้ว เมื่อมีการออกเอกสารสิทธิ์ เขาจึงสมควรได้รับเอกสารสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว

(แดนอรัญ แสงทอง, 2557, หน้า 15-16)

จากตัวอย่าง ปรากฏความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติที่ตัวละครอย่าง “ทรงวาด” ได้แอบอ้างว่าตนเองมีอิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติโดยเป็นร่างทรงของ “วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่แพรกหนามแดงมีความประสงค์จะใช้เขาเป็นร่างทรง” ทำให้ได้รับสิทธิ อำนาจ และการยอมรับจากชาวบ้านให้มีสถานะทางอาชีพในฐานะ “ร่างทรง” ควรแก่การเคารพนับถือ ทำให้ “ผู้คนจำนวนมากทั้งในแพรกหนามแดงและหมู่บ้านใกล้เคียงเชื่อเขา” ถือเป็นการสร้างความชอบธรรมในการเป็น “ร่างทรง” และใช้อำนาจครอบครองที่ดินรกร้างให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เนื่องจาก “ในทุ่งแพรกหนามแดงมีที่ดินว่างร้างอยู่หลายแปลง ถูกระบุว่าเป็นที่ดินสำหรับใช้เพื่อสาธารณประโยชน์

แต่ทรงวาดก็ได้เข้าครอบครองที่ดินเปล่าเหล่านี้โดยพลการ เข้าไปล้อมรั้ว ปลุกต้นไม้ เพื่อหวังจะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินเหล่านั้น...เขาได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินเหล่านั้นมานานแล้ว เมื่อมีการออกเอกสารสิทธิ์ เขาจึงสมควรได้รับเอกสารสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว” ซึ่งการสร้าง ความชอบธรรมนั้นยังเป็นการแสดงถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ “ร่างทรง” ที่กระทำต่อรัฐในการใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการครอบครองที่ดินรกร้างให้เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังพบความความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงต่อทรัพย์สิน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ตอน หนุมานเหยียบเมือง

ใช้แล้ว ผมกลายร่างเป็นหนุมานแสดงอิทธิฤทธิ์ ทำลายพิธีที่หน้าศาลหลักเมือง รวมทั้งพิธีบนหอสูงนั้นด้วย ผมจะหัวเราะก๊อง แล้วประกาศเสียงดังว่ากูคือหนุมานตัวจริง เอาให้ร่างทรงและพราหมณ์ในพิธีตะลึง จากนั้นก็แผลงฤทธิ์ต่อ หักบายศรีให้หมดทุกยอด ดอกไม้จะหว่านให้ทั่วสนามจะรื้อรูปปั้นพระพรหมลงมากองกับรองเท้านะ จะจุดไฟแล้วเผาทุกอย่างเหมือนคราวหนุมานเผากรุงลงกา ผมมันลูกคนลายโรง เป็นหนุมานด้วย ทำลายทุกอย่างให้ราบคาบด้วยพละกำลังมหาศาล แล้วยืนดูผลงานด้วยความสะใจ ก่อนจะเหาะหนี

ตอนนี้ผมกลายเป็นลม ตาพรำมัว แต่พอเห็นสีหน้าของพระครูผู้เป็นเจ้าของพิธี รวมทั้งคนในพิธีที่หันมาด้วยใบหน้าคล้ายถูกผีหลอก ผมกระโจนพรวดถึงปะรำพิธี เตะทีเดียวบายศรีขาดทั้งเก้ายอด ยกโต๊ะเครื่องเซ่นห่มไปยังกลุ่มพราหมณ์ รื้อทำลายข้าวของทุกอย่าง

(จเด็จ กำจรเดช, 2555, หน้า 203)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงการใช้วัฒนธรรมทางความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติในการอ้างตนเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์และเป็นร่างทรงของหนุมาน จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “กูคือหนุมานตัวจริง” ใช้อำนาจที่เหนือกว่าแสดงความรุนแรงด้วยการทำลายทรัพย์สิน ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่าทำลายพิธีที่หน้าศาลหลักเมือง “หักบายศรีให้หมดทุกยอด” “จะรื้อรูปปั้นพระพรหมลงมากองกับรองเท้านะ จะจุดไฟแล้วเผา” “ทำลายทุกอย่างให้ราบคาบ” “เตะทีเดียวบายศรีขาดทั้งเก้ายอด ยกโต๊ะเครื่องเซ่นห่มไปยังกลุ่มพราหมณ์ รื้อทำลายข้าวของทุกอย่าง” ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการใช้อำนาจเหนือธรรมชาติในการกระทำความรุนแรงต่อทรัพย์สินอย่างชอบธรรม

4. การทำให้เป็นสินค้า

การทำให้เป็นสินค้า เป็นการใช้ร่างกายในการแลกเปลี่ยนให้กลายเป็นสินค้า หรือมีลักษณะคล้ายสินค้า ความรุนแรงดังกล่าวก่อเกิดภายใต้อำนาจปิตาธิปไตยที่ยกย่องอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ที่มองว่าผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศในการใช้ร่างกายแลกเปลี่ยน ซื้อขาย ต่อรอง หรือตกลง

ซึ่งปรากฏในลักษณะของการประกอบอาชีพโสเภณี ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง เราหลงลืมอะไรบางอย่าง ตอน หาแว่นให้หน่อย

เขาเพิ่งรู้จักหล่อนไม่กี่เดือนนี่เอง หล่อนทำงานในอาบอบนวดมีคลาสแห่งหนึ่ง เผอิญ เขาเข้าไปเป็นลูกค้า จากนั้นเลยติดต่อกันเป็นส่วนตัวเรื่อยมา หล่อนมีท่าทีโอเคกับเขา หลัง ๆ หากมีโอกาสเขาจะมาหาหล่อนที่ห้องเสมอ เมื่อสัมผัสสัก ๆ หล่อนเป็นคนน่าสงสาร คนหนึ่ง หล่อนเล่าว่าทำงานอย่างนี้มาตั้งแต่สาว ๆ บ้านเดิมอยู่บนดอยต้องลงมาทำงานในเมืองเพื่อชดใช้หนี้ให้ที่บ้าน หล่อนต้องตระเวนทำงานไปทั่วหัวเมืองใหญ่ ๆ สลับกันไป จริงไม่จริงเขาไม่แน่ใจนัก เรื่องเล่าทำนองนี้มักได้ยินจากพวกหล่อนบ่อย ๆ

(วัชร สัจจะสารสิน, 2564, หน้า 83-84)

เขาเห็นหน้าตัวเองในกระจกชัดขึ้น หน้าซูบซีดกว่าเดิม เขายกมือลูบหน้าไปมา พยายามปรับสีหน้าให้ปกติ ตบแต่งผมเผ้าเข้าที่เข้าทาง สลัดคอกระดุกกลั่นกรูกรับทุกอย่าง ดูท่าจะเรียบร้อยลงตัว เขาเก็บบุหรี่ กุญแจรถใส่กระเป๋าเสื้อ หยิบหนังสือพิมพ์ขึ้นหนีบแขน เปิดกระเป๋าตังค์ หยิบเงินก้อนหนึ่งส่งให้หล่อน หล่อนยื่นมือมารับ ยิ้มพร้อมกล่าวขอบคุณ (วัชร สัจจะสารสิน, 2564, หน้า 90)

จากตัวอย่าง ได้สะท้อนถึงการประกอบอาชีพโสเภณีที่ผู้หญิงใช้ “ร่างกาย” เป็นต้นทุน หรือเป็นสินค้าในการแลกเปลี่ยน โดยการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายแปลกหน้า ดังประโยคตัวอย่าง “หยิบเงินก้อนหนึ่งส่งให้หล่อน หล่อนยื่นมือมารับ ยิ้มพร้อมกล่าวขอบคุณ” เป็นการกดทับให้เพศหญิง มีคุณค่าน้อยกว่าสิ่งของหรือเงินทอง คุณค่าของเพศหญิงที่แลกมาด้วยการขายเรือนร่าง หรือเป็นเสมือน ลักษณะสินค้าทางเพศ สามารถซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนได้ ลักษณะดังกล่าวเป็นการใช้ผู้หญิงเป็น เครื่องบำบัดความต้องการทางเพศ สร้างภาพลักษณ์ในทางลบให้เพศหญิงด้อยกว่าเพศชาย เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน รถไฟครั้งที่ห้า

‘พ่อให้คำสร้อยไปเป็นผู้หญิงหากิน ช่วยหาเงินมาเลี้ยงบ้าน พ่อสร้างบาปให้กับ คำสร้อยหรือเปล่า’

หล่อนส่ายหน้า ‘คำสร้อยคิดถึงพ่อต่างหากที่ร้องไห้...’

จำได้ว่าเมื่อเช้านี้พ่อถึงหล่อนเข้าไปกอดไว้แล้วร้องไห้เหมือนเด็ก ๆ ก่อนจะออกจาก บ้านมาส่งที่สถานีรถไฟ ...

เมื่อนางเป็นโสเภณีขายความบริสุทธิ์อันเกิดจากเลือดเนื้อในกายตนได้ น้อยเล็ก ๆ ของนาง อาจจะได้เสื้อผ้าไหม แม่อาจหายป่วยจากไข้ และพ่ออาจได้ควายมาช่วยใช้งาน

สักตัวหนึ่ง หลังจากจากของบ้านก็อาจเปลี่ยนเป็นสังกะสี กระท่อมทับโรงนั้นเล่า อาจกลายเป็น
เรือนไม้ชั้นมวั้นใดก็ได้-ใครจะรู้

โลกผู้หญิงอย่างเด็กสาวคนนี้ก็กำลังเดินไปสู่รอยบาปหรือว่าหนทางบุญ-คำสร้อย
เกิดเหงาในหัวใจขึ้นอีกร้อยเท่าพันทวี!

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, หน้า 95-97)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงตัวละครชื่อว่า คำสร้อย ที่ต้องจำใจเป็นผู้หญิงขายบริการ
ตั้งหลักฐานทางภาษาที่ว่า “นางเป็นโสเภณีขายความบริสุทธิ์” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นความรุนแรง
ทางเพศ เกิดขึ้นภายใต้อำนาจปิศาจปไตย์ที่ผู้หญิงจำยอมในการเป็นวัตถุทางเพศ เพื่อแลกกับเงินตรา
นอกจากนี้ยังสะท้อนเห็นว่าอำนาจดังกล่าวยังสร้างความชอบธรรมในฐานะ “พ่อ” ที่ใช้อำนาจ
ในการปกครองบุตรให้ลูกสาวไปประกอบอาชีพโสเภณี จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “พ่อให้คำสร้อย
ไปเป็นผู้หญิงหาเงิน ช่วยหาเงินมาเลี้ยงบ้าน” ใช้อำนาจในการเป็นสินค้าในการแลกเปลี่ยนเพื่อหา
รายได้มาจุนเจือครอบครัว สะท้อนถึงค่านิยมเรื่องความกตัญญูในการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่
แต่พฤติกรรมนี้ยังขัดต่อศีลธรรมและกฎหมายของสังคมไทย เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น
เรื่อง แผ่นดินอื่น ตอน บนถนนโคลีเซียม

บนถนนสายนี้เอง ที่เราสามารถหาภาพต้องห้ามนานาดูได้อย่างง่ายดาย ผมเคยแอบ
มาหาสุดในตอนกลางคืนคืนหนึ่ง เพื่อพบกับประสบการณ์แปลกใหม่อันตื่นตา..

บนถนนโคลีเซียม นอกจากบ้านแม่เฒ่าเราะบูร์แล้ว ฝ้าบ้านหลังอื่นล้วนเต็มไปด้วยรูรั่ว
ราวซิงด้วยตาข่าย และจากรูตาข่ายนี้เองที่เราวนเวียนแอบมองภาพแห่งท่วงทำนองของ
บทเพลงกามารมณ์ร้อนแรง จากบ้านโน้นสู่บ้านนี้จนฉ่ำตาและจิตใจเด่นพล่าน สุดท้ายของ
คืนนั้น เราได้เฝ้ามองท่วงทำนองของบทเพลงนี้อย่างใกล้ชิดในสำนักโสเภณีแห่งหนึ่ง ณ ที่นี้
เองที่บทเพลงแห่งกามารมณ์ได้บรรเลงขึ้นโดยท่วงทำนองอันต่ำช้า ความรู้สึกของผม
หลงเหลืออยู่แต่ความสะเทือนใจมากกว่าตื่นเต้น-- บนถนนสายนี้เองที่คุณจะทำอย่างไรก็ได้
กับผู้หญิงซึ่งคุณซื้อหามาในราคาถูก เช่นเดียวกัน หากว่าคุณคือผู้ชายชีวิตไปในราคาถูก คุณ
ก็ไม่มีสิทธิ์ได้รับเกียรติจากผู้ซื้อ รวมทั้งไม่อาจอุทธรณ์ใด ๆ ได้อีกด้วย ในห้องเล็ก ๆ เหล่านี้
เสียงหัวเราะหื่นห้ามจึงคละเคล้าไปกับเสียงหวีดร้องแสดงความเจ็บปวด การทุบตีทารุณ
ควบคู่ไปกับการเสพสม ชีเมาสกปรกถือสิทธิ์เหนือโสเภณีปลดระวาง.. แม่เฒ่าเราะบูร์เคย
บอกว่า ในพื้นที่อันจำกัดเมื่อคนเราถูกปล่อยไว้ในห้องแคบ ๆ เขาจะกลายร่างเป็นปีศาจ
“ขอปีศาจจงมาสิงสู่พวกเขา..” ภาพซึ่งประจักษ์เบื้องหน้าขณะนั้นมีแต่จุดความรู้สึกลับ

สะท้อนใจ ฆาตกรรมกำลังจะเกิดขึ้นในวินาทีข้างหน้า ในบรรยากาศอันครึ้นเคร่งทว่าลึกลับ
สับสน..

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, หน้า 35-36)

จากตัวอย่าง ปรากฏลักษณะของการสร้างผู้หญิงให้เป็นสินค้าบำบัดความต้องการทางเพศ และสร้างภาพลักษณ์ให้เพศหญิงกลายเป็นสิ่งของที่ซื้อขายได้ ไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรม และต้องตกอยู่ในสภาวะจำยอม ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “คุณจะทำอย่างไร ก็ได้กับผู้หญิงซึ่งคุณซื้อหามาในราคาถูก” “หากว่าคุณคือผู้ชายชีวิตไปในราคาถูก คุณก็ไม่มีสิทธิ์ได้รับเกียรติจากผู้ซื้อ รวมทั้งไม่อาจอุทธรณ์ใด ๆ” สะท้อนให้เห็นว่าผู้ชายมองว่าผู้หญิงเป็นเป็นวัตถุ ไม่มีคุณค่า และเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำเสมอ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้เป็นการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความมนุษย์ กัดความเป็นคนให้ต่ำลง อีกทั้งสร้างภาพลักษณ์ให้เพศหญิงเป็นรองเพศชายในทุก ๆ ด้าน และสามารถกระทำความรุนแรง โดยการทำร้ายร่างกายได้ในทุกรูปแบบ จากหลักฐานทางภาษาที่ว่า “การทุบตีทารุณ ควบคุมไปกับการเสพสม ชีไม่สกปรกถือสิทธิ์เหนือโสเภณีปลดระวาง” ลักษณะความรุนแรงดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจปีตาธิปไตยในการมองว่าผู้หญิงเป็นเพียงสินค้าสำหรับบำบัดความต้องการทางเพศของผู้ชายเท่านั้น

5. การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์

การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ เป็นกระบวนการสร้างภาพให้บุคคลมีอัตลักษณ์ที่มีความเฉพาะ คือ มีความพิการแต่ในการพิการนั้นก็ทำให้มีอัตลักษณ์เพิ่มขึ้นมาเพื่อชดเชยสิ่งที่ตนเองขาดหายไป เช่น พิการแล้วฉลาด ตาบอดแต่มีความสามารถ หรือลดอัตลักษณ์ของกลุ่มคนผิวสีโดยการเหยียดหยามชาติพันธุ์ให้กลายเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจและน่ากลัว ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ ตอน ดวงตาที่สาม

..เช่นเดียวกับ ลูกสาว คนอื่น ๆ นับด้วยรอยของคุณแม่ หล่อนยินดีที่ได้รู้ว่าหล่อนจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (“แม่ตั้งใจจะให้พวกเธอรักและอ้างไว้ซึ่งความเป็นกุลสตรีไทย กุลสตรีไทยกำลังกำลังจะสูญพันธุ์-คุณแม่มักจะพูดเช่นนี้เสมอ) และได้รับการศึกษาที่ดีที่สุดเท่าที่จะดีได้ (“การศึกษาเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำกันไปจนกว่าจะถึงลมหายใจสุดท้ายแห่งชีวิตโน่นแหละ การศึกษาเป็นศัตรารุอันทรงอำนาจแต่เพียงประการเดียวของผู้อ่อนแอ-คุณแม่มักจะพูดเช่นนี้เสมอ) หล่อนจึงหัดอ่านอักษรเบรลล์ที่นั่น บวกกลบคุณหารที่นั่น หัดร้อยพวงมาลัย เย็บปักถักร้อย เล่นจะเข้และขิม เล่นไวโอลินและเปียโนที่นั่น อ่านวรรณคดีไทยและวรรณคดีต่างประเทศทุกเล่มที่ถูกจัดทำเป็นอักษรเบรลล์ ก็ที่นั่น อีกเหมือนกัน ก่อนที่จะสอบเข้าเรียนต่อในคณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยชั้นนำ

ของประเทศได้สำเร็จ และพากเพียรอุตสาหะต่อมาอีกจนได้เป็นนิติศาสตรมหาบัณฑิต และกลับไปสอนในคณะเดิมของมหาวิทยาลัยเดิมในฐานะอาจารย์สาวสวยผู้เลิศเชอร์ได้เลียบคมชัดแจ้งและมีชีวิตชีวาเสมอ ไปถึงที่ทำงานในเวลา 06.45 น. เป็นประจำด้วยรถประจำทางสาย 39 ออกจากที่ทำงานในเวลา 16.30 น. เป็นประจำ และกลับที่พักโดยรถประจำทางสาย 39 สวมแว่นตาสีดำเสมอ ซ่อนเร้นดวงตาอันแสนสวยและแสนเศร้าที่มองไม่เห็นคุณนั้นไว้ด้วยแว่นตาดำอันเก๋ไก๋เป็นนิจศีล เคาะไม้เท้าตบไปตามพื้นเป็นนิจศีล

(แดนอรัญ แสงทอง, 2557, หน้า 61)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่าผู้พิการทางสายตาในสังคมปัจจุบันนั้นยังไม่ได้มีโอกาสเท่าที่ควร เนื่องจากข้อจำกัดทางร่างกาย โดยเฉพาะโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงในทุกระดับ เพื่อดำรงชีวิตร่วมกับทุกคนในสังคมได้อย่างปกติ นับว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ภาครัฐควรตระหนักอย่างยิ่ง ซึ่งในเรื่องสั้นเรื่องนี้ ผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นกระบวนการเพิ่มอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่มีความบกพร่องทางสายตาให้เป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยรูปสมบัติและคุณสมบัติของกุลสตรีที่ดี อัตลักษณ์ของผู้พิการทางสายตาที่ประสบความสำเร็จในทุกด้านได้เด่นชัดขึ้นมาแทนที่ภาพของความด้อยโอกาสทางด้านการศึกษาและการถูกทอดทิ้งจากบุคคลในครอบครัว ทว่าความบกพร่องทางร่างกายยังเป็นปัญหาหนึ่งในการดำรงชีวิตด้วยการ “สวมแว่นตาสีดำเสมอ ซ่อนเร้นดวงตาอันแสนสวยและแสนเศร้าที่มองไม่เห็นคุณนั้นไว้ด้วยแว่นตาดำอันเก๋ไก๋เป็นนิจศีล เคาะไม้เท้าตบไปตามพื้นเป็นนิจศีล” หากพิจารณาแล้วประเด็นดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร ผู้พิการทางสายตายังต้องดำรงชีวิตอย่างอดทนและไม่มีความสุข ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมผู้พิการให้ได้รับสิทธิและปัจจัยขั้นพื้นฐานให้ทัดเทียมคนปกติ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นได้นอกจากนี้ยังปรากฏการลดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน เศรษฐีเงินล้าน

...ผมเดินผ่านฝูงคนผิวสีต่าง ๆ ตามถนนที่ไร้ยอดขำไม่ได้เพราะผ่านไปนึกถึงภาพของสิ่งสสารสัตว์จากเขตโซนต่าง ๆ ที่ถูกจับมาให้เบียดอัดกันคลั่งในกรงคอนกรีตภายในสวนสัตว์อะไรสักแห่ง...ครั้งหนึ่ง ผมเคยวิ่งไล่ขยี้ยอนทั้งกลางวันแสก ๆ ออกมาจากตรอกซอกกำแพงกลางเขตสลัมอันขึ้นชื่อในความสกปรกตกต่ำของคนผิวมืด...ระหว่างนั้น ไอ้กุกผิวดำรูปร่างพ่องพีรากับหมี แถมตามแขนอันดำมะเมี่ยมและมีกล้ามเนื้อเป็นหนอกของมันยังสกลายรูปนกอินทรีกางปีกแบะทำนักร้องเต็มตัวเสียด้วย... พวกมันประมาณสีถึงห้าคนเห็นจะได้ พวกมันกรูออกมาจากกำบังตึกที่ถัดจากเสาป้ายรถไม่กี่เมตร เห็นแต่ความดำมะเมี่ยมของผิวกับฟันซึ่งยิงขาว ๆ บ่งเพศพันธุ์ของคนอเมริกันนิโกรที่ผมหกล้วน

(อัญชัญ (นามแฝง), 2538, หน้า 173-193)

จากตัวอย่าง เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ผิวสีที่ประกอบอาชีพ “กูก” หรือคนที่ทำอาหารในภัตตาคาร โรงแรม หรือร้านอาหาร เพื่อหารายได้ในการดำรงชีพ เป็นการประกอบอาชีพโดยสุจริตด้วยความขยันขันแข็ง แต่ตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่องนี้กลับลดอัตลักษณ์ของ “กูก” ลงโดยการใช้อัตลักษณ์ทางเพศหรือบุคลิกลักษณะภายนอกที่มีผิวสีดำและรูปร่างอ้วนท้วนสมบูรณ์โดยการกล่าวเปรียบเทียบว่า “ไอ้กูกผิวดำรูปร่างพุงพิวกับหมี” อัตลักษณ์ของคนผิวดำที่น่ากลัวและน่ารังเกียจกลับปรากฏเด่นชัดขึ้นมาแทนที่ ซึ่งถือว่าเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศที่เกิดขึ้นจากชุดความคิดที่ปลูกฝังให้ด้อยค่ากลุ่มชาติพันธุ์อย่าง “คนอเมริกัน” ดังหลักฐานทางภาษาที่ว่า “เห็นแต่ความด่ามะเหมี่ยมของผิวกับฟันซึ่งยิงขาว ๆ บ่งเพศพันธุ์ของคนอเมริกันนิโกรที่ผมกลัวนัก” รวมทั้งเป็นการเบียดขับกลุ่มคนดังกล่าวให้กลายเป็นคนอื่นของสังคมเพราะมีความแปลกแยกทางสีผิวและความแตกต่างนี้เองทำให้ถูกเลือกปฏิบัติจากคนในสังคม

กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เป็นบทสะท้อนภาพความเหลื่อมล้ำทางสังคมจากโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นตัวการใหญ่ให้เกิดความรุนแรงในแต่ละลักษณะ ทั้งนี้ยังปรากฏกระบวนการสร้างความรุนแรงที่ใช้หลายกระบวนการร่วมกัน เนื่องจากในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้น โครงเรื่องบางส่วนประกอบสร้างมาจากสภาพสังคมจริง กล่าวคือ กวีได้หยิบยกวัตถุดิบที่เป็นเหตุการณ์จริงในสังคมมาเป็นปมปัญหาของเรื่อง ปมปัญหาของเรื่องจึงมีความซับซ้อนทำให้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นมีความเกี่ยวโยงกันและส่งผลกระทบต่อเนื่องกันไป กระบวนการสร้างความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบทั้งสิ้น 5 กระบวนการ ดังที่ปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงจำนวนกระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์	จำนวนครั้งที่ปรากฏ
1. การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	12
2. การสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น	8
3. การสร้างความชอบธรรม	8
4. การทำให้เป็นสินค้า	4
5. การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์	2
รวมทั้งสิ้น	34

จากตารางข้างต้น พบว่าค่าตัวเลขของการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ปรากฏซ้ำมากที่สุด ปรากฏการณ์เช่นนี้หากพิจารณาจะเห็นถึงการแบ่งระดับชนชั้นในสังคมยังปรากฏอยู่ ซึ่งสะท้อนผ่านการลดศักดิ์ศรีความมนุษย์ โดยเฉพาะตัวละครผู้หญิงที่ตกอยู่ภายใต้กรอบอำนาจบิดาธิปไตย แม้ว่าปัจจุบันกฎหมายได้ให้สิทธิและความเสมอภาคของมนุษย์เท่าเทียมกัน แต่ในทางปฏิบัติสภาพสะท้อนในประเด็นของการลดคุณค่าของผู้หญิงที่ถูกครอบงำด้วยอำนาจบิดาธิปไตย ยังคงปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์อย่างชัดเจน อีกนัยหนึ่งจะพบว่าคนที่อยู่เหนือกว่ามักจะมองข้ามคนที่ด้อยกว่าอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากสิ่งที่เรียกว่าคนชายขอบผ่านตัวละครคนพิการและกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่ถูกผนวกรวมให้เป็นคนกลุ่มใหญ่จึงทำให้ถูกเบียดขับให้กลายเป็นคนอื่นของสังคม ขณะเดียวกันสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างความชอบธรรมในตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามกัน ปรากฏภายใต้อำนาจทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมสร้างความชอบธรรมในการเอารัดเอาเปรียบบุคคลที่ตกอยู่ใต้อาณัติปกครอง ส่วนในเรื่องการทำให้เป็นสินค้าปรากฏจำนวนน้อย เพราะวาทะชีพโสภณถือเป็นบริการอย่างหนึ่งที่ไ้ร่างกายเป็นสินค้าในการแลกเปลี่ยน คนสังคมมองว่าอาชีพนี้ยังไม่ได้รับการยอมรับและยังเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์นั้นปรากฏน้อยที่สุด เนื่องจากว่าประเด็นดังกล่าวสะท้อนถึงกระบวนการของชนชั้นทางสังคมที่สามารถเลื่อนระดับชั้นของบุคคลได้ กล่าวคือ คนในสังคมให้การยอมรับเฉพาะกลุ่มคนที่มีตำแหน่ง มีหน้าที่ และมีการศึกษา สะท้อนผ่านตัวละครที่มีการเพิ่มอัตลักษณ์อย่างคนพิการที่มีตำแหน่ง และมีการศึกษาจะได้รับการยอมรับว่าเป็นคนของเราหรือเป็นคนกลุ่มใหญ่ หากตัวละครที่มีการลดอัตลักษณ์อย่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีตำแหน่ง ไม่มีหน้าที่ หรือไม่มีการศึกษา จะไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนของเรา และจะกลายเป็นคนอื่นของสังคม

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง ความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์และวิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ การวิจัยนี้จึงเป็นการบูรณาการศาสตร์ในสหสาขามาช่วยวิเคราะห์ตัวบท (Text) เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษาที่สื่อรูปแบบของความรุนแรง รวมทั้งการอธิบายกระบวนการของความรุนแรงว่ามาจากเหตุและปัจจัยใด โดยได้แบ่งการนำเสนอเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิจัย และบทที่ 5 บทสรุป สำหรับการนำเสนอในบทนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นสำคัญเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความรุนแรงและกระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ จำนวน 15 เล่ม 177 เรื่อง โดยนำทฤษฎีความรุนแรง แนวคิดวาทกรรม แนวคิดทางสังคมวิทยา และแนวคิดทางวรรณกรรมศึกษา มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

1. ความรุนแรงเดี่ยว (Singular violence) เป็นพฤติกรรมความรุนแรงหรือผลจากความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว ตามแนวคิดของ Johan Galtung เป็นการตอบสนองต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นเพียงมิติเดียว เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์พบความรุนแรงดังกล่าวปรากฏใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

1.1 ความรุนแรงทางตรง (Direct violence) เป็นความรุนแรงที่มาจากบุคคล โดยการทำให้ศักยภาพของบุคคลหรือสิ่งอื่นใดสะดุดหยุดลงทั้งร่างกาย จิตใจ หรือสภาพปกติ ประกอบด้วยความรุนแรงย่อยทั้งหมด 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 ความรุนแรงต่อร่างกาย เป็นการกระทำความรุนแรงทางร่างกายระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ หรือมนุษย์กับสัตว์ ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ เกิดบาดแผล หรือเป็นการมุ่งเอาชีวิตภายใต้อำนาจทางสังคม สถาบันครอบครัว โครงสร้างของรัฐ หรืออาจเป็นผลที่เกิดจากความรุนแรงและความขัดแย้งที่ล้นแล้วแต่เกิดผลเสียต่อผู้ถูกกระทำทั้งสิ้น เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตัวละครที่มีอำนาจน้อยกว่า เนื่องจากอยู่ภายใต้การปกครองของผู้มีอำนาจมากกว่า ตั้งแต่เด็ก ผู้สูงอายุ คนปกติ ผู้หญิง รวมไปถึงความรุนแรงต่อสัตว์

1.1.2 ความรุนแรงด้านการประทุษวาจา เป็นการแสดงออกด้วยการใช้คำพูดที่ด่าทอ ปรึษา กล่าวหา ตำหนิ ใส่ร้ายป้ายสี เสียดสี สบประมาท ด้วยความเกลียดชัง โกรธ หรือไม่พอใจ ตลอดจนการให้ความชอบธรรมกับการดูถูกและเหยียดหยามบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในลักษณะของ ภาษา ความสามารถ เพศสภาพ หรือคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ และกดทับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้ต่ำลงโดยการบริภาษด้วยวาจา ถูกนำเสนอผ่านตัวละครที่เป็น ผู้หญิง คนปกติ คนต่างจังหวัด บุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่อำนาจน้อยกว่า ความรุนแรงดังกล่าว แม้ไม่ได้ส่งผลต่อร่างกายแต่ส่งผลกระทบต่อและสร้างบาดแผลต่อจิตใจอย่างยิ่ง

1.1.3 ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน เป็นลักษณะการแสดงออกโดยการทำลายสิ่งของ หรือทรัพย์สินแทนที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยการเจตนากระทำการเพื่อขจัดความคับข้องใจหรือ ความไม่พอใจในลักษณะลงกับสิ่งของให้เสียหายแทน รวมถึงการอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของ ตนเองโดยมิชอบ ด้วยการฉกฉวยโอกาส ขโมย หรือปล้น

1.1.4 ความรุนแรงทางเพศ เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการคุกคามและข่มขืน ผู้หญิง ก่อเกิดในสถาบันครอบครัวหรือสถาบันทางสังคม ความรุนแรงนี้อยู่ภายใต้อำนาจปีศาจปิตุย ผู้กระทำจึงจะปฏิบัติต่อฝ่ายตรงข้ามเพื่อสร้างความเสียหายต่อร่างกายและจิตใจ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การบรรลุเป้าหมายทางเพศของผู้กระทำแม้ว่าผู้ถูกกระทำนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม หรือตกอยู่ใน สภาพที่ไม่สามารถขัดขืนและตัดสินใจไม่ได้ รวมทั้งปรากฏในรูปแบบของการพูดจาคุกคามทางเพศ แสดงถึงความไม่ทัดเทียมทางเพศ ความรุนแรงลักษณะนี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับตัวละครที่เพศหญิง ที่เป็นรองเพศชายในทุกด้าน

1.2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) เป็นความรุนแรงที่โครงสร้าง ของสังคม เป็นตัวการในการใช้ความรุนแรงผ่านการจัดระเบียบสังคม หรือโครงสร้างสังคม ทำให้มี คนกลุ่มหนึ่งเอาเปรียบ หรือครอบงำวิถีการดำเนินชีวิตของคนอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งลักษณะของ ความรุนแรงนี้ไม่ใช่สิ่งที่จะเห็นได้อย่างชัดเจน หรืออาจปรากฏจากตัวแทนจากโครงสร้างต่าง ๆ ใช้อำนาจ ในการแสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งแสดงถึงความไม่เสมอภาคหรือความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ประกอบด้วยความรุนแรงย่อยทั้งหมด 3 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม เป็นการสร้างเงื่อนไขและความชอบธรรมให้ความรุนแรงนั้นกลายเป็นความถูกต้อง เช่น ความรุนแรง ที่มาจากอำนาจของรัฐ ตัวแทนของรัฐ ผู้มีอำนาจในเชิงกฎหมาย หรือรูปแบบของผู้ที่มีอำนาจในสังคม เอาไว้เอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า ด้วยกำหนดกฎหมาย ข้อบังคับ และการฉกฉวยหาผลประโยชน์ สะท้อน ให้เห็นสิ่งที่เรียกว่า ขนชั้นทางสังคม ถูกนำเสนอผ่านตัวละครที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ คนปกติ คนที่มีฐานะ ยากจน คนพิการ หรือคนที่อยู่ภายใต้โครงสร้างนั้น ๆ

1.2.2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ ปรากฏในรูปแบบของค่านิยมของสังคม ที่ยกย่องอำนาจปิตาธิปไตย หรือใช้อำนาจปิตาธิปไตยในการกระทำความรุนแรง โดยเฉพาะการสร้าง บทบาทของผู้หญิงให้ด้อยกว่าผู้ชายในทุกมิติ ซึ่งแสดงถึงความไม่เทียมทางเพศ

1.2.3 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา ปรากฏในรูปแบบของความไม่เสมอภาคทางการศึกษาของเด็กที่อยู่ในชนบท รวมไปถึงสร้างความเป็นชายขอบให้เด็กเร่ร่อนและ เด็กกำพร้าให้ไม่ได้รับการศึกษาอย่างเท่าที่ควร ทำให้เห็นการสร้าง ความเหลื่อมล้ำของโอกาส ในการได้รับการศึกษา

1.3 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคม มองว่าเป็นความชอบธรรมที่เป็นเรื่องปกติ โดยมีระบบความเชื่อ หรือข้อปฏิบัติที่ยึดถือในสังคมให้ความชอบธรรมกับการเอาเปรียบ คอยค้ำจุนให้สังคมยอมรับ ความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ทั้งการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคมผ่านภาษา เพศสภาพ และเชื้อชาติ ประกอบด้วยความรุนแรงย่อยทั้งหมด 3 ลักษณะ ดังนี้

1.3.1 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ เป็นพฤติกรรมทางเพศที่ผิดศีลธรรม ผิดบรรทัดฐาน ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับ หรือผิดกฎหมายของสังคม ซึ่งปรากฏในลักษณะของการละเมิดกฎหมายทางศีลธรรมว่าด้วยเรื่องผัวเดียวเมียเดียว การเป็นชู้ และความสัมพันธ์ทางเพศ ที่ผิดกฎหมาย

1.3.2 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมด้านความเชื่อ เป็นการแสดงออกในลักษณะ การลบหลู่ หรือดูถูกในด้านความเชื่อหรือวัฒนธรรมของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง เช่น การลบหลู่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือศาสนา เป็นต้น โดยการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและขัดต่อความเชื่อ ของกลุ่มคนนั้น ๆ

1.3.3 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมการกิน เป็นการสร้างภาพทางด้านลบในวัฒนธรรม การรับประทานอาหาร ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ หรือแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสมในการรับประทานอาหาร รวมไปถึงเกิดการเปรียบเทียบ เสียดสีอาหาร ทั้งในเรื่องราคา ความสะอาด ความอร่อย คุณค่าทางสารอาหาร หรือการสร้างให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับอาหาร

2. ความรุนแรงซ้อน (Compound violence) เป็นความรุนแรงที่มีได้เกิดขึ้น เพียงความรุนแรงใดรุนแรงหนึ่งเท่านั้น หากแต่ความรุนแรงบางอย่างมีผลกระทบและต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ และจะเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ ประกอบด้วยความรุนแรงย่อยทั้งหมด 3 ลักษณะ

2.1 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรง ที่มาจากโครงสร้างของสถาบันทางสังคม สะท้อนในรูปแบบการใช้อำนาจปิตาธิปไตยกระทำความรุนแรง ทางเพศ การใช้อำนาจทางสังคมที่สูงกว่าในการกระทำความรุนแรงต่อผู้ที่มีอำนาจด้อยกว่าอย่าง

ชอบธรรม หรือการใช้อำนาจทางโครงสร้างของรัฐในการเป็นตัวแทนของรัฐทำร้ายร่างกายประชาชนจนได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ

2.2 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง เป็นการละเมิดศีลธรรมจริยธรรมบางประการในสังคม หรือการดูถูกกลุ่มชาติพันธุ์ทางด้านภาษาและการศึกษารวมถึงการปลุกระดมให้เกิดความเกลียดชังกลุ่มชาติพันธุ์ โดยสร้างเป็นบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิต และแนวปฏิบัติ จนทำให้ผู้ถูกกระทำรุนแรงเกิดความเสียเปรียบทั้งทางร่างกาย ทรัพย์สิน เพศ หรือจิตใจ

2.3 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม เป็นรูปแบบของโครงสร้างทางสถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคม เอารัดเอาเปรียบผู้ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างนั้น ๆ ปรากฏในลักษณะของความเหลื่อมล้ำของโครงสร้างการศึกษา หรือการเหยียดหยามกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการล้อเลียนผู้ที่ออกเสียงไม่ชัดเจนให้เกิดความตลกขบขัน ซึ่งเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษากับตัวละครที่เป็นชาติพันธุ์ คนต่างถิ่น คนที่ไม่มีการศึกษา หรือด้อยการศึกษา ขณะเดียวกันปรากฏความรุนแรงผ่านโครงสร้างทางสถานภาพที่สูงกว่าใช้ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติให้เกิดการยอมรับและศรัทธาจนเป็นกลายเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ

3. ความรุนแรงซับซ้อน (Complex violence) เป็นมิติความสัมพันธ์ของความรุนแรงซ้อนและส่งผลกระทบต่อเนื่องไปหาความรุนแรงตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยปรากฏในลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อเนื่องกันไป ประกอบด้วยความรุนแรงย่อยทั้งหมด 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ความรุนแรงทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการใช้วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่ดำเนินอยู่ในสังคมจนกระทั่งถูกยึดโยงเข้าไปเป็นเงื่อนไขทางอาชีพ ตำแหน่ง สถานภาพสังคม หรือกฎหมาย ที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยเฉพาะอำนาจปิศาจไปตย และยังส่งผลให้ผู้ที่มีอำนาจสูงกว่ากระทำ ความรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจผู้ที่มีอำนาจด้อยกว่า

3.2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรง สะท้อนผ่านปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมที่รัฐไม่สามารถจัดการความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างทั่วถึงจนกระทั่งต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางตรงต่อร่างกายและจิตใจของประชาชน

3.3 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางวัฒนธรรม เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างรัฐ ตัวแทนของรัฐ หรือผู้มีอำนาจทางสังคม ใช้ความชอบธรรมในตำแหน่งหน้าที่กระทำความรุนแรงทางตรงต่อร่างกาย ส่งผลต่อเนื่องในการกำหนดกฎเกณฑ์ ค่านิยมของชาติ ให้เป็นวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การยึดถือและปฏิบัติ

กระบวนการสร้างความรุนแรง

จากการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้น พบกระบวนการสร้างความรุนแรงใน 5 กระบวนการ ดังนี้

1. การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นกระบวนการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ในเรื่องของความสามารถปรากฏในตัวละครที่เป็นผู้พิการ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในเรื่องเพศและสถานภาพทางสังคมให้ต่ำลง โดยการระบุความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง นำเอาลักษณะและพฤติกรรมไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น หรือทำให้เป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ เช่น การใช้อำนาจปีศาจปีติเย ในการกดขี่ผู้หญิง การใช้อำนาจทางเศรษฐกิจในการลดคุณค่าทางอาชีพ โดยเปรียบเทียบชีวิตของมนุษย์กับวัตถุ หรือสิ่งอื่น ๆ เป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าสนับสนุนให้เกิดการกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจอย่างชอบธรรม

2. การสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น เป็นกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มคนในสังคมส่วนใหญ่ เบียดขับหรือแบ่งแยกให้บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีอำนาจน้อยกว่าหรือผิดแปลกจากคนส่วนใหญ่ให้กลายเป็นคนชายขอบ หรือคนอื่นของสังคม โดยการแบ่งแยกพื้นที่หรืออาณาเขตให้อยู่ในที่ที่กำหนด เช่น การแบ่งแยกกลุ่มชาติพันธุ์จากภาษาและเขตแดนจากอำนาจของรัฐ การเบียดขับกลุ่มชาติพันธุ์จากความเชื่อทางศาสนา และการเบียดขับคนที่มีความบกพร่องทางร่างกายให้เป็น “คนอื่น” ของสังคม

3. การสร้างความชอบธรรม เป็นกระบวนการสนับสนุนให้อำนาจทางโครงสร้างสังคม ความเชื่อ หรือวัฒนธรรม เอาไรต์เอาเปรียบความเป็นมนุษย์ ปรากฏในลักษณะของโครงสร้างทางสถาบันครอบครัว สถาบันของรัฐ หรือผู้มีอำนาจในสังคมใช้ความชอบธรรมในการเอาไรต์เอาเปรียบเพื่อกำจัดหรือกระทำ ความรุนแรง มองว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่คน ไม่มีอำนาจ หรือตกอยู่ใต้อาณัติปกครอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นสาเหตุให้เกิดความรุนแรงประเภทอื่น ๆ ตามมา

4. การทำให้เป็นสินค้า เป็นการใช้อำนาจในการแลกเปลี่ยนให้กลายเป็นสินค้า หรือมีลักษณะคล้ายสินค้า ความรุนแรงดังกล่าวก่อเกิดภายใต้อำนาจปีศาจปีติเยที่ยกย่องอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ที่ให้ผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุ ใช้อำนาจในการแลกเปลี่ยน ซื้อขาย ต่อรอง หรือตกลง ซึ่งปรากฏในลักษณะของการประกอบอาชีพโสเภณีในลักษณะการค้าบริการทางเพศ เพื่อหารายได้ในการดำรงชีพ หรือจนเจือครอบครัว หรือปรากฏลักษณะหารายได้เพื่อการแสดงความกตัญญูและตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ อันสะท้อนถึงค่านิยมอันดั้งเดิมของสังคมไทย

5. การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ เป็นกระบวนการสร้างภาพให้บุคคลมีอัตลักษณ์ที่มีความเฉพาะ คือ มีความพิการแต่ในการพิการนั้นก็ทำให้มีอัตลักษณ์เพิ่มขึ้นมาเพื่อชดเชยสิ่งที่ตนเองขาดหายไป ในลักษณะของคนพิการแล้วฉลาดและตาบอดแต่มีความสามารถ หรือลดอัตลักษณ์ของกลุ่มคนผิวสีโดยการเหยียดหยามกลุ่มชาติพันธุ์ให้กลายเป็นคนอื่นของสังคมหรือเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจและน่ากลัว

ตาราง 4 แสดงสรุปความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ และกระบวนการ
สร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

ความรุนแรง			กระบวนการสร้าง ความรุนแรง		
			เดี่ยว	ซ้อน	ซับซ้อน
ต.	คส.	ว.			
1. ร่างกาย	1. อาชีพ	1. เพศ	1. คส. → ต.	1. ว. → คส.	1. ลดคุณค่าและศักดิ์ศรี
2. ประทุษ	ตำแหน่ง	2. ความเชื่อ	2. ว. → ต.	-- → ต.	ความเป็นมนุษย์
วาจา	สถานภาพ	3. การกิน	3. คส. → ว.	2. คส. → ต.	2. ขยายขอบ/คนอื่น
3. ทรัพย์สิน	ทางสังคม			-- → ต.	3. สร้างความชอบธรรม
4. เพศ	2. เพศ			3. คส. → ต.	4. ทำให้เป็นสินค้า
	3. การศึกษา			-- → ว.	5. เพิ่มหรือลดอัตลักษณ์
					6. กระบวนการร่วม
					- ลดคุณค่า + ชอบธรรม
					- ลดคุณค่า + ขยายขอบ
					- ชอบธรรม + ขยายขอบ
					- ชอบธรรม + สินค้า

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่าความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์สอดคล้องกับความรุนแรงที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ ญาณิกา แสงสุริวงศ์ (2557); กรองกาญจน์ อัมมายุสสุนทร (2557); รสริณ ดิษฐบรรจง (2558); วิชรินทร์ แก่นจันทร์ (2560); วชิรวิทย์ คนทา (2566) ซึ่งงานวิจัยของนักวิชาการข้างต้น พบว่าบทบาทของวรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ เป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดและผลิตซ้ำความรุนแรงในแต่ละรูปแบบ โดยเฉพาะการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง แม้ว่าความรุนแรงที่พบในการทำวิจัยครั้งนี้จะสอดคล้องกับทฤษฎีของนักวิชาการดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความรุนแรงทางตรงปรากฏซ้ำมากที่สุดเนื่องจากเป็นความรุนแรงที่มีผู้กระทำและพบเห็นโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน ส่วนความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมปรากฏจำนวนใกล้เคียง ๆ กัน เนื่องจากความรุนแรงดังกล่าวเป็นนามธรรมและไม่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นอำนาจที่แฝงอยู่ในโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ต้องอาศัยระยะเวลา และปัจจัยต่าง ๆ สนับสนุนให้ก่อเกิดเป็นความรุนแรงทางตรง ดังนั้นหากพิจารณาจากข้อมูลข้างต้นพบว่า ความรุนแรงเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมเป็นรากฐานให้เกิดความรุนแรงทางตรงขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Galtung, 1996) ที่ว่า

ความรุนแรงทั้งสามลักษณะมีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนและเกิดขึ้นได้เมื่ออยู่ภายใต้สภาวะการณ์บางอย่าง กล่าวคือ ความรุนแรงทางตรงปรากฏเป็นรูปธรรมถูกแฝงฝังไว้ด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และบางครั้งส่งผลต่อเนื่องกันหรือเรียกว่า “ความรุนแรงซับซ้อน”

กระบวนการสร้างความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบว่ามีส่วนสัมพันธ์กับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม ความรุนแรงที่ปรากฏช่วยสร้างความสมจริง สร้างอารมณ์สะเทือนใจ ความเข้มข้นและสีสันแก่ผู้อ่าน (ระพี อุทิเพ็ญตระกูล, 2551, หน้า 112) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะก่อเกิดเป็นความรุนแรงโดยสมบูรณ์ต้องใช้กระบวนการสร้างความรุนแรงหลายกระบวนการร่วมกัน ทุกกระบวนการสะท้อนปรากฏการณ์ในลักษณะคู่ตรงข้าม (Binary of Opposition) ของตัวละครที่มีอำนาจมากกว่ากระทำต่อคนที่มีอำนาจด้อยกว่า ผ่านตัวละครชาย-หญิง แม่สามี-ลูกสะใภ้ คนปกติ-ผู้พิการ สิ่งมีชีวิต (มนุษย์)- สิ่งไม่มีชีวิต (วิญญาณ) คนในสังคม-กลุ่มชาติพันธุ์ คนในเมือง-คนชนบท และคนรวย-คนจน ทั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ปรากฏการณ์ของความรุนแรงมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างตัวละครแบบคู่ตรงข้ามชี้ให้เห็นถึงกระบวนการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สะท้อนถึงการแบ่งระดับชนชั้นหรือชนชั้นแฝงในสังคมยังปรากฏอยู่ โดยเฉพาะการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นผู้หญิง แม้ว่าปัจจุบันกฎหมายได้ให้สิทธิและความเสมอภาคของมนุษย์เท่าเทียมกัน แต่ในทางปฏิบัตินั้นประเด็นของการลดคุณค่าของผู้หญิงที่ถูกครอบงำด้วยอำนาจบิดาธิปไตยยังคงปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤต โสดาลี (2557) ที่ว่า ระบบสังคมแบบบิดาธิปไตยทำให้ตัวละครผู้หญิงถูกปฏิเสธความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ หรือถูกกำหนดว่าเป็นวัตถุทางเพศ หรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพื่อให้ตัวละครผู้ชายใช้ประโยชน์ อีกนัยหนึ่งจะพบว่าคนที่อยู่เหนือกว่ามักจะมองข้ามคนที่ด้อยกว่าอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ่งมนัสชน จังหาร (2560); เบญจวรรณ บุญโทแสง (2560) ที่ว่า การสร้างตัวละครให้มีพฤติกรรม บทสนทนา หรือความคิดที่ผิดแปลกจากคนทั่วไป ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ตัวละครเกิดความเป็นอื่น กลายเป็นคนชายขอบที่มีความแปลกแยกไร้อำนาจ และไร้ตัวตน ดังจะเห็นได้จากสิ่งที่เรียกว่าคนชายขอบผ่านตัวละครคนพิการและกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่ถูกผนวกรวมให้เป็นคนกลุ่มใหญ่จึงทำให้ถูกเบียดขับให้กลายเป็นคนอื่นของสังคม ขณะเดียวกันสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างความชอบธรรมในตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามกัน ปรากฏภายใต้อำนาจโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมใช้ความชอบธรรมในการเอารัดเอาเปรียบบุคคลที่ตกอยู่ใต้อาณัติปกครอง ส่วนในเรื่องการทำให้เป็นสินค้าปรากฏในตัวละครที่ประกอบอาชีพโสเภณี การบริการอย่างหนึ่งที่ใช้ร่างกายเป็นสินค้าในการแลกเปลี่ยน คนในสังคมมองว่าอาชีพนี้ยังไม่ได้รับการยอมรับและยังเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ทว่าผู้วิจัยเห็นว่าโสเภณีถือเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่รัฐควรให้ความคุ้มครองและสิทธิในทางกฎหมายเทียบเท่าอาชีพอื่น ๆ ในสังคม จึงจะเป็น “การคลี่คลายทางสังคม” อย่างแท้จริง รวมถึงเรื่องการเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์นั้น สะท้อนถึงกระบวนการของชนชั้นแฝง

ที่สามารถเลื่อนระดับขั้นของบุคคลได้ กล่าวคือ คนในสังคมให้การยอมรับจากกลุ่มคนที่มีตำแหน่ง มีหน้าที่ และมีการศึกษา สะท้อนผ่านตัวละครที่มีการเพิ่มอัตลักษณ์อย่างคนพิการที่มีตำแหน่งและมีการศึกษาจะได้รับการยอมรับว่าเป็นคนของเราหรือเป็นคนกลุ่มใหญ่ หากตัวละครที่มีการลดอัตลักษณ์ อย่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีตำแหน่ง ไม่มีหน้าที่ หรือไม่มีการศึกษา จะไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนของเรา และจะกลายเป็นคนอื่นของสังคม

จะเห็นได้ว่า เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้นสะท้อนปรากฏการณ์ความรุนแรงของสังคมไทย โดยเฉพาะเรื่องกระบวนการสร้างความรุนแรงในแต่ละลักษณะนั้นปรากฏจำนวนมากหรือน้อย มักขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยในด้านชนชั้นทางสังคม ตำแหน่งหน้าที่ การศึกษา และความเป็นอื่นในสังคม ทั้งนี้มีเรื่องสั้นจำนวนหนึ่งที่แสดงถึงแนวทางในการจัดการความรุนแรงของตัวละครในรูปแบบการโต้กลับในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น การโต้กลับความรุนแรงด้วยความรุนแรง การโต้กลับความรุนแรงด้วยการสยบยอม หรือการโต้กลับความรุนแรงด้วยการหาผู้ช่วยเหลือ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการแก้ไขปัญหารุนแรงที่เกิดผลสัมฤทธิ์ดีที่สุด อาจเริ่มที่ระดับบุคคล นั่นคือ การแก้ไขความรุนแรงด้วยความไม่รุนแรง ตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างความสงบภายในจิตใจของตนเอง การฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ชาญฉลาดในการใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ชาญฉลาดในการประนีประนอมมากกว่าการมู่ทะลุ ชาญฉลาดในการพิจารณาแก้ไขความบกพร่องของตนเอง ชาญฉลาดในการใช้สติสัมปชัญญะยับยั้งชั่งใจเมื่อโกรธ และการขัดเกลาจิตใจให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิตในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงตามเหตุปัจจัย (พระมหาจุลพล สารทสสี, 2561, หน้า 167) สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติกา กรรณิกา (2559) และงานวิจัยของ Bai Xiaoyu (2562) ที่ว่า แนวทางการจัดการและการยุติความขัดแย้งหรือความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการเอาชนะ การให้ความร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และการยอมให้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน หรือใช้การเจรจาต่อรอง เพื่อทำให้เกิดการยอมรับฟังมากยิ่งขึ้น ส่วนในระดับสังคมนั้นพบว่า แนวทางในการป้องกันและลดปัญหาความรุนแรงต้องประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน กล่าวคือ ทุกองค์กรควรจัดกิจกรรมเพื่อลดความรุนแรง รวมทั้งการส่งเสริมและสร้างความมั่นคงในสถาบันครอบครัว และประกาศนโยบายในการลดหรือขจัดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง เช่น การลดการใช้สุรา เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการลดการใช้อาวุธ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรสนับสนุนและรณรงค์ในการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความรุนแรง ทั้งการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ และการหล่อหลอมความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และชาติพันธุ์ให้เป็นหนึ่งเดียว (สุนททิพย์ จิตสว่าง และคณะ, 2566, หน้า 83-84) ดังนั้นการยุติความรุนแรงจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมควรตระหนักรู้ รวมทั้งร่วมหาแนวทางในการป้องกันและการแก้ไขปัญหา เพื่อให้สังคมไทยไร้ความรุนแรง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้น ล้วนส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของตัวละครทั้งสิ้น ทั้งนี้ยังพบวิธีการที่ตัวละครใช้ในการโต้กลับความรุนแรงและการคลี่คลายความรุนแรงแบบสันติวิธี ตามแนวทางพระพุทธศาสนา เช่น การอดทนอดกลั้น การประนีประนอม การเจรจาต่อรอง การใช้สติสัมปชัญญะ หรือการขัดเกลาจิตใจให้รู้เท่าทันความรุนแรง ซึ่งแนวทางดังกล่าว สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการเลือกสรรวิธีการในการป้องกัน หลีกเลี่ยง หรือลดทอนความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความรุนแรงในแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น วรรณกรรมต่างประเทศ หรือวรรณกรรมแปล เพื่อเปรียบเทียบความรุนแรงในวรรณกรรมไทยกับวรรณกรรมต่างประเทศหรือวรรณกรรมแปล นอกจากนี้การศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ควรใช้วิธีการวิจัยและทฤษฎีที่หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์ทางวาทกรรม หรือการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา

บรรณานุกรม

- กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2562). **แผ่นดินอื่น** (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: นาคร.
- กรรมา สุขุม. (2559). **ภาพลักษณ์ครูในเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2557**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- กรองกาญจน์ อัมมาเยสุนทร. (2557). **จากหยาดน้ำตาสู่หยดหมึก: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาชา มารานิ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.**
- กฤต โสดาลี. (2557). **วาทกรรมผู้หญิงยุคใหม่ในนวนิยายของดวงตะวัน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- กันต์ธนนันท์ มากชู. (2560). **การเปิดรับและการรับรู้ความรุนแรงของผู้หญิงในละครโทรทัศน์ของกลุ่มเยาวชนไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กิตติวินทร์ เดชชานาการตร และรังสิมา วิวัฒน์วงศ์วนา. (10 มีนาคม 2560). **เพศวิถีกับการสร้างอัตลักษณ์ในพื้นที่โรงเรียน. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับนานาชาติ** (หน้า 63-73). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กุลวรา งามเอกเอื้อ. (2556). **นางแก้วหน้าม้า: การทำทนายและการผลิตซ้ำวาทกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณคดีไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จเด็จ กำจรเดช. (2555). **แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ**. กรุงเทพฯ: ผจญภัย.
- จเด็จ กำจรเดช. (2563). **คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ผจญภัย.
- จิตนันท์ เหลืองเพียรสมุท. (2565). **สิงโตนอกคอก** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: แพรว อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- จุฑามาส บัวผิน. (2556). **พฤติกรรม的开รับและความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนต่อการนำเสนอข่าวความรุนแรงในหนังสือพิมพ์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, ชัยทิศ พิเศษสกลกิจ, และวิชชาญ ชนะชัยวิบูลย์วัฒน์. (2548). **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การคืน “อำนาจ” แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนวิจัย.
- ชฎาพร สุวรรณรัตน์. (2559). **ในป่าดงดิบ: การวิพากษ์วาทกรรมการพัฒนาในนวนิยายชุดเพชรพระอุมา**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ชนาภา เมืองงามสมบูรณ์. (2560). การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้ง: วาทกรรม พื้นที่สาธารณะ ประชาธิปไตย กรณีศึกษา รายการเถียงให้รู้เรื่องทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2553). ความรุนแรงซ่อน/หาในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ชิษณุพงศ์ อินทรเกษม. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมโฆษณา สถาบันกวดวิชา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชูวงศ์ กลิ่นเลขา, สุพัตรา อินทนะ, และวิภาวรรณ อยู่เย็น. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6(2), 87-95.
- ชาร์ฟ ตาห์. (2557). ด่านจุดตรวจทหาร: พื้นที่ของการครอบครองและการสร้างความเป็นอื่นให้กับคนเดินทางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ญาณิกา แสนสุริวงศ์. (2557). ความรุนแรงในนวนิยายที่เกี่ยวกับอาหารของโสภาค สุวรรณ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ฐานัตถ์ กุมาร. (2558). พื้นที่สาธารณะในสังคมออนไลน์ไทย: การวิเคราะห์ยุทธการลงทัณฑ์ทางสังคมและวาทกรรมล่าแม่มด. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ณัฐธิดา แขวงสวัสดิ์. (2560). การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านเพศ การใช้ภาษา ความรุนแรง ภาพตัวแทน การเปิดรับ และทัศนคติที่มีต่อการถ่ายทอดสดบนเฟซบุ๊ก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ณัฐพัชร ศิริวัฒน์. (2565). วาทกรรมทางการเมืองในเพลงแร็ปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563. . วิทยานิพนธ์ ปรัชญา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ณัชกรีย์ อธิธรรมคุณ. (2547). การวิเคราะห์บทวิจารณ์เรื่องสั้นซีไรต์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ดนัยภัทร โภควาณิช. (2563). ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงออก : กรณีศึกษาการใช้ประทุษวาจา (Hate Speech). วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เดชา สังขวรรณ, รุ่งนภา เทพภาพ, ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์, ชวนนท์ กาจนสุวรรณ, และอชิรญา จงรักษ์. (2562). ปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในสังคมไทย: การป้องกันและการแก้ไข (โครงการสังคมไทยไร้ความรุนแรง ปีที่ 1). สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2567, จาก <https://sites.google.com/g.chula.edu/criminology/no-violence-in-thai-society/1st-no-violence-in-thai-society>.

- แดนอรัญ แสงทอง. (2557). **อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สามัญชน.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2545). **การสร้างความเป็นอื่นให้กับเกย์**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ไทยติดท็อปเท็นของโลกใช้ความรุนแรงในสังคม. (15 กรกฎาคม 2566). สืบค้นที่ 1. **ไทยรัฐ**, 15.
- ชนพร หมูคำ. (2558). **วาทกรรมสามเสาหลักแห่งอาเซียน ในชุดวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร์ เสวิกุล**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ธนากร ช่อนกลิ่น. (2557). **เพศและความรุนแรงในสื่อการ์ตูนญี่ปุ่น**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ธานี ชื่อดำ. (2555). **อัตลักษณ์ของเกย์ในสื่อภาพยนตร์ไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ธีระยุทธ สุริยะ. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในสื่อออนไลน์ภาษาไทย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นพพร จันทน์นาชู. (2551). การกลายเป็นอื่นของหาบเร่แผงลอยจากการผลิตพื้นที่เมือง. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**, 28(3), 1-13.
- นริศพงศ์ รักพัฒนานนท์. (2564). **ด้วยรักและผูกพัน**. กรุงเทพฯ: แชลมอน.
- นฤมล นิ่มนวล. (2559). **การเมืองในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2531**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นัทธนี ประสานนาม. (2554). **การเขียน “ความเป็นอื่น” ในนวนิยายเรื่อง ฟากฟ้าสาละวิน ของหลวงวิจิตรวาทการ**. สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2565, จาก Users/ EMPLOYEE/ Desktop/ ป%20เอก/แนวคิดความเป็นอื่น/ความเป็นอื่น%20นัทธนี.pdf.
- นิรมล บางพระ. (2558). **การพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- นิธมน รัตนรัตน์. (2566). **แนวทางปฏิบัติที่ดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว (โครงการสังคมไทยไร้ความรุนแรง ปีที่ 1)**. สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://sites.google.com/g.chula.edu/criminology/no-violence-in-thai-society/1st-no-violence-in-thai-society>.
- เนตรดาว ยิ่งยกุล. (2563). **ความรุนแรงทางเพศของผู้หญิงชายขอบในบริบทการเคลื่อนย้ายแรงงาน: กรณีศึกษาการต่อสู้ต่อรองของผู้หญิงชาติพันธุ์ที่ถูกข่มขืน**. **วารสารสตรีนิยมไทยจุดยืนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, 7(2), 89-95.

เนติ สุนทรวราวิทย์, เกตติวา บุญปการ, และพรทิพา บรรทมสินธุ์. (2554). การนำเสนอภาพลักษณ์
และตัวตนกับการต่อรองของ "เกย์" ในพื้นที่ไซเบอร์. **วารสารศิลปศาสตร์**

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 3(2), 118-130.

บัญญัติ ยง่วน, ปริญญา จรุงโรจน์, ปัทมา จรุงโรจน์ ณ อยุธยา, และนันทนัส สงศิริ. (2560).

รายงานวิจัยแนวทางการพัฒนาต้นแบบในการจัดความรุนแรงต่อเด็กจากปัญหา

ความรุนแรงในครอบครัว (โครงการสังคมไทยไร้ความรุนแรง ปีที่ 1). สืบค้นเมื่อ

8 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://sites.google.com/g.chula.edu/criminology/no-violence-in-thai-society/1st-no-violence-in-thai-society>.

บัณฑิต สุนทรวิกานต์. (2559). ทวิลักษณ์เชิงลักษณะในการจัดการความขัดแย้งและการพัฒนาที่ดิน
ของชุมชน. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ**

พระนครศรีอยุธยา, 4(2), 58-59.

บินหลา สันกาลาศีรี. (2556). **เจ้าหญิง** (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: ไรต์เตอร์.

บุญเสริม หุตแพทย์. (2545). ลักษณะการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับ
ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญยเสนอ ตรีวิเศษ. (2559). **พลังภาษาในวาทกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล**.

วิทยานิพนธ์ ปริญญา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เบญจวรรณ บุญโทแสง. (2560). ความเป็นอื่นบนวาทกรรมการพัฒนาในวิถีชุมชนมอแกน.

วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 1(1), 31-60.

ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2551). ลัทธิกษัตริย์: วาทกรรมการสร้างภาพลักษณ์ความรุนแรงจากตำนานและ

พิธีกรรมของคนต่างชาติพันธุ์. ใน ปฐม หงษ์สุวรรณ (บรรณาธิการ) **กาลครั้งหนึ่ง: ว่าด้วยตำนาน
กับวัฒนธรรม**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปฐมพงษ์ สุขเล็ก. (2561). **ทัศนะความเป็นอื่นในวรรณคดีนิราศสมัยรัตนโกสินทร์**.

วิทยานิพนธ์ ปริญญา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ปราบดา หยุ่น. (2555). **ความน่าจะเป็น** (พิมพ์ครั้งที่ 38). กรุงเทพฯ: ใต้ฝุ่น.

ปิยฉัตร ล้อมขวการ. (2562). **รายงานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารและการใช้สื่อสร้างสรรค์**

จากทุกภาคส่วนเพื่อลดความรุนแรงในครอบครัว (โครงการสังคมไทยไร้ความรุนแรง

ปีที่ 1). สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2565, จาก<https://sites.google.com/g.chula.edu/criminology/no-violence-in-thai-society/1st-no-violence-in-thai-society>.

- ปิยพร ตันณีกุล. (2563). รายงานวิจัยเรื่องแนวทางการลดความรุนแรงจากการใช้อาวุธปืนกับบริบทของสังคมไทย (โครงการสังคมไทยไร้ความรุนแรง ปีที่ 1). สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://sites.google.com/g.chula.edu/criminology/no-violence-in-thai-society/1st-no-violence-in-thai-society>.
- ปิยกันิชฐ์ สาธารณ์. (2566). วาทกรรมลาวใหม่กับการประกอบสร้างสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พรจันทร์ เสียงสอน. (2557). การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พระมหาจุฬพล สารทสสี. (2561). วิถีแก้ไขความรุนแรงต่อพระสงฆ์ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พิรพงษ์ เคนทรภักดี. (2564). วาทกรรมความรักในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เพชรินทร์ นาทศรีทา. (2554). ภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ไพฑูรย์ ธัญญา. (2558). ก่อทองทราย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นาคร.
- ไพบุลย์ เสงสุวรรณ. (2560). ชายแดนระเบิด: ชีวิต ความกลัว และความรุนแรง บนพรมแดนไทย-พม่า ตามแนวแม่น้ำสาละวิน. วารสาร MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 6(2), 22-57.
- ฟาริส โยธาสุมพร. (2556). โครงสร้างนิทานในวรรณคดีร้อยกรองสมัยอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- มนต์ชัย ผ่องศิริ และมณีนัย ทองอยู่. (2556). คนเข้าเมืองทั่วไปหรือคนพลัดถิ่น?: การต้อรองนิยามตัวตนของไทยพลัดถิ่นในสังคมไทย, วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9(2), 1-24.
- มิ่งมนัสชน จังหาร. (2560). ความเป็นชายขอบและการสร้างความเป็นอื่นของตัวละครในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- โมนิล เตชะวชิรกุล, สหรัฐ วงศ์ชมภู, กัญญิกา ใจเอม, ชุติมา กิรติเมธากุล, ธัญญพัทธ์ ลิขิตธนสมบัติ, และวริศรา สร้อยสุวรรณ. (2561). อิทธิพลของความรุนแรงในภาพยนตร์ต่อการเลือกใส่ใจความรุนแรง. วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา, 16(1), 19-25.
- ยศนันท์ แก้วโกมลมาลย์. (2560). ความรุนแรงที่ปรากฏในรายการ I Can See Your Voice Thailand ซีซั่นที่ 2. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- รพีพร เสาร์แดน. (2566). วาทกรรมอัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านล้านนา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

- รสริน ดิษฐบรรจง และเพ็ญพิสุทธิ์ ศรี. (2562). ภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 10(1), 154-174.
- รสริน ดิษฐบรรจง. (2558). ภาพสะท้อนความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายครอบครัวไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ระพี อุทัยฤทธิรงค์. (2551). ความรุนแรงในวรรณคดีเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- รัตติกา กรรณิกา. (2559). ความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมซีไรต์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- รางวัลซีไรต์. (1 ตุลาคม 2567). มุลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (เล่มที่ 40). สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://saranukromthai.or.th/oldchild/1956>.
- ลักขมีย์ ภูใหญ่. (2557). ความรุนแรงในภาพยนตร์แอนิเมชัน: การสื่อความหมายและการตีความของผู้ชม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- วชิรวิชัย คนทา. (2566). ความรุนแรงในเรื่องสั้นที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับการตัดสินรอบสุดท้ายเพื่อรับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2560. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- วธูมา แก้วมโน. (2563). แนวความคิดทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- วรรณภรณ์ พุดพิรุฬห์วงศ์. (2562). สื่อเกมออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วรรณวิสา คำวิสัย. (2559). อิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมการเลียนแบบการใช้ความรุนแรงของเด็กศึกษากรณี: นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเขตอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วราพร สารกุล (2563). กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตุ๊ด ไดอารี่ตุ๊ดซี่ เดอะซีรี่ย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- วรี เรืองสุข. (2550). นวนิยายรางวัลซีไรต์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วัชร สัจจะสารสิน. (2564). เราหลงลืมอะไรบางอย่าง (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพฯ: นาคร.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2555). วาทกรรมความเป็นอื่นในวรรณกรรมล้านนา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2556). อุดมการณ์ความเป็นอื่นในวรรณกรรมล้านนา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 1(2), 61-69.

- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2560). **วาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา**. วิทยานิพนธ์
ปร.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2561). **วาทกรรมความรุนแรงในนิทานซ้ำชั้นของล้านนา**.
วารสาร VeridianE-Journal, Silpakorn University, 11(2), 727-744.
- วันจุฬา ศรีลัมพ์. (2550). **ความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในนวนิยายที่ได้รับรางวัลวรรณกรรม
สร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- วาณิช จรุงกิจอนันต์. (2561). **ขอยเดียวกัน**. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- วิกานดา เกียรติมาโนชญ์. (2558). **รูปแบบและหน้าที่ของการสาบานและสาปแช่งในวาทกรรม
การเมืองไทย**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วิษณุจำเริญ มณีแสง. (2559). **วาทกรรมทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.,
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2542). **สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน**. กรุงเทพฯ: 113.
- ศมนวรรณ เจียมกลิ่น. (2554). **วิเคราะห์คุณธรรมจากรวบรวมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม (ซีไรต์)
ประจำปี 2554 รวมเรื่องสั้นชุด แด่เช้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟของ จเด็จ กำจรเดช**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ศรัณย์ภัทร์ บุญฮก. (2563). **เด็กคือผ้าขาว (?) : ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเด็กกับสังคมที่นำเสนอ
เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ปี พ.ศ. 2540-2560**. วารสารวรรณวิทัศน์, 20(2), 173-201.
- ศักดิ์สิทธิ์ ทุมเชียงลำ. (2557). **เสียงเจียบในรอยยิ้ม: ภาพสะท้อนบริบทแห่งความเปราะบางซ้ำซ้อน
ของแรงงานอพยพชาวพม่ากับการเผชิญความรุนแรงในครอบครัว**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2542). **สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร**. กรุงเทพฯ:
ลายสือ.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2557). **ทฤษฎีคติชนวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิลา โคมฉาย. (2556). **ครอบครัวกลางถนน (พิมพ์ครั้งที่ 19)**. กรุงเทพฯ: ผจญภัย.
- ศุภลักษณ์ หลวงกวี. (2561). **พื้นที่ทางสังคมของสาววายุ: การสร้างอัตลักษณ์ผ่านสื่อออนไลน์**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล และนันทมน คงเจริญ. (2545). **การยอมรับ/กีดกันชาวเขาในกระบวนการให้
สัญชาติไทย: สำรวจข้อกฎหมาย แนวนโยบาย สภาพปัญหา**. เชียงใหม่: โครงการจัดตั้ง
ภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สหพร ยี่ตันสี. (2563). การสื่อสารอุดมการณ์ของ เกย์ ผ่านท่าเต้น ไว้กส์ไต้ล ของศิลปินหญิงระดับโลก “มาดอนน่า”. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 3(1), 1-22.

สิทธิชัย สุขคะตะ. (2557). การวิเคราะห์วาทกรรมชาตินิยมไทยในแบบเรียนสังคมศึกษาและประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุนนทิพย์ จิตสว่าง, ฐิตียา เพชรมณี, วันสนันท์ กันทะวงศ์ และนันทิ จิตสว่าง. (2566). ความรุนแรงในสังคมไทย, วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 31(1), 47-88.

สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สันญา ทองบุศน์, กุลนันท์ คั่นธิก, และศิปปิ นพประเสริฐ. (2564). ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายต่อเมืองใหญ่ในปัจจุบัน, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 16(2), 150-160.

สุรสม กฤษณะจทะ. (2547). การเมืองวัฒนธรรมของความเป็นอื่นในพื้นที่สี่: การต่อสู้ทางวาทกรรมว่าด้วยพลังงาน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

โสรัตน์ กลั้ววิลลา, กัญญฐิตา ศรีภา, และพลพี ทุมมาพันธ์. (2562). รายงานการวิจัยเรื่องต้นแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา: (โครงการสังคมไทยไร้ความรุนแรงปีที่ 1).

สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://drive.google.com/file/d/%201jCAPaRjZvqAc69SnL%20BipHmJw1Dh0YvtA/view>.

โสวัตรี ณ ถลาง. (2562). แนวความคิดและทฤษฎีมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

หทัยภัทร ตรัยวารินทร. (2563). พรรคอนาคตใหม่กับการสร้างกลไกการช่วงชิงพื้นที่ความคิดทางการเมืองในสังคมไทย. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

องค์การสหประชาชาติ. (2544). ความหมายของความรุนแรง. กรุงเทพฯ: องค์การสหประชาชาติ.

อนุภัทร เพิ่มเติม. (2561). พลวัตของความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในเมียนมา: กรณีศึกษาการเผชิญหน้าระหว่างเมียนมากับคะฉิ่น ค.ศ. 2011. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อภิษฎา แก้วอุทัย. (2563). มัณนิ “ซาไก”: ภาพตัวแทน ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ. วารสารไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 17(2), 145.

อรพิน ยอดกลาง. (2563). รายงานวิจัยเรื่องการป้องกันและลดปัญหาการฆ่าตัวตายในประเทศไทย (โครงการสังคมไทยไร้ความรุนแรงปีที่ 1). สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://drive.google.com/file/d/%201FrhCu7OEY-kj2KUtzvo4wUWrGtIPf0He/view>.

อรรถชัย สุกอนิต. (2563). วาทกรรมสี่เขียวในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1-6. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

อัญญ (นามแฝง). (2538). **อัญญแห่งชีวิต** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

อัญสุรีย์ เทพสุธรรม. (2565). **กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน**

ภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

อัศศิริ ธรรมโชติ. (2555). **ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาบ.** กรุงเทพฯ: แพรว อมรินทร์.

อานรรักษ์ เชื้อนแก้ว. (2562). **พื้นที่การแสดงออกต่อข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงในเฟซบุ๊กแฟนเพจ**

ประเภทข่าว. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2562). **รายงานวิจัยเรื่องแนวทางการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กตาม**

มาตรฐานสหประชาชาติ (โครงการสังคมไทยไร้ความรุนแรงปีที่ 1). สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน

2567, จาก https://sites.google.com/%20g.chula.edu/criminology/no-violence-in-%20thaisociety?fbclid=IwAR3PilkQfW77qlEQe7%20dTea2JgjHLOFk5fcYi50Oemk-VZRgqStS%20_CVJ160s#h.ak3va2x3t2l4.

อุษณีย์ ธโนศวรรย์ และศรีชัย พรประชาธรรม. (2553). การศึกษา: มายาการความรุนแรง

เชิงวัฒนธรรม ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (บพบรรณาธิการ) **ความรุนแรงซ่อน/หาสังคมไทย.**

มติชน.

อุษณีย์ ธโนศวรรย์. (2545). **การศึกษาในระบบ: ปฏิบัติการทางอำนาจผ่านความรู้และการสร้าง**

ความเป็นอื่นให้กับชุมชนหมู่บ้าน. วิทยานิพนธ์ ปรัช.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

กรุงเทพฯ.

เอกจิต สว่างอารมณ์. (2560). **การศึกษาวาทกรรม “ประชาชาติ” ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา**

นายกรัฐมนตรีผ่านรายการคืนความสุขให้คนในชาติ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Bai Xiaoyu. (2562). **ความขัดแย้งในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2551-2560.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, กรุงเทพฯ.

Galtung, J. (1996). **Peace by peaceful Means: Peace and conflict, development and**

civilization. Oslo, Norway: International peace Research Institute.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ไพลิน อินคำ
วัน เดือน ปี เกิด	13 มิถุนายน 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดตาก
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2561 ศศ.ม. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา พ.ศ. 2556 ศศ.บ. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	278 หมู่ 6 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
ผลงานตีพิมพ์	ไพลิน อินคำ, วชิรินทร์ แก่นจันทร์, วรัญญา ยิ่งยงค์ดี และศราวุธ หล่อดี. (2567). ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้น รางวัลซีไรต์. วารสารสหวิชาการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 14(2), 1-14. ไพลิน อินคำ, วชิรินทร์ แก่นจันทร์, คงอมร เหมรัตน์รักษ์, วรัญญา ยิ่งยงค์ดี, และศราวุธ หล่อดี. (อยู่ระหว่างตีพิมพ์). กระบวนการสร้าง ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์. วารสารวิชาการมนุษย และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 9(1).
รางวัลที่ได้รับ	-